

คู่มือ

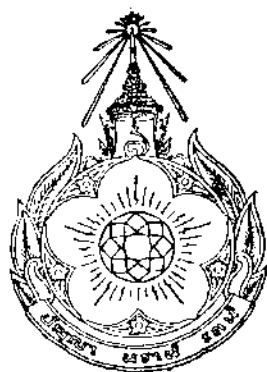
สำนักงาน ก.พ.
Office of the Civil Service Commission

การดำเนินการทางวินัย

ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

สำนักงาน ก.พ.

คู่มือ

การดำเนินการทางวินัย

ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

พ.ศ.2551

สำนักงาน ก.พ.

คู่มือการดำเนินการทางวินัย

เรียบเรียงจากเอกสารประกอบการบรรยายตามหลักสูตร “การดำเนินการทางวินัย” ของสำนักงาน ก.พ.

พิมพ์ครั้งที่ มีนาคม 2553
จำนวน 1,500 เล่ม

เจ้าของ สำนักมาตรฐานวินัย
สำนักงาน ก.พ.

พิมพ์ที่ กลุ่มโรงพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการ สำนักงาน ก.พ.
47/101 หมู่ 4 ถนนติวานนท์ ตำบลตลาดขวัญ
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
โทร. 0-2547-1284-87
โทรสาร 0-2547-1285

คำนำ

โดยที่สำนักมาตรฐานวินัย เห็นว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2551 แล้ว จึงเห็นควรปรับปรุงคู่มือการดำเนินการทางวินัยให้สอดคล้องกับบทบัญญัติดังกล่าว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข้าราชการพลเรือนสามัญได้ทราบ และเข้าใจถึงข้อกำหนดวินัยข้าราชการพลเรือนสามัญ เพื่อจะได้ประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามข้อกำหนดวินัย นอกจากนั้น หนังสือเล่มนี้ยังให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยในกรณีที่มีการกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญกระทำความผิดวินัย เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาจะได้ทราบถึงสิทธิของตนในการรับรู้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพื่อที่จะได้นำสืบหักล้างแก้ข้อกล่าวหาได้อย่างถูกต้อง อีกทั้ง ผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวนจะได้ทราบถึงหน้าที่ของตนในการดำเนินการทางวินัยด้วย

ในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ แม้ กฎ ก.พ. และระเบียบ ก.พ. ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ในส่วนที่เกี่ยวข้องจะยังมิได้ออกบังคับใช้ก็ตาม แต่มาตรา 132 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวยังคงให้นำ กฎ ก.พ. และระเบียบ ก.พ. ซึ่งใช้อยู่เดิมมาบังคับใช้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 โดยคู่มือเล่มนี้ได้เพิ่มเติมเนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวกับวินัย การรักษาวินัย การดำเนินการทางวินัย การอุทธรณ์ร้องทุกข์ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ตลอดจน หนังสือเวียนสำนักงาน ก.พ. เรื่องการดำเนินการตามบทเฉพาะกาลตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 เพื่อประกอบการศึกษาและใช้เป็นคู่มือของข้าราชการในการศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี

โดยเหตุผลข้างต้น สำนักมาตรฐานวินัยจึงได้จัดพิมพ์คู่มือการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ในเรื่องวินัยและการดำเนินการทางวินัยอย่างต่อเนื่องตามโครงการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคล และสำนักมาตรฐานวินัยจะผลิตเอกสารและสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวินัยและการดำเนินการทางวินัยที่รองรับเนื้อหาของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 เพื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่อไป

สำนักงาน ก.พ.

มีนาคม 2553

สารบัญ

	หน้า
1. คำนำ	
2. ความหมาย จุดมุ่งหมาย และแนวทางการรักษาวินัย	1
3. วินัยและการรักษาวินัย	15
4. บทบาทของผู้ดำเนินการทางวินัย	55
5. การตั้งเรื่องกล่าวหาและข้อกล่าวหา	63
6. การสอบสวนทางวินัย	69
7. การกำหนดประเด็นสอบสวน	87
8. การรับฟังพยานหลักฐาน	95
9. การพิจารณาความผิด การกำหนดโทษ และการลงโทษ	101
10. การทำรายงานการสอบสวน	109
11. การตรวจสำนวนการสอบสวน	115
12. การออกจากราชการ	123
13. การอุทธรณ์	133
14. การร้องทุกข์	141

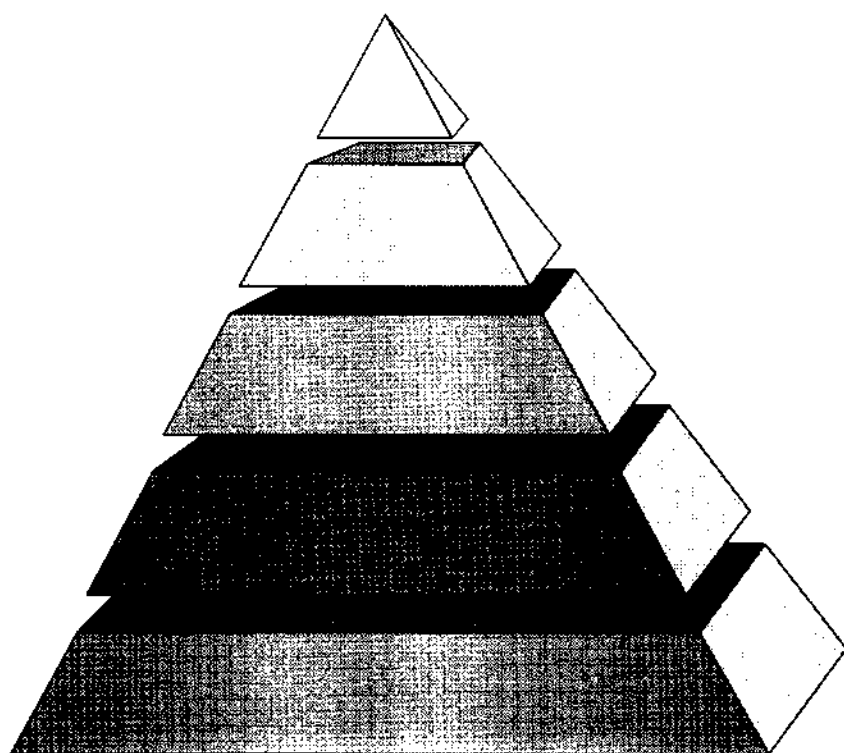
ภาคผนวก

	หน้า
1. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ที่เกี่ยวกับวินัย การออกจากราชการ การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์	153
2. กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551	177
3. กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551	207
4. กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจัยเรื่องร้องทุกข์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552	229
5. หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 1011/ว 19 ลงวันที่ 14 กรกฎาคม 2547 เรื่อง วิธีการก่อนดำเนินการทางวินัยและการสอบสวนทางวินัย อย่างไม่ร้ายแรง	233
6. หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 1011/ว 13 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2551 เรื่อง การดำเนินการตามบทเฉพาะกาลแห่งพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551	239
7. หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 1011/ว 21 ลงวันที่ 15 กันยายน 2552 เรื่อง การดำเนินการตามบทเฉพาะกาลแห่งพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551	243

ความหมาย จุดมุ่งหมาย

และ

แนวทางการรักษาวินัย

ความหมาย จุดมุ่งหมาย และแนวทางการรักษาวินัย

ความหมายของวินัย

วินัย คือการควบคุมความประพฤติให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผน ซึ่งวินัยข้าราชการพลเรือน ได้แก่ บทบัญญัติวินัยที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน เช่น กำหนดให้ข้าราชการต้องซื่อสัตย์ สุจริต ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการ รักษาความลับของราชการ ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา และรักษาชื่อเสียงของตน เป็นต้น นอกจากนี้ วินัยยังหมายถึงลักษณะเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกมาว่าสามารถจะควบคุมตนเองให้อยู่ในกรอบของบทวินัยตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายดังกล่าวด้วย

ขอบเขตและความสำคัญของวินัย

ในฐานะที่ข้าราชการเป็นตัวแทนของรัฐในการบริหารราชการและติดต่อประชาชน ข้าราชการจึงต้องทำตัวให้ประชาชนเชื่อถือ ไว้วางใจ และเป็นตัวอย่างที่ดีของประชาชน เมื่อข้าราชการมีวินัยดี ประชาชนก็就会有ความเชื่อถือศรัทธาผู้นั้น และส่งผลให้ประชาชนศรัทธาในหน่วยงานและรัฐบาลโดยรวมอีกด้วย

โดยที่ข้าราชการจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดี เป็นที่ศรัทธาของประชาชน จึงต้องรักษาวินัย โดยเคร่งครัดกว่าลูกจ้างของเอกชน เช่น พนักงานของธนาคารหรือบริษัทต่าง ๆ โดยจะต้องรักษาชื่อเสียง ไม่กระทำการอันใดซึ่งถือว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว เป็นต้น

จุดมุ่งหมายของวินัย เพื่อ

1. ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของราชการ
2. ความเจริญของประเทศ
3. ความมั่นคงของชาติ
4. ความผาสุกของประชาชน

ผลดีของวินัยต่อราชการ

1. เพิ่มพลังงาน เมื่อข้าราชการมีวินัยดี ก็จะมีปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มที่
2. เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน เมื่อข้าราชการตั้งใจทำงานด้วยความซื่อสัตย์แล้ว ก็จะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสำเร็จอย่างคุ้มค่าและอย่างประหยัด

3. ทำให้ประชาชนศรัทธา นอกจากประชาชนจะศรัทธาต่อตัวข้าราชการเองแล้วยังส่งผลให้ประชาชนศรัทธาต่อหน่วยงานและศรัทธาต่อรัฐบาลอีกด้วย

ผลดีของวินัยต่อตัวข้าราชการ

1. มีความภูมิใจที่ได้กระทำความดี มีวินัยดี ซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ทำให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน เมื่อข้าราชการมีวินัยดีแล้วจะทำงานอะไรก็จะสำเร็จลุล่วงด้วยดี เป็นที่เชื่อถือของผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน และผู้พบเห็น
3. ทำให้มีความเจริญในหน้าที่การทำงาน เมื่อมีวินัยดี ปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงเป็นที่เชื่อถือของผู้บังคับบัญชา ย่อมได้รับความไว้วางใจในการมอบหมายงานให้ปฏิบัติ ได้รับการเลื่อนเงินเดือนเป็นพิเศษ และได้รับการเลื่อนตำแหน่งอีกด้วย

สาเหตุภายนอกที่ทำให้วินัยเสื่อม

1. อบายมุข
2. ตัวอย่างไม่ดี
3. ขวัญไม่ดี
4. งานล้นมือ/งานไม่พอมือ
5. โอกาสเปิดช่องล่อใจ
6. ความจำเป็นในการครองชีพ
7. การปล่อยปละละเลยของผู้บังคับบัญชา

สาเหตุทางใจที่ก่อให้เกิดการกระทำผิดวินัย

1. ไม่เข้าใจ	2. ตามใจ
3. ไม่ใส่ใจ	4. ชะล่าใจ
5. เฉลอใจ	6. ล่อใจ
7. ไม่มีจิตใจ	8. จำใจ
9. เจ็บใจ	10. ตั้งใจ

การรักษาวินัยข้าราชการ (มาตรา 87)

ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่

1. เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ซึ่งจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ.กำหนด แต่ขณะนี้ ก.พ.ยังไม่ได้กำหนด เมื่อ ก.พ.กำหนดเรื่องนี้ก็คงอยู่ในกรอบของหลักการเดิมที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 คือ

- ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- การฝึกอบรม
- การสร้างขวัญและกำลังใจ
- การจูงใจ

2. ป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ก.พ.ยังไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเช่นเดียวกับการเสริมสร้างและพัฒนา เมื่อ ก.พ.กำหนดก็คงอยู่ในกรอบของหลักการเดิมตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 คือ

- เอาใจใส่
- สังเกตการณ์
- ชักัดเหตุ

3. ปรามปรามผู้กระทำผิดวินัย (มาตรา 90 และมาตรา 91)

- เมื่อมีการกล่าวหาหรือสงสัยว่า ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุทราบโดยเร็ว

- ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุต้องรีบดำเนินการหรือสั่งให้สืบสวนหรือพิจารณาว่ากรณีมีมูลหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีมีมูลต้องดำเนินการทางวินัยโดยเร็วด้วยความยุติธรรมและโดยปราศจากอคติ

ผู้บังคับบัญชาละเลยหรือปฏิบัติโดยไม่สุจริต ถือว่ากระทำผิดวินัย

โทษทางวินัย

โทษทางวินัยมี 5 สถาน คือ

ความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง

1. ภาคทัณฑ์ เป็นโทษสำหรับกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อย

นอกจากนี้ ในกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อย และมีเหตุอันควรงดโทษ จะงดโทษให้ โดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

ผู้ถูกลงโทษภาคทัณฑ์ ไม่มีข้อห้ามไม่ให้เลื่อนเงินเดือน ดังนั้น หากผู้นั้น มีคุณสมบัติที่จะเลื่อนเงินเดือน ก็อาจได้รับการเลื่อนเงินเดือนได้

2. ตัดเงินเดือน เป็นการลงโทษตัดเงินเดือนเป็นจำนวนเปอร์เซ็นต์ของเงินเดือนและเป็นจำนวนเดือน เช่น ตัดเงินเดือน 5% เป็นเวลา 2 เดือน เมื่อพ้นเวลา 2 เดือนแล้ว ก็จะได้รับเงินเดือนตามปกติ

ผู้ถูกลงโทษตัดเงินเดือนในครั้งปีที่ผ่านมาจะไม่ได้รับการเลื่อนเงินเดือนในครั้งปีนั้น

3. ลดเงินเดือน เป็นการลดเงินเดือนของผู้นั้นลงเป็นจำนวนเปอร์เซ็นต์ของเงินเดือน

ผู้ถูกลงโทษลดเงินเดือนในครั้งปีที่ผ่านมาจะไม่ได้รับการเลื่อนเงินเดือนในครั้งปีนั้น

การดำเนินการทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ในกรณีที่ผลการสืบสวนหรือพิจารณาตามมาตรา 91 ปรากฏว่ากรณีมีมูล ถ้าความผิดนั้นมิใช่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และได้แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ พร้อมทั้งรับฟังคำชี้แจงของผู้ถูกกล่าวหาแล้วผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดตามข้อกล่าวหาให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษตามสมควรแก่กรณีโดยไม่ต้องคณะกรรมการสอบสวนก็ได้ (มาตรา 92)

ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

4. ปลดออก เป็นการลงโทษให้พ้นจากราชการ โดยได้รับบำเหน็จบำนาญ เหมือนผู้นั้นลาออกจากราชการ

5. ไล่ออก เป็นการลงโทษให้พ้นจากราชการ โดยไม่ได้รับบำเหน็จบำนาญ

การดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงในกรณีที่ผลการสืบสวนหรือพิจารณาตามมาตรา 91 ปรากฏว่ากรณีมีมูลอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ในการสอบสวนต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ พร้อมทั้งรับฟังคำชี้แจงของผู้ถูกกล่าวหา เมื่อคณะกรรมการสอบสวนดำเนินการเสร็จให้รายงานผลการสอบสวนและความเห็นต่อผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 (มาตรา 93) ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ตามมาตรา 93 วรรคหนึ่ง หรือผู้มีอำนาจตามมาตรา 94 เห็นว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 ส่งเรื่องให้ อ.ก.พ.จังหวัด อ.ก.พ.กรม หรือ อ.ก.พ.กระทรวง พิจารณา เมื่อ อ.ก.พ.จังหวัด อ.ก.พ.กรม หรือ อ.ก.พ.กระทรวง มีมติเป็นประการใด ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 ส่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น (มาตรา 97 วรรคสอง)

การลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการในกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง (มาตรา 95 วรรคสอง) ผู้บังคับบัญชาจะไม่แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ได้ และกรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ท. ชี้มูลว่าข้าราชการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน แต่ต้องส่งเรื่องให้ อ.ก.พ.จังหวัด อ.ก.พ.กรม หรือ อ.ก.พ.กระทรวง พิจารณา เมื่อ อ.ก.พ.ดังกล่าวมีมติให้ลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุ จึงสั่งให้เป็นไปตามนั้น

ข้อกำหนดวินัย

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 หมวด 6 บัญญัติให้ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องรักษาวินัยโดยกระทำการหรือไม่กระทำการตามที่บัญญัติเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ตั้งแต่มาตรา 80 ถึงมาตรา 85 โดยอาจแยกเป็นกลุ่มการรักษาวินัยได้ดังนี้

1. วินัยต่อประเทศชาติ
2. วินัยต่อประชาชน
3. วินัยต่อผู้บังคับบัญชา
4. วินัยต่อผู้ร่วมงาน
5. วินัยต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ
6. วินัยต่อตนเอง

1. วินัยต่อประเทศชาติ

ข้าราชการต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ (มาตรา 81)

2. วินัยต่อประชาชน

(1) ข้าราชการต้องต้อนรับ ให้ความเป็นธรรม และให้การสงเคราะห์แก่ประชาชนผู้ติดต่อราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตน (มาตรา 82 (8))

(2) ข้าราชการต้องไม่ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการ (มาตรา 83 (9))

การดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ ข่มเหง หรือทำร้ายประชาชนผู้ติดต่อราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (มาตรา 85 (5))

3. วินัยต่อผู้บังคับบัญชา

(1) ข้าราชการต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา (มาตรา 82 (4))

การขัดคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (มาตรา 85 (7))

(2) ข้าราชการต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา (มาตรา 83 (1))

การรายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชาเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (มาตรา 85 (7))

(3) ข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยไม่กระทำการข้ามผู้บังคับบัญชา (มาตรา 83 (2))

4. วินัยต่อผู้ร่วมงาน

(1) ข้าราชการต้องสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี และต้องช่วยเหลือกันในการปฏิบัติราชการระหว่างข้าราชการด้วยกันและผู้ร่วมปฏิบัติราชการ (มาตรา 82 (7))

(2) ข้าราชการต้องไม่กระทำการอย่างใดที่เป็นการกลั่นแกล้ง กดขี่ หรือข่มเหงกันในการปฏิบัติราชการ (มาตรา 83 (7))

(3) ข้าราชการต้องไม่กระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. (มาตรา 83 (8))

5. วินัยต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

(1) ข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

1.1 ข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และเที่ยงธรรม (มาตรา 82 (1))

1.2 ข้าราชการต้องไม่อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการหาประโยชน์ (มาตรา 83 (3))

การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยทุจริต เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (มาตรา 85 (1))

(2) ข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐบาล และปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ (มาตรา 82 (2))

การไม่ปฏิบัติตามมาตรา 82 (2) เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (มาตรา 85 (7))

(3) ข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เกิดผลดีหรือความก้าวหน้าแก่ราชการด้วยความตั้งใจ อุตสาหะ เอาใจใส่ และรักษาประโยชน์ของทางราชการ (มาตรา 82 (3))

(4) ข้าราชการต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้ (มาตรา 82 (5))

การละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (มาตรา 85 (2))

การละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลานานเกินกว่าสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (มาตรา 85 (3))

(5) ข้าราชการต้องรักษาความลับของทางราชการ (มาตรา 82 (6))

การเปิดเผยความลับของทางราชการอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (มาตรา 85 (7))

(6) ข้าราชการต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ (มาตรา 82 (9))

(7) ข้าราชการต้องไม่ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ (มาตรา 83 (4))

การประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (มาตรา 85 (7))

(8) ข้าราชการต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ (มาตรา 83 (5))

(9) ข้าราชการต้องไม่เป็นการจัดการ ผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท (มาตรา 83 (6))

6. วินัยต่อตนเอง

ข้าราชการต้องรักษาชื่อเสียงของตน และรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการมิให้เสื่อมเสีย (มาตรา 82 (10))

การกระทำการใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (มาตรา 85 (4))

การกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือได้รับโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (มาตรา 85 (6))

การดำเนินการทางวินัย

1. การสอบสวน

จุดมุ่งหมายของการสอบสวน เพื่อ

- ให้ได้ความจริงและยุติธรรม
- เปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงและนำสืบพยานหลักฐาน แก่ข้อกล่าวหา
- เป็นหลักประกันความเป็นธรรมและความมั่นคงแก่ข้าราชการ

2. การพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ

2.1 หลักการพิจารณาความผิด

(1) หลักนิติธรรม คือการพิจารณาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

- ต้องมีกฎหมายกำหนดว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด
- การกระทำนั้นต้องเข้าองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมาย

บัญญัติไว้ทุกประการ

- เมื่อการกระทำเข้าองค์ประกอบเป็นความผิดตามมาตราใด ก็ปรับบทเป็นความผิดตามมาตรา นั้น

(2) หลักมนุษยธรรม คือการพิจารณาโดยคำนึงถึงความเป็นจริง ถูกต้องเหมาะสม ตามเหตุผลที่ควรจะเป็น

2.2 หลักการกำหนดโทษ

(1) หลักนิติธรรม คือการกำหนดโทษในกรอบกฎหมายบัญญัติไว้

(2) หลักมนุษยธรรม คือการพิจารณากำหนดโทษ โดยคำนึงถึงความเป็นจริง ถูกต้องเหมาะสม ตามเหตุผลที่ควรจะเป็น โดยคำนึงถึง

- ลักษณะการกระทำผิด
- ผลของการกระทำผิด
- คุณความดีของผู้กระทำผิด
- การให้โอกาสแก้ไขความประพฤติ
- เหตุเบี่ยงหลังการกระทำผิด
- สภาพของผู้กระทำผิด

(3) หลักความเป็นธรรม กำหนดโทษโดยคำนึงถึงความเท่าเทียมเสมอหน้า

- ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง
- ความผิดอย่างเดียวกันควรกำหนดโทษใกล้เคียงกัน

(4) หลักนโยบายของทางราชการ การกำหนดโทษข้าราชการ ควรคำนึงถึงนโยบายของข้าราชการด้วย

3. การลงโทษทางวินัย การลงโทษเป็นมาตรการอันหนึ่งที่ใช้ในการรักษาวินัย ซึ่งเป็นมาตรการในทางปราบปรามผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ โดยมีได้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้เป็นการตอบโต้หรือแก้แค้นต่อผู้กระทำความผิด แต่มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

- (1) เพื่อรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายหรือระเบียบแบบแผน
- (2) เพื่อรักษามาตรฐานความประพฤติ ขวัญ และสมรรถภาพของข้าราชการ
- (3) เพื่อจูงใจให้ข้าราชการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น
- (4) เพื่อรักษาชื่อเสียงของทางราชการและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อทางราชการ

ข้อควรคำนึงเกี่ยวกับเรื่องวินัย

(1) ความผิดทางวินัยไม่มีอายุความ แม้จะกระทำความผิดวินัยไว้นานเท่าไรก็ตาม หากปรากฏความผิดขึ้น ผู้บังคับบัญชาสามารถลงโทษได้เสมอ ซึ่งต่างกับอายุความฟ้องร้องในทางอาญา หากไม่ฟ้องร้องภายในกำหนดอายุความแล้วจะฟ้องร้องดำเนินคดีไม่ได้ เช่น หนีคดีเช็คเมื่อพ้น 5 ปีแล้ว ก็ไม่อาจฟ้องร้องเป็นคดีอาญาได้

(2) การลงโทษทางวินัยต้องดำเนินการตามขบวนการของกฎหมาย เช่น กรณีที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงต้องมีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และให้โอกาสนำพยานเข้าสืบแก้ข้อกล่าวหาต้องนำเรื่องเสนอ อ.ก.พ.จังหวัด อ.ก.พ.กรม หรือ อ.ก.พ.กระทรวง แล้วแต่กรณี เมื่อ อ.ก.พ.ดังกล่าวมีมติประการใด ผู้บังคับบัญชาต้องสั่งให้เป็นไปตามนั้น

(3) ผู้สั่งลงโทษต้องเป็นผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจลงโทษได้ ซึ่งมาตรา 96 วรรคหนึ่ง และมาตรา 97 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 เป็นผู้สั่งลงโทษ แต่ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุอาจมอบหมายให้ผู้บังคับบัญชาระดับต่ำลงไปปฏิบัติแทนได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ ก.พ.กำหนด

ในการสั่งลงโทษผู้บังคับบัญชาในขณะลงโทษเป็นผู้สั่ง เช่น ข้าราชการอยู่จังหวัดหนึ่งถูกสอบสวนทางวินัย ต่อมาข้าราชการผู้นั้นย้ายไปอีกจังหวัดหนึ่ง ผู้ว่าราชการจังหวัดใหม่ที่ข้าราชการผู้นั้นย้ายมาเป็นผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจลงโทษทางวินัยข้าราชการผู้นั้น

(4) สภาพการเป็นข้าราชการ กรณีการกระทำที่จะนำมาดำเนินการทางวินัยจะต้องเป็นการกระทำขณะที่เข้ามาเป็นข้าราชการแล้ว จะนำกรณีที่เคยกระทำก่อนเป็นข้าราชการมาลงโทษทางวินัยไม่ได้ แต่อาจถูกสั่งให้ออกเพราะเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไปที่จะเข้ารับราชการได้ และขณะลงโทษจะต้องยังมีสภาพเป็นข้าราชการอยู่ หากผู้นั้นออกจากราชการ

ไปแล้ว ก็ไม่อาจลงโทษได้ เว้นแต่มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำผิดอาญาอันมิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับราชการ หรือความผิดลหุโทษอยู่ก่อนออกจากราชการ ซึ่งมีสาเหตุตาย ผู้บังคับบัญชายังมีอำนาจดำเนินการทางวินัยและลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการได้ แต่ต้องดำเนินการสอบสวนตามมาตรา 93 วรรคหนึ่ง ภายใน 180 วันนับแต่วันที่ผู้นั้นพ้นจากราชการ (มาตรา 100)

5. การดำเนินการระหว่างการสอบสวนพิจารณาทางวินัย

- การพักราชการ
- การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

ข้าราชการที่มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งกรรมการสอบสวน หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำผิดอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุมีอำนาจสั่งพักราชการ หรือสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน เพื่อรอฟังผลการสอบสวน หรือพิจารณา หรือผลแห่งคดีได้ และเมื่อปรากฏผลการสอบสวนหรือพิจารณาว่าข้าราชการผู้นั้นมิได้กระทำผิดหรือกระทำผิดไม่ถึงกับจะถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก และไม่มีกรณีจะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ก็ต้องสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติราชการหรือกลับเข้ารับราชการตามเดิม ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสั่งพักราชการ การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ระยะเวลาการพักราชการ และให้ออกจากราชการไว้ก่อน การให้กลับเข้าปฏิบัติราชการ หรือกลับเข้ารับราชการ และการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามผลการสอบสวนหรือพิจารณาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. (มาตรา 101)

6. การอุทธรณ์และการร้องทุกข์

การอุทธรณ์ เป็นหลักประกันความเป็นธรรมแก่ข้าราชการที่ถูกลงโทษทางวินัย และถูกสั่งให้ออกจากราชการบางกรณี โดยผู้ถูกสั่งมีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ภายใน 30 วัน นับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่ง ตามมาตรา 114 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ประกอบกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551

การร้องทุกข์ เป็นหลักประกันความเป็นธรรมและความสัมพันธ์อันดีระหว่างข้าราชการ โดยให้ร้องทุกข์ในเรื่องที่ไม่อาจอุทธรณ์ได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์ โดยร้องทุกข์ได้ ดังนี้

1. ถ้าเหตุร้องทุกข์เกิดจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรี ให้ร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค.

2. ถ้าเหตุร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชาระดับต่ำกว่าผู้บังคับบัญชาตาม 1. ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป เช่น เหตุร้องทุกข์เกิดจากอธิบดีให้ร้องทุกข์ต่อ ปลัดกระทรวง

ทั้งนี้ ตามมาตรา 122 และมาตรา 123 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ประกอบกับ ก.พ.ค.ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551

วินัยและการรักษาวินัย

วินัยข้าราชการพลเรือน

วินัยข้าราชการพลเรือน

คือแบบแผนความประพฤติ ที่กำหนดให้ข้าราชการพลเรือนควบคุมตนเอง และควบคุมผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้ประพฤติดี ละเว้นการประพฤติปฏิบัติในทางไม่ชอบ ไม่ควร

ความสำคัญ

วินัยข้าราชการพลเรือน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การปฏิบัติราชการ มีประสิทธิภาพ วินัยจึงมีความสำคัญต่อราชการเป็นส่วนรวมและต่อตัวข้าราชการ

จุดมุ่งหมาย

เพื่อประโยชน์ของราชการ เพื่อความเจริญ ความสงบเรียบร้อยของราชการ เพื่อให้ ราชการดำเนินไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ

ข้อกำหนดวินัย

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 หมวด 6 วินัยและการรักษาวินัย ได้บัญญัติข้อกำหนดวินัยให้ข้าราชการพลเรือนยึดถือเป็นแบบแผนในการควบคุม ความประพฤติ ดังนี้

มาตรา 80

“ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องรักษาวินัยโดยกระทำการหรือไม่กระทำการตามที่ บัญญัติไว้ในหมวดนี้โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ

ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ปฏิบัติราชการในต่างประเทศนอกจากต้องรักษาวินัย ตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้แล้ว ต้องรักษาวินัยโดยกระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนด ในกฎ ก.พ. ด้วย”

จากบทบัญญัติดังกล่าว ข้าราชการพลเรือนทุกคนจึงจำเป็นต้องทราบข้อกำหนด วินัยตามมาตราต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการรักษาวินัย หรือประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นข้าราชการที่ดี และสำหรับผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานวินัยจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจให้ลึกซึ้ง เพราะเป็นพื้นฐานที่ จะต้องนำไปใช้วินิจฉัยทางวินัยให้เป็นการถูกต้อง

สำหรับข้าราชการผู้ปฏิบัติราชการในต่างประเทศ เช่น ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศหรือกระทรวงอื่น ที่ได้รับแต่งตั้งไปปฏิบัติหน้าที่ราชการในต่างประเทศ เนื่องจากเป็นการไปปฏิบัติราชการในฐานะตัวแทนของประเทศไทย จึงจำเป็นต้องรักษาวินัยนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหมวด 6 โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับเกียรติยศ ศักดิ์ศรีของประเทศไทย ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. ซึ่ง ก.พ.จะได้กำหนดต่อไป

ขอบเขต

มาตรา 80 นี้ นอกจากเป็นอารัณบทแล้ว ยังมีลักษณะเป็นการกำหนดขอบเขตของวินัยข้าราชการพลเรือนไว้เป็นข้อกำหนดด้วย คือ

ผู้ซึ่งอยู่ในบังคับที่จะต้องรักษาวินัยและรับผิดชอบทางวินัยตามกฎหมายนี้ ต้องเป็นผู้ซึ่งมีฐานะเป็นข้าราชการพลเรือนแล้ว การกระทำใด ๆ ในขณะที่ยังไม่ได้เป็นข้าราชการพลเรือนจะนำมาลงโทษทางวินัยหาได้ไม่ แต่ถ้การกระทำนั้นเข้าลักษณะเป็นการขาดคุณสมบัติทั่วไป หรือมีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา 36 ข้อใดข้อหนึ่ง เช่น เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี เมื่อกรณีปรากฏขึ้นก็สั่งให้ข้าราชการพลเรือนผู้นั้นออกจากราชการตามมาตรา 67 ได้

ข้อควรทราบในเบื้องต้น

ในกรณีที่ความผิดฐานใด องค์ประกอบความผิดมีหลายข้อ กรณีจะเป็นความผิดฐานนั้นก็ต่อเมื่อข้อเท็จจริงครบเข้าองค์ประกอบความผิดครบทุกข้อ ถ้าขาดไปแม้แต่ข้อใดข้อหนึ่ง กรณีก็ยังไม่เป็นความผิดวินัยฐานนั้น

มาตรา 81

“ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ”

ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ข้าราชการพลเรือนซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานของประเทศจำเป็นต้องเป็นผู้เลื่อมใสและสนับสนุนการปกครองในระบอบดังกล่าว

การสนับสนุน ได้แก่การส่งเสริม เสริมสร้าง หรือไม่คัดค้าน การกระทำที่จะเป็นความผิดฐานไม่สนับสนุนการปกครองระบอบดังกล่าว ได้แก่ การกระทำในทางคัดค้าน ต่อต้าน หรือเป็นปรปักษ์

มาตรา 82

“ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องกระทำการอันเป็นข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้”

มาตรา 82 (1)

“ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และ เทียงธรรม”

เรื่องความไม่ซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรมที่จะเป็นความผิดวินัยตามมาตรา 82 (1) นี้ จะต้องเป็นเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ราชการเท่านั้น การไม่ซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรมในเรื่องที่มีใช้ราชการหรือไม่มีหน้าที่ราชการ จะนำมาปรับบทเป็นความผิดวินัยตามมาตรา 82 (1) หาได้ไม่

“ราชการ” หมายถึง งานของประเทศหรือของพระราช

“หน้าที่ราชการ” ตามมาตรานี้หมายความว่าหน้าที่ที่เป็นเรื่องราชการโดยตรงเท่านั้น ซึ่งหมายถึงราชการตามกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และกฎหมายที่ให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ

รัฐวิสาหกิจ แม้เป็นกิจการของรัฐหรือรัฐมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ และรัฐวิสาหกิจบางแห่งพึงเห็นได้ว่ามีลักษณะเป็นงานของประเทศ แต่ก็ป็นงานในเชิงธุรกิจหรือการค้า ไม่ใช่งานการบริหารราชการแผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินหรือกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม จึงไม่ถือเป็นราชการตามความหมายนี้

กิจการเชิงสวัสดิการบางอย่างมีกฎหมายบัญญัติให้ถือเป็นราชการ เช่น กิจการฌาปนกิจสงเคราะห์ของส่วนราชการที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ.2517 และขณะนี้ได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ พ.ศ.2547 ออกใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 23 กันยายน 2547 (วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา) กำหนดให้เป็นหน้าที่ของหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมและจังหวัดในการริเริ่มดำเนินการ หรือสนับสนุนให้มีการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ และกำหนดด้วยว่าการปฏิบัติงานสวัสดิการภายในส่วนราชการตามระเบียบนี้ให้ถือเป็นการปฏิบัติราชการ ประเภทของสวัสดิการภายในส่วนราชการก็มีการออมทรัพย์ การให้กู้เงิน การเคหะสงเคราะห์ การฌาปนกิจสงเคราะห์ การกีฬาและนันทนาการ การให้บริการของร้านค้าสวัสดิการ การฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อเสริมรายได้หรือลดรายจ่ายให้แก่สมาชิก การสงเคราะห์ข้าราชการในด้านอื่น ๆ เช่น เงินช่วยค่าอาหาร เงินช่วยค่าเดินทาง เงินช่วยค่าเครื่องแบบหรือเครื่องแต่งกาย เงินทุนการศึกษา หรือเงินสงเคราะห์ผู้ประสบภัย เป็นต้น และกิจกรรมหรือสวัสดิการภายในส่วนราชการประเภทอื่นตามที่คณะกรรมการสวัสดิการเห็นสมควร

ข้าราชการผู้ใดมีหน้าที่ราชการในเรื่องใด ควรพิจารณาจากข้อมูลดังนี้

1. กฎหมายหรือระเบียบ ในกรณีที่ราชการเรื่องใดมีกฎหมายระเบียบของทางราชการกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งใดเป็นเจ้าพนักงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ในเรื่องใด ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นก็มีหน้าที่ราชการตามกฎหมายหรือระเบียบนั้น เช่น กฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ เป็นนายทะเบียน มีอำนาจหน้าที่ราชการตามกฎหมายนั้น ระเบียบว่าด้วยการพัสดุ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งใดเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่สั่งซื้อ สิ่งจ้าง ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นก็มีหน้าที่ราชการตามระเบียบนั้น
2. มาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ซึ่งมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 กำหนดให้ ก.พ. จัดทำมาตรฐานกำหนดตำแหน่งโดยจำแนกตำแหน่งเป็นประเภทและสายงานตามลักษณะงาน
3. การมอบหมายของผู้บังคับบัญชา อาจเป็นการมอบหมายงานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ให้ปฏิบัติภายในกรอบหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่ง ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง หรือมอบหมายงานอื่นที่อยู่ภายในอำนาจหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาก็ได้
4. พุดินัย พิจารณาจากข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่ปรากฏเป็นเรื่อง ๆ ไปว่าตามพุดินัยเพียงพอที่จะถือว่าผู้นั้นมีหน้าที่ราชการในเรื่องนั้นได้หรือไม่

ตัวอย่างการมีหน้าที่โดยพุดินัย

เจ้าหน้าที่การเงินซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับเงินงบประมาณ ได้ถูกพินต้นรับฝากเงินนอกงบประมาณที่มีได้อยู่ในหน้าที่ของตน โดยลงลายมือชื่อรับฝากเงินนั้นไว้อย่างเป็นทางการในด้านหลังคู่ฉบับใบเสร็จรับเงิน ถือได้ว่าผู้นั้นมีหน้าที่ราชการในเรื่องเงินจำนวนที่ได้รับไว้นั้น

ข้าราชการซึ่งเบิกเครื่องมือเครื่องใช้ของทางราชการไปใช้ในการปฏิบัติราชการ พึงเห็นได้ว่าผู้นั้นมีหน้าที่ราชการที่จะต้องดูแลรักษาสิ่งของนั้นด้วย การนำสิ่งของนั้นไปจำหน่ายเอาเงินไปใช้ส่วนตัว เป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ

ข้อสัตย์ หมายความว่า ปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง

สุจริต หมายความว่า ปฏิบัติด้วยความตั้งใจดีและชอบตามคลองธรรม

เที่ยงธรรม หมายความว่า ปฏิบัติโดยไม่ลำเอียง

มาตรา 82 (2)

“ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติของคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐบาล และปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ”

บทบัญญัติวินัยมาตรานี้ สำหรับความตอนแรกที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติของคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐบาลนั้น แต่เดิมในมาตรา 68 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 ได้บัญญัติไว้ว่า “ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล และต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมาย....” ซึ่งเน้นถึงการปฏิบัติหน้าที่ราชการว่าต้องสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล และต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการ สำหรับนโยบายของรัฐบาลนั้น หมายความว่านโยบายที่รัฐบาลแถลงต่อสภา และหมายความรวมถึงนโยบายพิเศษที่รัฐบาลมอบหมายเป็นกรณีพิเศษให้ส่วนราชการใดส่วนราชการหนึ่งรับผิดชอบ หรือกำหนดโครงการขึ้นใหม่ให้ปฏิบัติเป็นการเร่งด่วน หรือเป็นนโยบายเฉพาะกิจ

แม้ว่าตามบทบัญญัติมาตรา 82 (2) จะไม่ได้ใช้คำว่า “สนับสนุน” ก็ตาม แต่การปฏิบัติหน้าที่ราชการจะต้องเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่วางไว้ ซึ่งบทบัญญัติตามมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายถึงวิธีปฏิบัติงาน โดยให้ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติของคณะรัฐมนตรี และนโยบายของรัฐบาล

ส่วนความตอนท้ายที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการนั้น เป็นการบัญญัติให้ข้าราชการปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนทั่ว ๆ ไปในฐานะที่เป็นข้าราชการ

ระเบียบแบบแผนของทางราชการที่ข้าราชการจะต้องปฏิบัติตามนี้ หมายความว่าระเบียบแบบแผนทั่วไปของทางราชการที่ข้าราชการต้องปฏิบัติในฐานะที่เป็นข้าราชการ โดยไม่จำเป็นจะต้องเป็นระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ อาจเป็นระเบียบแบบแผนของทางราชการที่มีใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการก็ได้ ระเบียบแบบแผนของทางราชการที่ข้าราชการต้องปฏิบัติมีอยู่มาก เช่น ระเบียบเกี่ยวกับการแต่งกาย ระเบียบการลาหยุดราชการ ระเบียบเกี่ยวกับการลงชื่อมาปฏิบัติราชการ และมติคณะรัฐมนตรีกำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับข้าราชการในกรณีต่าง ๆ เป็นต้น

ตัวอย่าง

1. ข้าราชการต้องหาในคดีอาญา คดีแพ่ง หรือคดีล้มละลาย ให้รายงานให้เจ้ากระทรวง ทบวง กรม ในสังกัดทราบโดยด่วน (หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น.826/2482 ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2482)

2. ข้าราชการต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการลาของข้าราชการ พ.ศ. 2535

3. ข้าราชการต้องปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการไว้ผมและการแต่งกายของข้าราชการ (หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร 0203/ว 55 ลงวันที่ 8 มิถุนายน 2516)

- ข้าราชการชาย ไม่ให้ไว้ผมยาวปิดต้นผม
- ข้าราชการหญิง ไม่ให้สวมกระโปรงสั้นเหนือเข่า
- ข้าราชการทั้งชายและหญิง ไม่ให้คาดเข็มขัดได้สะตือ

4. ห้ามข้าราชการเชิญแขกทั่วไปมาเลี้ยงวันเกิด หรือเลี้ยงรับ เลี้ยงส่ง ฉลองยศ หรือตำแหน่ง ขึ้นบ้านใหม่ ครบรอบแต่งงาน หรือโกนจุก บวชนาค หรืองานอื่นใดนอกจากที่ระบุดังกล่าว

ห้ามข้าราชการรับเลี้ยงจากพ่อค้าในภัตตาคารใด ๆ หรือรับบริการจากสถานอบายมุขหรือสถานเรีงมย์ต่าง ๆ จากพ่อค้า (หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร 0202/ว 67 ลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2516)

5. ห้ามข้าราชการเรียไร

5.1 ห้ามไม่ให้กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ เรียไร ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม (หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น.ว. 173/2487 ลงวันที่ 22 สิงหาคม 2487)

5.2 ห้ามเรียไรชื่อของขวัญให้ผู้บังคับบัญชาในโอกาสต่าง ๆ (หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น.ว. 281/2496 ลงวันที่ 29 ธันวาคม 2496)

5.3 ห้ามเรียไรเพื่อต้อนรับและเลี้ยงรับรองผู้ไปตรวจราชการโดยเด็ดขาด (หนังสือกรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร ที่ น.ว. 15/2501 ลงวันที่ 23 มกราคม 2501)

5.4 ให้ข้าราชการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ เรื่องการเรียไรของทางราชการ (หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0203/ว 94 ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2532)

การที่จะผิดวินัยตามมาตรานี้หรือไม่ั้น ไม่ต้องคำนึงว่าจะต้องเป็นกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ หากข้อเท็จจริงฟังได้ว่าเป็นการไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐบาล และไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการแล้ว แม้ไม่เกิดความเสียหายก็เป็นความผิดตามมาตรานี้แล้ว

นอกจากนโยบายของรัฐบาลแล้ว ยังต้องพิจารณาว่าการปฏิบัติหน้าที่ราชการนั้น มีกฎหมายระเบียบ หรือมติคณะรัฐมนตรี กำหนดไว้อย่างไรบ้าง จะต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามนั้น โดยเคร่งครัด

นอกจากนี้ บทบัญญัติวินัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ มาตรา 91 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติไว้ด้วยว่าข้าราชการต้องถือและปฏิบัติตามจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือนตามข้อบังคับที่ ก.พ.กำหนด แต่ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้แยกเรื่องจรรยาข้าราชการไว้ต่างหากจากเรื่องวินัย โดยให้ส่วนราชการกำหนดข้อบังคับว่าด้วยจรรยาข้าราชการให้สอดคล้องกับลักษณะงานในส่วนราชการนั้น ตามหลักวิชาและจรรยาวิชาชีพ และข้อบังคับว่าด้วยจรรยาข้าราชการนี้เป็นแบบแผนของทางราชการอย่างหนึ่งที่ข้าราชการต้องปฏิบัติตาม ถ้าไม่ปฏิบัติตามก็เป็นความผิดตามมาตรานี้ แต่ถ้าไม่ถึงขั้นเป็นความผิดวินัยก็จะถูกตักเตือน นำไปประกอบการพิจารณาแต่งตั้งเลื่อนเงินเดือน หรือให้การพัฒนา

มาตรา 82(3)

“ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เกิดผลดีหรือความก้าวหน้าแก่ราชการด้วยความตั้งใจ อุตสาหะ เอาใจใส่ และรักษาประโยชน์ของทางราชการ”

การที่กำหนดให้ข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เกิดผลดีหรือความก้าวหน้าแก่ราชการด้วยความตั้งใจ อุตสาหะ เอาใจใส่ และรักษาประโยชน์ของทางราชการนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลการปฏิบัติให้ได้ผลเช่นนี้ต้องใช้ความตั้งใจ ความทุ่มเท และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยมุ่งให้เกิดผลสำเร็จและได้ผลดีเป็นสำคัญ ไม่ใช่ทำแบบ “เช้าขามเย็นขาม” เพียงแต่ให้เสร็จๆ ไปหรือให้พอหมดเวลาไปวันๆ

นอกจากนี้บทบัญญัติตามมาตรานี้ยังมีจุดมุ่งหมายให้ข้าราชการมีพฤติกรรมที่ดีในการปฏิบัติงาน โดยจะต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความอุตสาหะ เอาใจใส่ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการอีกด้วย

มาตรา 82(4)

“ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ โดยไม่ขัดขึ้นหรือหลีกเลี่ยง แต่ถ้าเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ของ

ทางราชการ จะต้องเสนอความเห็นเป็นหนังสือทันทีเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้น และเมื่อได้เสนอความเห็นแล้ว ถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตาม”

มาตรา 82 (4) ความผิดฐานขัดคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

องค์ประกอบความผิดมี 4 ข้อ คือ

1. มีคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

คำสั่ง หมายถึง ข้อความที่บอกให้ทำหรือให้ปฏิบัติ คำสั่งในที่นี้ไม่จำเป็นต้องสั่งเป็นหนังสือเสมอไป อาจเป็นการสั่งด้วยวาจาหรือด้วยวิธีการอื่นใดก็ได้

ผู้บังคับบัญชา หมายถึง ผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย คือ ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในส่วนราชการ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายหรือมอบอำนาจจากผู้มีอำนาจตามกฎหมายให้เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในส่วนราชการ หรือหน่วยงาน ทั้งนี้ต้องเป็นการมอบหมายหรือมอบอำนาจที่มีกฎหมายบัญญัติให้มอบได้

กฎหมายที่เกี่ยวกับการบังคับบัญชา มีดังนี้

(1) กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งได้กำหนดตำแหน่งผู้บังคับบัญชาข้าราชการทั้งในราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยกำหนดให้นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล มีอำนาจบังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหารทุกตำแหน่งซึ่งสังกัดกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเป็นกรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวง เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการของกระทรวง ปลัดกระทรวงเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในกระทรวงรองจากรัฐมนตรี และได้กำหนดหัวหน้าส่วนราชการลงไป ตามลำดับ

หัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่เทียบเท่าผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากอง หรือหัวหน้าแผนก จะมีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายก็ต่อเมื่อเป็นส่วนราชการที่ได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการโดยถูกต้อง พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการในปัจจุบันนี้ นิยมแบ่งส่วนราชการเป็นสำนักหรือกองโดยไม่มีการแบ่งเป็นแผนก แล้วไปจัดหน่วยงานภายในสำนักหรือกองตามลักษณะงานต่าง ๆ เช่น แบ่งเป็นกลุ่ม กลุ่มงาน ฝ่าย สาย หรือหมวด หัวหน้ากลุ่ม กลุ่มงาน ฝ่าย สาย หรือหมวด ในลักษณะนี้โดยปกติแล้วไม่มีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย

หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดหรืออำเภอ จะมีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายก็ต่อเมื่อมีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการนั้นเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค

(2) กฎหมายจัดตั้งส่วนราชการโดยเฉพาะ ในกรณีที่เป็นส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายเฉพาะ และกฎหมายนั้นได้บัญญัติเรื่องการบังคับบัญชาข้าราชการในส่วนราชการนั้นไว้โดยเฉพาะ ก็ต้องเป็นไปตามนั้น เช่น พระราชบัญญัติวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พ.ศ.2518 บัญญัติให้อธิการบดีเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบในการบริหารงานของวิทยาลัย และเป็นประโยชน์ในการบังคับบัญชา ให้อธิการบดีเป็นอธิบดี ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนและกฎหมายอื่น

(3) กฎหมายที่ให้มอบหมายหรือมอบอำนาจการเป็นผู้บังคับบัญชา ได้มีกฎหมายที่บัญญัติให้มีการมอบหมายหรือมอบอำนาจการเป็นผู้บังคับบัญชาได้ เช่น

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 มาตรา 38 บัญญัติให้ผู้มีอำนาจในการสั่ง การอนุญาต การอนุมัติ การปฏิบัติราชการ ฯลฯ อาจมอบอำนาจให้ผู้ดำรงตำแหน่งอื่น เช่น อธิบดีอาจมอบหมายให้รองอธิบดี ผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากอง หรือผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทนได้

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 มาตรา 49 บัญญัติให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 ซึ่งได้แก่ รัฐมนตรีเจ้าสังกัด ปลัดกระทรวง อธิบดี และผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี มอบหมายให้ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งที่มีได้เป็นผู้บังคับบัญชาตามที่ได้มีบทบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการพลเรือนในส่วนราชการหรือหน่วยงานใดในฐานะใดได้โดยทำเป็นหนังสือ ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายดังกล่าวก็มีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย

2. เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ

หมายถึง ต้องเป็นคำสั่งที่ผู้บังคับบัญชามีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการที่จะสั่งได้ คือ เป็นการสั่งภายในอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของตน และไม่ใช้เป็นการสั่งให้กระทำความผิดกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ

3. เป็นการสั่งให้ปฏิบัติราชการ

หมายถึง ต้องเป็นการสั่งให้ปฏิบัติงานที่เป็นเรื่องราชการตามหน้าที่หรือตามที่ได้รับมอบหมาย การสั่งให้กระทำการหรือปฏิบัติการบางอย่าง แม้เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับราชการ แต่อาจไม่มีลักษณะเป็นการสั่งให้ปฏิบัติราชการก็ได้ เช่น

อธิบดีได้พิจารณาผลการสอบสวนหาตัวผู้รับผิดทางแพ่ง ในกรณีเงินของทางราชการได้ขาดหายไป วินิจฉัยว่าผู้อำนวยการกองคลังประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ เป็นเหตุให้เงินของทางราชการขาดหาย ให้รับผิดชอบใช้เงินจำนวนดังกล่าวหรือทำสัญญา

รับสภาพหนี้ ผู้อำนวยการกองโต้แย้งว่าตนไม่ได้ประมาทเลินเล่อ ไม่ควรต้องร่วมรับผิดชอบ ใช้เงินและไม่ยอมทำสัญญารับสภาพหนี้ การสั่งให้ผู้บังคับบัญชาชดใช้ค่าเสียหายหรือทำสัญญารับสภาพหนี้ในมูลละเมิด ไม่มีลักษณะเป็นการสั่งให้ปฏิบัติราชการหรือมอบหมายงานให้ปฏิบัติ กรณีเช่นนี้เมื่อผู้บังคับบัญชาปฏิเสธความรับผิดชอบ ก็เป็นเรื่องการโต้แย้งสิทธิในการประมาทเลินเล่อ ในหน้าที่ราชการ เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาปรับบทความผิดฐานประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ จะนำข้อกำหนดวินัยฐานขัดคำสั่งของผู้บังคับบัญชามาใช้ลงโทษผู้ไม่ยอมชำระหนี้ในมูลละเมิด หาได้ไม่

4. ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง

หมายถึงว่า เป็นการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา โดยเจตนาขัดขืนหรือหลีกเลี่ยง กรณีที่ไม่ได้ปฏิบัติตามคำสั่งเพราะพลั้งเผลอ หลงลืม สำคัญผิด หรือมีเหตุอื่นใดขัดขวาง ทำให้ไม่อาจปฏิบัติได้ ยังไม่เข้าองค์ประกอบข้อนี้

มาตรา 82 (4) มีข้อกำหนดว่าสามารถโต้แย้งคำสั่งผู้บังคับบัญชาได้ โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ถ้าปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือเป็นการไม่รักษาประโยชน์ของทางราชการ
2. เสนอความเห็นเป็นหนังสือทันที
3. ให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้น
4. แต่ถ้าผู้บังคับบัญชียืนยันต้องปฏิบัติตาม ทั้งนี้เพื่อให้คำสั่งนั้นมีความรอบคอบชัดเจน และเป็นการคุ้มครองผู้รักษาประโยชน์ของทางราชการ

มาตรา 82(5)

“ต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้”

มาตรา 82 (5) ความผิดฐานละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ

อุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ หมายถึง ต้องอุทิศหรือสละเวลาทั้งหมดปฏิบัติราชการตามที่ทางราชการต้องการ รวมทั้งเวลาออกเหนือจากเวลาปฏิบัติราชการตามปกติในกรณีที่ทางราชการมีงานเร่งด่วนที่จำเป็นจะต้องใช้ข้าราชการปฏิบัติงานนอกเวลา

ละทิ้งหน้าที่ราชการ หมายถึง ไม่อยู่ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ซึ่งได้แก่ การไม่มายังสถานที่ราชการเพื่อปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือเพื่อให้ผู้บังคับบัญชามอบหมายงานให้ปฏิบัติ รวมทั้งการมายังสถานที่ราชการแล้วไม่อยู่ปฏิบัติงาน ละทิ้งไปไม่อยู่ในสถานที่ที่ควรอยู่

ทอดทิ้งหน้าที่ราชการ หมายถึง มาอยู่ในสถานที่ราชการ แต่ไม่สนใจเป็นธุระ ไม่ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ปล่อยให้งานค้างคั่ง

ตัวอย่าง

เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน ไม่ไปร่วมเตรียมจัดกิจกรรมนิทรรศการเนื่องในวัน อาสาสมัครสาธารณสุขแห่งชาติ และไม่มาปฏิบัติราชการเป็นเวลา 2 วัน เป็นความผิดตามมาตรา 82 (5)

นักวิชาการสาธารณสุข ใช้เวลาราชการไปทำธุระส่วนตัวบ่อยครั้ง ทำให้งานประกันสังคม ที่ได้รับมอบหมายค้างคั่งจำนวนมาก เมื่อผู้บังคับบัญชาติดตามเร่งรัดก็ไม่รีบปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จ เป็นความผิดตามมาตรา 82 (5)

มาตรา 82 (6)

“ต้องรักษาความลับของทางราชการ”

ความลับ หมายถึง เรื่องราวที่ไม่พึงเปิดเผย

ระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ.2544 ได้กำหนดชั้นความลับของทางราชการไว้เป็น 3 ชั้น คือ ลับที่สุด ลับมาก และลับ

ข้าราชการพลเรือนผู้ใดได้ทราบความลับของทางราชการ ไม่ว่าจะเป็นการทราบมา โดยตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน หรือโดยทางอื่นใด และไม่ว่าผู้นั้นจะมีหรือไม่มีหน้าที่ราชการ เกี่ยวกับเรื่องนั้นก็ตาม ผู้นั้นต้องรักษาความลับนั้นไว้โดยไม่เปิดเผยให้ผู้ไม่มีหน้าที่ได้ทราบ

มาตรา 82 (7)

“ต้องสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี และต้องช่วยเหลือกันในการปฏิบัติราชการระหว่างข้าราชการด้วยกันและผู้ร่วมปฏิบัติราชการ”

มาตรานี้เป็นข้อกำหนดวินัยให้ข้าราชการพลเรือนประพฤติปฏิบัติต่อข้าราชการด้วยกัน คือ ให้สุภาพเรียบร้อยต่อกัน รักษาความสามัคคีระหว่างกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ซึ่งจะเป็นทางนำไปสู่ความสงบเรียบร้อย ความร่วมมือร่วมใจ และประสานงานกันอย่างดี เป็นผลให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

คำว่าผู้ร่วมปฏิบัติงาน หมายความว่ารวมถึง ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว พนักงานราชการ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ที่ร่วมปฏิบัติงานด้วยกันด้วย

มาตรา 82 (8)

“ต้องต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรม และให้การสงเคราะห์ แก่ประชาชนผู้ติดต่อราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตน”

มาตรานี้เป็นข้อกำหนดวินัยให้ข้าราชการพลเรือนประพฤติปฏิบัติต่อประชาชน ผู้มาติดต่อในราชการอันเกี่ยวกับหน้าที่ของตน คือ ต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรม และให้ความสงเคราะห์ ด้วยความสุภาพเรียบร้อยและไม่ชักช้า

ประชาชน หมายถึง บุคคลทั่วไปซึ่งรวมทั้งคนไทยที่เป็นพลเมืองของประเทศ เป็นราษฎร และชาวต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยหรือเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ในประเทศไทย ซึ่งมีได้เป็นราษฎร

ข้อกำหนดวินัยนี้ได้บัญญัติขึ้น โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้ข้าราชการสำนัก ถึงฐานะ บทบาท และหน้าที่ของข้าราชการในระบอบประชาธิปไตย ที่จะต้องปฏิบัติราชการ เพื่อประชาชน สร้างความเลื่อมใสศรัทธาให้เกิดแก่ประชาชน ซึ่งจะเป็นผลให้ประชาชนโดยเฉพาะ อย่างยิ่งประชาชนซึ่งเป็นคนไทยมีความเข้าใจอันดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย

มาตรา 82 (9)

“ต้องวางตนเป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ และในการ ปฏิบัติการอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน กับจะต้องปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการว่าด้วย มารยาททางการเมืองของข้าราชการด้วย”

ข้อกำหนดวินัยมาตรานี้ บัญญัติขึ้นโดยมีเจตนารมณ์ให้ข้าราชการประจำมีความเป็น กลางทางการเมือง แต่ก็ไม่ได้ลบล้างข้าราชการประจำในการที่จะเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

ข้าราชการต้องปฏิบัติตามระเบียบสำนักคณะรัฐมนตรีว่าด้วยมารยาททางการเมือง ของข้าราชการพลเรือน ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2499 ซึ่งกำหนดไว้ในข้อ 2 ว่าข้าราชการ พลเรือนจะนิยมหรือเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใด ๆ ที่ตั้งขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย และจะไป ประชุม อันเป็นการประชุมของพรรคการเมืองนั้นเป็นการส่วนตัวก็ได้ แต่ในทางที่เกี่ยวกับประชาชน และในหน้าที่ราชการต้องกระทำตนเป็นกลาง ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล โดยไม่คำนึงถึง พรรคการเมือง และไม่กระทำการให้เป็นการฝ่าฝืนวินัยที่กำหนดไว้สำหรับข้าราชการพลเรือน กับต้องไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามดังต่อไปนี้ด้วย คือ

- (1) ไม่ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองใด ๆ เว้นแต่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท 2 หรือข้าราชการการเมือง
- (2) ไม่ใช้สถานที่ราชการในกิจการทางการเมือง
- (3) ไม่วิพากษ์วิจารณ์การกระทำของรัฐบาลให้ปรากฏแก่ประชาชน
- (4) ไม่แต่งเครื่องแบบราชการไปร่วมประชุมพรรคการเมือง หรือไปร่วมประชุมในที่สาธารณะสถานใด ๆ อันเป็นการประชุมที่มีลักษณะทางการเมือง
- (5) ไม่ประดับเครื่องหมายพรรคการเมืองในเวลาสวมเครื่องแบบราชการ หรือในเวลาราชการ หรือในสถานที่ราชการ
- (6) ไม่แต่งเครื่องแบบของพรรคการเมืองเข้าไปในสถานที่ราชการ
- (7) ไม่บังคับให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือประชาชนเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใด และไม่กระทำการในทางให้ผู้อื่นให้โทษเพราะเหตุที่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือประชาชนนิยมหรือเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใดที่ดั่งขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย
- (8) ไม่ทำการขอร้องให้บุคคลใดอุทิศเงินหรือทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมือง
- (9) ไม่โฆษณาหาเสียงเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมือง หรือแสดงการสนับสนุนพรรคการเมืองใด ๆ ให้เป็นการเปิดเผยในที่ประชุมพรรคการเมือง และในที่ที่ปรากฏแก่ประชาชน หรือเขียนจดหมาย หรือบทความไปลงหนังสือพิมพ์ หรือพิมพ์หนังสือหรือใบปลิวซึ่งจะจำหน่ายแจกจ่ายไปยังประชาชน อันเป็นข้อความที่มีลักษณะของการเมือง
- (10) ไม่ปฏิบัติหน้าที่แทรกแซงในทางการเมือง หรือใช้การเมืองเป็นเครื่องมือเพื่อกระทำการกิจต่าง ๆ อาทิ วังเต็นติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือพรรคการเมืองเพื่อให้นำร่างพระราชบัญญัติหรือญัตติเสนอสภาฯ หรือตั้งกระทู้ถามรัฐบาล เป็นต้น
- (11) ในระยะเวลาที่มีการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่แสดงออกโดยตรงหรือโดยปริยายที่จะเป็นการช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง และในทางกลับกันไม่กีดกัน ต่ำหนีดเตียน ทับบม หรือให้ร้ายผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ข้าราชการผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนระเบียบนี้ ถือว่ากระทำความผิดวินัยตามมาตรา 82 (9)

มาตรา 82 (10)

“ต้องรักษาชื่อเสียงของตน และรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย”

จุดมุ่งหมาย

มาตรานี้เป็นบทที่นำเอาเรื่องเกี่ยวกับความประพฤติส่วนตัวของข้าราชการพลเรือนเข้ามาเป็นข้อกำหนดวินัยด้วย เนื่องจากข้าราชการพลเรือนเป็นผู้มีความสัมพันธ์ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับประชาชน หากข้าราชการพลเรือนมีความประพฤติไม่ดี ไม่รักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ ประชาชนเสื่อมศรัทธา ข้าราชการก็จะพลอยเสื่อมเสียหรือเสื่อมความเชื่อถือทางราชการหรือรัฐบาลด้วย ซึ่งจะทำให้การบริหารประเทศไม่ราบรื่น

การที่จะพิจารณาว่าการกระทำความผิดอย่างไรเป็นการไม่รักษาชื่อเสียงของตนและไม่รักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย นั้น มีแนวทางพิจารณา ดังนี้

1. เป็นการกระทำที่ทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ

เกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ หมายถึง ฐานะที่ได้รับการสรรเสริญตามตำแหน่งหน้าที่ราชการ ข้าราชการที่มีตำแหน่งหน้าที่ราชการต่าง ๆ อยู่ในฐานะที่จะต้องประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมกับฐานะที่ควรได้รับการยกย่องสรรเสริญ หรือเคารพนับถือเลื่อมใสศรัทธาในหน้าที่ราชการและวงสังคมทั่วไปตามตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน ซึ่งแต่ละตำแหน่งหน้าที่อาจอยู่ในฐานะที่จะต้องรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกันได้ เช่น ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่หรือข้าราชการระดับผู้บังคับบัญชาย่อมอยู่ในฐานะที่จะต้องรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญและเคารพนับถือมากกว่าข้าราชการชั้นผู้น้อย ข้าราชการที่มีตำแหน่งหน้าที่ราชการบางตำแหน่ง เช่น ครู อาจารย์ ซึ่งนับถือเป็นปูชนียบุคคล เป็นพ่อพิมพ์แม่พิมพ์ของชาติ เจ้าพนักงานปกครองซึ่งปฏิบัติงานใกล้ชิดประชาชน ย่อมอยู่ในฐานะที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตนรักษาเกียรติศักดิ์ให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของประชาชนหรือวงสังคมเป็นพิเศษกว่าข้าราชการทั่วไป

2. เป็นการกระทำที่สังคมรังเกียจ หรือเป็นที่รังเกียจของสังคม โดยพิจารณาจากความรู้สึกของประชาชนหรือของข้าราชการทั่วไป ความรู้สึกของสังคมนี้อาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาได้

3. เป็นการกระทำโดยเจตนาชั่ว พิจารณาเจตนาที่แท้จริงในการกระทำ หรือเป็นการกระทำที่เกิดจากความชั่วในจิตใจหรือไม่

หากการกระทำใดเข้าลักษณะทั้ง 3 ข้อ ดังกล่าว ก็เป็นความผิดฐานไม่รักษาชื่อเสียง และเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย เช่น

การที่ข้าราชการชายมีภริยาน้อยทอดทิ้งภริยาหลวงและลูก โดยไม่ให้ค่าเลี้ยงดูและไม่ให้ค่าเล่าเรียนบุตร พฤติการณ์ดังกล่าวเป็นที่รังเกียจของสังคมที่ตำหนิการกระทำดังกล่าว ก็เป็นความผิดฐานไม่รักษาชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย แต่ถ้าข้าราชการผู้นั้นเป็นผู้มีฐานะดี สามารถเลี้ยงดูภริยาและส่งเสียให้การศึกษาแก่บุตรเป็นอย่างดี ไม่มีเรื่องทะเลาะวิวาทแต่อย่างใด สังคมก็คงไม่ตำหนิหรือว่ากล่าวในเรื่องนี้ แต่ถ้าข้าราชการหญิงเป็นภริยาน้อยเขาทั้งที่ทราบว่าเขามีภริยาอยู่แล้ว สังคมไทยก็จะดูแคลนได้ว่าข้าราชการซึ่งต้องรักษาเกียรติศักดิ์ของตนกลับทำตัวเป็นภริยาน้อยผู้อื่น ก็เป็นความผิดฐานไม่รักษาชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย เป็นความผิดตามมาตรา 82 (10)

ข้าราชการชายแอบล้ามองที่ห้องอาบน้ำของโรงพยาบาลขณะนางสาว ก. กำลังอาบน้ำ เมื่อนางสาว ก. รู้ตัวจึงตักน้ำสาดไปยังจุดที่มีคนแอบดู แล้วแต่งตัวกระโจนออกมารับออกมาดู พบข้าราชการชายยืนเปียกโชกอยู่ข้างห้องน้ำ จึงไปฟ้องผู้บังคับบัญชา เป็นความผิดตามมาตรา 82 (10)

ข้าราชการชายทอดทิ้งภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายและบุตรที่กำลังศึกษาอยู่ ไปมีภริยาใหม่โดยไม่ส่งเสียเลี้ยงดูเป็นเวลาประมาณ 2 ปี ทำให้ภริยาและบุตรได้รับความเดือดร้อน แต่ภายหลังได้ยินยอมจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดู เป็นความผิดตามมาตรา 82 (10)

มาตรา 82 (11)

“กระทำการอื่นใดตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.”

ปัจจุบันยังไม่ได้มีการออกกฎ ก.พ. เพิ่มเติม แต่ถ้าหากได้มีการกำหนดลักษณะการกระทำผิดเพิ่มขึ้น ข้าราชการพลเรือนสามัญจะต้องกระทำการตามที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ. ด้วย

มาตรา 83

“ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่กระทำการใดอันเป็นข้อห้าม ดังต่อไปนี้”

มาตรา 83 (1)

“ต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา การรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้ง ถือว่าเป็นการรายงานเท็จด้วย”

มาตรา 83 (1) ความผิดฐานรายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา

องค์ประกอบความผิด มี 4 ข้อ คือ

1. มีการรายงาน

การรายงาน หมายถึง การบอกเรื่องราวที่ไปทำ ไปรู้ หรือไปเห็นมา อาจเป็นการรายงานด้วยวาจา หรือหนังสือ หรือวิธีอื่นใด และจะเป็นการรายงานเพื่อพิจารณา วินิจฉัย หรือขออนุญาต หรือขออนุมัติ หรือเพื่อทราบ ก็ถือเป็นการรายงานทั้งสิ้น

การรายงานตามข้อนี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นการรายงานเพื่อการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตามที่ได้รับมอบหมายเสมอไป อาจเป็นการรายงานในเรื่องอื่นที่มีกฎหมาย ระเบียบ หรือแบบธรรมเนียมของทางราชการ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือมติคณะรัฐมนตรี กำหนดให้รายงานก็ได้

2. รายงานเป็นเท็จ

หมายถึง รายงานที่ไม่เป็นความจริง และผู้รายงานรู้อยู่แล้วว่ารายงานนั้นทั้งหมด หรือบางส่วนก็ตามไม่เป็นความจริง นอกจากนี้การรายงานโดยปกปิดข้อความที่ควรต้องแจ้ง ถือว่าเป็นการรายงานเท็จด้วย

กรณีอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นการรายงานโดยปกปิดข้อความที่ควรต้องแจ้ง เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ของการรายงานประกอบกับเรื่องราวว่าข้อมูลที่ปกปิดไว้นั้น ถ้าแจ้งไว้ในรายงานด้วยแล้ว อาจจะทำให้ผลการพิจารณาของผู้บังคับบัญชาเปลี่ยนแปลงไป เช่น การรายงานเพื่อขออนุมัติหรืออนุญาต ซึ่งถ้ารายงานโดยบอกถึงข้อที่ไม่ดีหรือข้อเสียไปให้ประกอบดุลพินิจด้วย ผู้บังคับบัญชาอาจไม่อนุมัติหรืออนุญาตก็ได้

3. เป็นการรายงานต่อผู้บังคับบัญชา

หมายถึง เป็นการรายงานต่อผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย ซึ่งได้แก่ผู้บังคับบัญชาตามที่ได้กล่าวแล้วในมาตรา 82 (4)

มาตรา 83 (2)

“ต้องไม่ปฏิบัติราชการอันเป็นการกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำหรือได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว”

ความผิดฐานกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชา

องค์ประกอบความผิด มี 3 ข้อ คือ

1. เป็นการปฏิบัติราชการ

หมายถึงว่า ต้องเป็นการปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตามที่ได้รับมอบหมาย เช่นเดียวกับที่กล่าวแล้วในมาตรา 82 (1) การใช้สิทธิส่วนบุคคลในบางเรื่องแม้เกี่ยวกับราชการ แต่ไม่ใช่เป็นการปฏิบัติราชการ

2. เป็นการกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน

หมายถึงว่า ต้องเป็นการกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายเหนือตนตั้งแต่หนึ่งลำดับขึ้นไป การเสนองานต่อผู้บังคับบัญชาดำเนนงรองหัวหน้าส่วนราชการมีหลายคน ก็เสนอต่อรองหัวหน้าส่วนราชการตามสายงานที่รองหัวหน้าส่วนราชการนั้นได้รับมอบหมายจากหัวหน้าส่วนราชการ โดยไม่ต้องเสนอต่อรองหัวหน้าส่วนราชการทุกคน

3. ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปไม่ได้สั่งให้กระทำการข้าม และไม่ได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

หมายถึงว่า ผู้บังคับบัญชาเหนือผู้บังคับบัญชาที่ถูกกระทำการข้ามไม่ได้สั่งให้กระทำการข้ามหรือไม่ได้สั่งให้ปฏิบัติราชการเสนอตรง และผู้บังคับบัญชาที่ถูกกระทำการข้ามก็ไม่ได้อนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราวให้ปฏิบัติราชการโดยกระทำการข้ามได้

ตัวอย่าง

ข้าราชการร้องเรียนกล่าวหาว่าข้าราชการอื่นกระทำผิดวินัย โดยร้องเรียนกล่าวหาข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตนเองไปยังผู้บังคับบัญชาชั้นสูง ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 83 (2) เพราะการร้องเรียนไม่ใช่เป็นการปฏิบัติราชการ

ข้าราชการยื่นใบลาพักหรือลาป่วยโดยกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตนไปยังผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจอนุญาต ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 83 (2) เพราะการลาไม่ใช่การปฏิบัติราชการ แต่อาจเป็นความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ ตามมาตรา 82 (2) เพราะเป็นการฝ่าฝืนใบลาผิดระเบียบการลา

มาตรา 83(3)

“ต้องไม่อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น”

องค์ประกอบความผิด มี 2 ข้อ คือ

1. มีอำนาจหน้าที่ราชการ คือ เป็นผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจในหน้าที่ราชการ
2. ทำการหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น โดยอาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่นั้น ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

ประโยชน์ หมายความว่า สิ่งที่เป็นผลดีหรือเป็นคุณแก่ผู้รับ ประโยชน์อาจเป็นทรัพย์สินเงินทอง หรือการอื่นใดที่เป็นผลได้ตามต้องการ โดยมีจำต้องเป็นทรัพย์สิน เช่น ประโยชน์ในการได้สิทธิบางอย่าง หรือได้รับบริการพิเศษ เป็นต้น

การหาประโยชน์ที่จะเป็นความผิดนี้ จะต้องมีการอาศัยหรือให้ผู้อื่นอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการนั้นไปหาประโยชน์ด้วย การหาประโยชน์กับตำแหน่งหน้าที่จึงต้องมีส่วนสัมพันธ์กัน แต่ไม่จำเป็นว่าการหาประโยชน์ด้วยการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ

ตัวอย่าง

เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดิน ยอมให้ผู้อื่นใช้ชื่อของตนเป็นกรรมการจัดสรรที่ดินและโฆษณาขายในจังหวัดทองที่ที่ตนรับผิดชอบ ตามพฤติการณ์เป็นเพียงการยอมให้ผู้อื่นเอาชื่อไปใช้ประโยชน์ ไม่ปรากฏว่ามีการอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการแต่อย่างใด ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 83 (3)

เจ้าหน้าที่สรรพากร มีอำนาจหน้าที่เรียกให้บริษัทห้างร้านส่งสมุดบัญชีและเอกสารมาตรวจสอบภาษี แบบประเมินเรียกเก็บเงินภาษีเพิ่มได้ ในระหว่างที่เรียกตรวจสอบภาษี กักตุนอาหารแห่งหนึ่ง เจ้าหน้าที่สรรพากรผู้นั้นได้ไปรับประทานอาหารที่กักตุนอาหารนั้นเป็นประจำ โดยทางกักตุนอาหารไม่คิดเงิน เป็นการอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการหาประโยชน์ เป็นความผิดตามมาตรา 83 (3)

มาตรา 83 (4)

“ต้องไม่ประมาทเล่นเล่อในหน้าที่ราชการ”

ประมาทเล่นเล่อในหน้าที่ราชการ หมายถึง ไม่รอบคอบ ขาดความระมัดระวัง พลังเพลอ หลงลืม ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือในเรื่องที่มีหน้าที่ราชการ จะต้องปฏิบัติโดยไม่มีเจตนาที่จะให้เกิดความเสียหาย การประมาทเล่นเล่อนี้มีได้ทั้งลักษณะที่เป็นการกระทำและละเว้นการกระทำ

ตัวอย่าง

เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ได้ขับรถยนต์บรรทุกผู้ต้องขังไปและกลับระหว่างศาลจังหวัด กับเรือนจำจังหวัด เมื่อรถยนต์มาถึงเรือนจำ เจ้าหน้าที่ผู้นี้ได้จอดรถยนต์ที่หน้าประตูเรือนจำ แล้วเปิดประตูท้ายรถยนต์ให้ผู้ต้องขังลงโดยไม่ได้ดับเครื่องยนต์ และยืนอยู่บริเวณท้ายรถยนต์ เป็นเหตุให้ผู้ต้องขังฉวยโอกาสวิ่งไปประจำที่คนขับแล้วขับรถยนต์หลบหนีไปได้ เป็นความผิดตามมาตรา 83 (4)

เจ้าหน้าที่บริหารงานธุรการ ไม่ได้นำสำนวนที่นายประกันได้ขอถอนประกันตัว จำเลยในคดีอาญา และศาลสั่งอนุญาตแล้วไปให้งานออกหมายเพื่อออกหมายขังจำเลย เป็นเหตุให้จำเลยหลุดพ้นจากการถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาของศาล และขณะนี้ยังจับตัวไม่ได้เป็นความผิดตามมาตรา 83 (4)

จำศาลทำสำนวนคดีความของศาลที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลหาย เป็นความผิดตามมาตรา 83 (4)

เจ้าหน้าที่พยาบาลให้นักเรียนพยาบาลจ่ายเด็กที่คลอดใหม่ผิดสลับคนกัน เป็นความผิดตามมาตรา 83 (4)

มาตรา 83 (5)

“ต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรม หรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน”

องค์ประกอบความผิด มี 2 ข้อ คือ

1. กระทำหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์

หมายถึง ต้องเป็นเรื่องการหาผลประโยชน์โดยกระทำด้วยตนเอง หรือยอมให้ผู้อื่นกระทำ เช่น เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดยอมให้ผู้อื่นนำชื่อของตนไปร่วมเป็นกรรมการจัดสรรที่ดินในจังหวัด และยอมให้อาชีพรายหนึ่งรายออกโฆษณาขายที่ดินจัดสรรนั้น

2. อาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน ข้อนี้แยกเป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) อาจทำให้เสียความเที่ยงธรรม

ข้อนี้เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ราชการพลเรือนที่กระทำ หรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์นั้นว่า มีอำนาจหน้าที่ราชการในเรื่องนั้นอย่างไร และเป็นการหาผลประโยชน์ในเรื่องที่ผู้นั้นมีอำนาจหน้าที่ราชการหรือไม่ ถ้าเป็นเรื่องที่ผู้นั้นมีอำนาจหน้าที่ราชการ ก็ย่อมทำให้บุคคลทั่วไปรู้สึกได้ว่า ผู้นั้นอาจกระทำไปโดยไม่เที่ยงธรรม ลำเอียงเข้าข้างตนเองหรือผู้ที่ตนยอมให้กระทำการหาผลประโยชน์ได้ ก็ต้องด้วยองค์ประกอบข้อนี้โดยไม่จำเป็นต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าได้เกิดความไม่เที่ยงธรรม หรือปฏิบัติด้วยความลำเอียงขึ้นแล้ว

กรณีเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดดังกล่าวข้างต้น มีอำนาจหน้าที่ราชการเกี่ยวกับการออกโฉนดหรือหนังสือสำคัญจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดิน ยอมให้ผู้อื่นเอาชื่อของตนไปใช้ในธุรกิจจัดสรรที่ดินขาย ย่อมทำให้คนทั่วไปรู้สึกได้ว่าอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมเป็นความผิดมาตรา 83 (5)

(2) อาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

เกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ หมายถึง สถานะที่ได้รับการสรรเสริญตามตำแหน่งหน้าที่ราชการ ข้าราชการที่มีตำแหน่งหน้าที่ราชการต่าง ๆ อยู่ในฐานะที่จะต้องประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมกับฐานะที่ควรได้รับการยกย่องสรรเสริญ หรือเคารพนับถือเลื่อมใสศรัทธาในหน้าที่ราชการและวงสังคมทั่วไป ตามตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน ซึ่งแต่ละตำแหน่งหน้าที่อาจอยู่ในฐานะที่จะต้องรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกันได้ เช่น ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ หรือข้าราชการระดับผู้บังคับบัญชาย่อมอยู่ในฐานะที่จะต้องรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญและเคารพนับถือมากกว่าข้าราชการชั้นผู้น้อย ข้าราชการที่มีตำแหน่งหน้าที่ราชการบางตำแหน่ง เช่น ครู อาจารย์ ซึ่งนับถือเป็นปูชนียบุคคล เป็นพ่อพิมพ์แม่พิมพ์ของชาติ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองซึ่งปฏิบัติงานใกล้ชิดประชาชน ย่อมอยู่ในฐานะที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตนรักษาเกียรติศักดิ์ให้เป็นที่ยอมรับเลื่อมใสศรัทธาของประชาชนหรือวงสังคมเป็นพิเศษกว่าข้าราชการทั่วไป

การที่จะพิจารณาว่า การหาผลประโยชน์ใดอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนหรือไม่ จึงเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาโดยคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ราชการของข้าราชการพลเรือนที่กระทำ หรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์นั้นว่า

ดำรงอยู่ในฐานะอย่างไรเป็นราย ๆ ไป และตามความรู้สึกของสังคมในวงการทั่วไป ตลอดจนวงการเองมีความรู้สึกถึงเกี่ยวข้องต่อการที่ข้าราชการพลเรือนผู้มีตำแหน่งหน้าที่ราชการนั้น ๆ กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์นั้นหรือไม่

ข้าราชการสตรีไปหารายได้พิเศษนอกเวลาราชการด้วยการไปเป็นหญิงบริการอาบอบนวด แม้จะไม่ปรากฏว่าเป็นการผิดกฎหมาย แต่ในความรู้สึกของสังคมพึงเห็นได้ว่ารู้สึกรังเกียจ เป็นการเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ เป็นความผิดตามมาตรา 83 (5)

ปลัดอำเภอ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน ยอมให้ภรรยาของตนนำซองพลาสติกสำหรับใส่บัตรประจำตัวประชาชนมาวางขายบนที่ว่าการอำเภอ ถือได้ว่าเป็นการยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์ อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน เป็นความผิดมาตรา 83 (5)

มาตรา 83 (6)

“ต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท”

การพิจารณาว่าตำแหน่งใดมีลักษณะงานคล้ายคลึงกันกับตำแหน่งกรรมการผู้จัดการหรือผู้จัดการ นั้น เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นราย ๆ ไป ว่าตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น เช่น กรรมการผู้อำนวยการ หรือผู้อำนวยการ มีลักษณะงานและหน้าที่ ความรับผิดชอบอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันกับกรรมการผู้จัดการหรือผู้จัดการหรือไม่ ถ้าคล้ายคลึงกันก็ย่อมต้องห้าม และที่บัญญัติเช่นนั้นก็เพื่อเป็นการป้องกันการหลีกเลี่ยงกฎหมายการใช้ชื่อให้ผิดเพี้ยนหรือแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง แต่ลักษณะงานและหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน

การเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท หรือเป็นผู้มีหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วน โดยมิได้เข้าไปจัดการงานในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน ไม่เป็นการต้องห้ามตามมาตรา 83 (6)

ตัวแทนประกันชีวิต

ตัวแทนประกันชีวิตของบริษัท ไม่มีเงินเดือนประจำ ได้รับเพียงบำเหน็จคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ในการหาประกันชีวิต ไม่มีความผูกพันกับบริษัทในฐานะนายจ้างและลูกจ้าง มีหน้าที่ชักชวนแนะนำประชาชนเข้าทำประกันชีวิตกับบริษัท และให้บริการแก่ผู้เอาประกันตามสมควร ตัวแทนประกันชีวิตซึ่งมีลักษณะดังกล่าว ไม่ใช่ตำแหน่งที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกับผู้จัดการ ไม่ต้องห้ามตามมาตรา 83 (6)

มาตรา 83 (7)

“ต้องไม่กระทำการอย่างใดที่เป็นการกลั่นแกล้ง กดขี่ หรือข่มเหงกันในการปฏิบัติราชการ”

โดยที่ข้าราชการซึ่งอยู่ร่วมกันในหน่วยงานและปฏิบัติราชการร่วมกัน การที่ประสิทธิภาพราชการจะได้ดีนั้น นอกจากจะต้องมีความสามัคคีระหว่างกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติหน้าที่ราชการแล้ว ยังจะต้องไม่กลั่นแกล้ง กดขี่ หรือข่มเหงกันในการปฏิบัติราชการด้วย

กลั่นแกล้ง หมายถึง หาความไม่ดีใส่ให้ หาอุบายให้ร้ายโดยวิธีต่างๆ แกล้งใส่ความ
กดขี่ หมายถึง ข่มให้อยู่ในอำนาจตน ใช้อำนาจบังคับเคา แสดงอำนาจเอา
ข่มเหง หมายถึง ใช้กำลังรังแก แกล้ง ทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น

มาตรา 83 (8)

“ต้องไม่กระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.”

ปัจจุบันยังไม่ได้มีการออกกฎ ก.พ. ดังกล่าว หากมีการออกกฎ ก.พ. ดังกล่าวแล้ว ข้าราชการพลเรือนสามัญจะต้องไม่กระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศตามที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ.

มาตรา 83 (9)

“ต้องไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการ”

ประชาชน หมายถึง บุคคลทั่วไปซึ่งรวมทั้งคนไทยที่เป็นพลเมืองของประเทศเป็นราษฎร และชาวต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยหรือเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งมีได้เป็นราษฎร

ข้อกำหนดวินัยนี้ได้บัญญัติขึ้น โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้ข้าราชการสำนึกถึงฐานะ บทบาท และหน้าที่ของข้าราชการในระบอบประชาธิปไตย ที่จะต้องปฏิบัติราชการเพื่อประชาชน สร้างความเลื่อมใสศรัทธาให้แก่ประชาชน ซึ่งจะเป็นผลให้ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนซึ่งเป็นคนไทยที่มีความเข้าใจอันดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย และด้วยความมุ่งหมายดังกล่าว ข้าราชการจึงต้องไม่ประพฤติปฏิบัติในทางที่จะก่อให้เกิดความเกลียดชังหรือสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน อันจะส่งผลกระทบต่ออาชีพที่ประชาชน ซึ่งเป็นพลเมืองของประเทศขาดความศรัทธา เกลียดชัง และเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลหรือการปกครองระบอบ

ประชาธิปไตย ซึ่งอาจทำให้เกิดผลเสียร้ายแรงในการปกครองประเทศขึ้นได้ในที่สุด จึงได้กำหนดเป็นข้อห้ามมิให้ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชน

องค์ประกอบความผิด มี 4 ข้อ คือ

1. ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการ

ดูหมิ่น หมายถึง สบประมาท ดูถูกว่าไม่ดี

เหยียดหยาม หมายถึง ดูหมิ่น ดูถูก หรือรังเกียจ โดยเหยียดให้ต่ำลง เช่น เหยียดคนลงเป็นสัตว์

กดขี่ หมายถึง ข่มให้อยู่ในอำนาจตน ใช้อำนาจบังคับเอา แสดงอำนาจเอา

ข่มเหง หมายถึง ใช้อำนาจรังแก

ประชาชนผู้ติดต่อราชการ หมายถึง ประชาชนที่ติดต่อราชการหน่วยงานของตน ซึ่งอาจเป็นการติดต่อซึ่งทางโดยระยะทาง เช่น ติดต่อทางโทรศัพท์ เป็นต้น ซึ่งไม่รวมถึงประชาชนทั่วไปหรือเพื่อนบ้านซึ่งมิได้ติดต่อราชการ การทะเลาะวิวาทกับเพื่อนบ้านจึงไม่ผิดตามมาตรานี้

2. เป็นการกระทำในฐานะที่เป็นข้าราชการ

หมายถึง กระทำโดยแสดงตนว่าเป็นข้าราชการหรือเป็นการกระทำที่ประชาชนรู้สึกว่าเป็นการกระทำของข้าราชการ เช่น กระทำในขณะแต่งเครื่องแบบข้าราชการ หรือกระทำโดยผู้ซึ่งประชาชนทั่วไปรู้จักดีว่าเป็นข้าราชการ

3. มีผลเสียกระทบถึงภาพพจน์ส่วนรวมของข้าราชการหรือทางราชการ หมายถึง เป็นการกระทำที่อาจทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกรังเกียจหรือชิงชังบรรดาข้าราชการทั้งหลาย หรือรัฐบาล หรือทางราชการเป็นส่วนรวม

4. กระทำโดยมีเจตนาโดยตรง หมายถึง ให้คำนึงถึงเจตนาที่แท้จริงในการกระทำนั้นด้วย เช่น การกระทำโดยเจตนาดี แต่เป็นผลกระทบให้มีการกล่าวดูหมิ่นเหยียดหยามประชาชนบางคน ยังไม่เข้าองค์ประกอบข้อนี้

มาตรา 83 (10)

“ไม่กระทำการอื่นใดตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.”

ปัจจุบันยังไม่ได้มีการออกกฎ ก.พ. ดังกล่าว แต่ถ้าหากได้มีการออกกฎ ก.พ. ดังกล่าวแล้ว ข้าราชการพลเรือนสามัญจะต้องไม่กระทำการตามที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ. ด้วย

มาตรา 84

“ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติตามมาตรา 81 และมาตรา 82 หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา 83 ผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดวินัย”

ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดที่ไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติตามมาตรา 81 กล่าวคือ ไม่สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติตามมาตรา 82 (1) (11) หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา 83 (1) (10) ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดวินัย ซึ่งเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา 85

“การกระทำความผิดวินัยในลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง”

มาตรา 85(1)

“ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยทุจริต”

การที่จะผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรานี้ มีข้อที่จะต้องพิจารณา 2 ประการ คือ

1. ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใด

องค์ประกอบความผิด มี 3 ข้อ คือ

1) มีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติ

“หน้าที่ราชการ” ตามมาตรานี้มีความหมายเช่นเดียวกันกับหน้าที่ราชการตามที่ได้กล่าวมาแล้วในมาตรา 82 (1) กล่าวคือ หมายเฉพาะหน้าที่ที่เป็นเรื่องราชการโดยตรงเท่านั้น ซึ่งหมายถึงราชการตามกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และกฎหมายที่ให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ

ข้าราชการผู้ใดมีหน้าที่ราชการในเรื่องใด ควรพิจารณาจากข้อมูลดังนี้

1. กฎหมายหรือระเบียบ ในกรณีที่ราชการเรื่องใดมีกฎหมายระเบียบของทางราชการกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งใดเป็นเจ้าพนักงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ในเรื่องใด ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นก็จะมีหน้าที่ราชการตามกฎหมายหรือระเบียบนั้น เช่น กฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน

กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ เป็นนายทะเบียน มีอำนาจหน้าที่ราชการตามกฎหมายนั้น ระเบียบว่าด้วยการพัสดุ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งใดเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่สั่งซื้อ สั่งจ้าง ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นก็มีหน้าที่ราชการตามระเบียบนั้น

2. มาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ซึ่งมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 กำหนดให้ ก.พ. จัดทำมาตรฐานกำหนดตำแหน่งโดยจำแนกตำแหน่งเป็นประเภท และสายงานตามลักษณะงาน

3. การมอบหมายของผู้บังคับบัญชา อาจเป็นการมอบหมายงานอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ให้ปฏิบัติภายในกรอบหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่งตามมาตรฐาน กำหนดตำแหน่ง หรือมอบหมายงานอื่นที่อยู่ภายในอำนาจหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาก็ได้

4. พฤตินัย พิจารณาจากข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่ปรากฏเป็นเรื่อง ๆ ไปว่า ตามพฤตินัยเพียงพอที่จะถือว่าผู้นั้นมีหน้าที่ราชการในเรื่องนั้นได้หรือไม่

การมีสิทธิกับการมีหน้าที่ ต้องแยกต่างหากจากกัน เช่น ข้าราชการมีสิทธิขอเบิกเงินสวัสดิการจากทางราชการ ไม่ถือเป็นหน้าที่ราชการ

2) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ

การปฏิบัติหน้าที่ราชการ เป็นลักษณะการกระทำในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งข้าราชการมีหน้าที่ราชการต้องปฏิบัติ เช่น เจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจสินค้าซึ่งนำเข้าประเทศแล้วรู้เห็นเป็นใจ ตรวจปล่อยสินค้าโดยไม่เรียกเก็บภาษี การปฏิบัติหน้าที่ราชการนั้น ไม่รวมถึงการปฏิบัติในการใช้สิทธิขอเบิกจ่ายเงินที่ทางราชการให้สิทธิเบิกได้ เช่น เงินค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทางไปราชการ หรือเงินสวัสดิการต่าง ๆ

ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ หมายถึง มีหน้าที่ราชการที่ต้องปฏิบัติ แต่ไม่ปฏิบัติหรือดเว้นไม่กระทำการตามหน้าที่โดยจงใจหรือเจตนาไม่ปฏิบัติ ไม่ใช่เรื่องพลั้งเผลอ หลงลืม หรือเข้าใจผิด เช่น เป็นเจ้าหน้าที่ศุลกากรแกลังนั่งเฉยๆ ทำเป็นไม่เห็นปล่อยให้พ่อค้านำสินค้าผ่านด่านศุลกากรโดยไม่ตรวจค้น เป็นต้น

มิชอบ หมายความว่า ไม่เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา มติคณะรัฐมนตรี แบบธรรมเนียมของทางราชการ หรือตามทำนองคลองธรรม คือ ไม่เป็นไปตามทางที่ถูกที่ควร

การปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ หมายความว่ารวมถึง การเรียกค่าตอบแทน โดยมิชอบในการปฏิบัติหรือเพื่อจะปฏิบัติหน้าที่ราชการ แม้เนื้อหาการปฏิบัติหน้าที่จะเป็นไป โดยถูกต้อง

3) เพื่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใด

ความเสียหาย หมายความว่ารวมถึงความเสียหายที่ไม่อาจคำนวณราคาได้ด้วย เช่น ความเสียหายแก่ชื่อเสียง

ผู้หนึ่งผู้ใด หมายถึง ใครก็ได้ไม่ว่าจะเป็นประชาชนหรือข้าราชการด้วยกัน

2. ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยทุจริต

โดยทุจริต หมายถึง เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับ ตนเองหรือผู้อื่น

ประโยชน์ หมายถึง สิ่งที่เป็นผลดีหรือเป็นคุณ หรือผลที่ได้ตามต้องการ ประโยชน์ อาจเป็นทรัพย์สินเงินทองหรือการอื่นใดที่เป็นผลได้ตามต้องการ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นทรัพย์สิน เช่น ประโยชน์ในการได้สิทธิบางอย่างหรือได้รับบริการพิเศษ เป็นต้น

ประโยชน์ที่มิควรได้ หมายถึง ประโยชน์ที่ไม่มีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะได้รับ

ตัวอย่าง

เจ้าพนักงานปกครอง รู้อยู่แล้วว่ามีผู้แอบอ้างเป็นนาย ก. ขอแจ้งเกิดเกินกำหนด และขอมีบัตรประจำตัวประชาชน ก็ดำเนินการรับแจ้งเกิดเกินกำหนดให้แก่ผู้แอบอ้างเพื่อให้ ผู้แอบอ้างมีชื่อในทะเบียนบ้าน แล้วดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนให้แก่ผู้แอบอ้างไป เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต เป็นความผิดตามมาตรา 85(1)

เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ได้รับเงินและออกใบเสร็จรับเงิน เป็นเงินค่าประกัน สัญญา จำนวน 87,392 บาท และเงินค่าซื้อแบบจำนวน 7,900 บาท แล้วนำเงินทั้งสองจำนวน ดังกล่าวไปใช้ส่วนตัว พร้อมทั้งเก็บสำเนาใบเสร็จทั้งสองเล่มไว้กับตัวเอง ต่อมาได้นำสำเนา ใบเสร็จรับเงินทั้งสองเล่มและเงินจำนวนดังกล่าวคืนให้แก่ราชการ เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต เป็นความผิดตามมาตรา 85(1)

มาตรา 85(2)

“ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง”

ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ มีความหมายเช่นเดียวกับกับมาตรา 82(5) การที่จะผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรานี้ มีข้อที่จะต้องพิจารณา 3 ประการ คือ

1. ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ ไม่จำกัดระยะเวลามากนัก
2. โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร พิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป ว่าพฤติการณ์ของการละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการนั้น มีสาเหตุอย่างไร และเป็นสาเหตุที่มีเหตุผลความจำเป็นถึงขนาดที่จะต้องกระทำผิดหรือไม่ เหตุผลเกี่ยวกับธุระส่วนตัวโดยปกติแล้วไม่อาจรับฟังได้
3. เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง หมายถึง ได้มีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ราชการอย่างร้ายแรง และความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงมาจากเหตุที่ละทิ้ง หรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการนั้น

มาตรา 85_(3)

“ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ”

ละทิ้งหน้าที่ราชการ มีความหมายเช่นเดียวกับกับมาตรา 82(5)

การที่จะผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรานี้มีข้อที่จะต้องพิจารณา 2 ประการ คือ

1. ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกิน 15 วัน

หมายถึง การละทิ้งหน้าที่ราชการต่อเนื่องโดยไม่ได้อำมาหรือไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการเลยติดต่อกันเป็นเวลาเกิน 15 วัน

การมาลงชื่อลงเวลาเพื่อที่จะให้เป็นหลักฐานว่าได้มาปฏิบัติราชการและละทิ้งหน้าที่ไปโดยไม่ได้ปฏิบัติราชการเลยทั้งวัน ถือได้ว่าเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการเต็มวัน

การนับวันละทิ้งหน้าที่ในกรณีที่มิวันหยุดราชการอยู่ในช่วงกลางของเวลา ต้องนับวันหยุดราชการนั้นเป็นวันละทิ้งหน้าที่ติดต่อในคราวเดียวกันด้วย แต่ถ้าวันหยุดราชการอยู่ก่อนเวลาเริ่มละทิ้งหน้าที่ หรืออยู่ถัดเวลาสิ้นสุดที่ละทิ้งหน้าที่ ไม่นับวันหยุดราชการนั้นเป็นวันละทิ้งหน้าที่ราชการ

2. โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

คำว่า “โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร” พิจารณาเช่นเดียวกับมาตรา 85 (2)

กรณีมีเหตุอันสมควร เช่น

ข้าราชการมีหน้าที่อยู่เวรรักษาสถานที่ราชการได้ละทิ้งหน้าที่ราชการ เนื่องจากเจ็บป่วยร้ายแรงกะทันหัน จำเป็นต้องไปให้แพทย์ตรวจรักษา มิฉะนั้นจะเป็นอันตรายแก่ชีวิต เห็นได้ว่ามีเหตุผลอันสมควร ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 85 (3)

กรณีไม่มีเหตุผลอันสมควร เช่น

ละทิ้งหน้าที่ราชการเนื่องจากหลบหนีเจ้าหน้าที่หรือหลบหนีคดีอาญาติดต่อกันเป็นเวลา 20 วัน สาเหตุเหล่านี้เป็นเรื่องส่วนตัวไม่อาจนำมารับฟังเป็นเหตุอันสมควรได้ เป็นความผิดตามมาตรา 85 (3)

ส่วนคำว่า “โดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ” เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ในการละทิ้งว่ามีเจตนา หรือจงใจฝ่าฝืนระเบียบของทางราชการเกี่ยวกับการหยุดราชการหรือการลาหรือไม่ เช่น

เวรรักษาสถานที่ราชการละทิ้งหน้าที่ เนื่องจากเจ็บป่วยร้ายแรงกะทันหัน จำเป็นต้องไปให้แพทย์ตรวจรักษา มิฉะนั้นจะเป็นอันตรายแก่ชีวิต โดยไม่ขออนุญาตผู้บังคับบัญชาตามระเบียบ เห็นได้ว่าไม่มีความผิดฐานจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

ข้าราชการขอลาไปศึกษาต่อสหรัฐอเมริกา กรมและกระทรวงเจ้าสังกัดรับหลักการและทำเรื่องไปขอทำความตกลงกับ ก.พ. ตามระเบียบว่าด้วยการให้ข้าราชการไปศึกษา ฝึกอบรม และดูงาน ณ ต่างประเทศ พ.ศ.2512 ในระหว่างที่ ก.พ.ยังมิได้ตอบตกลง เนื่องจากผู้นั้นยังไม่มีเอกสารตอบรับเข้าศึกษาจากสถานศึกษาในสหรัฐอเมริกา ผู้นั้นได้ละทิ้งหน้าที่ราชการเดินทางไปศึกษา ณ สหรัฐอเมริกาเป็นเวลาเกือบ 2 ปี โดยยังมิได้รับอนุญาตให้ลา ดังนั้นเป็นพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

ข้าราชการที่ได้รับอนุญาตให้ลาศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศ เมื่อครบกำหนดเวลาที่ได้รับอนุญาตให้ลาแล้ว ไม่ได้รับอนุญาตให้ลาต่อ ทางราชการเรียกให้กลับก็ประวิงเวลาไม่ยอมเดินทางกลับมาปฏิบัติราชการโดยไม่มีเหตุผลความจำเป็น อันเป็นการผิดระเบียบ บางรายประวิงเวลาอยู่เกินกำหนดเป็นเวลาแรมปี เป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

ข้าราชการสตรีหยุดราชการไปคลอดบุตรเป็นเวลา 45 วัน แล้วจึงกลับมาปฏิบัติราชการและยื่นใบลาหลังจากที่หยุดราชการไปเป็นเวลา 45 วัน กรณีเช่นนี้พึงเห็นได้ว่าข้าราชการที่คลอดบุตรนั้นมีสิทธิขอลาหยุดราชการได้ และเมื่อยื่นใบลาผู้บังคับบัญชาก็ชอบที่จะอนุญาตตามพฤติการณ์ยังถือไม่ได้ว่าเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และยังไม่ถึงขนาดที่จะถือเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ พฤติการณ์เป็นเพียงไม่ถือและปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

ปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องบางเรื่อง

การบรรจุใหม่กับการละทิ้งหน้าที่

ผู้ซึ่งประสงค์จะเข้ารับราชการและสอบแข่งขันได้ มีสิทธิที่จะได้รับการบรรจุเข้ารับราชการ และเมื่อผู้มีอำนาจสั่งบรรจุ ได้มีคำสั่งบรรจุและแต่งตั้งแล้ว เมื่อถึงวันที่คำสั่งมีผลใช้บังคับ และผู้นั้นได้ทราบคำสั่งแล้ว จึงจะมีสภาพเป็นข้าราชการพลเรือน

ในกรณีที่ผู้สอบแข่งขันได้ไปรายงานตัวเพื่อจะรับการบรรจุ ได้เข้ารับการอบรมปฐมนิเทศหรือเข้าปฏิบัติงานอยู่ระยะหนึ่ง แต่ในระหว่างที่ยังไม่มีคำสั่งบรรจุ ยังไม่มีสภาพเป็นข้าราชการพลเรือน ผู้นั้นได้เปลี่ยนใจไม่ประสงค์จะรับการบรรจุโดยไม่มาปฏิบัติงาน ไม่อยู่รอรับคำสั่งบรรจุ แม้อต่อมาผู้มีอำนาจสั่งบรรจุจะออกคำสั่งบรรจุให้มีผลย้อนหลังไปตั้งแต่วันที่ไปรายงานตัว แต่ขณะที่ออกคำสั่งบรรจุนั้นไม่มีตัวผู้สอบแข่งขันได้อยู่รับคำสั่งบรรจุ กรณีเช่นนี้คำสั่งบรรจุไม่มีผลใช้บังคับ จะนำมาใช้ยืนยันว่าผู้สอบแข่งขันได้นั้นมีสภาพเป็นข้าราชการและสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการ ฐานละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่า 15 วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการหาได้ไม่

การลาออกกับการละทิ้งหน้าที่ราชการ

ข้าราชการพลเรือนที่ไม่ประสงค์จะรับราชการต่อไป มีสิทธิขอลาออกจากราชการได้ตามมาตรา 109 โดยต้องยื่นหนังสือขอลาออกต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปชั้นหนึ่งล่วงหน้าเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 30 วัน และเมื่อได้รับอนุญาตให้ลาออกแล้ว จึงจะออกจากราชการได้

ข้าราชการที่หยุดราชการไปแล้ว จึงส่งหรือยื่นใบลาออกแล้วก็หยุดราชการไปประกอบอาชีพอื่นทันที โดยยังไม่ได้รับอนุญาตให้ลาออกและไม่ได้รับอนุญาตให้ลาหยุดราชการด้วยเหตุใด พฤติการณ์เข้าลักษณะเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ และถ้าเป็นเวลาติดต่อในคราวเดียวกันเกินกว่า 15 วัน ก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลานานเกิน 15 วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรและไม่กลับมาปฏิบัติหน้าที่ราชการอีกเลย

กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลานานเกิน 15 วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรและไม่กลับมาปฏิบัติหน้าที่ราชการอีกเลยนั้น เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งมีมติคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0205/ว 234 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2536 ให้ลงโทษไล่ออกจากราชการ

ตัวอย่าง

เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ละทิ้งหน้าที่ราชการไปโดยไม่กลับมาปฏิบัติหน้าที่ราชการอีกเลย สาเหตุเนื่องจากต้องหาคดีอาญาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ถูกลงโทษไล่ออกจากราชการ

เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี ได้ละทิ้งหน้าที่ราชการไปโดยไม่กลับมาปฏิบัติหน้าที่ราชการอีกเลย ผู้บังคับบัญชาได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงแล้วได้ความว่า เจ้าหน้าที่ผู้นี้ได้ยกยอกเงินของทางราชการและหลบหนีไป ถูกลงโทษไล่ออกจากราชการ

มาตรา 85(4)

“กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง”

กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง มีหลักในการพิจารณาเช่นเดียวกันกับมาตรา 82(10) คือ

1. เป็นการกระทำที่ทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ
2. เป็นการกระทำที่สังคมรังเกียจ
3. เป็นการกระทำโดยเจตนา

ตัวอย่างกรณีความผิดฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

1. กรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตราอื่นบางมาตรา นำมาปรับบทเป็นความผิดฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงได้ด้วย กรณีเดียวเป็นความผิดหลายบท เช่น ความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และเป็นความผิดฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 85 (1) และมาตรา 85 (4) ด้วย

2. กรณีเบิกเงินค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะเดินทางไปราชการ ตลอดจนเงินอื่นใดที่ทางราชการให้สิทธิขอเบิกจ่ายได้ โดยทำการขอเบิกเป็นเท็จด้วยเจตนาทุจริตฉ้อโกงเงินของทางราชการ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง (มติ ก.พ. ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 0709.2/ว 8 ลงวันที่ 26 กรกฎาคม 2536)

3. กรณีทุจริตในการสอบ ข้าราชการที่ทำการทุจริตหรือพยายามทุจริตในการสอบแข่งขัน หรือสอบคัดเลือกเพื่อเลื่อนตำแหน่ง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง (มติคณะรัฐมนตรีตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร 0401/ว 50 ลงวันที่ 12 เมษายน 2511)

4. กรณีกระทำความผิดอาญาในคดีสำคัญหรือคดีอุกฉกรรจ์ แม้ในทางคดีจะไม่ต้องรับโทษจำคุกด้วยเหตุใด ถ้าข้อเท็จจริงทางวินัยฟังได้ว่ากระทำความผิดจริง เช่น คดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ชู้กรรโชก เป็นต้น ก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

5. กรณีฉ้อโกง หลอกลวงเอาเงินจากราษฎร โดยอ้างว่าจะช่วยให้สอบแข่งขันได้หรือให้เข้าทำงานได้ แม้ผู้กระทำความผิดจะไม่มีหน้าที่ราชการในเรื่องนั้น ก็เป็นความผิดอย่างร้ายแรง ฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง (มติ ก.พ. ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ สร 1006/ว 15 ลงวันที่ 19 ธันวาคม 2516)

6. กรณีเล่นการพนันประเภทที่กฎหมายห้ามขาดพนันเอาทรัพย์สินกัน หมายถึง การพนันตามบัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 เช่น ไปปิ่น ถั่ว แปดเก้า ไฮโล เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง (มติ ค.ร.ม. ตามหนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นว 208/2496 ลงวันที่ 3 กันยายน 2496)

7. กรณีเล่นการพนัน พนันเอาทรัพย์สินโดยไม่ได้รับอนุญาต หมายถึง การพนันตามบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 เช่น ไพ่นกกระจอก ไพ่ต่อแต้ม ไพ่ต่าง ๆ

สำหรับกรณีผู้เล่นเป็นเจ้าพนักงาน ซึ่งมีหน้าที่ปราบปรามโดยตรง หรือเป็นครู หรือเป็นเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการวัฒนธรรม หรือเจ้าพนักงานซึ่งมีข้อห้ามวางไว้พิเศษ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

ส่วนกรณีผู้เล่นเป็นข้าราชการพลเรือนทั่วไป เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ฐานประพฤติชั่ว (มติ ค.ร.ม. ตามหนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นว 208/2496 ลงวันที่ 3 กันยายน 2496)

8. กรณีเล่นการพนัน พนันเอาทรัพย์สินกันโดยได้รับอนุญาต ถ้าผู้เล่นเป็นเจ้าของพนักงาน ซึ่งมีหน้าที่ปราบปรามโดยตรง หรือเป็นครู หรือเป็นเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม หรือเจ้าหน้าที่อื่นใด ซึ่งมีข้อห้ามไว้เป็นพิเศษ อาจพิจารณาโทษเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงก็ได้

ส่วนกรณีผู้เล่นเป็นข้าราชการพลเรือนทั่วไป ไม่เป็นความผิด และจะเป็นความผิด ฐานประพฤติชั่วก็ต่อเมื่อเป็นการเล่นในลักษณะหมกมุ่นในการพนัน (มติ ค.ร.ม. ตามหนังสือ กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นว 208/2496 ลงวันที่ 3 กันยายน 2496)

9. กรณีเกี่ยวกับการเสพของมีนเมา การเสพสุรามึนเมาจนไม่สามารถครองสติได้ ตามปกติ แล้วก็เพียงความผิดฐานประพฤติชั่วยังไม่ถึงกับร้ายแรง แต่ในกรณีที่เสพสุราและมีพฤติการณ์ ประกอบอย่างอื่นที่แสดงให้เห็นความร้ายแรงแห่งกรณี อันทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่ง หน้าที่ราชการอย่างยิ่ง ก็อาจเข้าลักษณะเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงได้ เช่น เสพสุราในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการ เมาสุราเสียราชการ เมาสุราในที่ชุมชนจนเกิดเรื่องเสียหาย หรือเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ (มติ ค.ร.ม. ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นว 208/2496 ลงวันที่ 3 กันยายน 2496)

10. กรณีปลอมลายมือชื่อข้าราชการด้วยกันไปหาประโยชน์

การปลอมลายมือชื่อข้าราชการด้วยกันไปหาประโยชน์ ถือเป็นความผิดทางวินัย อย่างร้ายแรง (มติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0505/ว 197 ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2548)

11. กรณีเกี่ยวกับเรื่องขู้สาว

ข้าราชการชายเป็นขู้ได้เสียกับภรรยาของผู้อื่น หรือข้าราชการหญิงมีสามี มีขู้ ได้เสียกับชายอื่น ตามปกติแล้วถือเป็นเรื่องผิดศีลธรรมอย่างร้ายแรง ทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ ของตำแหน่งหน้าที่ราชการและสังคมรังเกียจอย่างยิ่ง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

หัวหน้าส่วนราชการระดับแผนกกระทำอนาจารโดยจับต้องของสงวนของหญิง ซึ่งเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาหลายครั้งหลายหน เป็นการกระทำซึ่งทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของ ตำแหน่งหน้าที่ราชการและสังคมรังเกียจอย่างยิ่ง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานประพฤติชั่ว อย่างร้ายแรง

ข้าราชการหญิงมีบุตรและสามีโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ยังไปมีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับสามีโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้อื่นอีก และอยู่กินด้วยกันกับสามีผู้อื่นจนมีบุตรด้วยกัน โดยจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายอิสลาม (นิกะห์) เมื่อภริยาของชายคนนั้นขอร้องให้เลิกกันกลับถูกข้าราชการผู้นี้ด่าทอ ได้รับความเสียหายถูกดูหมิ่นเกลียดชัง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

ข้าราชการชายและข้าราชการหญิงมีพฤติการณ์ลักลอบได้เสียกัน ทั้งที่ต่างฝ่ายต่างมีคู่สมรสและบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว ซึ่งภายหลังข้าราชการหญิงได้หย่าขาดกับสามี และมาอยู่กินฉันสามีภรรยา กับข้าราชการชาย เป็นเหตุให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวของข้าราชการชายเกิดความแตกแยก เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

มาตรา 85(5)

“ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ ช่มเหิง หรือทำร้ายประชาชนผู้ติดต่อราชการอย่างร้ายแรง”

องค์ประกอบความผิด มี 4 ข้อ คือ

1. ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ ช่มเหิง หรือทำร้ายประชาชนผู้ติดต่อราชการอย่างร้ายแรง

ดูหมิ่น หมายถึง สบประมาท ดูถูกว่าไม่ดี

เหยียดหยาม หมายถึง ดูหมิ่น ดูถูก หรือรังเกียจ โดยเหยียดให้ต่ำลง เช่น เหยียดคนลงเป็นสัตว์

กดขี่ หมายถึง ช่มให้อยู่ในอำนาจตน ใช้อำนาจบังคับเอา แสดงอำนาจเอา

ช่มเหิง หมายถึง ใช้อำนาจรังแก

ประชาชนผู้ติดต่อราชการ หมายถึง ประชาชนที่ติดต่อราชการหน่วยงานของตน ซึ่งอาจเป็นการติดต่อซึ่งทางโดยระยะทาง เช่น ติดต่อทางโทรศัพท์ เป็นต้น ซึ่งไม่รวมถึงประชาชนทั่วไป หรือเพื่อนบ้านซึ่งมิได้ติดต่อราชการ การทะเลาะวิวาทกับเพื่อนบ้านจึงไม่ผิดตามมาตรานี้

2. เป็นการกระทำในฐานะที่เป็นข้าราชการ

หมายถึง กระทำโดยแสดงตนว่าเป็นข้าราชการหรือเป็นการกระทำที่ประชาชนรู้สึกว่าเป็นการกระทำของข้าราชการ เช่น กระทำในขณะที่แต่งเครื่องแบบข้าราชการ หรือกระทำโดยผู้ซึ่งประชาชนทั่วไปรู้จักว่าเป็นข้าราชการ

3. มีผลเสียกระทบถึงภาพพจน์ส่วนรวมของข้าราชการหรือทางราชการ หมายถึง เป็นการกระทำที่อาจทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกรังเกียจหรือชิงชังบรรดาข้าราชการทั้งหลาย หรือรัฐบาลหรือทางราชการเป็นส่วนรวม

4. กระทำโดยมีเจตนาโดยตรง หมายถึง ให้คำนึงถึงเจตนาที่แท้จริงในการกระทำนั้นด้วย เช่น การกระทำโดยเจตนาดี แต่เป็นผลกระทบบังคับให้มีการกล่าวดูหมิ่นเหยียดหยามประชาชนบางคน ยังไม่เข้าองค์ประกอบข้อนี้

องค์ประกอบความผิดนี้ ได้ประมวลมาจากกรณี ก.พ. ได้วินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษรายหนึ่งเมื่อ พ.ศ. 2520 และองค์ประกอบดังกล่าวค่อนข้างจะเป็นรูปแบบทางพิจารณา ซึ่งอาจไม่เคร่งครัดตายตัวอย่างองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายโดยตรง

มาตรา 85 (6)

“กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือได้รับโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ”

ได้รับโทษจำคุกนี้ หมายถึงว่าคดีถึงที่สุดโดยศาลพิพากษาให้จำคุกและไม่รอการลงโทษ หรือยกโทษจำคุก หรือเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษสถานอื่น และหมายความรวมถึงกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้จำคุก โดยอ่านคำพิพากษาลับหลังจำเลย เนื่องจากจำเลยหลบหนีด้วย

โทษที่หนักกว่าจำคุก คือ ประหารชีวิต

ตัวอย่าง

นายอำเภอ ได้ใช้อำนาจสั่งยิงราษฎรถึงแก่ความตาย และศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า เจ้าหน้าที่ผู้นี้กระทำความผิดอาญาข้อหาฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา พิพากษาให้จำคุก 15 ปี เป็นความผิดตามมาตรา 85 (6)

เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก 20 ปี ฐานข่มขืนกระทำชำเราหญิงอื่นซึ่งมิใช่ภริยาตน โดยร่วมกับผู้อื่นอันมีลักษณะเป็นการโทรมหญิง เป็นความผิดตามมาตรา 85 (6)

มาตรา 85 (7)

“ละเว้นการกระทำหรือการใด ๆ อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา 82 หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา 83 อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง”

มาตรา 82 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดข้อปฏิบัติให้ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องกระทำการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 82 (1) - (11) ส่วนมาตรา 83 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดข้อห้ามมิให้ข้าราชการพลเรือนสามัญกระทำการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 83 (1) - (10)

การกระทำการหรือละเว้นการกระทำใดที่เป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา 82 (1) - (11) หรือเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา 83 (1) - (10) จนเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง นั้น ถือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ความเสียหาย หมายความว่ารวมถึง ความเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้ เช่น ความเสียหายต่อชื่อเสียงหรือระบบงาน

เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงหรือไม่ มีแนวทางในการพิจารณา ดังนี้

1. ความเสียหายที่เป็นตัวเงินหรือตราค่าเป็นเงินได้ คำนึงถึงความมากน้อยตามค่าของเงินเป็นสำคัญ เช่น เสียหาย 1,000,000 บาท เห็นได้ว่าเสียหายอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ไม่มีข้อกำหนดตายตัวว่าจำนวนเท่าใดจึงจะถือว่าเป็นความเสียหายอย่างร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรง เปิดช่องให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ใช้ดุลพินิจได้ตามควรแก่กรณี

2. ความเสียหายที่ไม่อาจคำนวณราคาได้ เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป โดยคำนึงถึงว่าเป็นกรณีที่เกิดความเสียหายต่อภาพพจน์ชื่อเสียงโดยส่วนรวมของทางราชการ หรือต่อการบริหารราชการอย่างร้ายแรงหรือไม่ เช่น

เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ทำการรับจ่ายเงินโดยไม่มีหลักฐานการรับ - จ่าย บัญชีการเงินก็ไม่ทำให้เป็นปัจจุบันเป็นเวลานาน ทำให้การเงินและบัญชีสับสนไม่อาจตรวจสอบได้ไม่สามารถจะตรวจพิสูจน์ได้ว่าเงินของทางราชการได้ขาดหายไปหรือไม่ พฤติการณ์เป็นการกระทำที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือระเบียบของทางราชการ ตามมาตรา 82 (2) และการที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการนั้น ทำให้เสียหายแก่ระบบการเงินและบัญชีของทางราชการอย่างร้ายแรง จึงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 85 (7)

ตัวอย่าง

กรณีประมาทเลินเล่อ ตามมาตรา 83 (4) เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

เจ้าหน้าที่ที่ดิน ได้รังวัดออก น.ส. 3 ก. จำนวน 66 แปลง โดยไม่ทำการตรวจสอบให้ดีว่าเป็นที่ดินที่สามารถออก น.ส. 3 ก. ได้หรือไม่ เป็นเหตุให้จังหวัดมีคำสั่งให้เพิกถอน น.ส. 3 ก. จำนวน 30 ฉบับ เนื่องจากออกโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นความผิดตามมาตรา 85 (7)

มาตรา 85(8)

“ละเว้นการกระทำหรือกระทำการใดๆ อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา 80 วรรคสอง และมาตรา 82(11) หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา 83 (10) ที่มีกฎ ก.พ. กำหนดให้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง”

เป็นการบัญญัติไว้เพื่อกลายหน้า ในกรณีที่มีการละเว้นการกระทำหรือกระทำการใดๆ อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา 80 วรรคสอง และมาตรา 82(11) หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา 83 (10) ที่มีกฎ ก.พ. กำหนดให้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา 86

“กฎ ก.พ. ตามมาตรา 80 วรรคสอง มาตรา 82 (11) มาตรา 83(8) และ (10) และมาตรา 85(8) ใช้สำหรับการกระทำที่เกิดขึ้นหลังจากที่กฎ ก.พ. ดังกล่าวใช้บังคับ”

เป็นการบัญญัติไว้เพื่อหากมีการออกกฎ ก.พ. ตามมาตรา 80 วรรคสอง มาตรา 82 (11) มาตรา 83 (8) และ (10) และมาตรา 85 (8) แล้ว กฎ ก.พ.ดังกล่าวจะใช้บังคับสำหรับการกระทำที่เกิดขึ้นหลังจากที่กฎ ก.พ.มีผลใช้บังคับแล้วเท่านั้น

มาตรา 87

“ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัยและป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ. กำหนด”

บทบัญญัตินี้กำหนดให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ 2 ประการ คือ

1. เสริมสร้างและพัฒนา ให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามวินัย ผู้บังคับบัญชาจึงมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการด้วยประการต่าง ๆ ในอันที่จะเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ซึ่งจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ. กำหนด เมื่อ ก.พ.กำหนดก็คงเป็นไปตามหลักการเดิมตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 เช่น ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การฝึกอบรม การสร้างขวัญและกำลังใจ การจงใจหรือการอื่น ได้แก่ การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในการปฏิบัติงาน ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา สั่งสอน แนะนำและดำเนินการต่าง ๆ ให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัยดีและมีความรับผิดชอบ เป็นต้น

2. ป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ซึ่งจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ.กำหนด และเมื่อ ก.พ. กำหนดก็คงเป็นไปตามหลักการเดิมตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 เช่น การเอาใจใส่ สังเกตการณ์ และขจัดเหตุที่อาจก่อให้เกิดให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยในเรื่องอันอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการป้องกันตามควรแก่กรณีได้

ส่วนการปราบปราม โดยการดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 90 และมาตรา 91 ว่าเมื่อมีการกล่าวหาหรือสงสัยว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นต้องรายงานให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุทราบโดยเร็ว และให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุรีบดำเนินการหรือสั่งให้สืบสวนพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยหรือไม่ หากกรณีมีมูลให้ดำเนินการทางวินัยต่อไป ถ้าไม่มีมูลให้ยุติเรื่อง

**บทบาทของ
ผู้ดำเนินการทางวินัย**

บทบาทของผู้ดำเนินการทางวินัย

1. ความหมายของการดำเนินการทางวินัย

วินัย คือ การควบคุมความประพฤติให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผน ซึ่งวินัยข้าราชการพลเรือนได้แก่บทบัญญัติวินัยที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน เช่น กำหนดให้ข้าราชการต้องซื่อสัตย์ สุจริต ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการ รักษาความลับของทางราชการ ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา และรักษาชื่อเสียงของตน เป็นต้น นอกจากนี้ วินัยยังหมายถึงลักษณะเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกมาว่าสามารถจะควบคุมตนเองให้อยู่ในกรอบของบทวินัยตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายดังกล่าวได้

การดำเนินการทางวินัย หมายถึง การดำเนินการทั้งหลายที่กระทำเป็นพิธีการตามกฎหมาย เมื่อข้าราชการพลเรือนมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ได้แก่

1. การตั้งเรื่องกล่าวหา
2. การสืบสวนหรือสอบสวน
3. การพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ
4. การสั่งลงโทษหรืองดโทษ
5. การดำเนินการต่าง ๆ ระหว่างการสอบสวนพิจารณาความผิด เช่น

ให้พักราชการหรือให้ออกไว้ก่อน

2. บทกฎหมายที่กล่าวถึง “การดำเนินการทางวินัย”

มาตรา 9 ให้ ก.พ. “ดำเนินการทางวินัย” แก่ปลัดกระทรวง อธิบดี หรือผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามมติ ก.พ. แล้วไม่ปฏิบัติตามมติ ก.พ. ภายในเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

มาตรา 16

ให้ อ.ก.พ. กระทรวงมีอำนาจหน้าที่พิจารณาเกี่ยวกับ “การดำเนินการทางวินัย” ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

มาตรา 18

ให้ อ.ก.พ. กรมมีอำนาจหน้าที่พิจารณาเกี่ยวกับ “การดำเนินการทางวินัย” ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

มาตรา 20

ให้ อ.ก.พ. จังหวัดมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับ “การดำเนินการทางวินัย” ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

มาตรา 42

ให้ “ดำเนินการทางวินัย” เป็นไปด้วยความยุติธรรมและโดยปราศจากอคติ

มาตรา 59

ให้ “ดำเนินการทางวินัย” แก่ผู้ที่อยู่ในระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการที่มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย

มาตรา 69

ให้ “ดำเนินการทางวินัย” แก่ผู้ที่ถูกสั่งให้ประจำส่วนราชการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎ ก.พ.

มาตรา 70

ให้ “ดำเนินการทางวินัย” แก่ผู้ที่ถูกสั่งให้รับเงินเดือนในอัตรากำลังทดแทนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎ ก.พ.

มาตรา 90 – มาตรา 106

เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับ “การดำเนินการทางวินัย” ตั้งแต่การสอบสวนพิจารณาการลงโทษ การดำเนินการระหว่างการสอบสวนพิจารณา ตลอดจนการรายงานการดำเนินการทางวินัยต่อ อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. และการดำเนินการตามมติ อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ.

3. ผู้มีหน้าที่ในการดำเนินการทางวินัย**ผู้สืบสวน****ผู้สอบสวน**

- ผู้บังคับบัญชา
- กรรมการสอบสวน

ผู้เสนอแนะความผิดและโทษ

- ผู้ตรวจสำนวน
- ผู้บังคับบัญชา

ผู้พิจารณาความผิดและกำหนดโทษ

- ผู้บังคับบัญชา
- อ.ก.พ.

ผู้สั่งลงโทษหรืองดโทษ

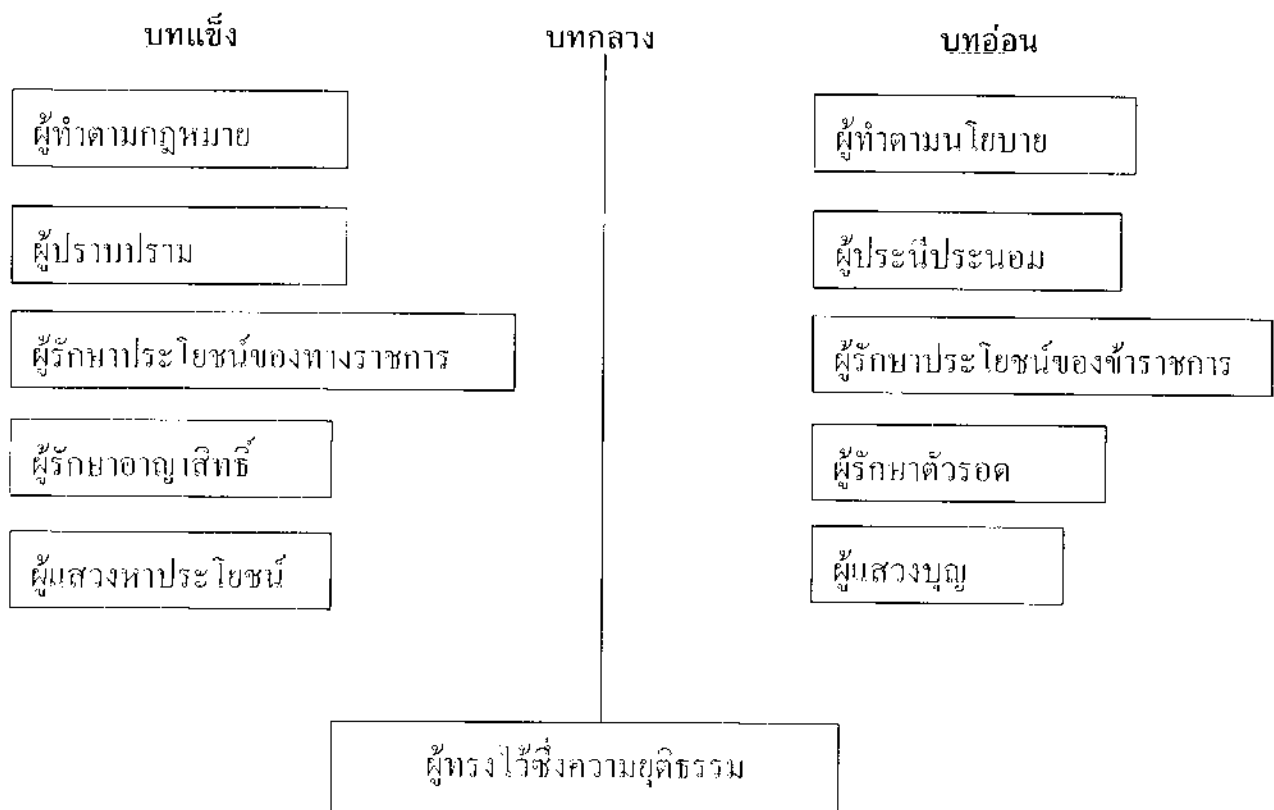
- ผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ

4. ฐานะและสิทธิของผู้ดำเนินการทางวินัย

- เป็นเจ้าพนักงาน
- มีสิทธิที่จะรายงานข้อเท็จจริง
- มีสิทธิที่จะใช้ดุลพินิจวินิจฉัยข้อเท็จจริง
- มีสิทธิที่จะใช้ดุลพินิจเสนอแนะการลงโทษ

5. การแสดงบทบาทผู้ดำเนินการทางวินัย

ผู้ดำเนินการทางวินัยอาจแสดงบทบาทอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่างดังต่อไปนี้
บทบาทของผู้ดำเนินการทางวินัย

6. ลักษณะบทบาทต่าง ๆ ของผู้ดำเนินการทางวินัย

6.1 ผู้รักษากฎหมาย มีลักษณะดังนี้

- มีทัศนคติที่จะทำตามกฎหมาย โดยไม่สนใจต่อหลักการอื่นใด
- มุ่งแต่จะทำให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะตามมา
- มุ่งแต่จะพิจารณาความผิด โดยไม่สนใจที่จะหาความจริงและความยุติธรรม

6.2 ผู้รักษานโยบาย มีลักษณะดังนี้

- มีทัศนคติที่จะรักษานโยบายของผู้ใหญ่ โดยไม่สนใจต่อหลักการอื่นใด
- มุ่งแต่จะทำให้เป็นไปตามนโยบายของผู้ใหญ่ โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะตามมา
- คอยฟังนโยบายของผู้ใหญ่ มากกว่าฟังข้อเท็จจริงในเรื่อง

6.3 ผู้ปราบปราม มีลักษณะดังนี้

- มีทัศนคติที่จะเอาเรื่อง
- มุ่งแต่จะหาความผิดและหาทางลงโทษ โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะได้
- มุ่งแต่จะปราบปราม โดยไม่สนใจที่จะหาทางส่งเสริมวินัย

6.4 ผู้ประนีประนอม มีลักษณะดังนี้

- มีทัศนคติที่ไม่อยากเอาเรื่อง
- มุ่งแต่จะให้มีการระงับเรื่อง มากกว่าที่จะให้ได้ความจริงและความยุติธรรม
- คำนึงถึงบุคคลมากกว่าหลักการ

6.5 ผู้รักษาประโยชน์ของทางราชการ มีลักษณะดังนี้

- มีทัศนคติที่จะขนทรายเข้าวัด
- มุ่งที่จะให้ทางราชการได้ประโยชน์มากที่สุด โดยไม่สนใจว่าผลจะตกแก่ข้าราชการอย่างไร
- มุ่งแต่จะตัดปัญหายุ่งยากของทางราชการ โดยไม่คิดที่จะแก้ปัญหาให้ข้าราชการ

6.6 ผู้รักษาประโยชน์ของข้าราชการ มีลักษณะดังนี้

- มีทัศนคติที่จะให้ความคุ้มครอง ความเป็นธรรม และความมั่นคงของข้าราชการ
- ยึดหลักเช่นเดียวกับทางอาญาว่า ปล่อยคนทำผิด 100 คน ดีกว่าลงโทษผู้ไม่มีความผิดเพียงคนเดียว
- มุ่งแต่จะใช้พรหมวิหาร 2 คือ เมตตา และกรุณา เพื่อคุ้มครองข้าราชการ

6.7 ผู้รักษาอาณาสีธิ มีลักษณะดังนี้

- มีทัศนคติที่รู้สึกว่าเป็นผู้มีอำนาจที่จะบันดาลให้เป็นไปอย่างไรก็ได้
- มุ่งแต่จะใช้อำนาจขบรัด มากกว่าที่จะให้ได้ข้อเท็จจริงกระจ่างชัด
- ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล

6.8 ผู้รักษาเอาตัวรอด มีลักษณะดังนี้

- มีทัศนคติที่ไม่อยากเป็นศัตรูกับใคร
- มุ่งที่จะหลบเลี่ยง แบ่งรับแบ่งสู้ ไม่เอาตัวเข้าผูกพัน
- พยายามสร้างความสัมพันธ์กับผู้ถูกกล่าวหา

6.9 ผู้แสวงหาประโยชน์ มีลักษณะดังนี้

- มีทัศนคติที่เห็นผู้ถูกกล่าวหาเป็นเหยื่อ
- มุ่งที่จะหาประโยชน์ มากกว่าจะหาความจริงและความยุติธรรม
- มีความเอนเอียงไปข้างทางที่ตนจะได้ประโยชน์

6.10 ผู้แสวงบุญ มีลักษณะดังนี้

- มีทัศนคติที่เห็นผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ตกทุกข์ได้ยากที่ควรช่วยเหลืออาบุญ
- มุ่งที่จะหาทางช่วยเหลือมากกว่าที่จะหาความจริงและความยุติธรรม
- มีความเห็นเอนเอียงเข้าข้างผู้ถูกกล่าวหา

6.11 ผู้ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม มีลักษณะดังนี้

- มีทัศนคติที่จะทำให้ถูกต้องเป็นธรรม มีมโนธรรม คือ มีสติรู้สำนึก ไม่มีอคติ ไม่มีอุปทาน
- มุ่งที่จะแสวงหาความจริงและความยุติธรรม
- มุ่งพิจารณาทั้งในทางที่จะฟังว่าทำผิด และในทางที่จะฟังว่าไม่ได้ทำผิด

การตั้งเรื่องกล่าวหา และข้อกล่าวหา

การตั้งเรื่องกล่าวหาและข้อกล่าวหา

การตั้งเรื่องกล่าวหา

เป็นการตั้งเรื่องเพื่อดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการ ซึ่งในชั้นต้นเมื่อมีการกล่าวหา หรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัย ตามมาตรา 91 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่อได้รับรายงานตามมาตรา 90 หรือความดังกล่าวปรากฏต่อผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 รื้อดำเนินการหรือสั่งให้ดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยก็ให้ยุติเรื่องได้” ตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้ เป็นกระบวนการก่อนดำเนินการทางวินัย แต่ถ้ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยไม่ว่าจะเป็นเรื่องผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงก็ตาม ผู้บังคับบัญชาจะต้องดำเนินการทางวินัยตามมาตรา 92 หรือมาตรา 93 โดยเร็วด้วยความยุติธรรมและโดยปราศจากอคติ

การดำเนินการทางวินัยกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 92 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผลการสืบสวนหรือพิจารณาตามมาตรา 91 ปรากฏว่ากรณีมีมูลถ้าความผิดนั้นมิใช่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และได้แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ พร้อมทั้งรับฟังคำชี้แจงของผู้ถูกกล่าวหาแล้วผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหา ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษตามควรแก่กรณีโดยไม่ตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ได้”

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหา ให้ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวสั่งยุติเรื่อง”

ส่วนการดำเนินการทางวินัยกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 93 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผลการสืบสวนหรือพิจารณาตามมาตรา 91 ปรากฏว่ากรณีมีมูลอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ในการสอบสวนต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ พร้อมทั้งรับฟังคำชี้แจงของผู้ถูกกล่าวหา เมื่อคณะกรรมการสอบสวนดำเนินการเสร็จ ให้รายงานผลการสอบสวนและความเห็นต่อผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57

ถ้าผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำผิดตามข้อกล่าวหา ให้สั่งยุติเรื่อง แต่ถ้าเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดตามข้อกล่าวหา ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 96 หรือมาตรา 97 แล้วแต่กรณี”

จากบทบัญญัติทั้งสองมาตราข้างต้น จะเห็นได้ว่าการดำเนินการทางวินัยต้องมีการสอบสวนโดยให้แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานแก่ผู้ถูกกล่าวหา ดังนั้น การตั้งเรื่องกล่าวหา ซึ่งเป็นหลักและขอบเขตแห่งข้อกล่าวหา จึงมิได้ทั้งกรณีกล่าวหาว่ากระทำวินัยอย่างไม่ร้ายแรง และกรณีกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

การดำเนินการทางวินัยที่มีการสอบสวนโดยให้แจ้งข้อกล่าวหานี้ ก็เป็นการตั้งเรื่องกล่าวหา โดยในกรณีกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ตามมาตรา 92 ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 ดำเนินการทางวินัยโดยไม่ต้องตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ได้ การตั้งเรื่องกล่าวหาและแจ้งข้อกล่าวหาอาจกระทำโดยบันทึกแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบเป็นลายลักษณ์อักษรว่าถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยในเรื่องใด แต่ถ้าเป็นกรณีกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 93 บัญญัติให้ต้องตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวน และการตั้งคณะกรรมการสอบสวน ก็เป็นการตั้งเรื่องกล่าวหา โดยคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหาและ “เรื่องที่กล่าวหา” ไว้ โดยสาระสำคัญที่จะต้องมีในการตั้งเรื่องกล่าวหา คือ ข้อความที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหาและเรื่องที่กล่าวหา ผู้ตั้งเรื่องดังกล่าวคือผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57

เรื่องกล่าวหา

หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมแห่งการกระทำที่กล่าวอ้างว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัย

ความสำคัญของการตั้งเรื่องกล่าวหา

การตั้งเรื่องกล่าวหานี้เป็นขั้นตอนที่จำเป็นไม่ว่าจะเป็นกรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรงก็ตาม จะต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยในเรื่องใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ผู้ถูกกล่าวหาจะรู้ตัวและมีโอกาสชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาได้

2. จะได้เป็นหลักฐานว่าผู้บังคับบัญชาซึ่งรู้ว่าผู้ใต้บังคับบัญชาผู้ใดกระทำความผิดวินัย และได้ดำเนินการแก้ผู้นั้นแล้ว มิได้ละเลยหน้าที่ของตนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 90 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 หากมิได้มีการลงโทษเพราะเห็นว่าไม่มีความผิด และมีผู้ร้องเรียนขึ้นมาว่าผู้บังคับบัญชารู้ว่าข้าราชการในบังคับบัญชากระทำความผิดวินัย แล้วไม่ดำเนินการทางวินัย ก็จะได้มีหลักฐานแสดงได้ว่าได้ดำเนินการแล้วคือได้ตั้งเรื่องกล่าวหาแล้ว แต่ผลการพิจารณาปรากฏว่าไม่มีความผิด จึงมิได้ลงโทษ

นอกจากนี้ การตั้งเรื่องกล่าวหาโดยแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบเรื่องที่ถูกกล่าวหา เป็นลายลักษณ์อักษรยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาได้เตรียมชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เพื่อความเป็นธรรม ถ้าผู้นั้นมิได้กระทำความผิดวินัยจะได้ไม่ลงโทษผู้ที่ไม่มีความผิด หรือถ้าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยจริงผู้บังคับบัญชาจะได้พิจารณาความผิดและลงโทษผู้นั้นได้โดยถูกต้องและเหมาะสม กับความผิด อันเป็นการปฏิบัติให้สอดคล้องกับมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนพ.ศ. 2551 ซึ่งบัญญัติว่า “การลงโทษข้าราชการพลเรือนสามัญให้ทำเป็นคำสั่ง ผู้สั่งลงโทษต้องสั่งลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดและต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรมและโดยปราศจากอคติ โดยในคำสั่งลงโทษให้แสดงว่าผู้ถูกลงโทษกระทำความผิดวินัยในกรณีใดและมาตราใด”

การตั้งเรื่องกล่าวหาข้าราชการผู้ใด ควรกระทำก็ต่อเมื่อผู้บังคับบัญชา ได้สืบสวนหรือพิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวหา นั้น ตามมาตรา 91 แล้วเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรจะดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการผู้นั้น ไม่ควรตั้งเรื่องกล่าวหาข้าราชการผู้ใดไปโดยมิได้สืบสวนหรือพิจารณาให้เห็นว่ากรณีมีมูลเสียก่อน เพราะจะเป็นทางเสียหายแก่ข้าราชการผู้นั้น และแก่ทางราชการโดยรวม

“เรื่องที่ถูกกล่าวหา” นั้น ไม่ใช่ฐานความผิด แต่เป็นเรื่องราวหรือการกระทำที่กล่าวอ้างว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิด เพราะฉะนั้น ในการตั้งเรื่องกล่าวหาในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน จึงควรระบุแต่เพียงเรื่องราวหรือการกระทำที่กล่าวอ้างว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดเท่านั้น ไม่ควรระบุบทมาตราว่าด้วยวินัยหรือฐานความผิด การระบุบทมาตราว่าด้วยวินัยหรือฐานความผิดนั้น ควรปล่อยให้เป็นเรื่องของคณะกรรมการสอบสวนและผู้มีอำนาจพิจารณาที่จะพิจารณาปรับบทภายหลังจากที่ได้สอบสวนพิจารณาข้อเท็จจริงแล้ว ถ้าผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไปกำหนดบทมาตราว่าด้วยวินัยหรือฐานความผิดไว้ในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเสียแต่แรกแล้ว อาจจะกลายเป็นการจำกัดขอบเขตการสอบสวนพิจารณาให้อยู่เฉพาะในบทมาตราว่าด้วยวินัยหรือฐานความผิดที่กำหนดไว้ ถ้าสอบสวนพิจารณาเกินกว่านั้น

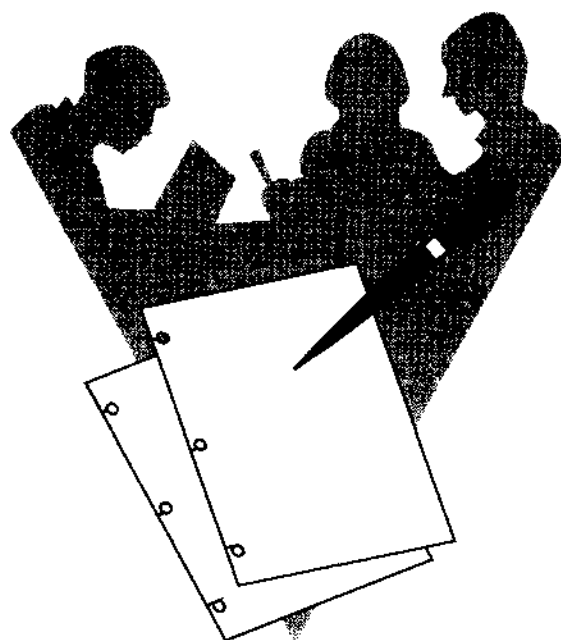
จะเกิดปัญหาว่าเป็นการสอบสวนเรื่องอื่น หรือพิจารณาโทษในเรื่องอื่นที่มีใช้เรื่องที่ให้สอบสวน แต่ถ้าในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนระบุแต่เพียงเรื่องราวหรือการกระทำที่กล่าวอ้างว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิด โดยไม่ระบุบทมาตราราวด้วยวินัยหรือฐานความผิด คณะกรรมการสอบสวน หรือผู้มีอำนาจพิจารณาโทษอาจพิจารณาว่าผลการสอบสวนในเรื่องที่กล่าวหาที่นั้นฟังข้อเท็จจริงได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยในเรื่องนั้นอย่างไร แล้วปรับบทความผิดวินัยฐานใด ตามมาตราใด ก็ได้

การแจ้งข้อกล่าวหา

การแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ เป็นสาระสำคัญที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 92 และมาตรา 93 บัญญัติบังคับให้ต้องกระทำ โดยในกรณีผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 หรือผู้ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการสอบสวนเป็นผู้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ส่วนกรณีผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวนที่จะต้องแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่กล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร รวมทั้งแจ้งให้ทราบด้วยว่า ในการสอบสวนนี้ผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิที่จะได้รับสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และมีสิทธิที่จะให้ถ้อยคำหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ตลอดจนอ้างพยานหลักฐานหรือนำพยานหลักฐานมาสืบแก้ข้อกล่าวหาได้ ทั้งนี้ การแจ้งข้อกล่าวหาให้บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร โดยให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐาน

“ข้อกล่าวหา” ที่จะต้องแจ้งและอธิบายให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบนั้น คือกรณีและพฤติการณ์แห่งการกระทำที่อ้างว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิด ซึ่งจะต้องอยู่ในวงกรอบขอบเขตของ “เรื่องที่กล่าวหา” โดยอธิบายเรื่องที่กล่าวหาให้ชัดเจนขึ้นพอที่ผู้ถูกกล่าวหาจะชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ เช่น อธิบายว่าผู้ถูกกล่าวหาทำอะไรทำอย่างไรในเรื่องที่กล่าวหา ทั้งนี้ เพื่อให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาที่จะชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ตรงประเด็น ไม่หลงข้อต่อสู้

การสอบสวนทางวินัย

การสอบสวนทางวินัย

การสอบสวน หมายถึง

การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อแสวงหาความจริงในเรื่องที่มีการกล่าวหา เพื่อให้การพิจารณาดำเนินการทางวินัยเป็นไปด้วยความยุติธรรม

วัตถุประสงค์ของการสอบสวน เพื่อ

1. ให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ต่อสู้แก้ตัว
2. รวบรวมพยานหลักฐาน
3. พิสูจน์ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ
4. ค้นหาความจริงและความยุติธรรม

ปรัชญาการดำเนินการทางวินัย

1. ยุติธรรม (Justice)
2. เป็นธรรม (Fairness)
3. รวดเร็ว (Promptness)

คุณสมบัติของผู้ดำเนินการทางวินัย

1. มีความรอบรู้
2. มีคุณธรรม
3. มีความกล้าหาญ

ฐานะและสิทธิของกรรมการสอบสวน

1. เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา
2. มีสิทธิที่จะรายงานข้อเท็จจริง
3. มีสิทธิที่จะใช้ดุลพินิจวินิจฉัยข้อเท็จจริง
4. มีสิทธิที่จะใช้ดุลพินิจเสนอแนะการลงโทษ

ขอบเขตของการสอบสวน

การสอบสวนทางวินัยใช้หลักการได้ส่วน ที่คณะกรรมการสอบสวนจะต้อง แสวงหาความจริงว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยตามข้อกล่าวหาหรือไม่ แม้ผู้ถูกกล่าวหา จะไม่ได้กล่าวอ้างหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ แต่ถ้าเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องพิสูจน์เพื่อให้ได้ข้อยุติ ว่าข้อเท็จจริงเป็นเช่นไร ก็เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวนที่จะต้องแสวงหาความจริง ดังกล่าว โดยยึดหลักการรับฟังความสองฝ่าย ซึ่งต่างกับการสอบสวนในทางอาญาที่ใช้ระบบ กล่าวหา ซึ่งมุ่งเน้นการสอบสวนพยานฝ่ายกล่าวหาว่าพยานหลักฐานที่ได้มาเพียงพอตามข้อหาที่จะ ส่งฟ้องคดีอาญาหรือไม่ โดยไม่ได้เน้นพยานของผู้ต้องหาหรือพยานอื่น

การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

สำหรับความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาส่งลงโทษโดยไม่ตั้ง คณะกรรมการสอบสวนก็ได้ แต่ต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ พร้อมทั้งรับฟังคำชี้แจงของผู้ถูกกล่าวหา

ส่วนความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาต้องแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการ สอบสวน และต้องสอบสวนพิจารณาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ.

ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

ก. กรณีตามมาตรา 93

ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57

- รัฐมนตรีเจ้าสังกัด รวมถึงนายกรัฐมนตรีในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวง สำนักนายกรัฐมนตรี ด้วย
- ปลัดกระทรวง
- อธิบดี
- ผู้ว่าราชการจังหวัด

ข. กรณีตามมาตรา 94

- นายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้ารัฐบาล สำหรับข้าราชการต่างกระทรวง ถูกกล่าวหาและมีผู้ดำรงตำแหน่งประเภทบริหารระดับสูงร่วมด้วย (มาตรา 94 (3))

- รัฐมนตรีเจ้าสังกัด สำหรับข้าราชการกรมเดียวกัน ถูกกล่าวหาและมี ปลัดกระทรวงร่วมด้วย (มาตรา 94 (1)) และสำหรับข้าราชการต่างกรมในกระทรวงเดียวกัน ถูกกล่าวหาและมีปลัดกระทรวงร่วมด้วย (มาตรา 94 (2))

- ปลัดกระทรวง สำหรับข้าราชการกรมเดียวกันถูกกล่าวหาและมีอธิบดีร่วมด้วย (มาตรา 94 (1)) และสำหรับข้าราชการต่างกรมในกระทรวงเดียวกันถูกกล่าวหา (มาตรา 94 (2))

- ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 ร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน สำหรับข้าราชการต่างกระทรวงกันถูกกล่าวหา (มาตรา 94 (3))

- กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. (มาตรา 94 (4))

ค. กรณีตามมาตรา 97 วรรคสาม

กรณีที่ผู้บังคับบัญชาไม่ใช้อำนาจตามมาตรา 93 หรือมาตรา 94 ให้ผู้บังคับบัญชา ระดับเหนือขึ้นไปมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

ง. กรณีตามมาตรา 103 และมาตรา 104

การตรวจสอบการรายงานการดำเนินการทางวินัย ก.พ.มีอำนาจสอบสวนใหม่หรือ สอบสวนเพิ่มเติม โดยอาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้

กรณีที่จะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน (มาตรา 85)

- ปฏิบัติ / ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหาย แก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือโดยทุจริต
 - ละทิ้งฯ เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง
 - ละทิ้งเกิน 15 วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบ
 - ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง
 - ดุหมั่น ฯลฯ ประชาชนผู้ติดต่อราชการอย่างร้ายแรง
 - กระทำความผิดอาญาจนถูกจำคุก
 - ละเว้นกระทำการใดๆ ตามมาตรา 82 หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา 83 เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง
- ละเว้น / กระทำการเป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา 80 วรรคสอง มาตรา 82 (11) หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา 83 (10) ที่กฎ ก.พ. กำหนดให้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้อยกเว้นการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

ก. ผู้บังคับบัญชาไม่สอบสวนก็ได้ในกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง

ตามมาตรา 95 วรรคสอง ประกอบมาตรา 132 และกฎ ก.พ.ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2539) ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง คือ

1. กระทำความผิดอาญาต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือหนักกว่าจำคุก
2. ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกเกินสิบห้าวัน
3. รับสารภาพเป็นหนังสือ

ข. ผู้บังคับบัญชาไม่ต้องสอบสวนในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. ชี้มูลความผิด ผู้บังคับบัญชาไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้ใช้สำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการดังกล่าวเป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัย และต้องถือฐานความผิดตามที่คณะกรรมการดังกล่าวชี้มูล

หลักเกณฑ์วิธีการสอบสวนพิจารณา

โดยที่กฎ ก.พ. ซึ่งออกตามมาตรา 95 ยังไม่ได้ใช้บังคับ จึงได้อาศัยบทเฉพาะกาล มาตรา 132 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 นำกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2540) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณามาใช้บังคับโดยอนุโลมก่อน ดังนั้น หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบสวน จึงเป็นไปตามหลักการเดิม

องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสอบสวน (ข้อ 3)

องค์ประกอบ

1. ประธานกรรมการ
2. กรรมการอย่างน้อย 2 คน
3. กรรมการคนหนึ่งเป็นเลขานุการ
4. จะให้มีผู้ช่วยเลขานุการด้วยก็ได้ (กรณีจำเป็น)

คุณสมบัติ

1. เป็นข้าราชการฝ่ายพลเรือน
2. ประชานา ตำแหน่งระดับไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา
3. ต้องมีนิติกร ผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมาย ผู้ผ่านการฝึกอบรมฯ ผู้มีประสบการณ์ฯ อย่างน้อย 1 คน

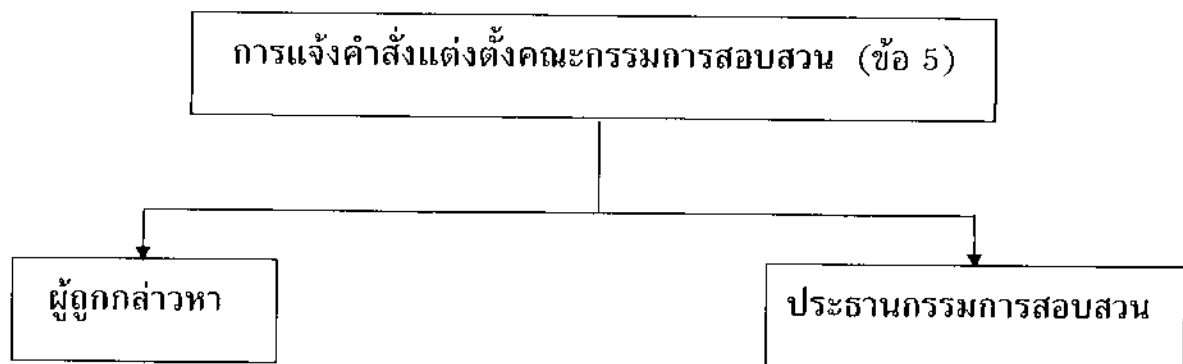
องค์ประกอบของคำสั่งฯ (ข้อ 4)

- ชื่อและตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหา
- เรื่องที่กล่าวหา
- ชื่อและตำแหน่งของคณะกรรมการสอบสวน

ทำตามแบบ สว.1

ขั้นตอนและวิธีการสอบสวน

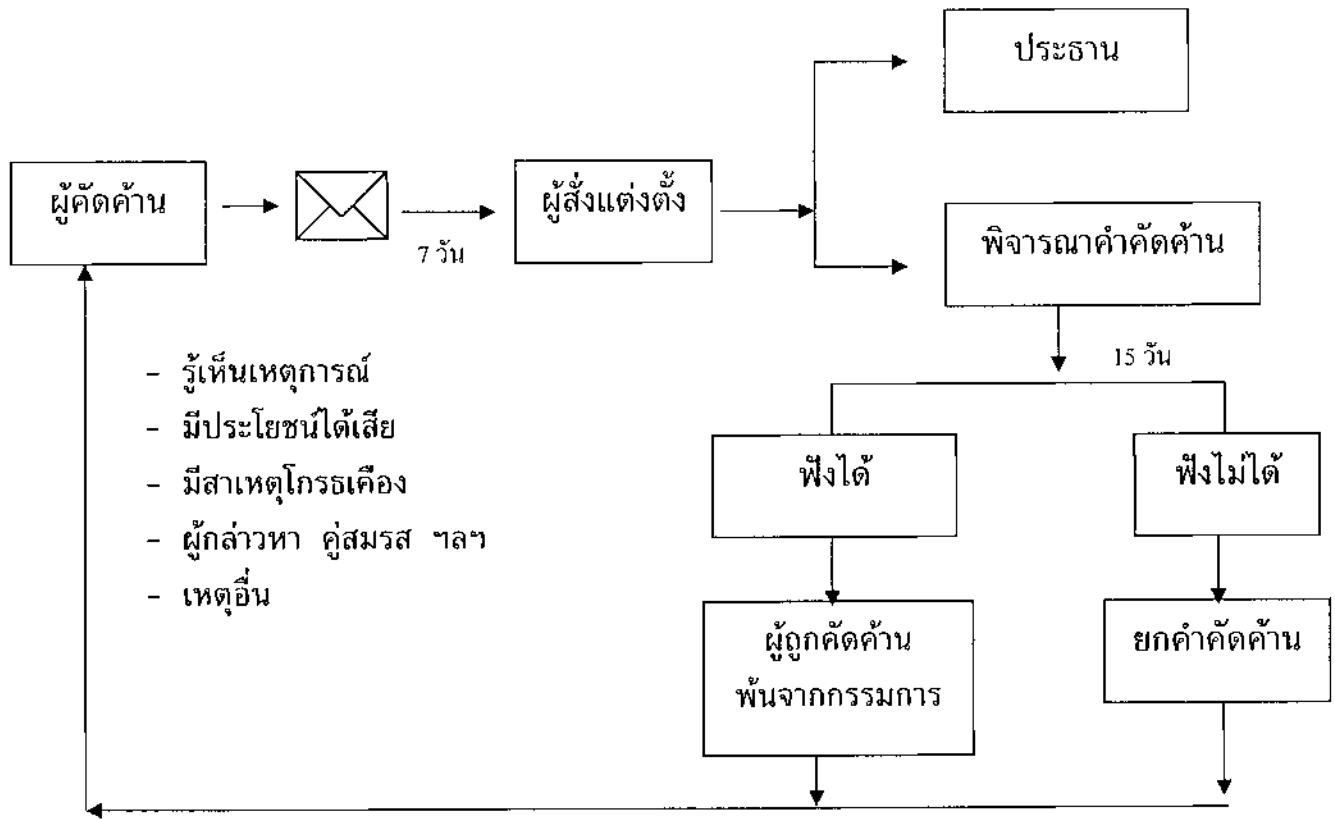
1. กำหนดแนวทางและประเด็นการสอบสวน (ข้อ 6)
2. แจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา (ข้อ 14 วรรคหนึ่ง)
3. สอบถามผู้ถูกกล่าวหาว่ารับสารภาพหรือปฏิเสธ (ข้อ 14 วรรคสาม)
4. รวบรวมพยานหลักฐานฝ่ายกล่าวหา (ข้อ 14 วรรคห้า)
5. แจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ (ข้อ 15 วรรคหนึ่ง)
6. สอบปากคำผู้ถูกกล่าวหา (ข้อ 15 วรรคสาม)
7. รวบรวมพยานหลักฐานฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา (ข้อ 15 วรรคห้า)
8. พิจารณาพยานหลักฐานทั้งสองฝ่ายและลงความเห็น (ข้อ 30)
9. ทำรายงานการสอบสวน (ข้อ 31)

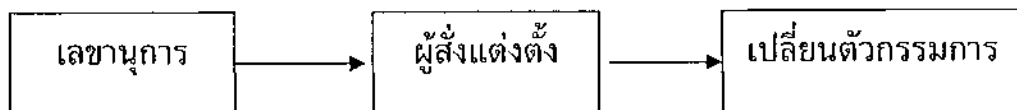
- ให้ลงลายมือชื่อและวันที่รับทราบคำสั่ง
- มอบสำเนาคำสั่ง
- ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ
- ภายใน 15 วัน ถือว่ารับทราบ

- ส่งสำเนาคำสั่ง
- ส่งหลักฐานการรับทราบคำสั่ง
- เอกสารหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหา
- ประธานฯ ลงลายมือชื่อรับทราบ

การคัดค้านกรรมการสอบสวน (ข้อ 8)

กรณีไม่สั่งการ (ข้อ 8 วรรคสี่)

การรายงานเหตุอันอาจถูกคัดค้าน (ข้อ 9)

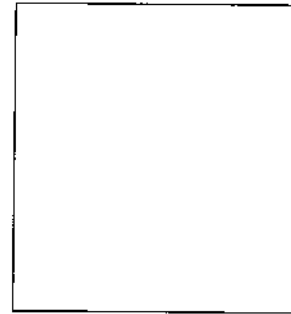

เหตุตามข้อ 8 วรรคหนึ่ง

นำข้อ 8 วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การเปลี่ยนตัวกรรมการฯ (ข้อ 10)

ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

- เปลี่ยนตัวกรรมการ
- แสดงเหตุแห่งการสั่ง
- ดำเนินการแจ้งตามข้อ 5

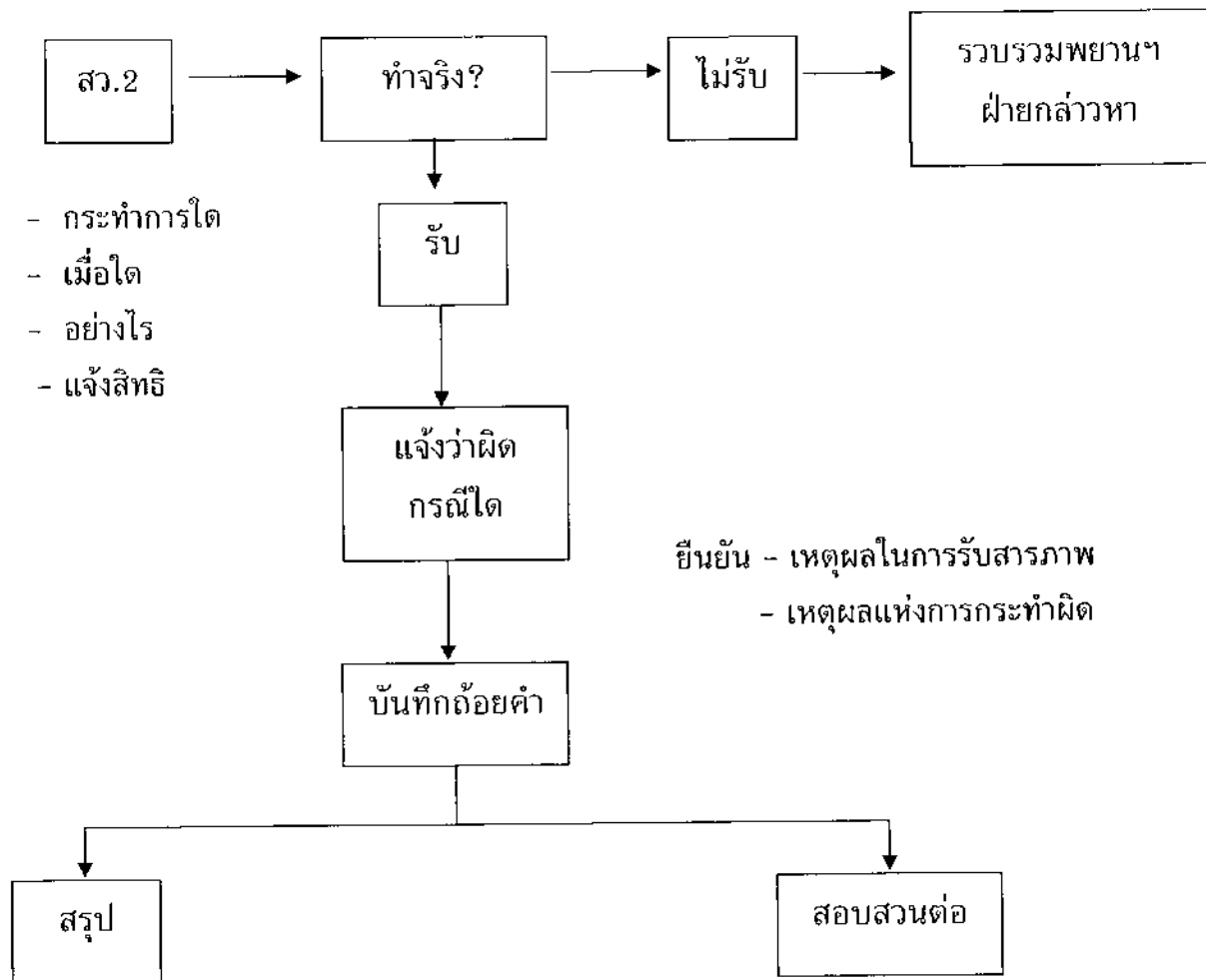
หน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวน (ข้อ 11)

- สอบสวนตามกฎหมาย ก.พ.
- แสวงหาความจริง
- ดูแลให้เกิดความยุติธรรม
- รวบรวมประวัติความประพฤติของผู้ถูกกล่าวหา
- จัดทำบันทึกประจำวัน

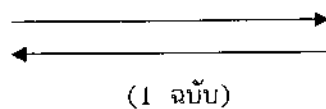
การประชุมพิจารณาของคณะกรรมการสอบสวน (ข้อ 7)

- กรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง (ยกเว้นข้อ 15 และข้อ 30)
- ประธานกรรมการต้องอยู่ร่วมประชุม
- การลงมติให้ถือเสียงข้างมาก

การแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา (ข้อ 14)

การส่งทางไปรษณีย์ (ข้อ 14 วรรคหก)

ผู้ถูกกล่าวหา

(1 ฉบับ)

- บันทึก สว. 2
- หนังสือสอบถาม

หลักเกณฑ์การรวบรวมพยานหลักฐาน

- บันทึกการได้มาของพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ (ข้อ 13 วรรคหนึ่ง)
- พยานเอกสารให้ใช้ต้นฉบับ (ข้อ 13 วรรคสอง)
- ห้ามบุคคลอื่นร่วมทำการสอบสวน (ข้อ 11 วรรคสอง)
- องค์คณะสอบสวน (ข้อ 18)
- แจ้งฐานะกรรมการสอบสวน (ข้อ 19)
- ห้ามล่อลวง ชู่เชิญ ใ้สัญญาหรือกระทำการเพื่อบังคับใจในการให้ถ้อยคำ (ข้อ 20)
- ห้ามบุคคลอื่นอยู่ในที่สอบสวน (ข้อ 21 วรรคหนึ่ง)
- การลงชื่อในบันทึกถ้อยคำ (ข้อ 21 วรรคสอง)
- การแก้ไขข้อความในบันทึกถ้อยคำ (ข้อ 21 วรรคสาม)
- การตัดพยาน (ข้อ 22)
- การงดสอบสวนพยาน (ข้อ 23)
- การสอบสวนฯ พยานซึ่งอยู่ต่างท้องที่ (ข้อ 24)

การแจ้ง_สว.3 (ข้อ 15)

ประชุมพิจารณาพยานหลักฐานฝ่ายกล่าวหา

แจ้งข้อกล่าวหา (ผิดกรณีใด มาตราใด)

สรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา
(ระบุวัน เวลา สถานที่ การกระทำ)

ถามผู้ถูกกล่าวหา

- ยืนยันชี้แจง (15 วัน)
- ให้ถ้อยคำ (นัดโดยเร็ว)

การรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติม (ข้อ 16)

- ในกรณีจำเป็น
- สรุพพยานหลักฐานเพิ่มเติมที่สนับสนุนข้อกล่าวหา
- ให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาแก้ข้อกล่าวหา

การยื่นคำชี้แจงเพิ่มเติม (ข้อ 17)

ก่อนสอบสวนเสร็จ

- ยื่นคำชี้แจง
- ขอให้ถ้อยคำ

ต่อ ก.ก.สอบสวน

ก่อนมีคำสั่ง

ยื่นคำชี้แจง (ต่อผู้บังคับบัญชา)

เห็นว่าทำผิดเรื่องอื่น (ข้อ 25)

เห็นว่าผู้อื่นร่วมกระทำผิดด้วย (ข้อ 26)

ประสานฯ รายงาน
ผู้สั่งแต่งตั้งฯ

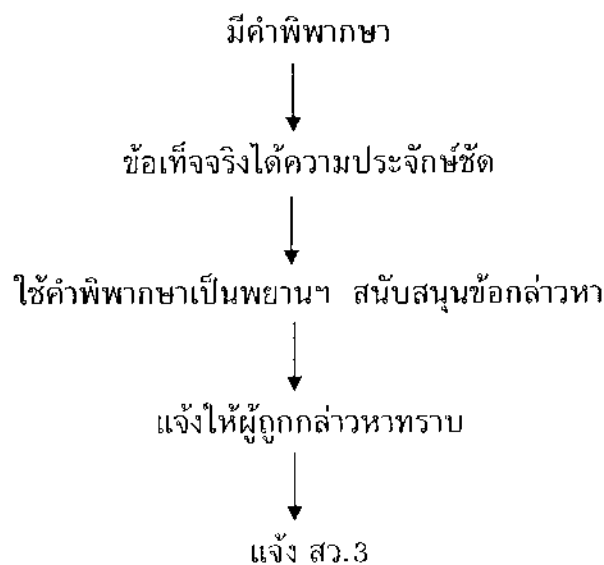
สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ

สอบสวนชุดเดิม/ชุดใหม่ก็ได้

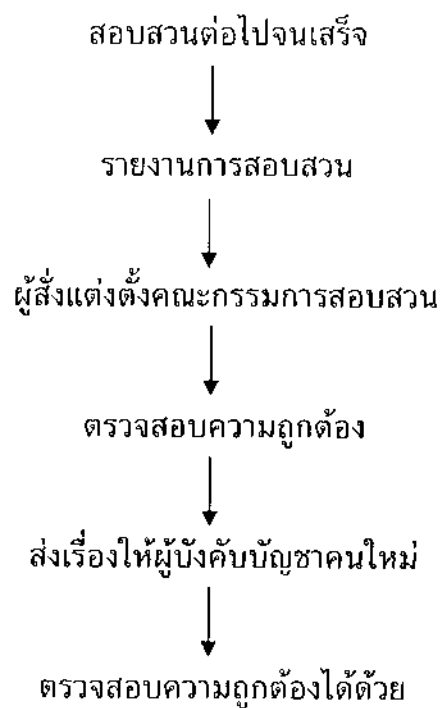
การสอบสวนตามมาตรา 110 (6) แล้วพบว่าทำผิดร้ายแรง (ข้อ 27)

ผบ.ตั้งสอบตามมาตรา 110 (6) แล้ว แต่งตั้งคณะกรรมการฯ มาตรา 93 หรือมาตรา 94
เห็นว่ามูลเป็นการกระทำผิดร้ายแรง $\Rightarrow$ (นำสำนวนมาตรา 110 (6) มาใช้ได้)

มีคำพิพากษาถึงที่สุดเกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหา (ข้อ 28)

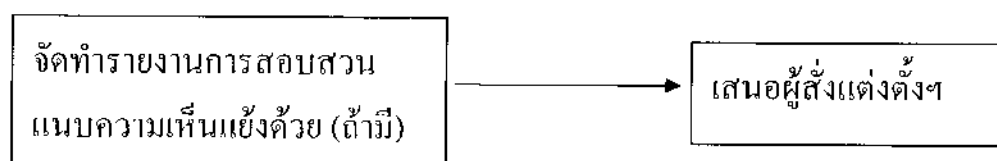
กรณีผู้ถูกกล่าวหาชาย - โอน (ข้อ 29)

การประชุมพิจารณาลงมติ (ข้อ 30)

องค์ประชุม	- ไม่น้อยกว่า 3 คน และไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง
มติ	- ถือเสียงข้างมาก
สาระ	- ทำผิดหรือไม่
	- ผิดกรณีใด มาตราใด
	- เสนอระดับโทษ
	- มีมลทินมัวหมองหรือไม่ อย่างไร

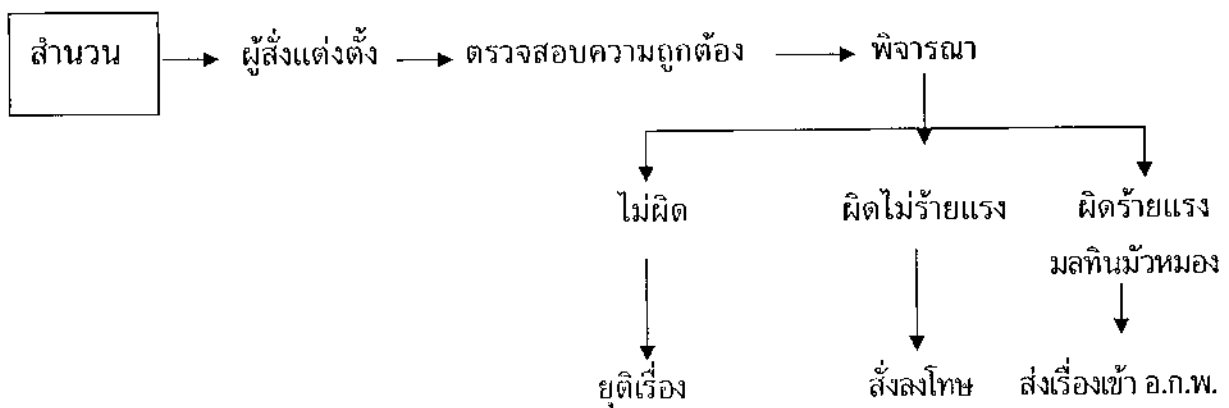
การทำรายงานการสอบสวน (ข้อ 31)

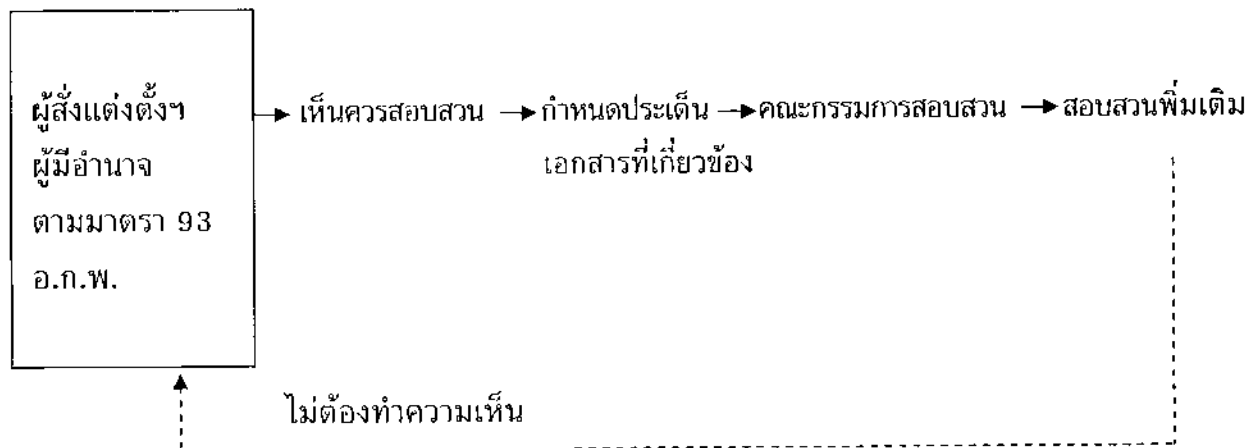
มีสาระสำคัญ

1. สรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน
2. วินิจฉัยเปรียบเทียบพยานหลักฐาน
3. ความเห็นของคณะกรรมการสอบสวน
 - รวบรวมประวัติ/ ความประพฤติ (ข้อ 11)
 - จัดทำสารบัญเอกสาร (ข้อ 31)

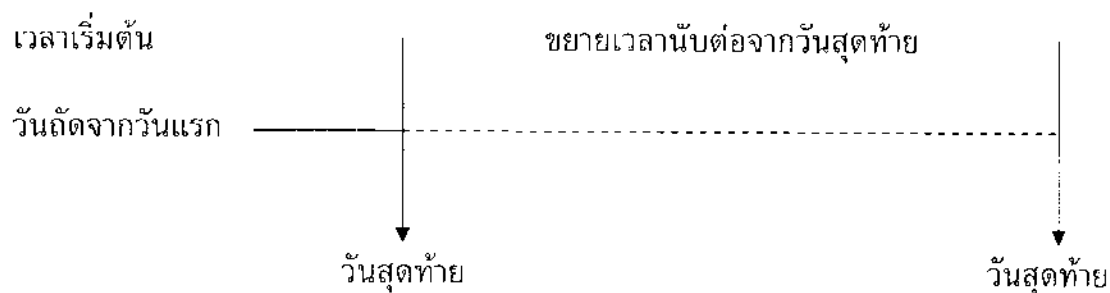
การพิจารณาสั่งการของผู้สั่งแต่งตั้งฯ (ข้อ 32)

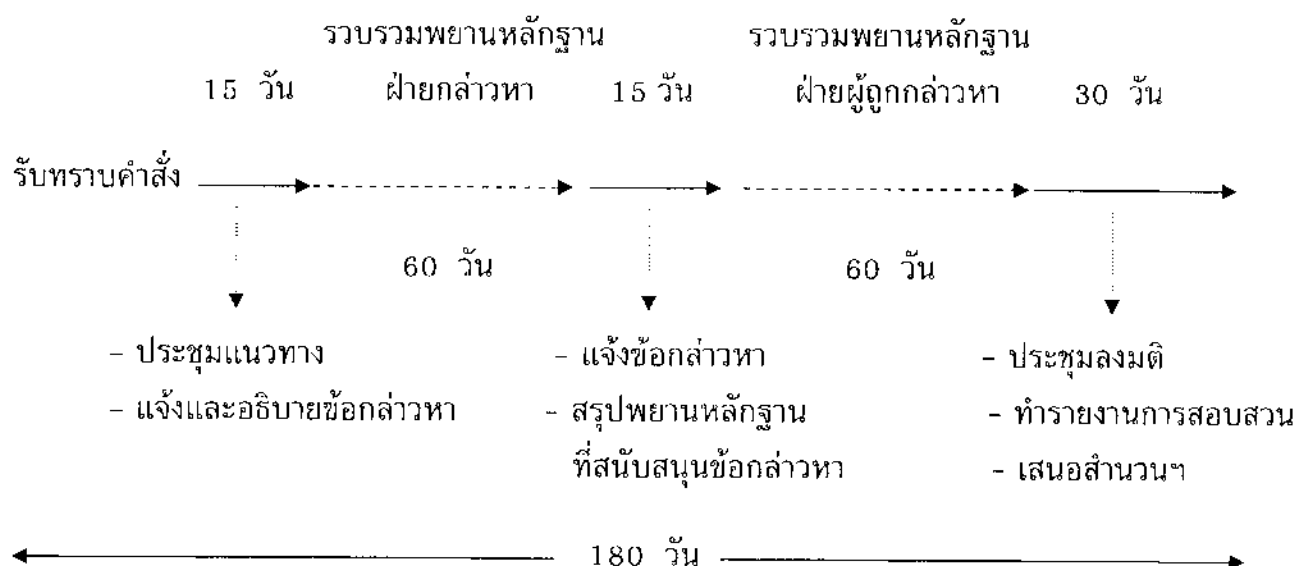
การสอบสวนเพิ่มเติม (ข้อ 33)

การนับเวลา (ข้อ 38)

ระยะเวลาการสอบสวน (ข้อ 12)

- หมายเหตุ
1. ขยายเวลาได้ในแต่ละช่วงตามความจำเป็น ครั้งละไม่เกิน 60 วัน
 2. หากสอบสวนไม่เสร็จภายใน 270 วัน ต้องรายงาน อ.ก.พ.กระทรวง

บทเฉพาะกาล (ข้อ 39)

- แต่งตั้งคณะกรรมการก่อนวันที่ 2 ตุลาคม 2540
- สอบตามกฎหมาย 18 (พ.ศ. 2528)
- ผู้มีอำนาจพิจารณาตามกฎหมายใหม่

ลำดับขั้นตอนการสอบสวน

1. ประธานกรรมการลงลายมือชื่อ วันเดือนปีที่รับทราบคำสั่ง
2. ประชุมคณะกรรมการฯ เพื่อวางแผนทางสอบสวน (ข้อ 6)
พิจารณาเรื่องที่กล่าวหา กำหนดข้อกล่าวหา
3. - แจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ (สว.2) ข้อ 14
แจ้งสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา
- ถามผู้ถูกกล่าวหาว่าจะรับสารภาพหรือไม่
4. - รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา
(กรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่รับสารภาพ)
- ประชุมเพื่อพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานใดสนับสนุนข้อกล่าวหาว่า
ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร และเป็นความผิดวินัย
กรณีใด ตามมาตราใด
5. - แจ้งข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามพยานหลักฐานและสรุปพยานหลักฐาน
ที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ (ข้อ 15)
- ถามความประสงค์ของผู้ถูกกล่าวหาว่าจะยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือ
หรือจะให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการฯ
6. สอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา (ข้อ 15)
7. ประชุมพิจารณาพยานหลักฐานทั้งหมดเพื่อลงมติว่าผู้ถูกกล่าวหา
กระทำผิดวินัยหรือไม่ ถ้าผิด ผิดกรณีใด มาตราใด ควรได้รับโทษ
สถานใด หรือหย่อนความสามารถฯ ตามมาตรา 110 (6) หรือ
มลทินหรือมัวหมอง ตามมาตรา 110 (7) (ข้อ 30)
8. ทำรายงานการสอบสวน ข้อ 31
9. เสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน
หมายเหตุ

15 วันนับแต่
วันรับทราบ
คำสั่ง

60 วันนับแต่
แจ้ง สว.2

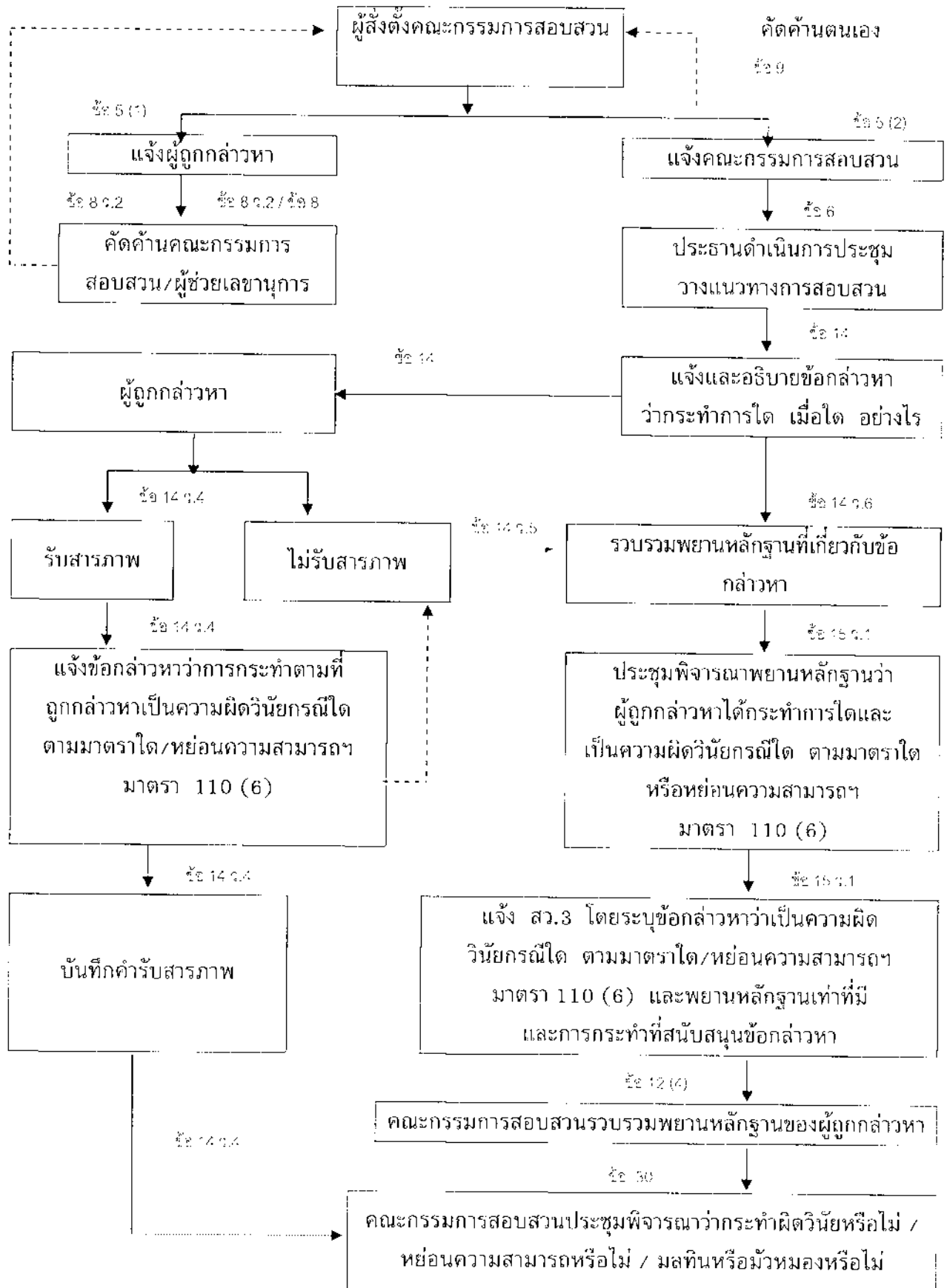
15 วันนับแต่
วันที่ดำเนินการ
ตาม 4.

60 วันนับแต่วันที่
ดำเนินการตาม 5.

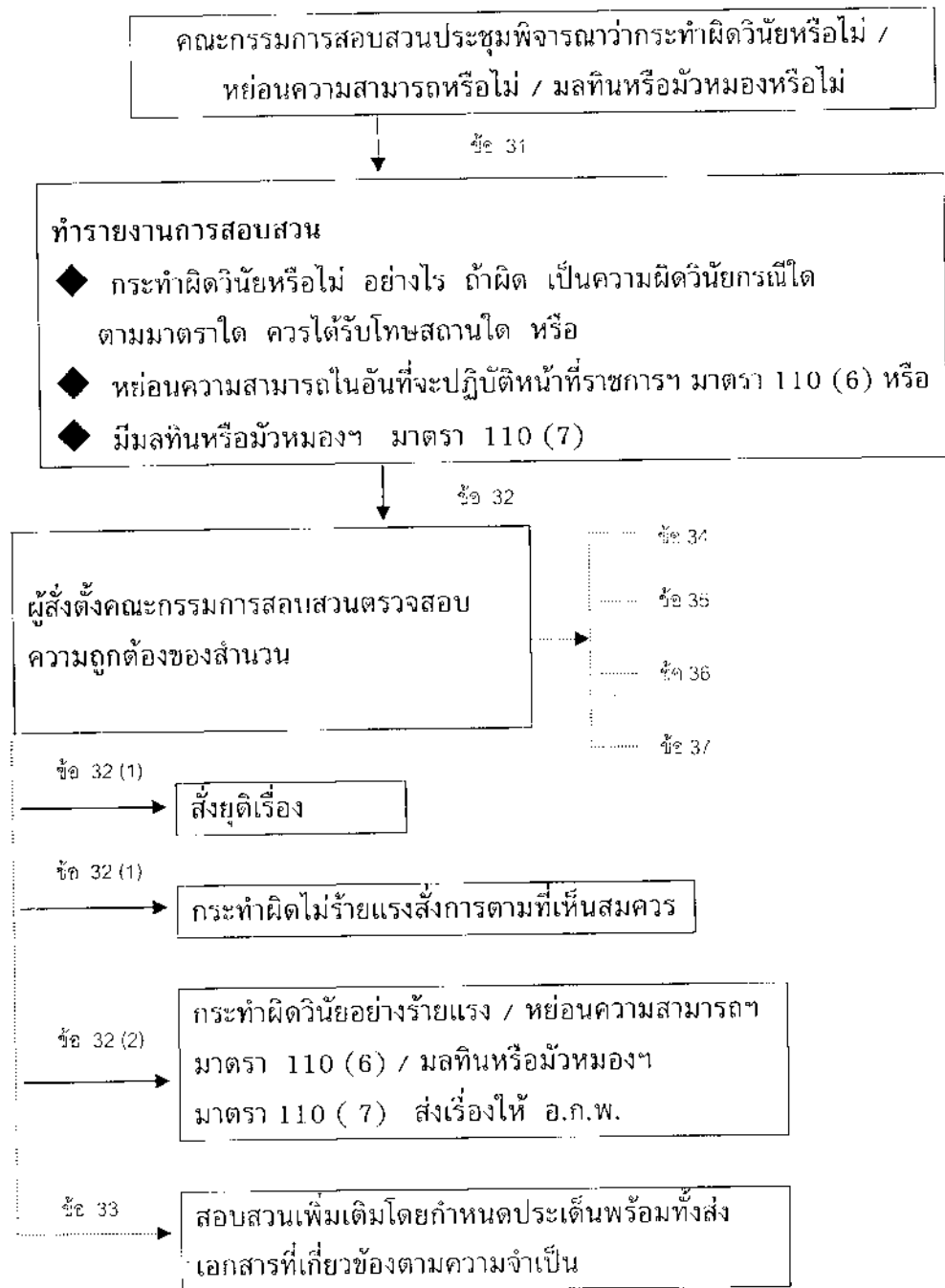
30 วันนับแต่
วันที่ดำเนินการ
ตาม 6.

1. รวมระยะเวลาสอบสวน ตามที่กฎ ก.พ. กำหนด 180 วัน
2. สามารถขยายเวลาได้ตามความจำเป็นในแต่ละขั้นตอนครั้งละไม่เกิน 60 วัน
3. หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายใน 270 วัน ประธานกรรมการต้องรายงานให้
ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนฯ รายงานให้ อ.ก.พ.กระทรวงทราบ
เพื่อติดตามเร่งรัดการสอบสวน

กระบวนการสอบสวนพิจารณา

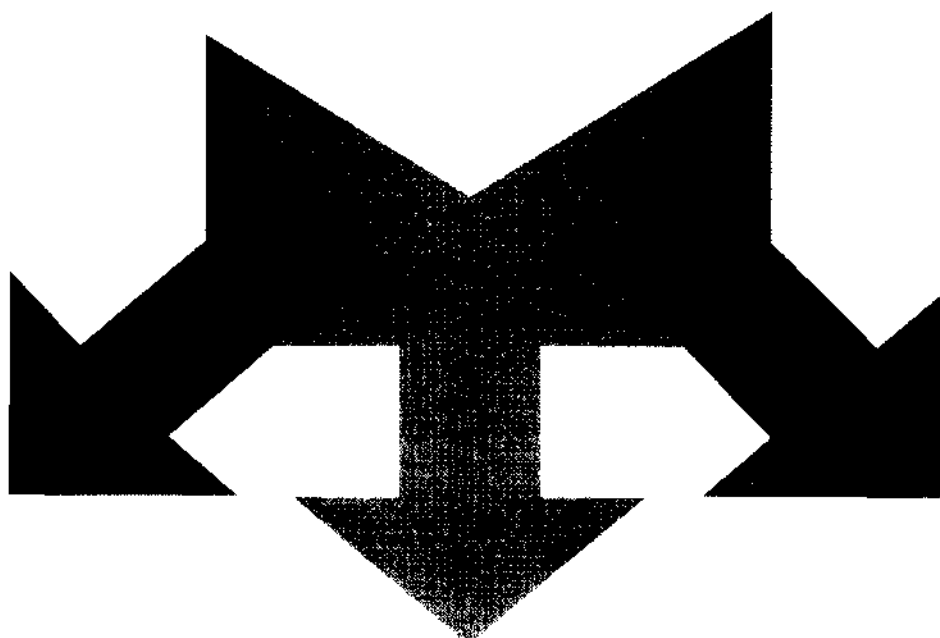
กระบวนการสอบสวนพิจารณา (ต่อ)

การกำหนด

ประเด็น

สอบสวน

การกำหนดประเด็นสอบสวน

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 ไม่ได้บัญญัติเรื่องนี้ไว้ แต่เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวนที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมาย ก.พ.ว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการ และระยะเวลาเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยตามมาตรา 95 แต่เนื่องจาก ก.พ. ยังไม่ได้ออกกฎ ก.พ. ตามมาตราดังกล่าว จึงต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2540) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา ซึ่งกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 ได้กำหนดไว้ในข้อ 6 ให้คณะกรรมการสอบสวนวางแนวทางการสอบสวน ซึ่งการกำหนดประเด็นเป็นการวางแนวทางการสอบสวนอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ มาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 บัญญัติว่า “การลงโทษข้าราชการพลเรือนสามัญให้ทำเป็นคำสั่ง ผู้สั่งลงโทษต้องสั่งลงโทษให้เหมาะสมกับความผิด และต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรมและโดยปราศจากอคติ โดยในคำสั่งลงโทษให้แสดงว่า ผู้ถูกลงโทษกระทำผิดวินัยในกรณีใดและตามมาตราใด” จึงเป็นเรื่องที่จะต้องสอบสวนให้ได้ความจริงและยุติธรรม

ป.วิ.พ. มาตรา 183 บัญญัติว่า “ในวันชี้แจงสถานการณ์ให้คู่ความมาศาล และให้ศาลตรวจคำคู่ความและคำแถลงของคู่ความ แล้วนำข้ออ้าง ข้อเถียงที่ปรากฏในคำคู่ความ และคำแถลงของคู่ความเทียบกันดู และสอบถามคู่ความทุกฝ่ายถึงข้ออ้าง ข้อเถียงและพยานหลักฐานที่จะยื่นต่อศาลว่าฝ่ายใดยอมรับหรือโต้แย้งข้ออ้าง ข้อเถียงนั้นอย่างไร ข้อเท็จจริงใดที่คู่ความยอมรับกันก็เป็นอันยุติไปตามนั้น ส่วนข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่คู่ความฝ่ายหนึ่งยกขึ้นอ้าง แต่คู่ความฝ่ายอื่นไม่รับและเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับประเด็นข้อพิพาทตามคำคู่ความ ให้ศาลกำหนดไว้เป็นประเด็นข้อพิพาท”

ในคดีแพ่ง ถ้ากรณีใดจำเลยไม่ได้โต้แย้งหรือยอมรับ ไม่เป็นประเด็นในการพิจารณา

ในคดีอาญา จะต้องพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำผิดจริงหรือไม่ จึงจะพิพากษาลงโทษ

สรุป ประเด็น คือ จุดสำคัญที่จะต้องพิสูจน์หรือวินิจฉัย เพราะเป็นจุดที่ยังโต้เถียงกันอยู่ หรือยังไม่ได้ความกระจ่างชัด

หากเป็นที่กระจ่างชัดหรือยอมรับกันแล้วก็ไม่เป็นประเด็นที่จะต้องพิสูจน์หรือวินิจฉัย

แม้ข้อเท็จจริงรับกันโดยไม่เป็นประเด็นที่จะต้องพิสูจน์แล้ว แต่อาจเกิดประเด็นวินิจฉัยว่าเป็นความผิดหรือไม่ ตามมาตราใด

การกำหนดประเด็นสอบสวน เป็นการกำหนดจุดสำคัญที่จะต้องพิสูจน์ว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยตามข้อกล่าวหาในกรณีใด อย่างไร หรือไม่ เพราะฉะนั้น การกำหนดประเด็นสอบสวนจึงเป็นเครื่องนำทางให้การสอบสวนได้เป็นไปตามรูปเรื่องที่กล่าวหา และทำให้การสอบสวนเป็นไปโดยรอบคอบ รัดกุม และรวดเร็วยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นทางให้ได้ข้อเท็จจริงโดยละเอียดครบถ้วน หรือที่เรียกกันว่า “สอบสวนให้หมดประเด็น” หรือ “สอบให้สิ้นกระแสความ” เพื่อให้ได้ความจริง สามารถพิสูจน์ความผิดได้ สามารถกำหนดระดับโทษได้ และให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาและทำให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถชี้แจงแสดงพยานหลักฐานและแก้ข้อกล่าวหาได้ถูกต้องตรงกับเรื่องที่กล่าวหา โดยไม่หลงข้อต่อสู้ หรือหลงต่อสู้ในเรื่องที่มีได้เป็นประเด็นที่ได้เถียงกันอีกด้วย

ทางปฏิบัติในการกำหนดประเด็นสอบสวนนั้น มีข้อควรคำนึงเบื้องต้นดังนี้

1. ควรพิจารณาเสียก่อนว่า เรื่องที่จะทำการสอบสวนนั้นมีข้อกล่าวหาเกี่ยวกับเรื่องอะไร อย่างไร เป็นความผิดในกรณีใด และตามมาตราใด

2. ควรพิจารณาว่า ความผิดในกรณีตามที่กล่าวหานั้นมีองค์ประกอบของความผิดตามที่บทกฎหมายว่าด้วยวินัยกำหนดไว้อย่างไร เพื่อจะได้สอบสวนข้อเท็จจริงให้ตรงตามประเด็นอันจะพิสูจน์ได้ว่าผู้ถูกสอบสวนมีความผิดตามกรณีที่กล่าวหาหรือไม่

3. ควรคำนึงว่า ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลเบื้องต้นรวมทั้งพยานหลักฐานต่างๆ ในเบื้องต้นอันเกี่ยวกับข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยนั้น มีอยู่แล้วอย่างไรบ้างและผู้ถูกกล่าวหาได้ให้การเบื้องต้นรับหรือปฏิเสธในข้อใด มีข้ออ้างหรือข้อเถียงประการใด ซึ่งจะทราบได้จากการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น จากการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และจากการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาในตอนแรก

ข้อควรคำนึงเบื้องต้นในการกำหนดประเด็นสอบสวนดังกล่าวนี้ จะช่วยให้คณะกรรมการสอบสวนได้สอบสวนข้อเท็จจริงโดยรัดกุม เพื่อให้สามารถปรับข้อเท็จจริงกับข้อกฎหมายได้ถูกต้องยิ่งขึ้น อีกทั้งจะได้ไม่ต้องสอบสวนในข้อที่รับกันชัดเจนแล้วให้เสียเวลาและจะได้สอบสวนข้อเท็จจริงในประเด็นที่ยังเถียงกันอยู่ หรือยังไม่ชัดเจนให้กระจ่างโดยสิ้นกระแสความ ซึ่งในการสอบสวนหาข้อเท็จจริงนั้น จำต้องกระทำทั้งสองทาง

คือสอบสวนไปในทางที่จะพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหาด้วยการหาพยานหลักฐานมายืนยัน และสอบสวนไปในทางที่จะพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำความผิด โดยหาพยานหลักฐานมายืนยันเช่นกันด้วยทั้งนี้เพื่อให้ได้ความจริงและความยุติธรรมและเป็นธรรมต่อผู้ถูกกล่าวหาด้วย

ฉะนั้น คณะกรรมการสอบสวนจะต้องประชุมปรึกษาหารือกันในส่วนที่จะกำหนดประเด็นสอบสวนก่อนที่จะลงมือทำการสอบสวนตามกฎหมาย ก.พ. ฉบับที่ 18 ข้อ 6 โดยศึกษารายละเอียดจากเอกสารหลักฐานและข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนคำชี้แจงเบื้องต้นของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งได้จากการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาครั้งแรก และบทกฎหมายว่าด้วยวินัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กล่าวหาแล้วตกลงกันกำหนดประเด็น เพื่อดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับแต่ละประเด็นที่กำหนดไว้นั้น ต่อไป

ประเด็นที่จะต้องสอบสวนนั้น จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่ยังมีการโต้เถียงกันอยู่ระหว่างฝ่ายกล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหา คือผู้ถูกกล่าวหาปฏิเสธไม่รับข้อเท็จจริงอันใดอันหนึ่งหรือหลายอันที่ถูกกล่าวหาหรือมีข้ออ้างข้อเถียงเรื่องใด อย่างไร ข้อเท็จจริงเรื่องที่ไม่รับกันหรือที่มีข้ออ้างข้อเถียงย่อมเป็นประเด็นที่คณะกรรมการสอบสวนจะต้องดำเนินการสอบสวนเพื่อให้ได้ความเป็นยุติว่าความจริงเป็นอย่างไร และมีพยานหลักฐานใดที่ยืนยันว่าเป็นเช่นนั้น ส่วนข้อเท็จจริงที่ผู้ถูกกล่าวหารับแล้วหรือมีพยานหลักฐานเป็นที่ประจักษ์อยู่แล้วก็ไม่ต้องหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นที่จะต้องสอบสวนอีก

ประเด็นที่จะต้องสอบสวนนั้น นอกจากเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่ได้เถียงกันอยู่แล้วยังมีประเด็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่จะปรับเข้าองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายในกรณีความผิดนั้นๆ อีกด้วย

ทั้งนี้ ประเด็นที่จะสอบสวนนั้น อาจมีเพียงประเด็นเดียวหรือหลายประเด็นก็ได้ แล้วแต่ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับหรือปฏิเสธข้อเท็จจริงอันใดบ้าง ประกอบกับความยากง่ายหรือความยุ่งยากซับซ้อนของแต่ละเรื่องด้วย

ทั้งในชั้นสอบสวนหลังจากที่ได้แจ้งข้อกล่าวหาทราบแล้ว และการสอบสวนในชั้นที่ให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงข้อกล่าวหาและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา คณะกรรมการสอบสวนจะต้องกำหนดประเด็นสอบสวนที่จะกำหนดจุดสำคัญที่จะหาข้อมูลมาเพื่อใช้ในการพิสูจน์ความจริงให้ปรากฏ โดยวิธีการ

- จะสอบพยานคนใดก่อน
- จะรวบรวมพยานอย่างไร
- ดูประเด็นที่กล่าวหาว่ามีเรื่องอะไรบ้าง

บางครั้งคณะกรรมการสอบสวนวางแนวทางการสอบสวนโดยอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมา ก็เป็นการกำหนดประเด็นอย่างหนึ่ง

การกำหนดประเด็นเปรียบเสมือนการถือหางเสือเรือให้แล่นไปตามทิศทางที่ต้องการได้ ไม่สอบสวนสะเปะสะปะ

- จะสอบใคร
- จะตัดพยานปากไหน
- สอบสวนให้สิ้นกระแสความ
- การกำหนดประเด็นจึงเป็นการวางแผนล่วงหน้า

จุดสำคัญที่จะต้องพิสูจน์หรือวินิจฉัยในการดำเนินการทางวินัย มี 3 ด้าน

1. ประเด็นเกี่ยวกับการกระทำในเรื่องที่กล่าวหา จะต้องพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ทำอะไร ทำที่ไหน ทำเมื่อไร ทำอย่างไร ทำเพราะเหตุใด เพื่อใช้ในการวินิจฉัยว่าได้กระทำผิดวินัยหรือไม่

2. ประเด็นเกี่ยวกับกรณีความผิด จะต้องพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดในกรณีใด เพื่อใช้ในการวินิจฉัยปรับบทลงโทษว่าได้กระทำผิดตามมาตราใด

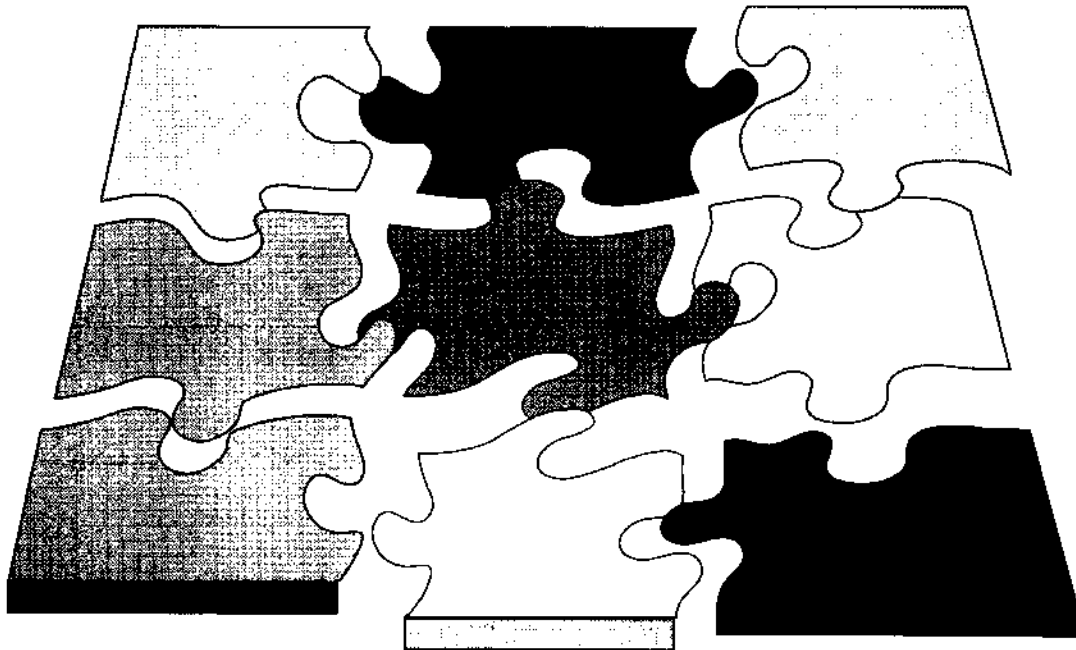
3. ประเด็นเกี่ยวกับความร้ายแรงแห่งกรณี จะต้องพิสูจน์ว่า การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาอันมีพฤติการณ์ร้ายแรงเพียงใด หรือเสียหายแก่ทางราชการร้ายแรงเพียงใด เพื่อใช้ในการวินิจฉัยกำหนดระดับโทษหนักหรือเบาที่จะลงแก่ผู้ถูกกล่าวหา

การกำหนดประเด็นไม่ได้ใช้เฉพาะกับการสอบสวนเท่านั้น แต่ใช้กับผู้ที่ทำความเห็นเสนอผู้บังคับบัญชาและผู้ตรวจสำนวนด้วย อยู่ในทุกขั้นตอนของการดำเนินการทางวินัยในชั้นการพิจารณาของ อ.ก.พ.สามัญ และ ก.พ. ก็ต้องมีการกำหนดประเด็น ต้องมีการชี้แจงนำพยาน ซึ่งอาจชี้แจงนำพยานและวินิจฉัยไปอีกอย่างหนึ่งได้

สรุป

หลักในการกำหนดประเด็นการสอบสวน คือ ต้องตั้งประเด็นสอบสวนให้สั้นกระชับความในทุกจุดสำคัญที่จะต้องพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยตามข้อกล่าวหาในกรณีใด อย่างไร หรือไม่ ในทางปฏิบัติจริงๆแล้ว อาจไม่จำเป็นต้องกำหนดประเด็นสอบสวนหลายประเด็นครบตามตัวอย่างที่กล่าวไว้นั้นก็ได้ เพราะถ้าข้อเท็จจริงในเรื่องใดที่ผู้ถูกกล่าวหาได้ให้การรับแล้ว หรือเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นที่ประจักษ์ชัด หรือเป็นที่รู้ ๆ กันอยู่แล้วก็ย่อมไม่จำเป็นต้องสอบสวนอีก นอกจากนี้ตามข้อเท็จจริงและรูปเรื่องที่กล่าวหาแต่ละเรื่อง อาจมีปัญหาอย่างอื่นที่ต้องตั้งประเด็นสอบสวนนอกเหนือไปจากที่ยกตัวอย่างไว้นั้นก็ได้ หลักสำคัญก็คือข้อเท็จจริงในจุดสำคัญอันใดที่จะนำมาพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดหรือไม่ได้กระทำผิด อันที่จะนำมาประกอบการพิจารณาวางระดับโทษได้ ถ้ายังไม่กระจ่างชัดยังเป็นที่สงสัย หรือโต้เถียงกันอยู่ ควรจะตั้งประเด็นสอบสวนให้หมดทุกจุด เพื่อค้นคว้าหาความจริงให้ได้ว่าความจริงในกรณีนั้นเป็นอย่างไร ทั้งนี้ คณะกรรมการสอบสวนพึงใช้วิจารณญาณว่า จะต้องสอบสวนในประเด็นใดบ้าง จึงจะได้ความจริงและความยุติธรรม

การรับฟังพยานหลักฐาน

การรับฟังพยานหลักฐาน

พยานหลักฐานต่าง ๆ ที่นำมาพิจารณาฟังข้อเท็จจริงนั้น อาจแบ่งตามน้ำหนักที่จะฟังรับฟังได้เป็นหลายประเภทดังนี้

1. พยานชั้นหนึ่งและพยานชั้นสอง

พยานชั้นหนึ่ง ได้แก่ พยานหลักฐานที่ดีที่สุดที่จะฟังมีในกรณีนั้น

พยานชั้นสอง ได้แก่ พยานหลักฐานอื่นที่ยังไม่ดีที่สุดที่จะฟังมีในกรณีนั้น ซึ่งแม้จะบ่งชี้ว่าข้อเท็จจริงเช่นนั้นได้มีอยู่ ก็ต้องนับเป็นพยานชั้นสอง

พยานชั้นหนึ่ง เป็นพยานที่ฟังรับฟังได้ดีกว่าพยานชั้นสอง ส่วนพยานชั้นสอง แม้จะบ่งชี้ว่าข้อเท็จจริงเช่นนั้นได้มีอยู่ ก็มีน้ำหนักในการรับฟังน้อยกว่าพยานชั้นหนึ่ง ตัวอย่างเช่น หนังสือสัญญา มีผู้ลงนามเป็นพยานไว้ในหนังสือนั้น ผู้ที่มีชื่อลงนามนั้น เป็นพยานชั้นหนึ่ง ส่วนบุคคลอื่นที่ให้การว่าได้เคยเห็นและจำลายมือชื่อคู่สัญญานั้นได้ เป็นพยานชั้นสอง

ในระหว่างพยานเอกสารกับพยานบุคคลนั้น ต่างก็อาจเป็นพยานชั้นหนึ่งและพยานชั้นสองของกันและกันได้ แล้วแต่ว่าเมื่อใด อันใด จะเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด แต่สำหรับกรณีที่ถูกกฎหมายบังคับไว้ว่าต้องมีพยานหลักฐานเป็นหนังสือ ย่อมจะต้องถือว่าพยานเอกสารเป็นพยานชั้นหนึ่ง

ในระหว่างพยานเอกสารด้วยกัน ต้องถือว่าต้นฉบับเอกสารเป็นพยานชั้นหนึ่ง ส่วนสำเนาเอกสารเป็นพยานชั้นสอง

พยานชั้นสอง แม้จะมีน้ำหนักน้อย แต่ก็มิใช่ว่าจะรับฟังไม่ได้ ย่อมอยู่ในดุลพินิจของผู้พิจารณาในการชั่งน้ำหนักคำพยานที่จะรับฟังเพียงใด อย่างไรก็ดี ถ้านำพยานชั้นสอง มาสอบหรือมาพิจารณารับฟัง ควรแสดงเหตุให้ปรากฏไว้ว่า พยานหลักฐานชั้นหนึ่งในกรณีนั้นไม่สามารถนำมาสอบได้เพราะเหตุสุดวิสัย เช่น ต้นฉบับเอกสารหาไม่ได้ เพราะสูญหาย หรือถูกทำลาย หรือไม่สามารถนำมาได้โดยประการอื่น

2. พยานโดยตรงและพยานเหตุผล หรือพยานแวดล้อมกรณี

พยานโดยตรง หมายถึง พยานหลักฐานใดๆ ที่ระบุว่า ข้อเท็จจริงเช่นนั้นได้มีอยู่ โดยไม่ต้องไปค้นหาเหตุผลสนับสนุนอย่างใดต่อไปอีก

พยานเหตุผลหรือพยานแวดล้อมกรณี หมายถึง พยานที่ไม่ระบุโดยตรงว่า ข้อเท็จจริงเป็นเช่นนั้น แต่มีเหตุผลหรือพฤติการณ์เชื่อมโยงพอจะเชื่อได้ว่า ข้อเท็จจริงควรจะเป็นเช่นนั้น

ตัวอย่างเช่น ในกรณี ก. รับเงินจาก ข. ผู้ที่เห็นเหตุการณ์ในขณะที่ ก. กำลังรับเงินจาก ข. อยู่ นั่น เป็นพยานโดยตรง ส่วนผู้ที่เห็นเพียง ก. เดินถือเงินมาจากบริเวณใกล้เคียงกับที่ ข. ยืนอยู่ นั่น เป็นพยานเหตุผลหรือพยานแวดล้อม

กล่าวโดยทั่วไป พยานเหตุผลหรือพยานแวดล้อมนั้น ใช้ประกอบพยานโดยตรงให้มีน้ำหนักยิ่งขึ้น แต่ก็มิได้หมายความว่าพยานแวดล้อมเพียงอย่างเดียวจะรับฟังไม่ได้ ในทางการพิจารณาคดีของศาล แม้จะมีเพียงพยานแวดล้อม ศาลก็อาจจะเชื่อและฟังว่าข้อเท็จจริงเป็นดังที่กล่าวอ้างนั้นได้ แต่เฉพาะคดีอาญา ศาลจะรับฟัง เพื่อลงโทษจำเลย โดยอาศัยพยานแวดล้อมแต่อย่างเดียวกัต่อเมื่อพยานนั้นบ่งชี้โดยแน่นอน ไม่มีทางจะคิดได้ว่าข้อเท็จจริงอาจเป็นอย่างอื่น ส่วนในคดีแพ่ง เป็นเรื่องที่ศาลจะชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของทั้งสองฝ่ายว่าฝ่ายใดจะดีกว่ากัน ฉะนั้นในบางกรณี พยานเหตุผลหรือพยานแวดล้อม อาจมีน้ำหนักดีกว่าพยานโดยตรงที่ปราศจากเหตุผลก็อาจเป็นไปได้ สำหรับการพิจารณาเรื่องที่กล่าวหาทางวินัย ก็น่าจะคำนึงถึงหลักการพิจารณาคดีอาญาและคดีแพ่งดังกล่าวข้างต้นด้วย

3. ประจักษ์พยานและพยานบอกเล่า

ประจักษ์พยาน คือ พยานที่รับรู้ได้เห็นข้อเท็จจริงนั้นมาด้วยตัวเอง

พยานบอกเล่า คือ พยานที่มีรับรู้เห็นข้อเท็จจริงนั้นมาด้วยตัวเอง หากแต่ได้ยินได้ฟังผู้อื่น เล่าถึงข้อเท็จจริงนั้นมาอีกทอดหนึ่ง หรือหลายทอด

ประจักษ์พยานย่อมมีน้ำหนักดีกว่าพยานบอกเล่า พยานบอกเล่านั้นโดยทั่วไปรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ แต่ก็มีข้อยกเว้นอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจใช้เป็นพยานเหตุผลหรือพยานแวดล้อมประกอบพยานหลักฐานอื่นให้มีน้ำหนักขึ้นได้ แต่การรับฟังพยานบอกเล่า ต้องฟังด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่ง

ในการวินิจฉัยว่า พยานใดรับฟังได้เพียงใดต้องมีการชั่งน้ำหนักพยาน การชั่งน้ำหนักพยานว่าจะฟังรับฟังได้เพียงใดนั้น ต้องคำนึงถึงประเภทของพยานดังกล่าวข้างต้น

คือคำนึงถึงว่าเป็นพยานชั้นหนึ่งหรือพยานชั้นสอง เป็นพยานโดยตรงหรือพยานแวดล้อม
กรณีเป็นประจักษ์พยานหรือพยานบอกเล่า

อย่างไรก็ดี พยานต่อไปนี้ ถือกันว่าเป็นพยานที่มีน้ำหนักมาก คือ

- พยานที่ไม่มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องหรือซึ่งน่าจะเป็นกลาง
- พยานที่มีเหตุผลเชื่อมโยงกัน
- พยานที่มีพยานแวดล้อมกรณีประกอบ
- พยานคู่ คือพยานที่ให้การตรงกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
- พยานร่วม คือพยานที่ให้การเป็นพยานสำหรับทั้ง 2 ฝ่าย
- พยานเอกสาร
- พยานวัตถุ

ส่วนพยานต่อไปนี้ ถือกันว่าเป็นพยานที่มีน้ำหนักน้อย คือ

- พยานที่ไม่อยู่กับร่องกับรอย คือให้การแต่ละครั้งไม่เหมือนกัน
- พยานที่มีสาเหตุโกรธเคืองกับคู่กรณี ถ้าไม่มีพยานอื่นอีกเลย
น้ำหนักคำพยานนั้นก็จะมีน้อย แต่ถ้าสาเหตุโกรธเคืองถึงแม้จะมีก็เล็กน้อย หรือเป็นเวลานาน
มากแล้ว คำพยานนั้นก็อาจจะมีย้ำน้ำหนักขึ้นบ้าง

-- พยานที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับฝ่ายที่ได้ประโยชน์จากคำพยาน
นั้น เช่น พ่อ-ลูก, แม่-ลูก, สามี ภรรยา โดยปกติมักจะให้ถ้อยคำช่วยเหลือกัน ถ้าไม่มี
พยานอื่นมาประกอบทำให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นแล้ว น้ำหนักคำพยานนั้นก็จะมีน้อย

- พยานเดี่ยว คือพยานที่เห็นเหตุการณ์ หรือได้ยินคนเดียว หรือ
เห็นเหตุการณ์คนละครั้ง ซึ่งไม่ใช่เวลาเดียวกัน พยานเช่นนี้มีน้ำหนักน้อย แต่อย่างไรก็ตาม
พยานเดี่ยวมิใช่ว่าจะรับฟังไม่ได้เสียทีเดียว แม้จะเป็นพยานเดี่ยว แต่ถ้ามีเหตุผลเชื่อมโยงกันดี
ก็ฟังได้เหมือนกัน เช่น ข้อหาข่มขืนกระทำชำเรา คำของผู้เสียหายแม้เพียงคนเดียวแต่มี
เหตุผลอื่นแวดล้อม ก็สามารถรับฟัง เพื่อลงโทษได้

- พยานที่ให้การแตกต่างกัน ตามหลักธรรมดาแล้ว คนที่อยู่ในที่เดียวกัน มองเห็นในขณะเดียวกัน หรือได้ยินด้วยกัน ควรจะแลเห็นหรือได้ยินเหมือนกัน หากให้ถ้อยคำในสาระสำคัญไม่เหมือนกันแล้ว ก็ไม่น่ารับฟัง แต่ถ้าให้ถ้อยคำแตกต่างกัน ในข้อที่ไม่ใช่สาระสำคัญ ก็พอจะรับฟังได้

- คำพยานที่ไม่สมเหตุสมผล เช่น ขัดต่อเหตุผลธรรมดา น้ำหนักคำพยานนั้นก็น้อย เช่น ให้การว่า เห็นผู้ถูกกล่าวหาอยู่ในที่เกิดเหตุ จำหน้าได้ ทั้งๆ ที่เป็นเวลากลางคืนเดือนมืด มองเห็นในระยะไกล

- คำขัดทอดของผู้ถูกกล่าวหาด้วยกัน ไม่มีน้ำหนักพอที่จะรับฟัง

- พยานบอกเล่า คือพยานที่มีรู้ได้เห็นหรือได้ยินด้วยตนเอง โดยตรง แต่ได้ยินคนอื่นเขามาเล่าให้ฟังอีกชั้นหนึ่ง มีน้ำหนักน้อย แต่ก็มิใช่ว่าจะไม่มีน้ำหนักเสียเลย ยังอาจใช้เป็นพยานเหตุผลหรือพยานแวดล้อมกรณีประกอบพยานหลักฐานอื่นให้มีน้ำหนักขึ้นได้ หรือหากคำบอกเล่านั้นสมเหตุสมผลก็อาจรับฟังได้ แต่การรับฟังพยานบอกเล่า ต้องฟังด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่ง

การพิจารณาความผิด
การกำหนดโทษ
และการลงโทษ

การพิจารณาความผิดและการกำหนดโทษ

การพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ คือ การพิจารณาว่านับจึยว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยในกรณีใด ตามมาตราใด และควรลงโทษในสถานใดหรือไม่ ทั้งนี้ เป็นกระบวนการที่จะต้องกระทำโดยผู้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณา โดยเฉพาะตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนกำหนดไว้ และประการสำคัญการพิจารณาความผิดและกำหนดโทษจะบังเกิดความยุติธรรม และเป็นธรรมได้ นั้น จะต้องกระทำเมื่อได้ทราบข้อเท็จจริงของเรื่องที่ถูกกล่าวหาโดยกระจ่างชัดพอที่จะพิจารณาความผิดและกำหนดโทษได้แล้ว ซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าวจะได้จากการสอบสวนทางวินัยสำหรับความผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรืออาจได้ข้อเท็จจริงจากการสอบสวนข้อเท็จจริงหรือสอบสวนทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง สำหรับความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง

ผู้พิจารณาความผิดและกำหนดโทษ

ผู้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาความผิดและกำหนดโทษ อาจเป็นผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษเอง หรือ อ.ก.พ.กระทรวง อ.ก.พ.กรม หรือ อ.ก.พ.จังหวัด แล้วแต่กรณี ดังต่อไปนี้

(1) ความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ผู้มีอำนาจพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี ปลัดกระทรวง รัฐมนตรีเจ้าสังกัด ส่วนผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 จะมีอำนาจสั่งลงโทษผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานโทษและอัตราโทษใดได้เพียงใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

(2) ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้มีอำนาจพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ ได้แก่ อ.ก.พ.จังหวัด อ.ก.พ.กรม หรือ อ.ก.พ.กระทรวง ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาสังกัดอยู่แล้วแต่กรณี โดยให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 เป็นผู้ส่งเรื่องให้ อ.ก.พ.พิจารณาในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา 93 วรรคหนึ่ง หรือผู้มีอำนาจตามมาตรา 94 เห็นว่า ข้าราชการสามัญพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

หลักการพิจารณาความผิด

ในการพิจารณาความผิด มีหลักที่ควรคำนึงถึงอยู่ 2 หลัก คือ

(1) หลักนิติธรรม ได้แก่ การพิจารณาตามตัวบทกฎหมาย คือ การที่จะถือว่าการกระทำอย่างใดเป็นความผิดวินัยฐานใดนั้น ต้องมีบทกฎหมายบัญญัติด้วยการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดทางวินัย ถ้าไม่มีบทกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดทางวินัยก็ไม่ถือเป็นการกระทำผิดวินัย ทั้งนี้ การที่จะถือว่าการกระทำอย่างไรเป็นความผิดทางวินัยฐานใดนั้น

ต้องพิจารณาให้เข้าองค์ประกอบของความผิดฐานนั้นทุกประการ ถ้าข้อเท็จจริงบ่งชี้เข้าองค์ประกอบความผิดตามมาตราใด ก็ปรับบทเป็นความผิดไปตามมาตรานั้น และลงโทษไปตามความผิดนั้น

(2) หลักมโนธรรม ได้แก่ การพิจารณาบททวนให้รอบคอบโดยคำนึงถึงความ เป็นจริง และความถูกต้องเหมาะสมตามเหตุผลที่ควรจะเป็น

ในการพิจารณาความผิดหรือปรับบทความผิดนั้น ควรจะคำนึงถึงสองหลัก ดังกล่าวควบคู่กันไป ทั้งนี้ เพื่อความถูกต้องและเป็นธรรม ทั้งในทางนิตินัยและทางพฤตินัย

หลักการพิจารณากำหนดโทษ

ในการพิจารณากำหนดโทษ มีหลักที่ควรคำนึงถึงอยู่บางประการ คือ

(1) หลักนิตินัย คือ คำนึงถึงระดับโทษตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งอาจ แบ่งได้เป็น 3 ระดับ

1.1 ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง จะต้องวางโทษสถานไล่ออก หรือ ปลดออก ตามความร้ายแรงแห่งกรณี ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อน จะลดหย่อนก็ได้แต่ลดลง ต่ำกว่าปลดออกไม่ได้ (มาตรา 97 วรรคหนึ่ง)

1.2 ความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง จะต้องวางโทษสถานลดเงินเดือน ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษ ก็ได้ (มาตรา 96 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง)

1.3 สำหรับกรณีความผิดวินัยเล็กน้อย และในทางพิจารณาเห็นว่า มีเหตุอันควรงดโทษ ผู้บังคับบัญชาจะงดโทษให้โดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ หรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้ (มาตรา 96 วรรคสาม)

(2) หลักมโนธรรม คือ การพิจารณาบททวนให้รอบคอบ โดยคำนึงถึงความถูกต้อง เหมาะสมตามเหตุผลที่ควรจะเป็นภายในขอบเขตระดับโทษตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ในกรณีที่ กฎหมายกำหนดว่าความผิดวินัยอย่างร้ายแรง จะต้องลงโทษไล่ออกหรือปลดออก ดังนี้ กรณีใด ควรกำหนดโทษเป็นไล่ออก กรณีใดควรกำหนดโทษเป็นปลดออก ควรใช้หลักมโนธรรมประกอบการพิจารณาด้วย เป็นต้น

อย่างไรก็ดี แม้จะเป็นความผิดอย่างเดียวกันก็อาจแตกต่างกันในลักษณะพฤติกรรม หรือเหตุผล ซึ่งใช้ดุลพินิจวางโทษหนักเบาแตกต่างกันตามควรแก่กรณีได้ โดยนำเหตุบางประการมาประกอบการพิจารณา เช่น

- ลักษณะของการกระทำผิด
- ผลแห่งการกระทำผิด
- คุณความดีของผู้กระทำผิด
- การรู้หรือไม่รู้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด
- การให้โอกาสแก้ไขความประพฤติ
- เหตุเนื่องหลังการกระทำผิด

จุดมุ่งหมายในการให้นำเหตุดังกล่าวมาประกอบดุลพินิจในการวางโทษหนักเบา นั้น ไม่ได้มาจากนโยบายผ่อนปรน หรือนโยบายกวดขัน แต่มาจากแนวความคิดที่ว่า การพิจารณาลงโทษ ไม่ควรจะเป็นไปตามกลไกตายตัวเสียทีเดียว ควรจะให้ผู้บังคับบัญชาและผู้พิจารณาใช้ดุลพินิจ ได้บ้างบนรากฐานการชั่งน้ำหนักเหตุต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น

(3) หลักความเป็นธรรม คือ การวางโทษจะต้องให้ได้ระดับเสมอหน้ากัน ใครทำผิดก็ต้องถูกลงโทษ ไม่มียกเว้น ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง การกระทำผิดอย่างเดียวกันใน ลักษณะและพฤติการณ์คล้ายคลึงกัน ควรจะวางโทษเท่ากัน

(4) นโยบายของทางราชการ ผู้บังคับบัญชาควรจะได้รับทราบนโยบายของทาง ราชการในการลงโทษข้าราชการที่กระทำผิดวินัยกรณีต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นหลักการในการใช้ ดุลพินิจกำหนดระดับโทษให้ได้มาตรฐานตามที่ทางราชการกำหนดไว้ นโยบายของทางราชการนั้น อาจ มีปรากฏอยู่ในคำแถลงนโยบายของรัฐบาล มติคณะรัฐมนตรี หรือ มติ ก.พ. เป็นต้น

การลงโทษทางวินัย

การลงโทษทางวินัย มิได้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้เป็นการโต้ตอบหรือแก้แค้นต่อผู้กระทำผิด ทั้งนี้ มาตรา 98 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติเตือนไว้ว่า “ผู้สั่งลงโทษต้องสั่งลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดและต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรมและโดยปราศจากอคติ” การลงโทษข้าราชการจึงควรดำเนินการให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่แท้จริง ซึ่งในทางหลักวิชาการพอจะกล่าวได้ว่า

จุดมุ่งหมายในการลงโทษทางวินัย มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายหรือระเบียบแบบแผน
2. เพื่อรักษามาตรฐานความประพฤติ ขวัญ และสมรรถภาพของข้าราชการ
3. เพื่อจูงใจให้ข้าราชการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น
4. เพื่อรักษาชื่อเสียงของทางราชการ และความเชื่อมั่นของประชาชนต่อทางราชการ

ระดับโทษ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดโทษทางวินัยไว้ในมาตรา 88 ดังนี้

โทษทางวินัย มี 5 สถาน คือ

- (1) ภาคทัณฑ์
- (2) ตัดเงินเดือน
- (3) ลดเงินเดือน
- (4) ปลดออก
- (5) ไล่ออก

ผู้มีอำนาจลงโทษ

ผู้ที่จะมีอำนาจสั่งการลงโทษข้าราชการพลเรือนนั้น ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขประการใดประการหนึ่ง ดังนี้

1. ต้องเป็นผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57
2. ต้องเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายระดับต่ำลงไป ที่ได้รับมอบอำนาจในการลงโทษจากผู้มีอำนาจสั่งบรรจุ

อำนาจสั่งลงโทษ

กฎหมายให้อำนาจผู้บังคับบัญชาที่จะสั่งลงโทษข้าราชการพลเรือนผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งกระทำความผิดวินัยได้ตามเกณฑ์ ดังนี้

1. การสั่งลงโทษสถานเบา

ในกรณีที่ข้าราชการกระทำความผิดวินัยยังไม่ถึงขั้นเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการทางวินัยจากผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ แล้วแต่กรณี เป็นผู้สั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน ทั้งนี้ ตามที่กำหนดใน กฎ ก.พ.

2. การสั่งลงโทษสถานหนัก

เป็นการสั่งลงโทษในกรณีที่ข้าราชการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ในสถาน ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ ตามมติของ อ.ก.พ.จังหวัด อ.ก.พ.กรม หรือ อ.ก.พ.กระทรวง แล้วแต่กรณี และการสั่งลงโทษตามมติ อ.ก.พ. ดังกล่าว ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งลงโทษ ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการทางวินัยจากผู้มีอำนาจสั่งบรรจุ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามที่กำหนดใน กฎ ก.พ.

ข้อควรคำนึงในการสั่งลงโทษ

1. การสั่งลงโทษเกินอำนาจ
2. ผู้ถูกสั่งลงโทษมิใช่ผู้ใต้บังคับบัญชา
3. การสั่งลงโทษสถานหนักโดยไม่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือมิได้เสนอ อ.ก.พ.กระทรวง อ.ก.พ.กรม หรือ อ.ก.พ.จังหวัด
4. การสั่งลงโทษต้องไม่ย้อนหลัง (มีข้อยกเว้น)
5. สภาพการเป็นข้าราชการ

การทำรายงานการสอบสวน

การทำรายงานการสอบสวน

การทำรายงานการสอบสวน คือ การทำบันทึกสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวน พร้อมทั้งแสดงความเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยตามมาตราใดหรือไม่ โดยอาศัยพยานหลักฐานและเหตุผลว่าเป็นอย่างไร และควรได้รับโทษสถานใด

วัตถุประสงค์ในการทำรายงานการสอบสวน เพื่อ

1. รายงานข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน
2. เสนอความเห็นในเรื่องที่สอบสวน
3. ประกอบการพิจารณาวินิจฉัยสั่งการของผู้มีอำนาจ

สาระสำคัญในการรายงานการสอบสวน

1. มูลกรณี
2. การสืบสวนสอบสวนในเบื้องต้น
3. การแจ้งข้อกล่าวหาและการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาในเบื้องต้น
4. พยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา
5. สรุปพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ
6. การให้ถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหา
7. พยานหลักฐานของผู้ถูกกล่าวหา
8. ความเห็นของคณะกรรมการสอบสวน

ในการทำรายงานการสอบสวน คณะกรรมการสอบสวนจะต้องดำเนินการในสาระสำคัญ ดังนี้

1. ประชุมปรึกษากัน
2. สรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน

ข้อเท็จจริงที่จะนำมาสรุปมาจาก

- โดยพยานหลักฐาน
- โดยข้อสันนิษฐาน

- โดยผู้สอบสวนหรือผู้พิจารณารับรู้เอง
- โดยผู้สอบสวนหรือผู้พิจารณาตรวจเห็นเอง
- โดยผู้ถูกกล่าวหา

3. แสดงความเห็นว่าคุณกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยหรือไม่ อย่างไร ถ้าผิด เป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด

4. เสนอแนะโทษที่ควรได้รับ

5. แสดงความเห็นว่าคุณกล่าวหาหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือไม่ อย่างไร หรือมีเหตุควรสงสัยอย่างถึงว่าคุณกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่การสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะรับฟัง เพื่อลงโทษปลดออกหรือไล่ออกแต่ถ้าให้รับราชการต่อไป จะเป็นการเสียหายแก่ราชการหรือไม่ อย่างไร

ความเห็นของคณะกรรมการสอบสวน ควรมี

- ข้อเท็จจริงที่รับกัน
- ข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นโต้แย้งกัน
- การวินิจฉัยประเด็นโต้แย้ง
- ความเห็นสรุป

การเตรียมการเขียนรายงานการสอบสวน

1. ศึกษาเรื่อง

- จับประเด็น
- สรุปประเด็น

2. ย่อเรื่อง

- สั้น
- ได้ใจความสมบูรณ์
- ชัดเจน

3. แยกประเด็น / จัดกลุ่มพยาน

4. จัดเอกสารที่ต้องอ้างอิง

5. วิเคราะห์วินิจัย
6. วางรูปแบบแนวทางการเขียน

วิธีการเขียนบันทึกความเห็น ควร

1. กระชับรัด
2. ลำดับเหตุการณ์ให้เข้าใจง่าย
3. วรรคตอน และย่อหน้าที่เหมาะสม
4. อย่าให้ผู้อ่านเกิดคำถาม
5. ระวังการเขียนซ้ำซ้อนโดยไม่จำเป็น
6. ระวังถ้อยคำของพยาน
7. ใช้ถ้อยคำสำนวนที่อ่านง่าย
8. ใช้ภาษาเขียน
9. ควรระวังการใช้คำหยาบ หรือลามก
10. แสดงวัน เวลา ของเหตุการณ์ต่าง ๆ
11. เขียนเหตุผลหลักก่อน ตามด้วยข้อประกอบ
12. ระวังการใช้ถ้อยคำที่แสดงความไม่แน่ใจ
13. ใช้คำตามกฎหมายในการเขียนข้อกฎหมาย

ข้อควรคำนึงในการเขียนบันทึกความเห็น

1. เขียนเพื่อให้ผู้อื่นอ่าน
2. เขียนให้ผู้อื่นพิจารณา โดยผู้พิจารณาไม่ได้ดูสำนวนโดยตรง
3. ความรับผิดชอบในการเสนอข้อเท็จจริง

หลักการเขียนบันทึกความเห็น

1. Correct ถูกต้อง
2. Clear กระฉ่าง ชัดเจน
3. Concise กระชับรัด
4. Convince จูงใจให้เชื่อ มั่นใจ

การตรวจสำนวนการสอบสวน

การตรวจสอบจำนวนการสืบสวน

ลักษณะของสำนวน ในการตรวจสอบจำนวนของนิติกรหรือบุคลากรด้านวินัย และผู้ที่ได้รับรายงานการสืบสวนจะต้องพิจารณาสำนวน ดังนี้

1. สำนวนการสืบสวน
2. สำนวนการสอบสวนทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง
3. สำนวนการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง

1. สำนวนการสืบสวน

มาตรา 91 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 บัญญัติว่า

“เมื่อได้รับรายงานตามมาตรา 90 หรือความดังกล่าวปรากฏต่อผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 รับผิดชอบการหรือสั่งให้ดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยก็ให้ยุติเรื่องได้

ในกรณีที่เห็นว่ามีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัยโดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 92 หรือมาตรา 93 แล้วแต่กรณี”

ดังนั้น การสืบสวนข้อเท็จจริงจึงเป็นวิธีการก่อนดำเนินการทางวินัย เป็นการหาพยานหลักฐานเบื้องต้น เพื่อพิจารณาว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาหรือไม่ หากเห็นว่ากรณีไม่มีมูลเป็นความผิดวินัยก็ให้ยุติเรื่อง หากเห็นว่ากรณีมีมูลเป็นความผิดวินัยก็ให้ดำเนินการทางวินัยต่อไป

การตรวจสอบจำนวนการสืบสวน

1. ตรวจสอบพิจารณาว่ากรณีมีมูลหรือไม่
2. กรณีไม่มีมูล เสนอยุติเรื่อง
3. กรณีมีมูล เสนอดำเนินการทางวินัยร้ายแรง / ไม่ร้ายแรง ตามมาตราใด วรรคใด
4. กรณีไม่พอพิจารณา เสนอสืบสวนเพิ่มเติม
5. อาจเสนอข้อสังเกตหรือขอเสนอแนะต่อผู้พิจารณาสั่งการ

2. ส่วนงานการสอบสวนทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง

การตรวจข้อกฎหมายในการสอบสวนทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง

- ผู้สั่งสอบสวน ตามมาตรา 92 เป็นผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ
ตามมาตรา 57 หรือเป็นผู้ได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจสั่งบรรจุ
หรือไม่
- มีการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนให้ผู้ถูก
กล่าวหาทราบหรือไม่
- ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาหรือไม่

3. ส่วนงานการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง

วิธีการตรวจสอบสำนวน (วินัยร้ายแรง)

1. ตรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับความครบถ้วนของส่วนประกอบ
2. ตรวจข้อกฎหมาย
3. ตรวจข้อเท็จจริง
4. ตรวจข้อสังเกต

การตรวจข้อกฎหมาย (ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18
(พ.ศ. 2540) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา)

1. การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน
2. การสอบสวน

การตรวจคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

1. ผู้สั่งมีอำนาจหรือไม่
2. ระบุชื่อและตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่
3. ระบุเรื่องที่กล่าวหาหรือไม่
4. ระบุชื่อและตำแหน่งของกรรมการหรือไม่
5. ผู้เป็นกรรมการถูกหลักเกณฑ์หรือไม่ จำนวนถูกต้องหรือไม่

การตรวจการสอบสวน

1. ส่งสำเนาคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่
2. แจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาหรือไม่
3. ประชุมลงมติเกี่ยวกับพยานหลักฐานฝ่ายกล่าวหาหรือไม่
4. แจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาหรือไม่
5. สอบสวนถูกต้องตามหลักเกณฑ์หรือไม่
6. การลงมติถูกต้องหรือไม่

หลักเกณฑ์การสอบสวน

1. กรรมการสอบสวนนั่งครบองค์ประชุมหรือไม่ (ข้อ 7)
2. กรรมการนั่งสอบปากคำครบองค์ประชุมหรือไม่ (ข้อ 18)
3. มีการล่อลวง ชู่เชิญ หรือให้สัญญาเพื่อจูงใจให้บุคคลให้ถ้อยคำอย่างใด ๆ หรือไม่ (ข้อ 20)
4. มีบุคคลอื่นร่วมทำการสอบสวนหรือไม่ (ข้อ 11)
5. มีบุคคลอื่นอยู่ในที่สอบสวนหรือไม่ (ข้อ 21 วรรคหนึ่ง)
6. การบันทึก หรือแก้ไข ถูกต้องหรือไม่ (ข้อ 21 วรรคสาม)
7. การสอบสวนพยานซึ่งอยู่ต่างท้องที่ถูกต้องหรือไม่ (ข้อ 24)

การแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา

1. มีพยานหลักฐานใดที่สนับสนุนว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดตามข้อกล่าวหา
2. ระบุวัน เวลา สถานที่ และลักษณะการกระทำเท่าที่ปรากฏ

การตรวจสอบการลงมติ

1. ลงมติตามข้อ 15 เพื่อพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานใดสนับสนุนข้อกล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำการใด เมื่อใด อย่างไร และเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด หรือหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือไม่ และแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ

2. ลงมติตามข้อ 25 กรณีมีมูลว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติดนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ในเรื่องอื่น

3. ลงมติตามข้อ 26 กรณีที่การสอบสวนพาดพิงไปถึงข้าราชการผู้อื่น

4. ลงมติตามข้อ 30 เป็นการประชุมลงมติว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยหรือไม่ กรณีใด ตามมาตราใด ควรได้รับโทษสถานใด หรือหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติดนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือมีมลทินหรือมีหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน

การตรวจคำสั่งพักหรือสั่งให้ออกไว้ก่อน

1. มีกรณีที่จะสั่งได้หรือไม่
2. ผู้สั่งมีอำนาจหรือไม่
3. การพิจารณาถูกต้องหรือไม่
4. อ้างบทกฎหมายถูกต้องหรือไม่
5. วันพักหรือให้ออกไว้ก่อนถูกต้องหรือไม่

การตรวจการพิจารณาสั่งการในเบื้องต้น

1. การพิจารณาถูกต้องหรือไม่
2. ผู้สั่งมีอำนาจหรือไม่
3. อ้างบทกฎหมายถูกต้องหรือไม่

การตรวจข้อเท็จจริง

1. ข้อเท็จจริงที่รับกัน
2. ข้อเท็จจริงที่ขัดแย้งเป็นประเด็น
3. พยานหลักฐานประกอบประเด็น
4. การสอบสวนหมดประเด็นหรือไม่

การตรวจข้อเท็จจริง มีหลัก 3 ประการ คือ

1. อ่านให้ดี
2. คิดให้ดี
3. เขียนให้ดี

1. การอ่านสำนวน

1. อ่านให้ละเอียด
2. เริ่มจากอ่านรายงานการสอบสวน จะทำให้เห็นข้อมูลต่าง ๆ ได้ง่าย
3. ต้องดูต้องอ่านพยานหลักฐานต่าง ๆ ในสำนวน อย่าอ่านแต่รายงานการสอบสวนเท่านั้น
4. เก็บหาข้อเท็จจริงที่ได้ความในเบื้องต้นที่รับกัน หรือฟังได้เป็นยุติ
5. เก็บประเด็นปัญหาข้อโต้เถียง รวมข้อสำคัญของเรื่อง
6. พยานหลักฐานทั้งสองฝ่าย จัดกลุ่มพยานหลักฐาน

2. คิดให้ดี

การคิดควบคู่กับการอ่าน

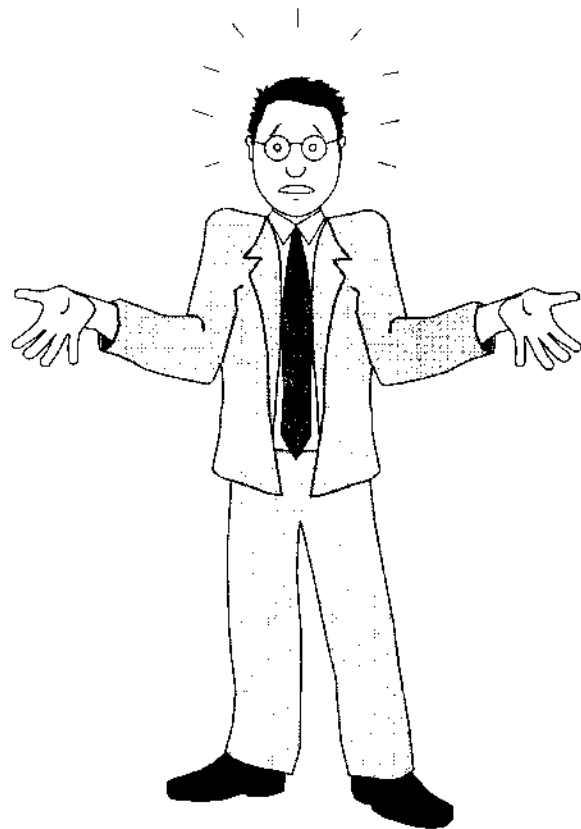
1. เพื่อจะนำไปสู่ข้อเท็จจริงเบื้องต้นและประเด็นปัญหา
2. วินิจฉัยพยานหลักฐาน
3. เหตุผลดีเป็นสำคัญ
4. การสอบสวนสิ้นกระแสความ

3. เขียนให้ดี

การเขียนบันทึก

1. คิดถึงแผนการเขียน เมื่ออ่านคำวินิจฉัยดีแล้ว
 2. คำนึงถึงความกะทัดรัด ชัดเจน เข้าใจง่าย เนื้อหาครบถ้วนเหมือนผู้อ่านบันทึกอ่านสำนวนเอง ความเห็นมีเหตุผลหนักแน่น รัดกุม น่าเลื่อมใส
 3. ข้อควรระวัง การเขียนต้องคำนึงถึงผู้อ่าน
 - 3.1 อย่าเขียนให้ผู้อ่านมีคำถามมากมาย
 - 3.2 การเสนอพยานหลักฐานต้องครบถ้วนและถูกต้อง อย่าผิดพลาดเป็นอันขาด
 - 3.3 เมื่อกล่าวถึงบุคคลต้องบอกตำแหน่งหรือฐานะเป็นครั้งคราวด้วย
 - 3.4 เอกสารสำคัญที่ควรแนบ
 4. สารสำคัญของบันทึกต้องประกอบด้วยข้อเท็จจริงเบื้องต้น ประเด็นปัญหาและความเห็น
-

การออกจากราชการ

การออกจากราชการ

การออกจากราชการ หมายถึง การพ้นสภาพการเป็นข้าราชการ ซึ่งอาจเกิดขึ้นเนื่องจากสภาพของบุคคลนั้นไม่อาจเป็นข้าราชการต่อไปได้ หรือตามความประสงค์ของข้าราชการเอง หรือตามดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาเพื่อประโยชน์ของทางราชการ ซึ่งการออกจากราชการในกรณีเช่นนี้ ต้องเป็นไปตามเงื่อนไข หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อความมั่นคงในการดำรงสถานภาพของข้าราชการและเพื่อประโยชน์ของทางราชการควบคู่กันไปตามระบบคุณธรรม

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 107 ได้บัญญัติให้ข้าราชการพลเรือนสามัญออกจากราชการในกรณีต่อไปนี้ คือ

1. ตาย เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดถึงแก่ความตาย ก็เป็นอันออกจากราชการไปโดยไม่ต้องออกคำสั่งให้ออกจากราชการ ซึ่งเจ้าสังกัดต้องแจ้งการตายของข้าราชการผู้นั้นให้กรมบัญชีกลางและสำนักงาน ก.พ. ทราบ และทางราชการจะจ่ายเงินเดือนให้แก่ข้าราชการจนถึงวันที่ถึงแก่ความตาย ในกรณีที่ข้าราชการไม่ได้ตายในระหว่างขาดหรือหนีราชการ ทางราชการจะจ่ายเงินช่วยเหลือพิเศษให้ นอกจากนั้นถ้าความตายไม่ได้เกิดขึ้นจากการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงของข้าราชการผู้นั้น ทางราชการก็จะจ่ายเงินบำเหน็จตกทอดให้แก่ทายาทด้วย (พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 มาตรา 48)

2. พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ หรือตามที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าครบเกษียณอายุ โดยเป็นไปตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 ที่บัญญัติว่า ข้าราชการซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์แล้ว เป็นอันพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่อายุครบหกสิบปีบริบูรณ์นั้น และมาตรา 19 สัตต แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวที่แก้ไขเพิ่มเติมได้บัญญัติว่า ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งประเภทวิชาการระดับเชี่ยวชาญหรือระดับทรงคุณวุฒิ หรือตำแหน่งประเภททั่วไประดับอาวุโส หรือระดับทักษะพิเศษ และจะต้องพ้นจากราชการตามมาตรา 19 อาจรับราชการต่อไปได้ตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ซึ่งตามมาตรา 108 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวรับราชการต่อไปได้ไม่เกิน 10 ปีตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. (กฎ ก.พ. ว่าด้วยการให้ข้าราชการพลเรือนสามัญซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์รับราชการต่อไป พ.ศ. 2552) เมื่อครบกำหนดเวลาที่ให้รับราชการต่อไปแล้ว ก็พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ และมาตรา 20 กับมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวบัญญัติให้ ก.พ. เป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมเกษียณอายุของข้าราชการ โดยก่อนสิ้นเดือนสุดท้ายของปีงบประมาณทุกปี ก.พ. จะต้องยื่นบัญชีรายชื่อข้าราชการผู้มีสิทธิจะได้รับบำเหน็จบำนาญในปีงบประมาณถัดไป

ต่อเจ้ากระทรวงของผู้นั้นและกระทรวงการคลัง (ในทางปฏิบัติ ก.พ. จะแจ้งกรมทราบด้วย) เมื่อส่วนราชการต่างๆ ได้รับรายชื่อของผู้ที่จะครบเกษียณอายุตามที่ ก.พ. แจ้งแล้ว จะประกาศรายชื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบโดยไม่ต้องทำเป็นคำสั่ง (การสั่งให้ผู้ที่ต้องอายุราชการพ้นจากราชการต้องทำเป็นคำสั่ง) และในกรณีที่ผู้มีอำนาจสั่งเลื่อนเงินเดือนพิจารณาเห็นสมควรเลื่อนเงินเดือนให้ข้าราชการพลเรือนผู้ใด แต่ผู้นั้นจะต้องพ้นจากราชการไปเพราะเหตุเกษียณอายุตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ให้ผู้มีอำนาจสั่งเลื่อนเงินเดือนสั่งเลื่อนเงินเดือนเพื่อประโยชน์ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญให้ผู้นั้นในวันที่ 30 กันยายน ของครั้งปีสุดท้ายก่อนที่จะพ้นจากราชการ (กฎ ก.พ.ว่าด้วยการเลื่อนเงินเดือน)

3. ลาออกจากราชการและได้รับอนุญาตให้ลาออกหรือการลาออกมีผลตามมาตรา 109 ข้าราชการที่ประสงค์จะลาออกจากราชการ ให้ยื่นหนังสือขอลาออกตามแบบต่อผู้บังคับบัญชา เหนือขึ้นไปชั้นหนึ่ง โดยยื่นล่วงหน้าก่อนวันขอลาออกไม่น้อยกว่า 30 วันเพื่อให้ผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 เป็นผู้พิจารณาก่อนวันขอลาออก เว้นแต่กรณีที่ผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุเห็นว่า มีเหตุผลและความจำเป็นเป็นพิเศษจะอนุญาตให้ข้าราชการที่ยื่นหนังสือขอลาออกล่วงหน้าน้อยกว่า 30 วัน ลาออกตามวันที่ขอลาออกก็ได้ และในกรณีที่ข้าราชการยื่นใบลาออกล่วงหน้าน้อยกว่า 30 วัน โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร หรือที่ไม่ได้ระบุวันขอลาออกไว้ ให้ถือว่าวันขอลาออกคือวันถัดจากวันครบกำหนด 30 วัน นับแต่วันยื่นหนังสือขอลาออก

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุเห็นว่าจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ราชการ จะยับยั้งการลาออกไว้เป็นเวลาไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันขอลาออกก็ได้ แต่ต้องแจ้งการยับยั้งการลาออกพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอลาออกทราบก่อนวันที่ขอลาออก และถ้าผู้ขอลาออกไม่ได้ถอนใบลาออกก่อนครบกำหนดระยะเวลาการยับยั้ง ให้ถือว่าการลาออกนั้นมีผลเมื่อครบกำหนดเวลาตามที่ได้ยับยั้งไว้ ซึ่งการยับยั้งสามารถทำได้เพียงครั้งเดียวและห้ามขยายเวลาในการยับยั้งการลาออกนั้น แต่สำหรับกรณีผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุไม่ได้ยับยั้งการลาออกให้การลาออกนั้นมีผลตั้งแต่วันที่ขอลาออก

ในกรณีที่ข้าราชการประสงค์จะลาออกจากราชการเพื่อดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ตำแหน่งทางการเมือง หรือตำแหน่งอื่นที่ ก.พ. กำหนด หรือเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้ยื่นหนังสือขอลาออกต่อผู้บังคับบัญชา เหนือขึ้นไปชั้นหนึ่งอย่างช้าภายในวันที่ขอลาออก และให้การลาออกมีผลนับตั้งแต่วันที่ผู้นั้นขอลาออก

การอนุญาตให้ลาออกหรือการยับยั้งการลาออก ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุทำคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรให้เสร็จสิ้นก่อนวันขอลาออก แล้วแจ้งคำสั่ง ให้ผู้ขอลาออกทราบก่อนวันที่ขอลาออกด้วย ทั้งนี้ ผู้ขอลาออกอาจถอนใบลาออกได้ แต่ต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรเสนอผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออกก่อนที่จะมีการสั่งอนุญาตให้ลาออก (มติตอบข้อหารือของกระทรวงคมนาคม ที่ สร 1006/122031 ลงวันที่ 20 พฤศจิกายน 2518)

4. ถูกสั่งให้ออกตามมาตรา 59 วรรคสอง มาตรา 67 มาตรา 101 มาตรา 110 มาตรา 111 ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

4.1 สั่งให้ออกเพราะไม่ผ่านการประเมินผลการทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 59

ข้าราชการที่อยู่ในระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยอยู่ในความดูแลของผู้บังคับบัญชาผู้มีหน้าที่พัฒนาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย จะต้องมีการประเมินผลการทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ. กำหนด เพื่อให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจพิจารณาว่าผู้นั้นมีความเหมาะสมที่จะได้รับราชการต่อไปหรือไม่ ถ้าผู้มีอำนาจเห็นว่าผู้นั้นมีผลการประเมินต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด ไม่ควรให้รับราชการต่อไป ก็ให้สั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการได้ ไม่ว่าจะครบกำหนดเวลาทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการแล้วหรือไม่ก็ตาม และให้อธิบายเสมือนว่าผู้นั้นไม่เคยเป็นข้าราชการ แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือการรับเงินเดือนหรือผลประโยชน์อื่นใดที่ได้รับหรือมีสิทธิจะได้รับจากทางราชการในระหว่างที่ผู้นั้นอยู่ระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ

4.2 สั่งให้ออกเพราะขาดคุณสมบัติที่จะเป็นข้าราชการ ตามมาตรา 67

ผู้ที่ได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใดแล้ว หากภายหลังปรากฏว่าขาดคุณสมบัติทั่วไปหรือมีลักษณะต้องห้ามโดยไม่ได้รับการยกเว้น หรือขาดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนั้นโดยไม่ได้รับอนุมัติจาก ก.พ. อยู่ก่อนก็ดี มีกรณีต้องหายอยู่ก่อนและภายหลังเป็นผู้ขาดคุณสมบัติเนื่องจากกรณีต้องหานั้นก็ดี ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการโดยพลัน แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ และการรับเงินเดือนหรือผลประโยชน์อื่นใดที่ได้รับหรือมีสิทธิจะได้รับจากทางราชการก่อนมีคำสั่งให้ออกนั้น และถ้าการเข้ารับราชการเป็นไปโดยสุจริตแล้ว ให้ถือว่าเป็นการสั่งให้ออกเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

4.3 สั่งให้ออกไว้ก่อนเพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณาความผิด ตามมาตรา 101

ข้าราชการที่มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งกรรมการสอบสวน หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนเพื่อรอฟังผลการสอบสวนหรือพิจารณาหรือผลแห่งคดีได้ (กฎ ก.พ. ว่าด้วยการสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน) แต่ถ้าภายหลังปรากฏผลการสอบสวนหรือพิจารณาว่าผู้นั้นไม่ได้กระทำผิดหรือกระทำผิดไม่ถึงกับจะถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก และไม่มีกรณีที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ก็ให้ผู้มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้ารับราชการในตำแหน่งเดิมหรือตำแหน่งอื่นในประเภทเดียวกัน และระดับเดียวกัน หรือในตำแหน่งประเภทและระดับที่ ก.พ. กำหนด

ในกรณีที่สั่งให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนกลับเข้ารับราชการ หรือสั่งให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนออกจากราชการด้วยเหตุอื่นที่ไม่ใช่เป็นการลงโทษเพราะกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ให้ผู้นั้นมีสถานภาพเป็นข้าราชการตลอดระยะเวลาระหว่างที่ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน และมีสิทธิได้รับเงินเดือนในระหว่างถูกสั่งให้ออกไว้ก่อนด้วย กล่าวคือ ถ้าปรากฏว่าไม่ได้กระทำผิดจะได้รับเงินเดือนเต็ม ถ้ากระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงหรือมีมลทินมัวหมองได้รับเงินเดือนไม่เกินครึ่งหนึ่งตามที่เจ้ากระทรวงจะได้กำหนด ส่วนเงินอื่นที่จ่ายเป็นรายเดือน เป็นต้นว่า ค่าเช่าบ้าน และเงินช่วยเหลืออย่างอื่น เช่น ค่ารักษาพยาบาล ได้รับเต็ม

4.4 สั่งให้ออกเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน ตามมาตรา 110 มีดังนี้

4.4.1 เมื่อข้าราชการผู้ใดเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการของตนได้โดยสม่ำเสมอ ตามมาตรา 110 (1)

การจะสั่งให้ข้าราชการพลเรือนสามัญออกจากราชการตามมาตรานี้ได้ จะต้องปรากฏว่า ผู้นั้นเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการได้โดยสม่ำเสมอ ดังนั้น ในกรณีที่ไม่มีใบรับรองแพทย์ ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 จึงควรส่งตัวข้าราชการผู้นั้นไปให้แพทย์ที่ทางราชการรับรองได้ตรวจร่างกายและแสดงความเห็นไว้ว่าเจ็บป่วยจนไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการได้อย่างสม่ำเสมอหรือไม่เสียก่อน

4.4.2 เมื่อข้าราชการผู้ใดสมัครไปปฏิบัติงานใด ๆ ตามความประสงค์ของทางราชการ ตามมาตรา 110 (2)

การที่ผู้บังคับบัญชาจะสั่งให้ข้าราชการผู้ใดออกจากราชการตามมาตรานี้ได้จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 3 ประการ คือ

- เป็นการไปปฏิบัติงานใดๆ ที่มีใช้งานในหน้าที่ของส่วนราชการ เช่น ไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ รัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

- สมัครใจที่จะไปปฏิบัติงานนั่นเอง

- เป็นความประสงค์ของทางราชการที่จะให้ไปปฏิบัติงานนั้น คือ ทางราชการเห็นว่าจะงานที่จะไปปฏิบัติงานนั้นเป็นประโยชน์แก่ราชการมิใช่เพื่อประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งอาจเป็นประโยชน์แก่ส่วนราชการเดิมหรือหน่วยงานอื่น หรือเป็นประโยชน์แก่ราชการโดยส่วนรวมก็ได้

4.4.3 เมื่อข้าราชการผู้ใดขาดคุณสมบัติทั่วไป ตามมาตรา 36 ก. (1) หรือ (3) หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 36 ข. (1) (3) (6) หรือ (7) ตามมาตรา 110 (3)

ข้าราชการที่มีคุณสมบัติครบถ้วน แล้วต่อมาได้ขาดคุณสมบัติลงตามมาตรา 36 ก. (1) หรือ (3) หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 36 ข. (1) (3) (6) หรือ (7) จะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการ คือ

1. เสียสัญชาติไทย (มาตรา 36 ก. (1))
2. ไม่เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ (มาตรา 36 ก. (3))
3. ไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง (มาตรา 36 ข. (1))
4. เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น (มาตรา 36 ข. (3) กรณีนี้ไม่ต้องสั่งให้ออกที่ถูกต้องเป็นมาตรา 36 ข. (2) คือ เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ คนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. จึงต้องสั่งให้ออก)
5. เป็นบุคคลล้มละลาย (มาตรา 36 ข. (6))
6. เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ (มาตรา 36 ข. (7))

4.4.4 เมื่อทางราชการเลิกหรือยุบหน่วยงานหรือตำแหน่งที่ข้าราชการพลเรือนสามัญปฏิบัติหน้าที่หรือดำรงอยู่ สำหรับผู้ที่ออกจากราชการกรณีนี้ให้ได้รับเงินชดเชยตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กระทรวงการคลังกำหนด ตามมาตรา 110 (4)

4.4.5 เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการ ตามมาตรา 110 (5)

4.4.6 เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติดนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ถ้าให้ผู้นั้นรับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ ตามมาตรา 110 (6)

4.4.7 เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีกรณีถูกสอบสวนว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 93 และผลการสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะฟังลงโทษ ตามมาตรา 97 วรรคหนึ่ง แต่มีมลทินหรือมีวามองในกรณีที่ถูกสอบสวน ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ ตามมาตรา 110 (7)

4.4.8 เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาล ซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ตามมาตรา 110 (8)

อนึ่ง การสั่งให้ข้าราชการพลเรือนสามัญออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญ เหตุทดแทนให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. ทั้งนี้ หากข้าราชการพลเรือนสามัญขาดคุณสมบัติทั่วไปกรณีไม่เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ด้วยความบริสุทธิ์ใจ (มาตรา 36 ก (3)) กรณีหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติดนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ (มาตรา 110 (6)) กรณีถูกสอบสวนว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 93 และผลการสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะฟังลงโทษตามมาตรา 97 วรรคหนึ่ง แต่มีมลทินหรือมีวามองในกรณีที่ถูกสอบสวน ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ (มาตรา 110 (7)) ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 สั่งเรื่องให้ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ.กรม หรือ อ.ก.พ.กระทรวง ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาสังกัดอยู่พิจารณา เมื่อ อ.ก.พ. มีมติเป็นประการใด ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ ตามมาตรา 57 สั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น

เมื่อผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 สั่งให้ข้าราชการออกจากราชการ ตามมาตรา 110 แล้ว ให้รายงาน อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี

4.5 สั่งให้ออกเพราะไปรับราชการทหาร ตามมาตรา 111

เมื่อข้าราชการผู้ใดไปรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร ซึ่งเป็นการถูกเกณฑ์ไปเป็นทหารกองประจำการในเวลาประมาณ 2 ปี ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการ และต้องสงวนตำแหน่งในระดับเดียวกันไว้ให้เมื่อผู้นั้นประสงค์จะบรรจุกลับภายใน 180 วัน นับตั้งแต่วันพ้นจากราชการทหาร และผู้บังคับบัญชา

ผู้มีอำนาจอาจสั่งเลื่อนเงินเดือนสำหรับตำแหน่งระดับเดิมได้ แต่ถ้าจะบรรจุกลับในระดับและอัตราที่สูงกว่าอัตราเงินเดือนสำหรับตำแหน่งเดิม ต้องขอให้ ก.พ. พิจารณาเป็นราย ๆ ไป (หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ สร 0704/ว 7 ลงวันที่ 31 สิงหาคม 2525)

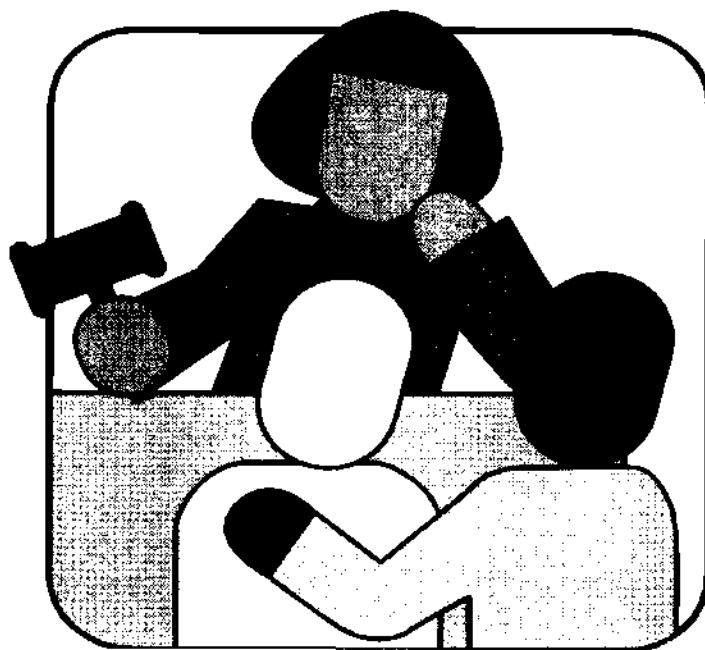
สำหรับกรณีข้าราชการพลเรือนสามัญที่ถูกหมายเรียกเข้ารับการตรวจเลือกหรือเข้ารับการเตรียมพลเพื่อรับการศึกษาทหารหรือเข้ารับการทดลองความพร้อม ซึ่งไม่ได้ใช้เวลานาน และไม่ได้ไปรับราชการทหารโดยมีฐานะเป็นข้าราชการทหาร ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ จึงไม่ต้องมีคำสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการตามมาตรา 11 ผู้ถูกหมายเรียกเพียงแต่รายงานการลาต่อผู้บังคับบัญชาก่อนวันเข้ารับการตรวจเลือกไม่น้อยกว่า 48 ชั่วโมง หรือภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลารับหมายเรียกเข้ารับการเตรียมพล แล้วไปเข้ารับการตรวจเลือกหรือเข้ารับการเตรียมพลตามวันเวลาในหมายเรียกนั้นโดยไม่ต้องรอรับคำสั่งอนุญาต และให้ผู้บังคับบัญชาเสนอรายงานการลาไปตามลำดับจนถึงหัวหน้าส่วนราชการ เมื่อข้าราชการที่ลาพ้นจากการเข้ารับการตรวจเลือกหรือเข้ารับการเตรียมพลแล้ว ให้มารายงานตัวกลับเข้าปฏิบัติราชการตามปกติต่อผู้บังคับบัญชาภายใน 7 วัน เว้นแต่กรณีที่มีเหตุจำเป็น หัวหน้าส่วนราชการอาจขยายเวลาให้ได้ แต่รวมแล้วไม่เกิน 15 วัน (ระเบียบว่าด้วยการลาของข้าราชการ พ.ศ. 2535 ข้อ 32, ข้อ 33)

5. ถูกสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออก

การออกจากราชการกรณีนี้มีเหตุมาจากข้าราชการพลเรือนผู้นั้นได้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงและต้องรับโทษถึงขั้นปลดออกหรือไล่ออกตามความร้ายแรงแห่งกรณี แต่การที่ผู้บังคับบัญชาจะสั่งลงโทษทางวินัยในขั้นร้ายแรงได้จะต้องดำเนินการตามกระบวนการของกฎหมายและผ่านการพิจารณาของ อ.ก.พ.กระทรวง อ.ก.พ.กรม หรือ อ.ก.พ.จังหวัด แล้วแต่กรณี

สำหรับวันออกจากราชการตาม 4. และ 5. ข้างต้น ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ. กำหนด ขณะนี้ ก.พ. ยังไม่ได้กำหนดระเบียบดังกล่าวตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 จึงต้องเป็นไปตามระเบียบ ก.พ. ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. 2535 ซึ่งกำหนดไว้โดยสรุปว่า ห้ามมิให้สั่งให้ออกหรือสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการย้อนหลังไปก่อนวันออกคำสั่ง เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามที่กำหนดไว้ แต่ทั้งนี้จะต้องไม่เป็นการทำให้เสียประโยชน์ตามสิทธิโดยชอบธรรมของผู้ถูกสั่งให้ออกหรือผู้ถูกสั่งลงโทษด้วย

การอุทธรณ์

การอุทธรณ์

1. ความหมาย

การอุทธรณ์ หมายถึง กระบวนการทางนิติธรรมในการบริหารงานบุคคล ที่ให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยและผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการขอให้ผู้มีอำนาจพิจารณาทบทวนการลงโทษอีกครั้งหนึ่ง

2. ผู้มีสิทธิอุทธรณ์

ได้แก่ 1) ผู้ถูกลงโทษทางวินัย ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดเงินเดือน ปลดออก ไล่ออก

2) ถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา 110 บางกรณี

3. หลักการ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 บัญญัติให้มีการดูแลรักษาความเป็นธรรมให้แก่ข้าราชการพลเรือนที่ถูกลงโทษทางวินัยถูกสั่งให้ออกจากราชการ และตรวจสอบรักษามาตรฐานการดำเนินการของผู้บังคับบัญชา โดยกำหนดให้องค์คณะบุคคล คือ คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) ทำหน้าที่พิจารณาเรื่องอุทธรณ์

การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ของข้าราชการพลเรือนสามัญกำหนดไว้ใน หมวด 9 มาตรา 114 ถึงมาตรา 121 และกฎ ก.พ.ค.ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินัยจัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551

4. อุทธรณ์อย่างไร

4.1 การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดเงินเดือน ปลดออก ไล่ออก

ให้อุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ทุกสถานโทษ

4.2 การอุทธรณ์คำสั่งให้ออกจากราชการ ตามมาตรา 110 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

ให้อุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค ได้เฉพาะการสั่งให้ออกตามมาตรา 110 (1) (3) (5) (6) (7) และ (8)

4.3 อุตธรณ์เมื่อใด

อุตธรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันทราบคำสั่งหรือถือว่าทราบคำสั่ง สำหรับผู้ถูกลงโทษหรือผู้ถูกสั่ง

อุตธรณ์ภายใน 90 วัน นับแต่วันทราบคำสั่งหรือถือว่าทราบคำสั่งหรือ 1 ปี นับแต่วันที่ผู้ถูกลงโทษหรือผู้ถูกสั่งให้ออกกึ่งแก่ความตายสำหรับทายาท

วันรับทราบคำสั่ง ให้ถือว่าวันที่ผู้ถูกลงโทษหรือผู้ถูกสั่งให้ออกกึ่งลายมือชื่อรับทราบคำสั่ง

ถ้าผู้ถูกลงโทษหรือผู้ถูกสั่งให้ออกไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งโดยมีการแจ้งและมอบสำเนาคำสั่งให้แล้ว มีการทำบันทึกการแจ้งพร้อมระบุข้อพยานไว้แล้วให้ถือว่าวันที่แจ้งนั้นเป็นวันทราบคำสั่ง

ถ้าไม่อาจแจ้งคำสั่งได้โดยตรง และได้แจ้งเป็นหนังสือส่งสำเนาคำสั่ง 2 ฉบับ ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกสั่ง เพื่อให้เก็บไว้ฉบับหนึ่งและอีกฉบับหนึ่งให้ลงลายมือชื่อ วัน เดือน ปี ที่รับทราบคำสั่ง และส่งกลับคืน การแจ้งนี้เมื่อล่วงพ้น 30 วัน นับแต่วันที่ปรากฏการรับเอกสารในใบตอบรับทางไปรษณีย์ลงทะเบียน แม้ยังไม่ได้รับสำเนาคำสั่งกลับคืน ก็ให้ถือว่าผู้ถูกสั่งได้รับทราบคำสั่งแล้ว

5. หลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์ (ตามกฎหมาย ก.พ.ค.ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินัยัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551)

5.1 อุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือถึงประธาน ก.พ.ค. โดยใช้ถ้อยคำสุภาพ และมีสาระสำคัญตามที่กำหนดไว้ในข้อ 27 และต้องยื่นสำเนาหนังสืออุทธรณ์ และสำเนายานหลักฐานพร้อมหนังสืออุทธรณ์ด้วย (ข้อ 28)

5.2 ผู้อุทธรณ์จะมอบหมายให้ทนายความ หรือบุคคลอื่น ซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วทำการอุทธรณ์แทนได้ด้วยเหตุจำเป็นตามที่กำหนดไว้ในข้อ 24 และยังสามารถมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการในกระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ได้ด้วย (ข้อ 25) โดยการมอบหมายต้องทำเป็นหนังสือ (ข้อ 26)

5.3 การยื่นอุทธรณ์ ให้ยื่นต่อพนักงานผู้รับอุทธรณ์ที่สำนักงาน ก.พ. หรือจะส่งหนังสืออุทธรณ์ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ (ข้อ 30)

6. สิทธิของผู้อุทธรณ์

6.1 สิทธิได้รับแจ้งคำสั่ง เพื่อประโยชน์การอุทธรณ์และเริ่มนับระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์ ทั้งนี้ตาม พ.ร.บ. วัฏปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 40 บัญญัติว่า

“คำสั่งทางปกครองที่อาจอุทธรณ์หรือโต้แย้งต่อไปได้ ให้ระบุกรณีที่อาจอุทธรณ์หรืออาจโต้แย้ง การยื่นคำอุทธรณ์หรือคำโต้แย้ง และระยะเวลาสำหรับการโต้แย้งดังกล่าวไว้ด้วย

ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ให้ระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์หรือการแย้งเริ่มนับใหม่ตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งเกณฑ์ตามวรรคหนึ่ง แต่ถ้าไม่มีการแจ้งใหม่และระยะเวลาดังกล่าวมีระยะเวลาล้นกว่าหนึ่งปี ให้ขยายเป็นหนึ่งปีนับแต่วันที่รับคำสั่งทางปกครอง”

6.2 สิทธิขอตรวจหรือคัดเอกสารการสอบสวน เพื่อประโยชน์ในการอุทธรณ์ข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายและข้อวินิจฉัยของผู้สั่ง

ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 31 บัญญัติว่า “คู่กรณีมีสิทธิขอตรวจดูเอกสารที่จำเป็นต้องรู้เพื่อการโต้แย้ง หรือชี้แจง หรือป้องกันสิทธิของตนได้” และตามมาตรา 32 บัญญัติว่า “เจ้าหน้าที่อาจไม่อนุญาตให้ตรวจพยานหลักฐานหรือเอกสารได้ ถ้าเป็นกรณีที่ต้องรักษาไว้เป็นความลับ”

6.3 สิทธิคัดค้านผู้พิจารณา เพื่อรักษาความเป็นธรรมในการพิจารณาอุทธรณ์ มาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 บัญญัติให้ผู้อุทธรณ์มีสิทธิคัดค้านกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ของ ก.พ.ค. ผู้พิจารณาอุทธรณ์ ถ้าผู้นั้นมีเหตุดังต่อไปนี้

- (1) รู้เห็นเหตุการณ์ในการกระทำที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษหรือถูกสั่งให้ออก
- (2) มีส่วนได้เสียในการกระทำที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษหรือถูกสั่งให้ออก
- (3) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้อุทธรณ์
- (4) เป็นผู้กล่าวหาหรือเป็นหรือเคยเป็นผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษ หรือสั่งให้ออก
- (5) เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยหรือสั่งให้ออกที่ผู้อุทธรณ์ถูกสั่ง
- (6) มีความเกี่ยวพันทางเครือญาติหรือทางความสัมพันธ์กับบุคคลตาม (1) (2) (3) หรือ (4) อันอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้อุทธรณ์

การคัดค้านผู้อุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธาน ก.พ.ค. ภายใน 7 วันนับแต่วันได้ทราบคำสั่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ โดยแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในคำคัดค้านด้วยว่าจะทำให้การพิจารณาอุทธรณ์ไม่ได้ความจริงและความยุติธรรมอย่างไร ทั้งจะต้องยื่นคำคัดค้านก่อนที่จะมีการพิจารณาอุทธรณ์

6.4 สิทธิเข้าแถลงด้วยวาจาต่อองค์คณะวินิจฉัยอุทธรณ์ในการนั่งพิจารณาอุทธรณ์ และในวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรกผู้อุทธรณ์มีสิทธิยื่นคำแถลงสรุปอุทธรณ์เป็นหนังสือได้ด้วย โดยยื่นก่อนหรือระหว่างการนั่งพิจารณา (กฎ ก.พ.ค. ข้อ 76 และข้อ 77)

6.5 สิทธิในการคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ของผู้สั่งลงโทษหรือผู้สั่งให้ออกจากราชการ (กฎ ก.พ.ค. ข้อ 55)

6.6 สิทธิในการขอตรวจดู ทราบ คัดสำเนา หรือขอสำเนาอันรับรองถูกต้อง ซึ่งเอกสารหรือพยานหลักฐานที่ ก.พ.ค. ได้รับไว้ในในการพิจารณาอุทธรณ์ (กฎ ก.พ.ค. ข้อ 15)

6.7 สิทธิในการถอนอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์มีสิทธิที่จะขอถอนอุทธรณ์ได้ ก่อนที่องค์คณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยอุทธรณ์นั้น โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อองค์คณะวินิจฉัย หรือขอถอนอุทธรณ์ด้วยวาจาต่อหน้าองค์คณะวินิจฉัย และเมื่อได้ถอนอุทธรณ์แล้วให้องค์คณะวินิจฉัยสั่งจำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบ (กฎ ก.พ.ค. ข้อ 33 และข้อ 34)

6.8 สิทธิในการได้รับแจ้งผลแห่งคำวินิจฉัยเมื่อได้มีการวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ก.พ.ค. ต้องแจ้งผลแห่งคำวินิจฉัยให้ผู้อุทธรณ์ทราบโดยเร็ว

6.9 สิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลปกครองในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของ ก.พ.ค. ให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. (มาตรา 116)

7. หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์

7.1 ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ก.พ.ค. ตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ ประกอบด้วยกรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งเป็นประธาน และกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์อีก 2 คน เพื่อทำหน้าที่เป็นองค์คณะผู้วินิจฉัย ซึ่งจะต้องดำเนินการพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551

7.2 การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ก.พ.ค. มีอำนาจไม่รับอุทธรณ์ ยกอุทธรณ์ ให้แก้ไขหรือยกเลิกคำสั่ง และให้เยียวยาความเสียหายให้ผู้อุทธรณ์หรือให้ดำเนินการอื่นใด เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (ตามมาตรา 120 วรรคหนึ่ง ประกอบกับกฎ ก.พ.ค. ข้อ 50 ข้อ 86 และระเบียบ ก.พ.ค.)

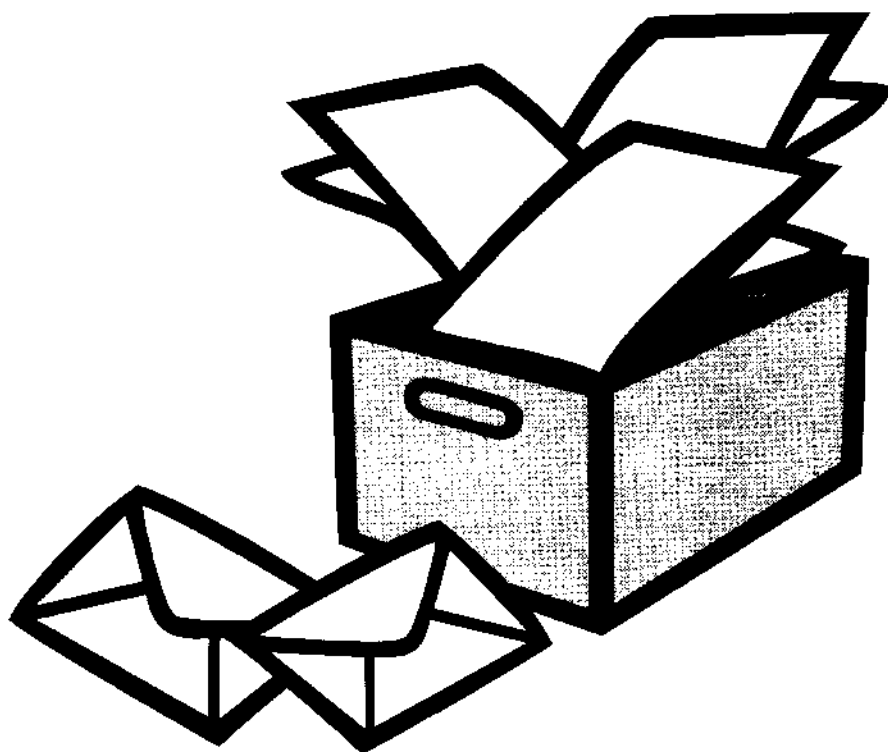
ทั้งนี้ ก.พ.ค. จะให้เพิ่มโทษไม่ได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่ได้รับแจ้งจาก ก.พ. ตามมาตรา 104 ว่าสมควรเพิ่มโทษ ก.พ.ค.จึงจะมีอำนาจวินิจฉัยให้เพิ่มโทษได้ (ตามมาตรา 120 วรรคสอง และกฎ ก.พ.ค. ข้อ 86)

7.3 การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ก.พ.ค.ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 120 วัน นับแต่วันที่ประธาน ก.พ.ค. ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องให้ขยายเวลาได้ไม่เกิน 2 ครั้ง แต่ละครั้งไม่เกิน 60 วัน และต้องบันทึกเหตุขัดข้องให้ปรากฏไว้ด้วย (ตามมาตรา 118 ประกอบกฎ ก.พ.ค. ข้อ 91)

8. การนับระยะเวลา

การนับระยะเวลาเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์สำหรับเวลา เริ่มต้น ให้นับวันถัดจากวันแรกแห่งเวลานั้นเป็นวันเริ่มนับระยะเวลา ส่วนเวลาสุดสิ้น ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาตรงกับวันหยุดราชการ ให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งระยะเวลา (ตามกฎ ก.พ.ค. ข้อ 95)

การร้องทุกข์

การร้องทุกข์

1. ความหมาย

การร้องทุกข์ เป็นกระบวนการพนักงานสัมพันธ์ในการบริหารงานบุคคล ที่กำหนดให้สิทธิข้าราชการพลเรือนสามัญที่จะร้องขอให้ทบทวนการปฏิบัติหรือการไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชา เพื่อให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือแก้ความคับข้องใจของผู้ร้องทุกข์

2. ผู้มีสิทธิร้องทุกข์

ได้แก่ ข้าราชการพลเรือนสามัญที่มีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชา และเป็นกรณีที่ไม่อาจอุทธรณ์ได้ ซึ่งรวมถึงการให้ออกจากราชการบางกรณีด้วย

3. หลักการ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 บัญญัติให้มีการดูแลสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เพื่อแก้ไขปัญหาการบริหารงานบุคคลอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและเกิดความเป็นธรรม โดยกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาและองค์คณะบุคคล ได้แก่ คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) ทำหน้าที่ทบทวนการปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาและพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ของข้าราชการ

การร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์กำหนดอยู่ในหมวด 10 มาตรา 122 ถึงมาตรา 125 กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 และกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552

4. เหตุที่จะร้องทุกข์

เป็นกรณีที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ประกอบกับกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 กำหนดไว้

4.1 กรณีมีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือการไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชาและเป็นกรณีที่ไม่อาจอุทธรณ์ได้ ตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค. ซึ่งต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) ไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง หรือปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติอื่นใด โดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น หรือโดยไม่สุจริต หรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดขึ้นเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ

(2) ไม่มอบหมายงานให้ปฏิบัติ

(3) ประวิงเวลา หรือหน่วงเหนี่ยวการดำเนินการบางอย่างอันเป็นเหตุให้เสียสิทธิ หรือไม่ได้รับสิทธิประโยชน์พึงมีพึงได้ในเวลาอันสมควร

(4) ไม่เป็นไปตาม หรือขัดกับระบบคุณธรรม ตามมาตรา 42

4.2 กรณีถูกสั่งให้ออกจากราชการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ซึ่งไม่อาจอุทธรณ์ได้ ได้แก่

(1) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการแล้วปรากฏว่าไม่เหมาะสมที่จะรับราชการต่อไป เนื่องจากผลการประเมินการปฏิบัติหน้าที่ราชการต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด (มาตรา 59)

(2) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะขาดคุณสมบัติทั่วไป หรือมีลักษณะต้องห้าม หรือขาดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งอยู่ก่อนบรรจุ (มาตรา 67)

(3) ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้มาก่อนเพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณา ตามมาตรา 101 รวมทั้งการถูกสั่งพักราชการด้วย

(4) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทุพพลภาพ ตามมาตรา 110 (2) และ (4)

(5) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพื่อไปรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร (มาตรา 111)

ทั้งนี้ การสั่งพักราชการหรือการสั่งให้ออกจากราชการ ตาม 4.2 จะต้อง มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตาม 4.1 ด้วย

5. ร้องทุกข์อย่างไร

5.1 การร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป

(1) เหตุร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชาที่ต่ำกว่าผู้ว่าราชการจังหวัด ให้ร้องทุกข์ต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจวินิจฉัย

(2) เหตุร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชาที่ต่ำกว่าอธิบดี ให้ร้องทุกข์ต่ออธิบดี และให้อธิบดีเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัย

(3) เหตุร้องทุกข์เกิดจากผู้ว่าราชการจังหวัดหรืออธิบดี ให้ร้องทุกข์ต่อปลัดกระทรวง และให้ปลัดกระทรวงมีอำนาจวินิจฉัย

5.2 การร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค.

เหตุร้องทุกข์เกิดจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรี ให้ร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค.

6. หลักเกณฑ์และวิธีการร้องทุกข์

ตามกฎหมาย ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 สรุปหลักเกณฑ์การร้องทุกข์ได้ดังนี้

6.1 ให้ร้องทุกข์ด้วยวาจา หรือปรึกษาหารือกับผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุให้ร้องทุกข์เสียก่อน (ถ้ามีความประสงค์)

6.2 ให้ร้องทุกข์เป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป หรือ ก.พ.ค. แล้วแต่กรณี

6.3 ให้ร้องทุกข์ได้สำหรับตนเองเท่านั้น จะร้องทุกข์สำหรับผู้อื่นไม่ได้ แต่มอบหมายให้ผู้อื่นร้องทุกข์แทนได้ในกรณีมีเหตุจำเป็นตามที่กำหนดไว้ในข้อ 10

6.4 หนังสือร้องทุกข์ต้องใช้ถ้อยคำสุภาพ อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญตามที่กำหนดไว้ในข้อ 8

6.5 กำหนดเวลาร้องทุกข์

(1) การร้องทุกข์ด้วยวาจา ไม่กำหนดเวลาไว้โดยตรง

(2) การร้องทุกข์เป็นหนังสือ ให้ร้องทุกข์ภายใน 30 วันนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์

6.6 การนับระยะเวลาร้องทุกข์ การนับวันทราบหรือถือว่าทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์ให้ถือปฏิบัติดังนี้

(1) ในกรณีที่เหตุร้องทุกข์เกิดจากการที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งเป็นหนังสือ ให้ถือว่าวันที่ผู้มีสิทธิร้องทุกข์ลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งเป็นวันทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์

(2) ในกรณีที่ไม่มีการลงชื่อรับทราบคำสั่งถ้าได้มีการแจ้งและมอบสำเนาคำสั่งให้และทำบันทึกการแจ้งพร้อมระบุข้อพยานไว้แล้ว ให้ถือว่าวันที่แจ้งนั้นเป็นวันทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์

(3) ในกรณีที่ไม่มีอาจแจ้งคำสั่งได้โดยตรง และได้แจ้งเป็นหนังสือพร้อมส่งสำเนาคำสั่ง 2 ฉบับทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกสั่ง เพื่อให้เก็บไว้ฉบับหนึ่งและอีกฉบับหนึ่งให้ลงลายมือชื่อ วัน เดือน ปี ที่รับทราบคำสั่ง แล้วส่งกลับคืนเมื่อล่วงพ้น 30 วันนับแต่วันที่ปรากฏการรับเอกสารในใบตอบรับทางไปรษณีย์ลงทะเบียน แม้ยังไม่ได้รับสำเนาคำสั่งกลับคืนก็ให้ถือว่าผู้ถูกสั่งได้รับทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์แล้ว

(4) ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติ โดยไม่มีคำสั่งเป็นหนังสือ ให้ถือว่าวันที่มีหลักฐานยืนยันว่าผู้มีสิทธิร้องทุกข์รับทราบหรือควรรับทราบคำสั่งนั้นเป็นวันทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์

(5) ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติโดยไม่มีคำสั่งอย่างใด ให้ถือว่าวันที่ผู้ร้องทุกข์ควรได้ทราบถึงการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาดังกล่าว เป็นวันทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์

6.7 การยื่นหรือส่งหนังสือร้องทุกข์

(1) การร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นหนึ่งขึ้นไป ให้ทำหนังสือถึงผู้มีอำนาจวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์และส่งหนังสือร้องทุกข์ที่หน่วยงานของผู้มีอำนาจดังกล่าว โดยแนบเอกสารที่เกี่ยวข้องพร้อมคำร้องทุกข์ ถ้าไม่อาจแนบได้ก็ให้ระบุเหตุไว้ด้วย และอาจส่งเรื่องร้องทุกข์ทางไปรษณีย์ลงทะเบียน หรือส่งผ่านผู้บังคับบัญชาก็ได้

(2) การร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค.ให้ทำหนังสือถึงประธาน ก.พ.ค. และยื่นคำร้องทุกข์ต่อพนักงานผู้รับคำร้องทุกข์ที่สำนักงาน ก.พ. หรือจะส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนไปยังสำนักงาน ก.พ. ก็ได้

7. สิทธิของผู้ร้องทุกข์

7.1 สิทธิคัดค้านผู้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์คือ ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปที่มีอำนาจวินิจฉัย หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ถ้าผู้นั้นมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) เป็นผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ หรือเป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาดังกล่าว

(2) มีส่วนได้เสียในเรื่องที่ร้องทุกข์

(3) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ร้องทุกข์

(4) มีความเกี่ยวพันทางเครือญาติกับบุคคลตาม (1) (2) หรือ (3) อันอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้องทุกข์

การคัดค้านต้องทำเป็นหนังสือแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านว่าจะทำให้การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ไม่ได้รับความจริงและความยุติธรรมอย่างไร

7.2 สิทธิขอแถลงการณ์ด้วยวาจาในชั้นการพิจารณาของผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ หากผู้มีอำนาจวินิจฉัยเห็นว่าการแถลงการณ์ด้วยวาจาไม่จำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ จะไม่ให้แถลงการณ์ด้วยวาจาก็ได้ แต่ให้บันทึกเหตุผลไว้

7.3 สิทธิในการถอนคำร้องทุกข์ ถ้าผู้ร้องทุกข์ไม่ประสงค์จะให้มีการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ต่อไป จะขอถอนคำร้องทุกข์ในเวลาใด ๆ ก่อนที่ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์จะมีคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดก็ได้ เมื่อมีการถอนคำร้องทุกข์ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยอนุญาต และสั่งจำหน่ายคำร้องทุกข์ออกจากสารบบ

7.4 สิทธิในการแต่งตั้งให้ทนายความหรือบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดแทนตนในกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ขั้นตอนใด ๆ ก็ได้

7.5 สิทธิในการได้รับแจ้งผลการวินิจฉัย

(1) เมื่อผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจวินิจฉัยได้วินิจฉัยร้องทุกข์เสร็จแล้ว ให้แจ้งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

(2) เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้จัดทำคำวินิจฉัยเสร็จสิ้น และได้รายงานให้ ก.พ.ค.เพื่อทราบ หากมีข้อแนะนำ หรือควรปรับปรุงประการใดและได้ปรับปรุงตามความเห็นของ ก.พ.ค.แล้ว ให้แจ้งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

7.6 สิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของผู้บังคับบัญชาหรือขององค์คณะวินิจฉัยของ ก.พ.ค. ให้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

8. หลักเกณฑ์การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์

8.1 การพิจารณาวินิจฉัยของผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป

(1) ให้พิจารณาจากเรื่องราวการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์ของผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ และในกรณีจำเป็นและสมควร อาจขอเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม รวมทั้งคำชี้แจงจากหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ ห้างหุ้นส่วน บริษัท ข้าราชการ หรือบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาได้

ในกรณีที่นัดให้ผู้ร้องทุกข์มาแถลงการณ์ด้วยวาจา ให้แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ทราบด้วยว่า ถ้าประสงค์จะแถลงแก้ก็ให้มาแถลงหรือมอบหมายเป็นหนังสือให้ข้าราชการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้แทนมาแถลงแก้ด้วยวาจาในการพิจารณาครั้งนั้นได้ ทั้งนี้ ให้แจ้งล่วงหน้าตามควรแก่กรณี และเพื่อประโยชน์ในการแถลงแก้ดังกล่าว ให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์หรือผู้แทน (ถ้ามี) เข้าฟังการแถลงการณ์ด้วยวาจาของผู้ร้องทุกข์ได้

(2) ให้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันนับแต่วันได้รับคำร้องทุกข์และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง แต่ถ้ามีความจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว ให้ขยายเวลาได้อีกไม่เกิน 30 วัน และให้บันทึกแสดงผลความจำเป็นที่ต้องขยายเวลาไว้ด้วย

ในกรณีที่ขยายเวลาแล้วการพิจารณายังไม่แล้วเสร็จ ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ ขยายเวลาพิจารณาได้อีกไม่เกิน 30 วัน และให้พิจารณากำหนดมาตรการที่จะทำให้การพิจารณา แล้วเสร็จโดยเร็วและบันทึกไว้เป็นหลักฐาน และให้ส่งหลักฐานดังกล่าวไปยังผู้บังคับบัญชา ชั้นเหนือขึ้นไปของผู้ร้องทุกข์ภายใน 10 วันนับแต่วันที่ครบกำหนดขยายเวลาครั้งแรก เพื่อที่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปจะได้ติดตามแนะนำและชี้แจงให้การพิจารณาแล้วเสร็จ โดยเร็ว แต่ถ้าปลัดกระทรวงเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ ให้ส่งหลักฐานดังกล่าวไปยัง เลขาธิการ ก.พ. ในฐานะเลขานุการของ ก.พ.ค. เพื่อดำเนินการต่อไป

(3) ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ มีอำนาจไม่รับเรื่องร้องทุกข์ ยกคำร้องทุกข์ หรือมีคำวินิจฉัยให้แก่ไขหรือยกเลิกคำสั่ง และให้เยียวยาความเสียหายให้ผู้ร้องทุกข์ หรือ ให้ดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม โดยให้นำระเบียบที่ ก.พ.ค. กำหนด ในเรื่องเดียวกันนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

8.2 การพิจารณาวินิจฉัยของ ก.พ.ค.

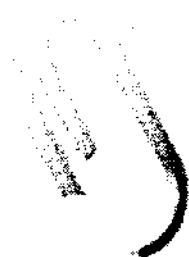
(1) ก.พ.ค. จะเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยเอง หรือตั้งกรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่ง หรือจะตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์เป็นองค์คณะวินิจฉัยก็ได้ ซึ่งต้องดำเนินการตามกฎหมาย ก.พ.ค.

(2) องค์คณะวินิจฉัยต้องพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ให้เสร็จภายใน 90 วันนับแต่ได้รับคำร้องทุกข์ถ้ามีความจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าวได้ ให้ขยายเวลาได้อีก 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 30 วัน โดยให้บันทึกเหตุผลความจำเป็นไว้ด้วย แต่ถ้า ขยายเวลาแล้วก็ยังไม่แล้วเสร็จให้ประธาน ก.พ.ค. พิจารณากำหนดมาตรการที่จะทำให้การพิจารณา วินิจฉัยแล้วเสร็จโดยเร็ว และบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

(3) ให้องค์คณะวินิจฉัยมีอำนาจไม่รับเรื่องร้องทุกข์ไว้พิจารณา หรือ ยกคำร้องทุกข์ หรือให้แก่ไขหรือยกเลิกคำสั่งและให้เยียวยาความเสียหายให้ผู้ร้องทุกข์ หรือให้ดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมตามระเบียบที่ ก.พ.ค. กำหนด

9. การนับระยะเวลา

การนับระยะเวลาในการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ สำหรับ เวลาเริ่มต้นให้นับวันถัดจากวันแรกแห่งเวลานั้นเป็นวันเริ่มนับระยะเวลา ส่วนเวลาสิ้นสุด ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาตรงกับวันหยุดราชการ ให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้าย แห่งระยะเวลา

ภาคผนวก

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนพ.ศ. ๒๕๕๑

ลักษณะ ๔

ข้าราชการพลเรือนสามัญ

หมวด ๖

วินัยและการรักษาวินัย

มาตรา ๘๐ ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องรักษาวินัยโดยกระทำการหรือไม่กระทำการตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ

ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ปฏิบัติราชการในต่างประเทศนอกจกต้องรักษาวินัยตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้แล้ว ต้องรักษาวินัยโดยกระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนดใน กฎ ก.พ. ล้วน

มาตรา ๘๑ ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ

มาตรา ๘๒ ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องกระทำการอันเป็นข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้

- (๑) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม
- (๒) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติของคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐบาล และปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ
- (๓) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เกิดผลดีหรือความก้าวหน้าแก่ราชการด้วยความตั้งใจอุตสาหะ เอาใจใส่ และรักษาประโยชน์ของทางราชการ
- (๔) ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ โดยไม่ขัดขืนหรือหลีกเลี่ยง แต่ถ้ามั่นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ของทางราชการ จะต้องเสนอความเห็นเป็นหนังสือทันทีให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้น และเมื่อได้เสนอความเห็นแล้ว ถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตาม
- (๕) ต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้

(๖) ต้องรักษาความลับของทางราชการ

(๗) ต้องสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคีและต้องช่วยเหลือกันในการปฏิบัติราชการระหว่างข้าราชการด้วยกันและผู้ร่วมปฏิบัติราชการ

(๘) ต้องต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรม และให้การสงเคราะห์แก่ประชาชนผู้ติดต่อราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตน

(๙) ต้องวางตนเป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ราชการและในการปฏิบัติการอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน กับจะต้องปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการว่าด้วยมารยาททางการเมืองของข้าราชการด้วย

(๑๐) ต้องรักษาชื่อเสียงของตน และรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย

(๑๑) กระทำการอื่นใดตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

มาตรา ๘๓ ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่กระทำการใดอันเป็นข้อห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) ต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา การรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้งถือว่าเป็นการรายงานเท็จด้วย

(๒) ต้องไม่ปฏิบัติราชการอันเป็นการกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำหรือได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

(๓) ต้องไม่อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น

(๔) ต้องไม่ประมาทเงินต่อในหน้าที่ราชการ

(๕) ต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

(๖) ต้องไม่ในกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

(๗) ต้องไม่กระทำการอย่างใดที่เป็นการกลั่นแกล้ง กดขี่ หรือข่มเหงกันในการปฏิบัติราชการ

(๘) ต้องไม่กระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

(๙) ต้องไม่ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการ

(๑๐) ไม่กระทำการอื่นใดตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

มาตรา ๘๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติตามมาตรา ๘๑ และมาตรา ๘๒ หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา ๘๓ ผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดวินัย

มาตรา ๘๕ การกระทำผิดวินัยในลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๑) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ โดยมีขอบเพื่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยทุจริต

(๒) ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

(๓) ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินสี่ชั่วโมง โดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

(๔) กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติก้าวอย่างร้ายแรง

(๕) ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ ข่มเหง หรือทำร้ายประชาชนผู้ติดต่อราชการอย่างร้ายแรง

(๖) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือได้รับโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๗) ละเว้นการกระทำหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๒ หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา ๘๓ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

(๘) ละเว้นการกระทำหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๐ วรรคสองและมาตรา ๘๒ (๑๑) หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา ๘๓ (๑๐) ที่มีกฎ ก.พ. กำหนดให้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา ๘๖ กฎ ก.พ. ตามมาตรา ๘๐ วรรคสอง มาตรา ๘๒ (๑๑) มาตรา ๘๓ (๘) และ (๑๐) และมาตรา ๘๕ (๘) ให้ใช้สำหรับการกระทำที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่กฎ ก.พ. ดังกล่าวใช้บังคับ

มาตรา ๘๗ ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัยและป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ. กำหนด

มาตรา ๘๘ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัย จะต้องได้รับโทษทางวินัย เว้นแต่มีเหตุอันควรงดโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๗ การดำเนินการทางวินัย

โทษทางวินัยมี ๕ สถาน ดังต่อไปนี้

- (๑) ภาคทัณฑ์
- (๒) ตัดเงินเดือน
- (๓) ลดเงินเดือน
- (๔) ปลดออก
- (๕) ไล่ออก

มาตรา ๘๙ การลงโทษข้าราชการพลเรือนสามัญให้ทำเป็นคำสั่ง ผู้สั่งลงโทษต้องสั่งลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดและต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรมและโดยปราศจากอคติ โดยในคำสั่งลงโทษให้แสดงว่าผู้ถูกลงโทษกระทำความผิดวินัยในกรณีใดและตามมาตราใด

หมวด ๗

การดำเนินการทางวินัย

มาตรา ๙๐ เมื่อมีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ทราบโดยเร็ว และให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้โดยเร็วด้วยความยุติธรรมและโดยปราศจากอคติ

ผู้บังคับบัญชาหรือผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ผู้ใดละเลย ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง หรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่สุจริตให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัย

อำนาจหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ตามหมวดนี้ ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ จะมอบหมายให้ผู้บังคับบัญชาระดับต่ำลงไป ปฏิบัติแทนตามหลักเกณฑ์ที่ ก.พ.

มาตรา ๕๑ เมื่อได้รับรายงานตามมาตรา ๕๐ หรือความดังกล่าวปรากฏต่อ ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ ตามมาตรา ๕๗ รับผิดชอบหรือสั่งให้ดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูล ที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ก็ให้ยุติเรื่องได้

ในกรณีที่เห็นว่ามีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัย โดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๒ หรือมาตรา ๕๓ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๕๒ ในกรณีที่ผลการสืบสวนหรือพิจารณาตามมาตรา ๕๑ ปรากฏว่ากรณีมีมูล ถ้าความผิดนั้นมิใช่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และได้แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐาน ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ พร้อมทั้งรับฟังคำชี้แจงของผู้ถูกกล่าวหาแล้วผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่ง บรรจุตามมาตรา ๕๗ เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดตามข้อกล่าวหา ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษ ตามควรแก่กรณีโดยไม่ต้องคณะกรรมการสอบสวนก็ได้

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ เห็นว่า ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำผิดตามข้อกล่าวหา ให้ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวสั่งยุติเรื่อง

มาตรา ๕๓ ในกรณีที่ผลการสืบสวนหรือพิจารณาตามมาตรา ๕๑ ปรากฏว่ากรณีมีมูล อันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ แต่งตั้ง คณะกรรมการสอบสวน ในการสอบสวนต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐาน ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ พร้อมทั้งรับฟังคำชี้แจงของผู้ถูกกล่าวหา เมื่อคณะกรรมการสอบสวน

ดำเนินการเสร็จ ให้รายงานผลการสอบสวนและความเห็นต่อผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ ตามมาตรา ๕๗

ถ้าผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ กระทำผิดตามข้อกล่าวหา ให้สั่งยุติเรื่อง แต่ถ้าเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดตามข้อกล่าวหา ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๖ หรือมาตรา ๕๗ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๕๔ การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนสำหรับกรณีที่ข้าราชการพลเรือน สามัญตำแหน่งต่างกัน หรือต่างกรมหรือต่างกระทรวงกันถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยร่วมกัน ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) สำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญในกรมเดียวกัน ที่อธิบดีหรือปลัดกระทรวง ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยร่วมกับผู้อยู่ได้บังคับบัญชา ให้ปลัดกระทรวงหรือรัฐมนตรีว่าการ กระทรวง แล้วแต่กรณีเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

(๒) สำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญต่างกรมในกระทรวงเดียวกันถูกกล่าวหาว่า กระทำผิดวินัยร่วมกัน ให้ปลัดกระทรวงเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เว้นแต่เป็นกรณีที่ ปลัดกระทรวงถูกกล่าวหาไปด้วย ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการ สอบสวน

(๓) สำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญต่างกระทรวงกันถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ร่วมกัน ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการ สอบสวน เว้นแต่เป็นกรณีที่มิใช่ผู้ถูกกล่าวหาดำรงตำแหน่งประเภทบริหารระดับสูงร่วมด้วย ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

(๔) สำหรับกรณีอื่น ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

มาตรา ๕๕ หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

ในกรณีที่เป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. จะดำเนินการ ทางวินัยโดยไม่ต้องสอบสวนก็ได้

มาตรา ๕๖ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ สั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนหรือลดเงินเดือนตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด

ในกรณีมีเหตุอันควรลดหย่อน จะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้ แต่สำหรับการลงโทษภาคทัณฑ์ให้ใช้เฉพาะกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อย

ในกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อยและมีเหตุอันควรลดโทษ จะลดโทษให้โดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

การลงโทษตามมาตรา ๕๗ ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ จะมีอำนาจสั่งลงโทษผู้อยู่ได้บังคับบัญชาในสถานโทษและอัตราโทษใดได้เพียงใด ให้เป็นไปตามที่

มาตรา ๕๗ ภายใต้บังคับวรรคสอง ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้ลงโทษปลดออกหรือไล่ออกตามความร้ายแรงแห่งกรณี ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อน จะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้ แต่ห้ามมิให้ลดโทษลงต่ำกว่าปลดออก

ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา ๕๓ วรรคหนึ่ง หรือผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๔ เห็นว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ส่งเรื่องให้อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาสังกัดอยู่ แล้วแต่กรณีพิจารณาเมื่อ อ.ก.พ. ดังกล่าวมีมติเป็นประการใดให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ สั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ.

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ไม่ใช่ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ หรือมาตรา ๕๗ ให้ผู้บังคับบัญชาตามมาตรา ๕๗ ระดับเหนือขึ้นไปมีอำนาจดำเนินการตามมาตรา ๕๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ หรือมาตรา ๕๗ ได้

ผู้ใดถูกลงโทษปลดออก ให้มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเสมือนว่าผู้นั้นลาออกจากราชการ

มาตรา ๕๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดให้ข้อมูลต่อผู้บังคับบัญชาหรือให้อภัยคำในฐานะพยานต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ อันเป็นประโยชน์และเป็นผลดียิ่งต่อทางราชการ ผู้บังคับบัญชาอาจพิจารณาให้บำเหน็จความชอบเป็นกรณีพิเศษได้

ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดอยู่ในฐานะที่อาจจะถูกกล่าวหาว่าร่วมกระทำผิดวินัยกับข้าราชการอื่น ให้ข้อมูลต่อผู้บังคับบัญชา หรือให้อภัยคำต่อบุคคลหรือคณะบุคคลตามความในวรรคหนึ่งเกี่ยวกับการกระทำผิดวินัยที่ได้กระทำมา จนเป็นเหตุให้มีการสอบสวนพิจารณาทางวินัยแก่ผู้เป็นต้นเหตุแห่งการกระทำผิด ผู้บังคับบัญชาอาจใช้ดุลพินิจกับผู้นั้นไว้เป็นพยานหรือพิจารณาลดโทษทางวินัยตามควรแก่กรณีได้

ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดให้ข้อมูลหรือให้อภัยคำในฐานะพยานตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองอันเป็นเท็จให้อถือว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัย

หลักเกณฑ์และวิธีการการให้บำเหน็จความชอบ การกันเป็นพยาน การลดโทษ และการให้ความคุ้มครองพยาน ให้เป็นไปตามที่กำหนดใน กฎ ก.พ.

กฎ ก.พ. ว่าด้วยการคุ้มครองพยานตามวรรคสี่ จะกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงาน ก.พ. หรือผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ จะดำเนินการย้าย โอน หรือดำเนินการอื่นใดโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมหรือเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชาของข้าราชการผู้นั้น และไม่ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนหรือกระบวนการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ได้

มาตรา ๕๕ ให้กรรมการสอบสวนตามมาตรา ๕๓ วรรคหนึ่ง เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและให้มีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพียงเท่าที่เกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของกรรมการสอบสวนและโดยเฉพาะให้มีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วยคือ

(๑) เรียกให้กระทรวง กรม ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ หรือห้างหุ้นส่วนบริษัท ที่แจ้งข้อเท็จจริง ส่งเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ส่งผู้แทนหรือบุคคลในสังกัดมาชี้แจงหรือให้อภัยคำเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน

(๒) เรียกผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลใด ๆ มาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสาร และหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน

มาตรา ๑๐๐ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหาเป็นหนังสือว่ากระทำ หรือละเว้นกระทำการใดที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถ้าเป็นการกล่าวหาต่อผู้บังคับบัญชาของ ผู้นั้นหรือต่อผู้มีหน้าที่สอบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ หรือเป็นการกล่าวหาโดยผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น หรือมีกรณีถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำ ความผิดอาญาอันมิใช่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับราชการหรือความผิด ลหุโทษ แม้ภายหลังผู้นั้นจะออกจากราชการไปแล้ว โดยมีสาเหตุตาย ผู้มีอำนาจดำเนินการ ทางวินัยมีอำนาจดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณา และดำเนินการทางวินัยตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ ต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยังมิได้ออกจากราชการ แต่ทั้งนี้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ ตามมาตรา ๕๗ ต้องดำเนินการสอบสวนตามมาตรา ๕๓ วรรคหนึ่ง ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่ผู้นั้นพ้นจากราชการ

ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้าผลการสอบสวนพิจารณาปรากฏว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัย อย่างไม่ร้ายแรงก็ให้คงโทษ

มาตรา ๑๐๑ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย อย่างร้ายแรงจนถูกตั้งกรรมการสอบสวน หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำผิดอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจ สั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ มีอำนาจสั่งพักราชการหรือสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนเพื่อรอฟังผล การสอบสวนหรือพิจารณา หรือผลแห่งคดีได้

ถ้าภายหลังปรากฏผลการสอบสวนหรือพิจารณาว่าผู้นั้นมิได้กระทำผิดหรือกระทำ ผิดไม่ถึงกับจะถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก และไม่มีกรณีที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ก็ให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติราชการหรือกลับเข้ารับราชการในตำแหน่งตามเดิม หรือตำแหน่งอื่นในประเภทเดียวกันและระดับเดียวกันหรือในตำแหน่งประเภทและระดับที่ ก.พ. กำหนด ทั้งนี้ ผู้นั้นต้องมีคุณสมบัติตรงตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนั้น

เมื่อได้มีการสั่งให้ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดพักราชการหรือออกจากราชการไว้ก่อนแล้วภายหลังปรากฏว่าผู้นั้นมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงในกรณีอื่นอีก ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ มีอำนาจดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณา และแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา ๕๓ ตลอดจนดำเนินการทางวินัยตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ต่อไปได้

ในกรณีที่สั่งให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนกลับเข้ารับราชการ หรือสั่งให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนออกจากราชการด้วยเหตุอื่นที่มีใช่เป็นการลงโทษเพราะกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงก็ให้ผู้นั้นมีสถานภาพเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญตลอดระยะเวลาระหว่างที่ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนเสมือนว่าผู้นั้นเป็นผู้ถูกสั่งพักราชการ

เงินเดือน เงินอื่นที่จ่ายเป็นรายเดือน และเงินช่วยเหลืออย่างอื่น และการจ่ายเงินดังกล่าวของผู้ถูกสั่งพักราชการ และผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ให้เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบว่าด้วยการนั้น

การสั่งพักราชการให้สั่งพักตลอดเวลาที่สอบสวนหรือพิจารณา เว้นแต่ผู้ถูกสั่งพักราชการผู้ใดได้รับทุกข์ตามมาตรา ๑๒๒ และผู้มีอำนาจพิจารณาคำร้องทุกข์เห็นว่าสมควรสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการก่อนการสอบสวนหรือพิจารณาเสร็จสิ้นเนื่องจากพฤติการณ์ของผู้ถูกสั่งพักราชการไม่เป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนหรือพิจารณา และไม่ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยต่อไป หรือเนื่องจากการดำเนินการทางวินัยได้ล่วงพ้นหนึ่งปีนับแต่วันพักราชการแล้ว ยังไม่แล้วเสร็จและผู้ถูกสั่งพักราชการไม่มีพฤติกรรมดังกล่าว ให้ผู้มีอำนาจสั่งพักราชการสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการก่อนการสอบสวนหรือพิจารณาเสร็จสิ้น

ให้นำความในวรรคหกมาใช้บังคับกับกรณีถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนด้วย

หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสั่งพักราชการ การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ระยะเวลาให้พักราชการและให้ออกจากราชการไว้ก่อน การให้กลับเข้าปฏิบัติราชการหรือกลับเข้ารับราชการและการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามผลการสอบสวนหรือพิจารณาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

มาตรา ๑๐๒ การลงโทษข้าราชการพลเรือนสามัญในส่วนราชการที่มีกฎหมายว่าด้วยวินัยข้าราชการโดยเฉพาะ ในกรณีเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามพระราชบัญญัตินี้จะลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้หรือลงทัณฑ์หรือลงโทษตามกฎหมายว่าด้วยวินัยข้าราชการนั้นอย่างใดอย่างหนึ่งตามควรแก่กรณีและพฤติการณ์ก็ได้ แต่ถ้าเป็นกรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ว่าจะได้ลงทัณฑ์หรือลงโทษตามกฎหมายดังกล่าวแล้วหรือไม่ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๐๓ เมื่อผู้บังคับบัญชาได้สั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้หรือลงทัณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยข้าราชการโดยเฉพาะ หรือสั่งยุติเรื่อง หรืองดโทษแล้ว ให้รายงาน อ.ก.พ. กระทรวงซึ่งผู้ถูกดำเนินการทางวินัยสังกัดอยู่เพื่อพิจารณา เว้นแต่เป็นกรณีดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการต่างกระทรวงกัน หรือกรณีดำเนินการทางวินัยตามมติ อ.ก.พ. กระทรวงตามมาตรา ๘๘ วรรคสองให้รายงาน ก.พ. ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ ก.พ. กำหนด

ในกรณีที่ อ.ก.พ. กระทรวงหรือ ก.พ. เห็นว่าการดำเนินการทางวินัยเป็นการไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม หากมีมติเป็นประการใด ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามที่ อ.ก.พ. กระทรวงหรือ ก.พ. มีมติ

ในกรณีตามวรรคสองและในการดำเนินการตามมาตรา ๑๐๔ ให้ ก.พ. มีอำนาจสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ. กำหนดตามมาตรา ๘๕

มาตรา ๑๐๔ ในการดำเนินการของ อ.ก.พ. กระทรวงตามมาตรา ๘๘ วรรคสอง หรือมาตรา ๑๐๓ วรรคสอง หากผู้แทน ก.พ. ซึ่งเป็นกรรมการใน อ.ก.พ. กระทรวงดังกล่าวเห็นว่าการดำเนินการของผู้บังคับบัญชาหรือมติ อ.ก.พ. กระทรวง เป็นการไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือปฏิบัติไม่เหมาะสม ให้รายงาน ก.พ. เพื่อพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณีต่อไป และเมื่อ ก.พ. มีมติเป็นประการใด ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามที่ ก.พ. มีมติ ทั้งนี้ เว้นแต่ผู้ถูกลงโทษได้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษของผู้บังคับบัญชาต่อ ก.พ.ค. ในกรณีเช่นนี้ให้ ก.พ. แจ้งมติต่อ ก.พ.ค. เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์

มาตรา ๑๐๕ เมื่อมีกรณีเพิ่มโทษ ลดโทษ คงโทษ หรือยกโทษ ให้ผู้สั่งมีคำสั่งใหม่ และในคำสั่งดังกล่าวให้สั่งยกเลิกคำสั่งลงโทษเดิม พร้อมทั้งระบุวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับโทษที่ได้รับไปแล้ว ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

มาตรา ๑๐๖ ข้าราชการพลเรือนสามัญซึ่งโอนมาตามมาตรา ๖๔ ผู้ใดมีกรณีกระทำผิดวินัยอยู่ก่อนวันโอนมาบรรจุ ให้ผู้บังคับบัญชาของผู้โอนนั้นดำเนินการทางวินัยตามหมวดนี้โดยอนุโลม แต่ถ้าเป็นเรื่องที่อยู่ในระหว่างการสืบสวนหรือพิจารณา หรือสอบสวนของผู้บังคับบัญชาเดิมก่อนวันโอนก็ให้สืบสวนหรือพิจารณา หรือสอบสวนต่อไปจนเสร็จ แล้วส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาของผู้โอนนั้นพิจารณาดำเนินการต่อไปตามหมวดนี้โดยอนุโลม แต่ทั้งนี้ในการสั่งลงโทษทางวินัยให้พิจารณาตามความผิดและลงโทษตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นหรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการที่โอนมานั้นแล้วแต่กรณี

หมวด ๘

การออกจากราชการ

มาตรา ๑๐๗ ข้าราชการพลเรือนสามัญออกจากราชการเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ
- (๓) ลาออกจากราชการและได้รับอนุญาตให้ลาออกหรือการลาออกมีผลตาม

มาตรา ๑๐๘

(๔) ถูกสั่งให้ออกตามมาตรา ๕๘ มาตรา ๖๗ มาตรา ๑๐๑ มาตรา ๑๑๐ หรือ มาตรา ๑๑๑ หรือ

- (๕) ถูกสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออก

วันออกจากราชการตาม (๔) และ (๕) ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ. กำหนด

มาตรา ๑๐๘ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดเมื่ออายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในสิ้นปีงบประมาณและทางราชการมีคามจำเป็นที่จะให้รับราชการต่อไปเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในทางวิชาการหรือหน้าที่ที่ต้องใช้ความสามารถเฉพาะตัว ในตำแหน่งตามมาตรา ๕๖ (๓) (ง) หรือ (จ) หรือ (๔) (ค) หรือ (ง) จะให้รับราชการต่อไปอีกไม่เกินสิบปีก็ได้ตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

มาตรา ๑๐๙ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดประสงค์จะลาออกจากราชการให้ยื่นหนังสือขอลาออกต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปชั้นหนึ่งโดยยื่นล่วงหน้าก่อนวันขอลาออกไม่น้อยกว่าสามสิบวันเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ เป็นผู้พิจารณาก่อนวันขอลาออก

ในกรณีที่ผู้ประสงค์จะลาออกยื่นหนังสือขอลาออกล่วงหน้าน้อยกว่าสามสิบวัน และผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ เห็นว่ามีเหตุผลและความจำเป็นจะอนุญาตให้ลาออกตามวันที่ขอลาออกก็ได้

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ เห็นว่าจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ราชการ จะยับยั้งการลาออกไว้เป็นเวลาไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันขอลาออกก็ได้ ในกรณีเช่นนั้นถ้าผู้ขอลาออกมิได้ถอนใบลาออกก่อนครบกำหนดระยะเวลาการยับยั้งให้ถือว่า การลาออกนั้นมีผลเมื่อครบกำหนดเวลาตามที่ได้ยับยั้งไว้

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ มิได้ยับยั้งตามวรรคสาม ให้การลาออกนั้นมีผลตั้งแต่วันขอลาออก

ในกรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดประสงค์จะลาออกจากราชการเพื่อดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ตำแหน่งทางการเมือง หรือตำแหน่งอื่นที่ ก.พ. กำหนด หรือเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้ยื่นหนังสือขอลาออกต่อผู้บังคับบัญชาตามวรรคหนึ่ง และให้การลาออกมีผลนับตั้งแต่วันที่ผู้นั้นขอลาออก

หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการลาออก การพิจารณาอนุญาตให้ลาออกและการยับยั้งการลาออกจากราชการ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ. กำหนด

มาตรา ๑๑๐ ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ มีอำนาจสั่งให้ข้าราชการพลเรือนสามัญออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุผลแทนตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการของตนได้โดยสม่ำเสมอ

(๒) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดสมัครไปปฏิบัติงานใด ๆ ตามความประสงค์ของทางราชการ

(๓) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดขาดคุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา ๓๖ ก. (๑) หรือ (๓) หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๖ ข. (๑) (๓) (๖) หรือ (๗)

(๔) เมื่อทางราชการเลิกหรือยุบหน่วยงานหรือตำแหน่งที่ข้าราชการพลเรือนสามัญปฏิบัติหน้าที่หรือดำรงอยู่ สำหรับผู้ที่ออกจากราชการในกรณีนี้ให้ได้รับเงินชดเชยตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กระทรวงการคลังกำหนดด้วย

(๕) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการ

(๖) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติดนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ถ้าให้ผู้นั้นรับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ

(๗) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีกรณีถูกสอบสวนว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา ๕๓ และผลการสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะพึงลงโทษตามมาตรา ๕๗ วรรคหนึ่งแต่มีมลทินหรือมีหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ

(๘) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษหรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาลซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก

การสั่งให้ออกจากราชการตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. ทั้งนี้ให้นำมาตรา ๕๗ วรรคสอง มาใช้บังคับกับการสั่งให้ออกจากราชการตามกรณี (๑) เฉพาะมาตรา ๓๖ ก. (๑) กรณี (๖) และกรณี (๗) โดยอนุโลม

เมื่อผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ สั่งให้ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดออกจากราชการตามมาตรานี้แล้ว ให้รายงาน อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี และให้นำมาตรา ๑๐๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๑๑ เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดไปรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ สั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการ

ผู้ใดถูกสั่งให้ออกจากราชการตามวรรคหนึ่ง และต่อมาปรากฏว่าผู้นั้นมีกรณีที่จะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรานี้อยู่ก่อนไปรับราชการทหาร ก็ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ มีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้ออกตามวรรคหนึ่งเป็นให้ออกจากราชการตามมาตรานี้นั้นได้

มาตรา ๑๑๒ ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ไม่ใช่ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๑๑๐ โดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ระดับเหนือขึ้นไปมีอำนาจดำเนินการตามมาตรา ๑๑๐ ได้

มาตรา ๑๑๓ การออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ดำรงตำแหน่งที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันออกจากราชการ เว้นแต่ออกจากราชการเพราะความตายให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงทราบ

หมวด ๕ การอุทธรณ์

มาตรา ๑๑๔ ผู้ใดถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา ๑๑๐ (๑) (๓) (๕) (๖) (๗) และ (๘) ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่ง

การอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค.

มาตรา ๑๑๕ ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ก.พ.ค. จะพิจารณาวินิจฉัยเองหรือจะตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ เพื่อกำหนดให้เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ก็ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค.

มาตรา ๑๑๖ เมื่อ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยนั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ก.พ.ค. มีคำวินิจฉัย

ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของ ก.พ.ค. ให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค.

ผู้บังคับบัญชาผู้ใดไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการจงใจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น

มาตรา ๑๑๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการ ก.พ.ค. และกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งลงโทษหรือสั่งให้ออกจากราชการอันเป็นเหตุให้มีการอุทธรณ์ส่งสำนวนการสอบสวนและการลงโทษให้ ก.พ.ค. ภายในเวลาที่กำหนด

(๒) สั่งให้กระทรวง กรม ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ รวมตลอดทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งตัว

ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดมาให้อ้อยคำ ในการนี้จะกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนใหม่ หรือสอบสวนเพิ่มเติมไว้ด้วยก็ได้

(๑) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของกระทรวง กรม ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลใดที่เกี่ยวข้อง มาให้อ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

(๔) เข้าไปในอาคาร หรือสถานที่ใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของ ก.พ.ค. ทั้งนี้ ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น

(๕) สอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติม

มาตรา ๑๑๘ การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามมาตรา ๑๑๔ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จ ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้การพิจารณา ไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ขยายระยะเวลาได้อีกซึ่งไม่เกินสองครั้ง โดยแต่ละครั้ง จะต้องไม่เกินหกสิบวัน และให้บันทึกเหตุขัดข้องให้ปรากฏไว้ด้วย

มาตรา ๑๑๙ ข้าราชการพลเรือนสามัญซึ่งโอนมาตามมาตรา ๖๔ ผู้ใดถูกสั่งลงโทษ ทางวินัยอยู่ก่อนวันโอนมาบรรจุ และผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ได้ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงาน บุคคลส่วนท้องถิ่นหรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการที่โอนมาแต่ยังไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ ตามกฎหมายดังกล่าว ก็ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา ๑๑๔ ได้ แต่ถ้าผู้นั้นได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นหรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ ที่โอนมาไว้แล้วและในวันที่ผู้นั้นได้โอนมาบรรจุเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ การพิจารณาวินิจฉัย อุทธรณ์ยังไม่แล้วเสร็จก็ให้ส่งเรื่องให้ ก.พ.ค. เป็นผู้พิจารณาอุทธรณ์

มาตรา ๑๒๐ ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ให้ ก.พ.ค. มีอำนาจไม่รับอุทธรณ์ ยกอุทธรณ์หรือมีคำวินิจฉัยให้แก่ไขหรือยกเลิกคำสั่งลงโทษ และให้เยียวยาความเสียหาย ให้ผู้อุทธรณ์ หรือให้ดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ตามระเบียบที่ ก.พ.ค. กำหนด

การวินิจฉัยให้แก้ไขหรือให้ดำเนินการอื่นตามวรรคหนึ่ง ก.พ.ค. จะให้เพิ่มโทษไม่ได้ เว้นแต่เป็นกรณีได้รับแจ้งจาก ก.พ. ตามมาตรา ๑๐๔ ว่าสมควรเพิ่มโทษ ในกรณีเช่นนั้น ก.พ.ค. มีอำนาจวินิจฉัยให้เพิ่มโทษได้

มาตรา ๑๒๑ เมื่อมีกรณีดังต่อไปนี้ กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์อาจถูกคัดค้านได้

- (๑) รู้เห็นเหตุการณ์ในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษหรือการถูกสั่งให้ออกจากราชการ
- (๒) มีส่วนได้เสียในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษหรือการถูกสั่งให้ออกจากราชการ
- (๓) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้อุทธรณ์
- (๔) เป็นผู้กล่าวหา หรือเป็นหรือเคยเป็นผู้บังคับบัญชาผู้ส่งลงโทษหรือสั่งให้ออกจากราชการ
- (๕) เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยหรือการสั่งให้ออกจากราชการที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ
- (๖) มีความเกี่ยวพันทางเครือญาติหรือทางการสมรสกับบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) อันอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้อุทธรณ์

กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ซึ่งมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้แจ้งต่อประธาน ก.พ.ค. และถอนตัวจากการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์

การยื่นคำคัดค้าน และการพิจารณาคัดค้าน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค.

หมวด ๑๐

การร้องทุกข์

มาตรา ๑๒๒ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีความลับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อด่านของผู้บังคับบัญชา และเป็นกรณีที่ไม้อาจอุทธรณ์ตามหมวด ๙ การอุทธรณ์ได้ ผู้นั้นมีสิทธิร้องทุกข์ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในหมวดนี้

มาตรา ๑๒๓ การร้องทุกข์ที่เหตุเกิดจากผู้บังคับบัญชา ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชา
ชั้นเหนือขึ้นไป ตามลำดับ

การร้องทุกข์ที่เหตุเกิดจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือ
รับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงรัฐมนตรี
เจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรี ให้ร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค.

เมื่อ ก.พ.ค. ได้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ประการใดแล้ว ให้หัวหน้าส่วนราชการ
ระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือ
ต่อรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี ดำเนินการ
ให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค.

การร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง
ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค.

มาตรา ๑๒๔ ในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ให้ ก.พ.ค. มีอำนาจไม่รับ
เรื่องร้องทุกข์ ยกคำร้องทุกข์ หรือมีคำวินิจฉัยชี้แจงหรือยกเลิกคำสั่ง และให้เยียวยาความเสียหาย
ให้ผู้ร้องทุกข์ หรือให้ดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมตามระเบียบที่
ก.พ.ค. กำหนด

ในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ก.พ.ค. จะพิจารณาวินิจฉัยเอง หรือจะตั้ง
กรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่ง หรือจะตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณา
วินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ก็ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค. และในการปฏิบัติหน้าที่
ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา
และให้มีอำนาจตามมาตรา ๑๑๗ โดยอนุโลม

มาตรา ๑๒๕ เมื่อมีกรณีดังต่อไปนี้ กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์อาจถูกคัดค้านได้

(๑) เป็นผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุให้เกิดความคับข้องใจ หรือเป็นผู้อยู่ได้บังคับบัญชา
ของผู้บังคับบัญชาดังกล่าว

(๒) มีส่วนได้เสียในเรื่องที่ร้องทุกข์

(๓) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ร้องทุกข์

(๔) มีความเกี่ยวพันทางเครือญาติหรือทางการสมรสกับบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) อันอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้องทุกข์

กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ซึ่งมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้แจ้งต่อประธาน ก.พ.ค. และถอนตัวจากการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์

การยื่นคำคัดค้าน และการพิจารณาคัดค้าน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค.

หมวด ๑๑

การคุ้มครองระบบคุณธรรม

มาตรา ๑๒๖ ในกรณีที่ ก.พ.ค. เห็นว่ากฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใดที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ และมุ่งหมายให้ใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่สอดคล้องกับระบบคุณธรรมตามมาตรา ๔๒ ให้ ก.พ.ค. แจ้งให้หน่วยงานหรือผู้ออกกฎ ระเบียบ หรือคำสั่งดังกล่าวทราบเพื่อดำเนินการแก้ไข หรือยกเลิกตามควรแก่กรณี

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๑๒๗ ให้ ก.พ. อ.ก.พ. วิสามัญ และ อ.ก.พ. สามัญ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ก.พ. หรือจนกว่าจะได้แต่งตั้ง อ.ก.พ. วิสามัญ หรืออนุกรรมการใน อ.ก.พ. สามัญแล้วแต่กรณี ตามพระราชบัญญัตินี้

การดำเนินการแต่งตั้ง ก.พ. ให้กระทำให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๒๕ ในระหว่างที่ยังมิได้ดำเนินการให้มี ก.พ.ล. ให้ ก.พ. ทำหน้าที่ ก.พ.ล. ตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ก.พ.ล. ตามพระราชบัญญัตินี้

การดำเนินการแต่งตั้ง ก.พ.ล. ให้กระทำให้เสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๓๐ ผู้ใดเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ หรือข้าราชการพลเรือนในพระองค์ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ผู้นั้นเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ หรือข้าราชการพลเรือนในพระองค์ ตามพระราชบัญญัตินี้โดยอัตโนมัติ ต่อไป

มาตรา ๑๓๑ ในระหว่างที่ ก.พ. ยังมิได้จัดทำมาตรฐานกำหนดตำแหน่งตามมาตรา ๔๘ บทบัญญัติในลักษณะ ๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญ และลักษณะ ๕ ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ ยังไม่ใช้บังคับ โดยให้นำบทบัญญัติในลักษณะ ๓ ข้าราชการพลเรือนสามัญ และลักษณะ ๔ ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตลอดจนบัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการพลเรือนและบัญชีอัตราเงินประจำตำแหน่ง ข้าราชการพลเรือนท้ายพระราชบัญญัติเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง พ.ศ. ๒๕๓๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติมมาใช้บังคับแก่ข้าราชการพลเรือนสามัญและข้าราชการพลเรือนในพระองค์ไปพลางก่อน จนกว่า ก.พ. จะจัดทำมาตรฐานกำหนดตำแหน่งเสร็จ และจัดตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ ของทุกส่วนราชการเข้าประเภทตำแหน่ง สายงาน และระดับตำแหน่งตามมาตรฐานกำหนด ตำแหน่ง และประกาศให้ทราบจึงให้นำบทบัญญัติในลักษณะ ๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญ และลักษณะ ๕ ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ แห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ก.พ. ประกาศเป็นต้นไป และให้ผู้บังคับบัญชาสั่งแต่งตั้งข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งใหม่ภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่ ก.พ. ประกาศ

ในการจัดตำแหน่งและการแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนสามัญตามวรรคหนึ่ง หากมี เหตุผลและความจำเป็น ก.พ. อาจอนุมัติให้แต่งตั้งข้าราชการพลเรือนสามัญผู้มีคุณสมบัติต่างไปจาก คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งตามที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะตัวได้

ให้ ก.พ. ดำเนินการประกาศตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๓๒ ในระหว่างที่ยังมิได้ตราพระราชกฤษฎีกา หรือออกกฎ ก.พ. ข้องบังคับ หรือระเบียบหรือกำหนดกรณีใด เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ให้นำพระราชกฤษฎีกา กฎ ก.พ. ข้องบังคับ หรือระเบียบหรือกรณีที่กำหนดไว้แล้วซึ่งใช้อยู่เดิมมาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้

ในกรณีที่ไม่อาจนำพระราชกฤษฎีกา กฎ ก.พ. ข้องบังคับ หรือระเบียบหรือกรณีที่กำหนดไว้แล้วมาใช้บังคับได้ตามวรรคหนึ่ง การจะดำเนินการประการใดให้เป็นไปตามที่ ก.พ. กำหนด

มาตรา ๑๓๓ ข้าราชการพลเรือนผู้ใดมีกรณีกระทำผิดวินัยหรือกรณีที่สมควรให้ออกจากราชการอยู่ก่อนวันที่บทบัญญัติในลักษณะ ๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญ และลักษณะ ๕ ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ แห่งพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ผู้บังคับบัญชาตามพระราชบัญญัตินี้ มีอำนาจสั่งลงโทษผู้นั้นหรือสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนที่ใช้อยู่ในขณะนั้น ส่วนการสอบสวน การพิจารณา และการดำเนินการเพื่อลงโทษหรือให้ออกจากราชการ ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่

(๑) กรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้สั่งให้สอบสวนโดยถูกต้องตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะนั้นไปแล้วก่อนวันที่บทบัญญัติในลักษณะ ๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญ และลักษณะ ๕ ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ แห่งพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และยังไม่เสร็จก็ให้สอบสวนตามกฎหมายนั้นต่อไปจนกว่าจะแล้วเสร็จ

(๒) ในกรณีที่ได้มีการสอบสวนหรือพิจารณาโดยถูกต้องตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะนั้นเสร็จไปแล้วก่อนวันที่บทบัญญัติในลักษณะ ๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญ และลักษณะ ๕ ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ แห่งพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้การสอบสวนหรือพิจารณาแล้วแต่กรณีนั้นเป็นอันใช้ได้

(๓) กรณีที่ได้มีการรายงานหรือส่งเรื่อง หรือนำสำเนาเสนอ หรือส่งให้ อ.ก.พ. สามัญไต่พิจารณาโดยถูกต้องตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะนั้น และ อ.ก.พ. สามัญพิจารณา เรื่องนั้นยังไม่เสร็จก็ให้ อ.ก.พ. สามัญ พิจารณาตามกฎหมายต่อไปจนกว่าจะบอว่าเสร็จ

มาตรา ๑๓๔ ข้าราชการพลเรือนซึ่งโอนมาจากพนักงานส่วนท้องถิ่นหรือข้าราชการ ประเภทอื่นก่อนวันที่บทบัญญัติในลักษณะ ๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญ และลักษณะ ๕ ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ แห่งพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ผู้ใดมีกรณีกระทำความผิดวินัยหรือกรณีที่สามารถให้ออกจากงาน หรือให้ออกจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น หรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการนั้นอยู่ก่อนวันที่บทบัญญัติในลักษณะ ๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญ และลักษณะ ๕ ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ แห่งพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ผู้บังคับบัญชาตามพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจดำเนินการลงวินัยแก่ผู้นั้น หรือดำเนินการสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการได้ ทั้งนี้ ให้นับมาตรา ๑๐๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๓๕ ผู้ใดถูกสั่งลงโทษหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการตามพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ถ้ายังมีได้ยื่นอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวและยังไม่พ้นกำหนดเวลาอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ในวันถัดมาบัญญัติในลักษณะ ๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญและลักษณะ ๕ ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ แห่งพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้มีสิทธิอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัตินี้ได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันถัดมาบัญญัติในลักษณะ ๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญ และลักษณะ ๕ ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ แห่งพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๓๖ เรื่องอุทธรณ์และเรื่องร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่ได้ยื่นไว้ก่อนวันที่บทบัญญัติในลักษณะ ๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญ และลักษณะ ๕ ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ แห่งพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและอยู่ในอำนาจการพิจารณาของ อ.ก.พ. สามัญ หรือ ก.พ. ให้ อ.ก.พ. สามัญ หรือ ก.พ. บอว่าเสร็จพิจารณาต่อไปจนกว่าจะบอว่าเสร็จ

เรื่องอุทธรณ์และเรื่องร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่ได้ยื่นต่อ อ.ก.พ. สามัญ หรือ ก.พ. ในวันหรือหลังวันที่บทบัญญัติในลักษณะ ๔

ข้าราชการพลเรือนสามัญ และลักษณะ ๕ ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ แห่งพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและเป็นกรณีที่มีการลงโทษหรือสั่งการไว้ก่อนวันที่บทบัญญัติในลักษณะ ๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญ และลักษณะ ๕ ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ แห่งพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ ก.พ.ค. เป็นผู้พิจารณาดำเนินการต่อไป

มาตรา ๑๓๗ การใดที่อยู่ระหว่างดำเนินการหรือเคยดำเนินการได้ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ และมีได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือมีกรณีที่ไม่อาจดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ การดำเนินการต่อไปในเรื่องนั้นจะสมควรดำเนินการประการใดให้เป็นไปตามที่ ก.พ. กำหนด

มาตรา ๑๓๘ การปรับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนสามัญ เข้าตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ข้าราชการพลเรือนสามัญที่ได้รับเงินเดือนยังไม่ถึงขั้นต่ำของระดับตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้ได้รับเงินเดือนไม่ต่ำกว่าขั้นต่ำชั่วคราวตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ และให้ได้รับการปรับเงินเดือนจนได้รับเงินเดือนในขั้นต่ำของระดับตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๑๓๙ ในกรณีที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการประเภทต่าง ๆ กำหนดให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการพลเรือนสามัญมาใช้บังคับ หรือใช้บังคับโดยอนุโลม ให้ยังคงนำพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาใช้บังคับหรือใช้บังคับโดยอนุโลมต่อไป การให้นำพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับกับข้าราชการประเภทดังกล่าวทั้งหมดหรือบางส่วน ให้กระทำได้โดยมติขององค์กรกลางบริหารงานบุคคลหรือองค์กรที่ทำหน้าที่องค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการประเภทนั้น ๆ โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

กฎ ก.พ.ค.

ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์

พ.ศ. ๒๕๕๑

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์ และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๑ (๕) มาตรา ๑๑๔ วรรคสอง มาตรา ๑๑๕ และมาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ก.พ.ค. จึงออกกฎ ก.พ.ค. ไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎ ก.พ.ค. นี้เรียกว่า “กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๑”

ข้อ ๒ กฎ ก.พ.ค. นี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในกฎ ก.พ.ค. นี้

“ผู้อุทธรณ์” หมายความว่า ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ และผู้ที่รับมอบหมายให้อุทธรณ์แทน

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้อุทธรณ์และคู่กรณีในอุทธรณ์

“คู่กรณีในอุทธรณ์” หมายความว่า ผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษทางวินัยหรือสั่งให้ออกจากราชการ ตามมาตรา ๑๑๐ (๑) (๓) (๕) (๖) (๗) และ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์

“พนักงานผู้รับอุทธรณ์” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน ก.พ. ได้มอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการรับอุทธรณ์ การตรวจหนังสืออุทธรณ์

“นิติกรผู้รับผิดชอบสำนวน” หมายความว่า นิติกรที่สำนักงาน ก.พ. ได้มอบหมายให้รับผิดชอบสำนวนเรื่องอุทธรณ์

“นิติกรผู้แถลง” หมายความว่า นิติกรผู้แถลงประจำสำนวนที่สำนักงาน ก.พ. ได้มอบหมายให้เป็นผู้แถลงเรื่องอุทธรณ์ต่อองค์คณะวินิจฉัย

“กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์” หมายความว่า กรรมการ ก.พ.ค. และบุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้งจาก ก.พ.ค. เพื่อเป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์

“องค์คณะวินิจฉัย” หมายความว่า ก.พ.ค. หรือคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ที่ ก.พ.ค. ตั้งเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องอุทธรณ์ และต้องมีกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์อย่างน้อยสองคน จึงจะเป็นองค์คณะวินิจฉัย

“กรรมการเจ้าของสำนวน” หมายความว่า กรรมการ ก.พ.ค. กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ และประธานกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากประธาน ก.พ.ค. ให้เป็นผู้รับผิดชอบสำนวนเรื่องอุทธรณ์

ข้อ ๔ ให้ประธาน ก.พ.ค. รักษาการตามกฎหมาย ก.พ.ค. นี้ และให้มีอำนาจออกประกาศหรือคำสั่งเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามกฎหมาย ก.พ.ค. นี้

ในกรณีที่มิมีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมาย ก.พ.ค. นี้ ประธาน ก.พ.ค. อาจหาเรื่องที่ประชุม ก.พ.ค. เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยก็ได้

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๕ วิธีพิจารณาอุทธรณ์ของ ก.พ.ค. เป็นวิธีพิจารณาโดยใช้ระบบได้ส่วนตามที่กำหนดในกฎหมาย ก.พ.ค. นี้

ในกรณีที่กฎหมายหรือระเบียบตามวรรคหนึ่ง มิได้กำหนดเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ ให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

ข้อ ๖ ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ก.พ.ค. นี้หรือตามที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นสมควร หรือถ้ากรณีนี้คำขอ ประธาน ก.พ.ค. มีอำนาจยื่นหรือขยายได้ตามความจำเป็น เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ข้อ ๗ ในกรณีที่มิได้มีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมาย ก.พ.ค. ในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาในการเสนอเรื่องอุทธรณ์และตรวจอุทธรณ์ การแสวงหาข้อเท็จจริง การสรุปสำนวน การรับฟังพยานหลักฐาน หรือในการดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างอื่นก่อนมีคำวินิจฉัย เมื่อองค์คณะวินิจฉัยเห็นสมควรหรือเมื่อคู่กรณีฝ่ายที่เสียหายเนื่องจากการที่มิได้ปฏิบัติ เช่นว่านั้นมีคำขอ องค์คณะวินิจฉัยมีอำนาจสั่งยกเลิกกระบวนการพิจารณาที่ผิดกฎหมาย ก.พ.ค. นั้นเสียทั้งหมด หรือบางส่วน หรือสั่งแก้ไขหรือมีคำสั่งในเรื่องนั้นอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่เห็นสมควร

ข้อความดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง คู่กรณีฝ่ายที่เสียหายอาจยกขึ้นได้ไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนมีคำสั่งหรือคำวินิจฉัย แต่ต้องไม่เกินแปดวัน นับแต่วันที่ทราบถึงเหตุดังกล่าว หรือมิได้ให้สัตยาบันแก่การนั้น

การยกเลิกกระบวนการพิจารณาตามวรรคหนึ่ง อันมิใช่เรื่องที่คู่กรณีจะเสียไม่ดำเนินกระบวนการพิจารณาเรื่องนั้นภายในระยะเวลาที่กฎหมาย กฎ ก.พ.ค. หรือท้องถิ่นคณะวินิจฉัยกำหนดไว้ ไม่ตัดสิทธิคู่กรณีนั้นในอันที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นใหม่ให้ถูกต้องได้

ข้อ ๘ การทำคำขอหรือคำร้องต่อ ก.พ.ค. ในกระบวนการพิจารณาของ ก.พ.ค. ให้ทำเป็นหนังสือ เว้นแต่ ก.พ.ค. จะอนุญาตให้ทำด้วยวาจา ในกรณีเช่นนี้ให้ ก.พ.ค. พิจารณาจัดแจ้งข้อความนั้นไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณา

ข้อ ๙ ให้มีการจัดแจ้งรายงานการไต่สวน การนั่งพิจารณาหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณารวมไว้ในสำนวนเรื่องอุทธรณ์ทุกครั้ง

รายงานกระบวนการพิจารณานั้น ให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับเลขเรื่องที่ ชื่องค์คณะวินิจฉัยข้อคู่กรณี สถานที่ วันและเวลาที่ดำเนินการ ข้อความโดยย่อเกี่ยวกับเรื่องที่กระทำ และลายมือชื่อองค์คณะวินิจฉัย ในกรณีที่กระบวนการพิจารณาใดกระทำต่อหน้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือพยาน ให้คู่กรณีหรือพยานดังกล่าวลงลายมือชื่อไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณาด้วย

ข้อ ๑๐ ถ้าคู่กรณี พยาน หรือบุคคลใด จะต้องลงลายพิมพ์นิ้วมือ แงงใด หรือเครื่องหมายอย่างอื่นแทนการลงลายมือชื่อในรายงานกระบวนการพิจารณา บันทึก หรือเอกสารใดเพื่อแสดงการรับรู้รายงานหรือบันทึกนั้น หรือเพื่อรับรองการอ่านหรือส่งเอกสารนั้น หากกระทำโดยมีพยานลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วยสองคนแล้ว ให้ถือเสมือนกับการลงลายมือชื่อ แต่ถ้ากระทำต่อหน้าองค์คณะวินิจฉัย ไม่จำเป็นต้องมีลายมือชื่อของพยานสองคนรับรอง

ถ้าคู่กรณี พยาน หรือบุคคลที่จะต้องลงลายมือชื่อในรายงาน บันทึก หรือเอกสารดังกล่าวลงลายมือชื่อไม่ได้หรือไม่ยอมลงลายมือชื่อ ให้จัดแจ้งเหตุที่ไม่มีลายมือชื่อเช่นนั้นไว้

ข้อ ๑๑ การยื่นเอกสารหรือพยานหลักฐานต่อ ก.พ.ค. คู่กรณีจะยื่นด้วยตนเองหรือมอบกันทะให้ผู้อื่นยื่นต่อ ก.พ.ค. หรือต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของ ก.พ.ค. หรือจะส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ ในกรณีที่ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ให้ถือว่าวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางประทับตราวันที่ซองส่งเอกสารเป็นวันที่ยื่นเอกสารหรือพยานหลักฐานต่อ ก.พ.ค.

การมอบกันทะให้ผู้อื่นยื่นเอกสารหรือพยานหลักฐาน ให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้มอบ ผู้รับมอบ และพยาน

ข้อ ๑๒ ในกรณีที่ ก.พ.ค. หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ของ ก.พ.ค. ต้องแจ้งข้อความ หรือต้องส่งเอกสารใดให้แก่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ถ้าผู้นั้นหรือผู้แทนของผู้นั้นมิได้รับทราบข้อความหรือมิได้รับเอกสารจาก ก.พ.ค. หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ของ ก.พ.ค. ให้แจ้งข้อความ เป็นหนังสือหรือส่งเอกสารทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ เว้นแต่ ก.พ.ค. จะมีคำสั่งให้แจ้งข้อความ หรือส่งเอกสารโดยวิธีอื่น

ในกรณีที่คู่กรณีหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องยื่นคำขอต่อ ก.พ.ค. เพื่อขอให้มีการแจ้งข้อความ หรือส่งเอกสารโดยวิธีอื่น คู่กรณีหรือบุคคลซึ่งยื่นคำขอต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการแจ้งข้อความ หรือส่งเอกสาร โดยวิธีดังกล่าว

ข้อ ๑๓ การแจ้งข้อความ เป็นหนังสือหรือส่งเอกสารทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับให้ถือว่า วันที่ระบุในใบตอบรับเป็นวันที่ได้รับแจ้ง หากไม่ปรากฏวันที่ในใบตอบรับ ให้ถือว่าวันที่ครบกำหนด เจ็ดวัน นับแต่วันส่งเป็นวันที่ได้รับแจ้ง เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าได้รับก่อนหรือหลังจากวันนั้น หรือไม่ได้รับ

การแจ้งข้อความหรือส่งเอกสารโดยวิธีอื่นตามคำสั่ง ก.พ.ค. ให้ ก.พ.ค. กำหนดวันที่ถือว่า ผู้รับได้รับแจ้งไว้ด้วย

ข้อ ๑๔ การแจ้งข้อความ เป็นหนังสือหรือส่งเอกสารโดยวิธีให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของ ก.พ.ค. หรือบุคคลอื่นนำไปส่ง ถ้าผู้รับไม่ยอมรับหรือถ้าในขณะที่นำไปส่งไม่พบผู้รับ ให้วางหรือปิดหนังสือ หรือเอกสารนั้นไว้ในที่ซึ่งเห็นได้ง่าย ณ สถานที่นั้นต่อหน้าเจ้าพนักงานตำรวจ ข้าราชการอื่น พนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และให้ถือว่าผู้รับได้รับแจ้งในวันที่วางหรือปิดหนังสือหรือเอกสารนั้น

ในกรณีที่ไม่พบผู้รับ จะส่งหนังสือหรือเอกสารแก่บุคคลอื่นซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่หรือทำงาน ในสถานที่นั้นก็ได้ และให้ถือว่าผู้รับได้รับแจ้งในวันที่ได้ส่งหนังสือหรือเอกสารให้แก่บุคคลนั้น

การดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้ส่ง วาง หรือปิดหนังสือ หรือเอกสารในเวลา กลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของ ก.พ.ค. หรือบุคคล ผู้นำไปส่ง มอบใบรับลงลายมือชื่อผู้รับ หรือมอบร.ย.การส่งหนังสือหรือเอกสารลงลายมือชื่อพนักงาน เจ้าหน้าที่ของ ก.พ.ค. หรือบุคคลผู้นำไปส่ง แล้วแต่กรณี ต่อ ก.พ.ค. เพื่อรวมไว้ในสำนวน

ใบรับหรือรายงานตามวรรคสาม ต้องระบุวิธีส่ง เวลา วัน เดือน ปีที่ส่งหนังสือหรือเอกสาร รวมทั้งชื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของ ก.พ.ค. หรือบุคคลผู้นำไปส่ง ใบรับหรือรายงานดังกล่าวจะทำโดยวิธี จดลงไว้ที่หนังสือหรือเอกสารต้นฉบับซึ่งยื่นต่อ ก.พ.ค. ก็ได้

ข้อ ๑๕ เอกสารหรือพยานหลักฐานที่คู่กรณียื่นต่อ ก.พ.ค. หรือที่ ก.พ.ค. ได้มา ให้เปิดโอกาสให้คู่กรณีขอตรวจดู ทราบ ถัดสำเนา หรือขอสำเนาอันรับรองถูกต้อง และ ก.พ.ค. อาจส่ง สำเนาให้คู่กรณีตามกฎ ก.พ.ค. นี้ เว้นแต่กรณีที่กฎหมายคุ้มครองให้ไม่ต้องเปิดเผย หรือกรณีที่ ก.พ.ค. เห็นว่าจำเป็นต้องไม่เปิดเผยเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่การดำเนินงานของรัฐ

ในกรณีที่เอกสารหรือพยานหลักฐานมีการกำหนดชั้นความลับไว้ มีข้อความที่ไม่เหมาะสม หรือมีข้อความที่อาจเป็นการดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาทบุคคลใด ให้อยู่ในดุลพินิจของ ก.พ.ค. ที่จะไม่ เปิดโอกาสให้คู่กรณีขอตรวจดู ทราบ ถัดสำเนา ขอสำเนาอันรับรองถูกต้อง หรือไม่ส่งสำเนาให้คู่กรณี ทั้งนี้ ไม่เป็นการคัดอำนาจ ก.พ.ค. ที่จะจัดให้มีการทำสรุปเรื่องและเปิดโอกาสให้คู่กรณีขอตรวจดู ทราบ หรือคัดสำเนาสรุปเรื่อง หรือขอสำเนาอันรับรองถูกต้องของสรุปเรื่อง หรือส่งสำเนาสรุปเรื่องดังกล่าว ให้คู่กรณี

ข้อ ๑๖ พยานเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการให้สัตยาบันของตนในสำนวน หรือบุคคลภายนอก ผู้มีส่วนได้เสียอาจยื่นคำขอต่อ ก.พ.ค. เพื่อขอตรวจดูเอกสารทั้งหมดหรือบางฉบับในสำนวน หรือ ขอคัดสำเนาหรือขอสำเนาอันรับรองถูกต้องก็ได้ แต่ทั้งนี้ ห้ามอนุญาตเช่นนั้นแก่

(๑) บุคคลภายนอก ในสำนวนที่พิจารณาโดยไม่เปิดเผย

(๒) พยานหรือบุคคลภายนอก ในสำนวนที่ ก.พ.ค. ห้ามการตรวจหรือคัดสำเนาเอกสาร ในสำนวนทั้งหมดหรือบางฉบับเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือประโยชน์สาธารณะ

(๓) พยานหรือบุคคลภายนอก ในกรณีที่กฎหมายคุ้มครองให้ไม่ต้องเปิดเผย หรือกรณีที่ ก.พ.ค. เห็นว่าจำเป็นต้องไม่เปิดเผย เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่การดำเนินการของรัฐ

ข้อ ๑๗ คู่กรณี พยาน หรือบุคคลภายนอกไม่อาจขอตรวจดูหรือขอคัดสำเนาเอกสาร ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ของ ก.พ.ค. นิติกรผู้รับผิดชอบสำนวน นิติกรผู้แถลง กรรมการเจ้าของสำนวน หรือองค์คณะวินิจฉัยจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการภายในซึ่งไม่อาจขอสำเนาอันรับรองถูกต้องของเอกสารนั้น

ข้อ ๑๘ การตรวจดูหรือการคัดสำเนาเอกสารในสำนวนให้ผู้ขอตามข้อ ๑๕ หรือข้อ ๑๖ หรือบุคคลซึ่งได้รับมอบอำนาจจากผู้ขอเป็นผู้ตรวจดูหรือคัด ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่ประธาน ก.พ.ค. กำหนด เพื่อความสะดวกหรือเพื่อความปลอดภัยของเอกสารนั้น

ห้ามคัดสำเนาคำวินิจฉัยหรือคำสั่งขององค์คณะวินิจฉัยก่อนที่จะมีการแจ้งคำวินิจฉัยหรือคำสั่งนั้น การรับรองสำเนาเอกสาร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่ ก.พ.ค. กำหนด เป็นผู้รับรอง

ข้อ ๑๙ ถ้าสำนวน เอกสารของคู่กรณี พยานหลักฐาน รายงานกระบวนการพิจารณาคำวินิจฉัย หรือเอกสารอื่นใดที่รวมไว้ในสำนวนซึ่งยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา หรือรอการดำเนินการตาม คำวินิจฉัยสูญหายไป หรือบุบสลายทั้งหมดหรือบางส่วน และกรณีดังกล่าวเป็นการขัดข้องต่อ การพิจารณาวินิจฉัย การมีคำสั่ง หรือการดำเนินการตามคำวินิจฉัย เมื่อ ก.พ.ค. เห็นสมควรหรือคู่กรณี ฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีคำขอ ให้ ก.พ.ค. สั่งให้คู่กรณีหรือบุคคลผู้ถือเอกสารนั้นนำสำเนาที่รับรองถูกต้อง มาส่งต่อ ก.พ.ค. ถ้าสำเนาเช่นนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนหาไม่ได้ ก.พ.ค. อาจมีคำวินิจฉัยให้พิจารณา อุทธรณ์นั้นใหม่ หรือมีคำสั่งอย่างอื่นตามที่เห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ข้อ ๒๐ เพื่อให้กระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม องค์คณะวินิจฉัย หรือกรรมการเจ้าของสำนวนอาจมีคำสั่งให้การติดต่อสื่อสารระหว่างองค์คณะวินิจฉัย หรือกรรมการเจ้าของสำนวนด้วยกันกระทำโดยโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยี สารสนเทศประเภทอื่น แทนการติดต่อโดยทางไปรษณีย์หรือประกอบกันก็ได้ โดยคำนึงถึงความจำเป็น เร่งด่วนและความเหมาะสมแก่ลักษณะเนื้อหาของเรื่องที่ทำการติดต่อ รวมทั้งจำนวนและลักษณะ ของเอกสารหรือวัตถุอื่นที่เกี่ยวข้อง

เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คู่กรณี พยาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ก.พ.ค. อาจมีคำสั่งให้ การแจ้งข้อความหรือการส่งเอกสารระหว่าง ก.พ.ค. กับคู่กรณี พยาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง กระทำโดย วิธีกรตนาบรรคหนึ่งก็ได้ โดยให้ ก.พ.ค. กำหนดวันที่ถือว่าได้รับแจ้งข้อความหรือเอกสารไว้ด้วย

ข้อ ๒๑ สำนวน เอกสารของคู่กรณี พยานหลักฐาน รายงานกระบวนการพิจารณา คำวินิจฉัย คำสั่ง หรือเอกสารอื่นใดที่รวมไว้ในสำนวน ไม่ว่าจะเป็นเอกสารค้นฉบับหรือสำเนาฉบับ ถ้าองค์คณะวินิจฉัยเห็นสมควร จะมีคำสั่งให้ส่งคืน เก็บรักษาหรือนำเสนอในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

หมวด ๒

การยื่นอุทธรณ์ และการตรวจอุทธรณ์

ข้อ ๒๒ ผู้อุทธรณ์ ต้องเป็นผู้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ ข้าราชการพลเรือน และที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ.ค. ฉบับนี้

ข้อ ๒๓ กรณีที่มีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ถึงแก่ความตายก่อนที่จะใช้สิทธิอุทธรณ์ ทายาทผู้มีสิทธิรับบำเหน็จตกทอดของผู้นั้น มีสิทธิอุทธรณ์แทนได้

ในกรณีที่มียายาทหลายคนก็ดี ทายาทเป็นผู้ไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถก็ดี หากทายาทเหล่านั้นประสงค์จะอุทธรณ์แทนตามวรรคแรก ให้นำกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยความสามารถ มาเทียบเพื่อการใช้บังคับแล้วแต่กรณีโดยอนุโลม

ข้อ ๒๔ ผู้มีสิทธิอุทธรณ์จะมอบหมายให้ทนายความ หรือบุคคลอื่นซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วทำการอุทธรณ์แทนได้ ด้วยเหตุจำเป็นอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) เจ็บป่วยจนไม่สามารถอุทธรณ์ด้วยตนเองได้
- (๒) อยู่ในต่างประเทศและคาดหมายได้ว่าไม่อาจอุทธรณ์ด้วยตนเองได้ทันเวลาที่กำหนด
- (๓) มีเหตุจำเป็นอย่างอื่นที่ ก.พ.ค. หรือองค์คณะวินิจฉัยอุทธรณ์เห็นสมควร

ข้อ ๒๕ ผู้อุทธรณ์อาจมอบหมายให้ทนายความ หรือบุคคลอื่น ซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วเป็นผู้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดในกระบวนการอุทธรณ์แทนก็ได้ แต่ต้องแจ้งล่วงหน้าเพื่อตรวจสอบความถูกต้องก่อน

ในการชี้แจงหรือให้ถ้อยคำต่อองค์คณะวินิจฉัยอุทธรณ์หรือต่อกรรมการเจ้าของสำนวน คู่กรณีมีสิทธินำทนายความ หรือที่ปรึกษาของตนเข้ามาฟังการพิจารณาได้

ข้อ ๒๖ การมอบหมายตามกฎหมาย ก.พ.ค. ฉบับนี้ ให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้มอบและผู้รับมอบ ถ้าผู้มอบไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้พิมพ์ลายนิ้วมือ หรือแกลง โดยมิพยานลงลายมือชื่อรับรองอย่างน้อยสองคน และให้มีหลักฐานแสดงตัวผู้ได้รับมอบหมายด้วย

ข้อ ๒๗ การอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือถึงประธาน ก.พ.ค. โดยใช้ถ้อยคำสุภาพ และมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อตำแหน่ง สังกัด และที่อยู่สำหรับการติดต่อเกี่ยวกับการอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์
- (๒) คำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์ และวันที่รับทราบคำสั่ง
- (๓) ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ผู้อุทธรณ์ยกขึ้นเป็นข้อคัดค้านคำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์
- (๔) คำขอของผู้อุทธรณ์
- (๕) ลายมือชื่อของผู้อุทธรณ์

ถ้าเป็นการอุทธรณ์โดยทนายท หรือผู้ได้รับมอบหมายให้อุทธรณ์แทน ให้ปรับสาระสำคัญ ในหนังสืออุทธรณ์ให้เหมาะสม โดยอย่างน้อยควรมีสาระสำคัญให้สามารถเข้าใจได้ตามหัวข้อที่กล่าว ในวรรคหนึ่ง

ข้อ ๒๘ ให้ผู้อุทธรณ์จัดทำสำเนาหนังสืออุทธรณ์ และสำเนายานหลักฐานที่ผู้อุทธรณ์ รับรองสำเนาถูกต้อง ยื่นพร้อมกับหนังสืออุทธรณ์ด้วย กรณีที่ไม่อาจแนบยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้ เพราะยานหลักฐานอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลอื่น หรือเพราะเหตุอื่นใด ให้ระบุเหตุที่ไม่อาจแนบยานหลักฐานไว้ด้วย และถ้ามีการมอบหมายให้ ดับเนินการแทน ก็ให้แนบหนังสือมอบหมายตามข้อ ๒๖ แล้วแต่กรณี พร้อมหนังสืออุทธรณ์ด้วย

ข้อ ๒๙ การอุทธรณ์ต้องยื่นภายในกำหนดระยะเวลา ดังนี้

(๑) สามสิบวันนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์ สำหรับผู้ที่ ถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ตามมาตรา ๑๑๐ (๑) (๓) (๕) (๖) (๗) และ (๘)

(๒) เก้าสิบวันนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์ หรือหนึ่งปี นับแต่วันที่ผู้ถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ตามมาตรา ๑๑๐ (๑) (๓) (๕) (๖) (๗) และ (๘) ถึงแก่ความตาย สำหรับทายาทตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๓๕

ข้อ ๓๐ การยื่นหนังสืออุทธรณ์ ให้ยื่นต่อพนักงานผู้รับอุทธรณ์ที่สำนักงาน ก.พ. หรือจะส่ง หนังสืออุทธรณ์โดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ และเพื่อประโยชน์ในการนับระยะเวลาอุทธรณ์ ในกรณีมายื่นอุทธรณ์ต่อพนักงานผู้รับอุทธรณ์ ให้ถือว่าวันที่รับหนังสือตามหลักฐานการลงทะเบียน รับหนังสือตามระเบียบ ว่าด้วยงานสารบรรณเป็นวันยื่นหนังสืออุทธรณ์ ส่วนกรณีส่งหนังสืออุทธรณ์ ทางไปรษณีย์ ให้ถือว่าวันที่ทำการไปรษณีย์ค้นทางประทับตรารับที่ของหนังสืออุทธรณ์เป็นวัน ยื่นหนังสืออุทธรณ์

ข้อ ๓๑ เพื่อประโยชน์ในการนับระยะเวลาอุทธรณ์ ให้ถือว่าวันที่ผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัย หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่ง เป็นวันรับทราบคำสั่ง

ถ้าผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่ง ลงโทษหรือคำสั่งให้ออกจากราชการ และมีการแจ้งคำสั่งลงโทษ หรือคำสั่งให้ออกจากราชการ ให้ผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการทราบกับมอบสำเนาคำสั่งลงโทษ หรือสำเนา คำสั่งให้ออกจากราชการให้ผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการแล้ว ทำบันทึก ลงวัน เดือน ปี เวลา และสถานที่ที่แจ้งและลงลายมือชื่อผู้แจ้ง พร้อมทั้งพยานรู้เห็นไว้เป็นหลักฐานแล้ว ให้ถือว่าวันที่แจ้งนั้นเป็นวันรับทราบคำสั่ง

ถ้าไม่อาจแจ้งให้ผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการลงลายมือชื่อรับทราบ คำสั่งได้โดยตรง และได้แจ้งเป็นหนังสือส่งสำเนาคำสั่งลงโทษ หรือสำเนาคำสั่งให้ออกจากราชการ ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ณ ที่อยู่ของผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ โดยส่งสำเนาคำสั่งไปให้สองฉบับ เพื่อให้ผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการเก็บไว้หนึ่งฉบับ และให้ผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการลงลายมือชื่อและวัน เดือน ปี ที่รับทราบคำสั่งลงโทษหรือคำสั่งให้ออกจากราชการ ส่งกลับคืนมาเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานหนึ่งฉบับ ในกรณีเช่นนี้ เมื่อล่วงพ้นสามสิบวัน นับแต่วันที่ปรากฏในใบตอบรับทางไปรษณีย์ลงทะเบียนว่าผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการได้รับเอกสารดังกล่าวหรือมีผู้รับแทนแล้ว แม้ยังไม่ได้รับ สำเนาคำสั่งฉบับที่ให้ผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการลงลายมือชื่อและวัน เดือน ปี ที่รับทราบคำสั่งลงโทษทางวินัยหรือคำสั่งให้ออกจากราชการกลับคืนมา ให้ถือว่าผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการได้รับทราบคำสั่งแล้ว

ข้อ ๓๒ หนังสืออุทธรณ์ที่พนักงานผู้รับอุทธรณ์ได้รับอุทธรณ์ไว้แล้ว ให้ออกใบรับให้ผู้อุทธรณ์และลงทะเบียนเรื่องอุทธรณ์ในสารบบแล้วตรวจคำอุทธรณ์ในเบื้องต้น ถ้าเห็นว่าเป็น คำอุทธรณ์ที่สมบูรณ์ครบถ้วน ให้เสนอคำอุทธรณ์ดังกล่าวต่อประธาน ก.พ.ค. เพื่อดำเนินการต่อไป ถ้าเห็นว่าคำอุทธรณ์นั้นไม่สมบูรณ์ครบถ้วนด้วยเหตุใด ๆ ให้พนักงานผู้รับอุทธรณ์แนะนำให้ผู้อุทธรณ์ แก้ไขให้ครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าเห็นว่าข้อที่ไม่สมบูรณ์ครบถ้วนนั้นเป็นกรณีที่ไม่อาจ แก้ไขให้ถูกต้องได้ หรือเป็นเรื่องอุทธรณ์ที่ไม่อยู่ในอำนาจของ ก.พ.ค. หรือผู้อุทธรณ์ไม่แก้ไขภายใน ระยะเวลาที่กำหนด ให้บันทึกไว้แล้วเสนอหนังสืออุทธรณ์ดังกล่าวต่อประธาน ก.พ.ค. เพื่อดำเนินการต่อไป

หมวด ๓

การถอนอุทธรณ์และการดำเนินการกรณีผู้อุทธรณ์ถึงแก่ความตาย

ข้อ ๓๓ อุทธรณ์ที่ยื่นไว้แล้ว ผู้อุทธรณ์อาจถอนอุทธรณ์ในเวลาใด ๆ ก่อนที่ องค์คณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยอุทธรณ์นั้นก็ได้

การถอนอุทธรณ์ ต้องทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อผู้อุทธรณ์ แต่ถ้าผู้อุทธรณ์ถอนอุทธรณ์ด้วยวาจาต่อหน้าองค์คณะวินิจฉัย ให้องค์คณะวินิจฉัยบันทึกไว้และให้ผู้อุทธรณ์ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ ๓๔ เมื่อมีการถอนอุทธรณ์ตามข้อ ๓๓ ให้องค์คณะวินิจฉัยอนุญาต และสั่งจำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบ

ข้อ ๓๕ การออกจากราชการของผู้อุทธรณ์ ไม่เป็นเหตุให้ยุติการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์

ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ถึงแก่ความตายก่อนการวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้รอการวินิจฉัยอุทธรณ์นั้นออกไปจนกว่าทายาท ผู้จัดการมรดก หรือผู้รับสิทธิของผู้นั้น จะมีคำขอเข้ามาแทนที่ผู้อุทธรณ์นั้น หรือผู้มีส่วนได้เสียจะมีคำขอเข้ามา โดยมีคำขอเข้ามาเองหรือโดยทอ้งค์คณะวินิจฉัยเรียกเข้ามาเนื่องจากคู่กรณีในอุทธรณ์มีคำขอ

คำขอเข้ามาแทนที่ผู้อุทธรณ์ตามวรรคสอง ให้ยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อองค์คณะวินิจฉัยภายในกำหนดเก้าสิบวัน นับแต่วันที่ผู้อุทธรณ์นั้นถึงแก่ความตาย ถ้าไม่มีคำขอของบุคคลดังกล่าวภายในกำหนดเวลาดังกล่าว องค์คณะวินิจฉัยจะมีคำสั่งจำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบนั้นก็ได้

หมวด ๔

การตั้งกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์

ข้อ ๓๖ ให้ ก.พ.ค. ตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ขึ้นคณะหนึ่งหรือหลายคณะก็ได้ แต่ละคณะประกอบด้วย กรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งเป็นประธาน และกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์อีกสองคน เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้วินิจฉัยอุทธรณ์ โดยจะกำหนดให้ประธานกรรมการ ก.พ.ค. หรือกรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งทำหน้าที่ประธานในคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หลายคณะพร้อมกันก็ได้ และให้มีเจ้าหน้าที่สำนักงาน ก.พ. ที่ได้รับมอบหมายเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการได้ตามความจำเป็น

ในกรณีที่มีความจำเป็น ก.พ.ค. อาจตั้งให้คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ หรือกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์คนใดทำหน้าที่วินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ก็ได้

ข้อ ๓๗ เมื่อได้มีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์และได้มีการจ่ายสำนวนแล้ว ให้ประธานกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์แจ้งคำสั่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ให้ผู้อุทธรณ์ทราบ

โดยให้ผู้อุทธรณ์ลงลายมือชื่อและวันที่รับทราบไว้เป็นหลักฐาน แล้วมอบสำเนาคำสั่งให้ไว้หนึ่งฉบับ หรือจะส่งสำเนาคำสั่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้อุทธรณ์ ณ ที่อยู่ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ หรือหลักฐานที่ปรากฏจากการไต่สวนก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ เมื่อล่วงพ้นสัปดาห์วัน นับแต่วันส่งสำเนาคำสั่งดังกล่าว ให้ถือว่าผู้อุทธรณ์ได้รับทราบคำสั่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว

ข้อ ๓๘ ในกรณีเรื่องอุทธรณ์ใดมีลักษณะหนึ่งลักษณะใดดังต่อไปนี้ ประธาน ก.พ.ค. จะให้มีการวินิจฉัยปัญหาหรือเรื่องอุทธรณ์ใดโดยองค์คณะวินิจฉัยหลายขององค์คณะร่วมกันพิจารณา วินิจฉัย ตามที่ประธาน ก.พ.ค. กำหนดก็ได้

- (๑) เรื่องที่เกี่ยวกับระบบราชการ หรือประโยชน์สาธารณะ
- (๒) เรื่องที่มีประเด็นวินิจฉัยเกี่ยวกับหลักกฎหมายหรือหลักการที่สำคัญ
- (๓) เรื่องที่อาจมีผลเป็นการกลับหรือแก้ไขแนวทางการลงโทษเดิม
- (๔) เรื่องที่เป็นโครงการใหญ่และมีงบประมาณสูง
- (๕) เรื่องอื่นๆ ที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นสมควร

หมวด ๕

การยื่นคำคัดค้าน และการพิจารณาคำคัดค้านกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์

ข้อ ๓๙ ผู้อุทธรณ์อาจคัดค้านกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ได้ ถ้ากรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้นั้น มีกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) รู้เห็นเหตุการณ์ในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษหรือการกระทำที่ผู้อุทธรณ์ ถูกสั่งให้ออกจากราชการ
- (๒) มีส่วนได้เสียในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษหรือการกระทำที่ผู้อุทธรณ์ถูกสั่งให้ออกจากราชการ
- (๓) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้อุทธรณ์
- (๔) เป็นผู้กล่าวหา หรือเป็นหรือเคยเป็นผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษ หรือสั่งให้ออกจากราชการ
- (๕) เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยหรือการสั่งให้ออกจากราชการ ที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ

(๖) มีความเกี่ยวพันทางเครือญาติหรือทางการสมรสกับบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) อันอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้อุทธรณ์

คำคัดค้านผู้ได้รับการตั้งเป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ ต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธาน ก.พ.ค. ภายในเจ็ดวัน นับแต่วันรับทราบคำสั่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ โดยต้องแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในคำคัดค้านด้วยว่า จะทำให้การพิจารณาอุทธรณ์ไม่ได้ความจริงและความยุติธรรมอย่างไร ก่อนที่จะมีการพิจารณาอุทธรณ์ แต่อาจให้กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ที่ถูกคัดค้านทำคำชี้แจงประกอบการพิจารณาของประธาน ก.พ.ค. ได้

ข้อ ๔๐ เมื่อมีการยื่นคำคัดค้านกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์คนใด ให้กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ที่ถูกคัดค้านงดการปฏิบัติหน้าที่ไว้จนกว่าประธาน ก.พ.ค. จะได้มีการชี้ขาดในเรื่องการคัดค้านนั้นแล้ว

หากประธาน ก.พ.ค. เห็นว่ามีได้เป็นไปตามคำคัดค้านและมีเหตุผลสมควรที่จะให้ผู้ที่ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ให้ประธาน ก.พ.ค. นำเรื่องเสนอที่ประชุมคณะกรรมการ ก.พ.ค. เพื่อพิจารณามีมติให้กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ถ้าที่ประชุมมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการที่ไม่ถูกคัดค้าน ให้กรรมการผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ มติดังกล่าวให้กระทำโดยวิสัยคะแนนแล้วให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าคำคัดค้านฟังขึ้น หรือมีเหตุผลเพียงพอที่จะฟังได้ว่า หากให้ผู้ที่ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไปอาจทำให้การพิจารณาไม่ได้ความจริงและความยุติธรรม ให้มีคำสั่งให้ผู้ที่ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ในเรื่องนั้น แล้วแจ้งให้ผู้คัดค้านทราบ

ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. สั่งให้กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ที่ถูกคัดค้านถอนตัวจากการพิจารณา ให้ประธาน ก.พ.ค. แต่งตั้งกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์จากคณะหนึ่งคณะใดหรือตนเองปฏิบัติหน้าที่แทนตามความจำเป็น

ข้อ ๔๑ กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ใดเห็นว่าตนมีกรณีอันอาจถูกคัดค้านได้ตามข้อ ๓๕ หรือเห็นว่ามิเหตุอื่นที่อาจจะมีการกล่าวอ้างในภายหลังได้ว่าตนไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยเที่ยงธรรม ให้แจ้งต่อประธาน ก.พ.ค. และถอนตัวจากการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้ประธาน ก.พ.ค. แต่งตั้งกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์จากคณะหนึ่งคณะใดหรือตนเองปฏิบัติหน้าที่แทนตามความจำเป็น

ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าควรให้กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ที่ขอถอนตัวปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ให้นำเรื่องเสนอที่ประชุมคณะกรรมการ ก.พ.ค. เพื่อพิจารณามีมติให้กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ถ้าที่ประชุมมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการ

ที่ไม่ถูกต้องก็ตาม ก็ให้กรรมการผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ มติดังกล่าวให้กระทำโดยวิถีลงคะแนนลับแล้ว ให้เป็นที่สุด

ข้อ ๔๒ การที่กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ที่ถูกสั่งให้งดการปฏิบัติหน้าที่หรือกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ที่ขอลอนตัวเพราะมีกรณีอื่นอาจถูกคัดค้านนั้น ย่อมไม่กระทบถึงการกระทำใด ๆ ที่ได้กระทำไปแล้ว แม้ว่าจะได้ดำเนินการหลังจากที่ได้มีการยื่นคำคัดค้านนั้น

หมวด ๖

การจ่ายสำนวนและการส่งรับหรือไม่รับอุทธรณ์ไว้พิจารณา

ข้อ ๔๓ ภายใต้บังคับข้อ ๔๒ และข้อ ๔๓ เมื่อประธาน ก.พ.ค. ได้รับหนังสืออุทธรณ์ตามข้อ ๓๒ แล้ว ให้พิจารณาย่อยสำนวนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ ๔๔ ถึงข้อ ๔๗ และให้แต่งตั้งนิติกรผู้แถลง เว้นแต่ในกรณีที่เห็นว่าสำนวนใดไม่จำเป็นต้องมีนิติกรผู้แถลงจะไม่แต่งตั้งนิติกรผู้แถลงก็ได้

ข้อ ๔๔ ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าอุทธรณ์เรื่องใดมีปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญ หรือผลการวินิจฉัยอาจกระทบต่อการปฏิบัติราชการ หรือจะเป็นการวางบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการ หรือกรณีเป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับระบบคุณธรรมที่ ก.พ.ค. สมควรเป็นผู้วินิจฉัยเอง ก็ให้จ่ายสำนวนนั้นให้ ก.พ.ค. เป็นองค์คณะวินิจฉัย

ในกรณีนี้ให้ประธาน ก.พ.ค. แต่งตั้งกรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งเป็นกรรมการ ก.พ.ค. เจ้าของสำนวน โดยมีนิติกรผู้รับผิดชอบสำนวนเป็นผู้ช่วย

ข้อ ๔๕ ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าอุทธรณ์เรื่องใดเป็นกรณีทั่วไปที่ไม่มีลักษณะตามข้อ ๔๔ ก็ให้จ่ายสำนวนอุทธรณ์นั้นให้คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์คณะหนึ่งคณะใด เป็นองค์คณะวินิจฉัย

ในกรณีนี้ให้ประธานกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์แต่งตั้งกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์คนหนึ่งเป็นเจ้าของสำนวน

เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้เสนอ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ข้อ ๔๖ ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าอุทธรณ์เรื่องใดเป็นอุทธรณ์ที่ไม่อาจรับไว้พิจารณาได้ ก็ให้จ่ายสำนวนอุทธรณ์นั้นให้ ก.พ.ค. เป็นองค์คณะวินิจฉัยหรือให้คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์คณะหนึ่งคณะใด เป็นองค์คณะวินิจฉัย

ในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นองค์คณะวินิจฉัย เมื่อพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์นั้นแล้ว ให้เสนอ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ข้อ ๔๗ ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าอุทธรณ์เรื่องใด เป็นอุทธรณ์ที่พิจารณาได้ ก็ให้จ่ายสำนวนให้แก่ ก.พ.ค. หรือคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นองค์คณะวินิจฉัย ในกรณีที่มีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ขึ้นหลายคณะ ให้ประธาน ก.พ.ค. จ่ายสำนวนตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่มีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์แยกตามความเชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ ให้จ่ายสำนวนให้ตรงกับความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ที่ตั้งไว้

(๒) ในกรณีที่มีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์แยกตามกลุ่มของส่วนราชการ หรือพื้นที่ตั้งของส่วนราชการใด ให้จ่ายสำนวนให้ตรงกับกลุ่มหรือพื้นที่ตั้งของส่วนราชการนั้น

(๓) ในกรณีที่ไม่มีกรรมการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ตาม (๑) หรือ (๒) หรือมีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยในลักษณะเดียวกันหลายคณะ หรือคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ที่รับผิดชอบเรื่องอุทธรณ์ดังกล่าวมีเรื่องอุทธรณ์ค้างการพิจารณาอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งหากจ่ายสำนวนเรื่องอุทธรณ์ให้แก่คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์นั้นจะทำให้การพิจารณาล่าช้าหรือกระทบต่อความยุติธรรม ให้จ่ายสำนวนอุทธรณ์ตามที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นสมควรว่าจะจ่ายสำนวนเรื่องอุทธรณ์ให้แก่คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์คณะใด

ในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นองค์คณะวินิจฉัย เมื่อวินิจฉัยแล้ว ให้เสนอ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ข้อ ๔๘ กรรมการเจ้าของสำนวน อาจกำหนดประเด็นให้นิติกรผู้รับผิดชอบสำนวนวิเคราะห์และพิจารณาทำความเข้าใจเสนอองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาสั่งรับหรือไม่รับอุทธรณ์ไว้พิจารณา ดังนี้

(๑) ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่มีการดำเนินการโดยถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหมวด ๑ และเป็นอุทธรณ์ที่รับไว้พิจารณาได้ ก็ให้องค์คณะวินิจฉัยมีคำสั่งรับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาแล้วดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

(๒) ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ยังไม่ชัดเจนหรือที่ยังมีการดำเนินการโดยไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหมวด ๑ ก็ให้มีคำสั่งให้ผู้อุทธรณ์ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมภายในระยะเวลาเจ็ดวัน หากไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมภายในระยะเวลาดังกำหนด ก็ให้เสนอองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณามีคำสั่งวินิจฉัย

(๓) ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณาตามข้อ ๔๘ ก็ให้เสนอองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณามีคำวินิจฉัย

ข้อ ๔๘ อุทธรณ์ดังต่อไปนี้ เป็นอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณา

- (๑) เป็นเรื่องที่ไม่อาจอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ได้ตามมาตรา ๑๑๔ วรรคหนึ่ง
- (๒) ผู้อุทธรณ์มิใช่เป็นผู้มีสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา ๑๑๔ วรรคหนึ่ง
- (๓) เป็นอุทธรณ์ที่ยื่นเมื่อพ้นกำหนดเวลาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑๔ วรรคหนึ่ง
- (๔) เป็นเรื่องที่ได้เคยมีการอุทธรณ์และได้มีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว
- (๕) เป็นกรณีตามข้อ ๔๘ (๒) และ (๓)

สำหรับทายาทผู้มีสิทธิยื่นอุทธรณ์แทน ตามที่กำหนดไว้ในหมวด ๒ หากมีกรณีตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง (๑) ถึง (๕) ให้ถือว่าเป็นอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณาเช่นกัน

ข้อ ๕๐ เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้รับความเห็นของกรรมการเจ้าของสำนวนตามข้อ ๔๘ (๒) หรือ (๓) แล้ว ให้องค์คณะวินิจฉัยพิจารณามีคำวินิจฉัย ดังนี้

- (๑) ในกรณีที่ ก.พ.ค. เป็นองค์คณะวินิจฉัย

(ก) ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณาตามข้อ ๔๘ ก็ให้มีคำวินิจฉัยไม่รับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณา และสั่งจำหน่ายอุทธรณ์นั้นออกจากสารบบ

(ข) ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่รับไว้พิจารณาได้ ก็ให้สั่งรับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาและให้กรรมการ ก.พ.ค. เจ้าของสำนวนดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

- (๒) ในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นองค์คณะวินิจฉัย

(ก) ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณาตามข้อ ๔๘ ก็ให้มีคำวินิจฉัยไม่รับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาและเสนอ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัย เมื่อ ก.พ.ค. วินิจฉัยแล้ว ให้จำหน่ายอุทธรณ์นั้นออกจากสารบบ

(ข) ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่รับไว้พิจารณาได้ ก็ให้สั่งรับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาและให้กรรมการเจ้าของสำนวนดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

หมวด ๗

การแสวงหาข้อเท็จจริง

ส่วนที่ ๑

การแสวงหาข้อเท็จจริงจากคำอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ คำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์
และคำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติม

ข้อ ๕๑ เมื่อกรรมการเจ้าของสำนวน เห็นว่าอุทธรณ์ใดเป็นอุทธรณ์ที่สมบูรณ์ครบถ้วน ให้มีคำสั่งให้คู่กรณีในอุทธรณ์ทำคำแก้อุทธรณ์ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง โดยส่งสำเนา คำอุทธรณ์และสำเนายานหลักฐานไปด้วย ในกรณีที่เห็นสมควรจะกำหนดประเด็นที่คู่กรณีในอุทธรณ์ ต้องทำคำแก้อุทธรณ์ หรือให้จัดส่งยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หรือที่จะเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา ด้วยก็ได้

ในกรณีที่พยานหลักฐานประกอบอุทธรณ์มีปริมาณหรือสภาพที่ทำให้การส่งสำเนาให้แก่ คู่กรณีในอุทธรณ์เป็นภาระอย่างมาก ให้ส่งสำเนาอุทธรณ์ไปพร้อมกับรายการพยานหลักฐานที่คู่กรณี ในอุทธรณ์อาจขอหรือขอรับได้ที่ ก.พ.ก.

ข้อ ๕๒ ให้คู่กรณีในอุทธรณ์ทำคำแก้อุทธรณ์โดยชัดเจนแสดงการปฏิเสธหรือยอมรับข้อหา ที่ปรากฏในหนังสืออุทธรณ์และคำขอท้ายอุทธรณ์ และเหตุแห่งการนั้น พร้อมส่งพยานหลักฐานตามที่ กรรมการเจ้าของสำนวนกำหนด โดยจัดทำสำเนาคำแก้อุทธรณ์ และสำเนายานหลักฐาน หรือ ตามจำนวนที่กรรมการเจ้าของสำนวนกำหนดยื่นมาพร้อมกับคำแก้อุทธรณ์ด้วย ทั้งนี้ ภายในระยะเวลา ที่กำหนด แต่ต้องไม่เกินสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนานหนังสืออุทธรณ์

ข้อ ๕๓ ในกรณีที่กรรมการเจ้าของสำนวนเห็นว่าคำแก้อุทธรณ์ของคู่กรณีในอุทธรณ์ ไม่ครบถ้วนหรือชัดเจนเพียงพอ จะสั่งให้คู่กรณีในอุทธรณ์ดำเนินการแก้ไขหรือจัดทำคำแก้อุทธรณ์ ส่งมาใหม่ก็ได้

ข้อ ๕๔ ในกรณีที่คู่กรณีในอุทธรณ์มิได้จัดทำคำแก้อุทธรณ์ พร้อมทั้งพยานหลักฐานยื่นต่อ กรรมการเจ้าของสำนวนภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าคู่กรณีในอุทธรณ์ยอมรับข้อเท็จจริง ตามข้ออุทธรณ์และให้กรรมการเจ้าของสำนวนพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นเป็นการยุติธรรม

ในกรณีที่คู่กรณีในอุทธรณ์มิได้ยื่นคำแก้อุทธรณ์ภายในระยะเวลาที่กำหนด คู่กรณีในอุทธรณ์ต้องแสดงเหตุผลและความจำเป็นที่ทำให้ไม่สามารถยื่นคำแก้อุทธรณ์ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่เกินเจ็ดวัน

ข้อ ๕๕ เมื่อคู่กรณีในอุทธรณ์ยื่นคำแก้อุทธรณ์แล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งสำเนาคำแก้อุทธรณ์พร้อมทั้งสำเนายานหลักฐานไปยังผู้อุทธรณ์เพื่อให้ผู้อุทธรณ์คัดค้านหรือยอมรับคำแก้อุทธรณ์ หรือยานหลักฐานที่คู่กรณีในอุทธรณ์ยื่นต่อกรรมการเจ้าของสำนวน ในการนี้ จะกำหนดประเด็นให้ผู้อุทธรณ์ต้องชี้แจงหรือให้จัดส่งยานหลักฐานใด ๆ ด้วยก็ได้

ถ้าผู้อุทธรณ์ประสงค์จะคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ ให้ทำคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ยื่นต่อกรรมการเจ้าของสำนวนภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำแก้อุทธรณ์

ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่ประสงค์จะทำคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ แต่ประสงค์จะให้พิจารณาอุทธรณ์ต่อไป ให้แจ้งเป็นหนังสือให้ทราบภายในกำหนดเวลาตามวรรคสอง

ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่ดำเนินการตามวรรคสองหรือวรรคสาม ให้กรรมการเจ้าของสำนวนสั่งจำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบก็ได้

ข้อ ๕๖ ถ้าคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ให้มีได้เฉพาะในประเด็นที่ได้ยกขึ้นกล่าวในคำอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ของคู่กรณีในอุทธรณ์ หรือที่กรรมการเจ้าของสำนวนกำหนด

ถ้าผู้อุทธรณ์ทำคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์โดยมีประเด็นหรือคำขอเพิ่มขึ้นใหม่ต่างจากคำอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ของคู่กรณีในอุทธรณ์ หรือที่กรรมการเจ้าของสำนวนกำหนด ให้สิ่งไม่รับประเด็นหรือคำขอใหม่นั้นไว้พิจารณา

ข้อ ๕๗ ให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งสำเนาคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ให้แก่คู่กรณีในอุทธรณ์ เพื่อยื่นคำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติมตามจำนวนที่กำหนดภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์หรือภายในระยะเวลาที่กำหนด

เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง หรือเมื่อคู่กรณีในอุทธรณ์ยื่นคำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติมแล้ว หากกรรมการเจ้าของสำนวนเห็นว่าเรื่องอุทธรณ์มีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะพิจารณาหรือมีคำวินิจฉัยชี้ขาดได้แล้ว ให้จัดทำบันทึกสรุปสำนวนพร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาเรื่องนี้ทั้งหมดเสนอองค์คณะวินิจัย เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ส่วนที่ ๒

การแสวงหาข้อเท็จจริงขององค์คณะวินิจฉัย

ข้อ ๕๔ ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ องค์คณะวินิจฉัยมีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสม ในการนี้อาจแสวงหาข้อเท็จจริงจากพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือพยานหลักฐานอื่นนอกเหนือจากพยานหลักฐานของคู่กรณีที่ปรากฏในคำอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ คำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ หรือคำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติม ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเช่นว่านั้น องค์คณะวินิจฉัยอาจดำเนินการตามที่กำหนดในส่วนนี้หรือตามที่เห็นสมควร

ในการแสวงหาข้อเท็จจริงขององค์คณะวินิจฉัย ถ้าต้องมีการให้ถ้อยคำของคู่กรณี พยาน หรือบุคคลใด ๆ ให้องค์คณะวินิจฉัยเป็นผู้ซักถาม

ข้อ ๕๕ องค์คณะวินิจฉัยมีอำนาจออกคำสั่งเรียกคู่กรณีหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำได้ตามที่เห็นสมควร

คำสั่งขององค์คณะวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งจะกำหนดประเด็นข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวนไว้ด้วยก็ได้

องค์คณะวินิจฉัยต้องแจ้งกำหนดการไต่สวนให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้าเพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีนั้นคัดค้านหรือชี้แจงข้อเท็จจริงได้ แต่ถ้าข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวนเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่มีผลกระทบต่อการพิจารณาวินิจฉัย หรือคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้ทราบข้อเท็จจริงนั้นมาก่อนแล้วจะไม่แจ้งกำหนดการไต่สวนให้คู่กรณีนั้นทราบก็ได้

พยานที่องค์คณะวินิจฉัยมีคำสั่งเรียกมาให้ถ้อยคำอาจเสนอพยานหลักฐานใด ๆ เพื่อประกอบการให้ถ้อยคำของตนได้ ถ้าพยานหลักฐานนั้นอยู่ในประเด็นที่องค์คณะวินิจฉัยได้มีการไต่สวนให้มีการไต่สวน

ข้อ ๖๐ ในกรณีที่องค์คณะวินิจฉัยเห็นสมควรจะรับฟังถ้อยคำของบุคคลใด และเป็นกรณีที่ต้องใช้ล่าม ให้จัดหาล่ามโดยล่ามอาจได้รับค่าตอบแทนเช่นเดียวกับการมาให้ถ้อยคำของพยานผู้เชี่ยวชาญก็ได้

ข้อ ๖๑ ก่อนให้ถ้อยคำ คู่กรณี หรือพยาน ต้องสาบานตนตามลัทธิศาสนาหรือจารีตประเพณีแห่งชาติของตน หรือกล่าวคำปฏิญาณว่าจะให้ถ้อยคำตามความจริง

ให้คู่กรณี หรือพยาน แข่งซื้อ นามสกุล ที่อยู่ อายุ และอาชีพ และในกรณีที่พยานมีความเกี่ยวข้องกับคู่กรณีคนหนึ่งคนใด ให้แจ้งด้วยว่ามีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร

ในขณะที่พยานคนหนึ่งกำลังให้ถ้อยคำ คู่กรณีจะอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ แต่ห้ามมิให้พยานคนอื่นอยู่ในสถานที่นั้น เว้นแต่องค์คณะวินิจฉัยจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น หรือเป็นกรณีที่กำหนดไว้ในวรรคสี่

พยานที่ให้ถ้อยคำแล้วอาจถูกเรียกมาให้ถ้อยคำอีกในวันเดียวกันหรือวันอื่น และอาจถูกเรียกมาให้ถ้อยคำพร้อมพยานคนอื่นในเรื่องเดียวกันได้

เมื่อคู่กรณี หรือพยาน ให้ถ้อยคำเสร็จแล้ว ให้องค์คณะวินิจฉัยอ่านบันทึกการให้ถ้อยคำดังกล่าว ให้คู่กรณีหรือพยานฟังและให้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ในกรณีที่คู่กรณี หรือพยานลงลายมือชื่อไม่ได้ หรือไม่ยอมลงลายมือชื่อให้จดแจ้งเหตุที่ไม่มีลายมือชื่อเช่นนั้นไว้

ข้อ ๖๒ เมื่อองค์คณะวินิจฉัยเห็นสมควรหรือเมื่อคู่กรณีมีคำขอ องค์คณะวินิจฉัยอาจมีคำสั่งตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญเพื่อศึกษา ตรวจสอบ หรือวิเคราะห์เรื่องใดเกี่ยวกับอุทธรณ์อันมิใช่เป็นการวินิจฉัยข้อกฎหมาย แล้วให้ทำรายงานหรือให้ถ้อยคำต่อองค์คณะวินิจฉัยได้

รายงานหรือบันทึกการให้ถ้อยคำของพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้ส่งสำเนาให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องเพื่อทำข้อสังเกตเสนอต่อองค์คณะวินิจฉัยภายในระยะเวลาที่องค์คณะวินิจฉัยกำหนด

องค์คณะวินิจฉัยอาจมีคำสั่งให้พยานผู้เชี่ยวชาญมาให้ถ้อยคำประกอบการรายงานของตนได้

องค์คณะวินิจฉัยต้องแจ้งกำหนดการให้ถ้อยคำของพยานผู้เชี่ยวชาญให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้า เพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีคัดค้านหรือชี้แจงข้อเท็จจริงได้

ข้อ ๖๓ องค์คณะวินิจฉัยหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากองค์คณะวินิจฉัยมีอำนาจไปตรวจสอบสถานที่ บุคคล หรือสิ่งอื่นใดเพื่อประกอบการพิจารณาได้

ให้แจ้งวัน เวลา และสถานที่ที่จะไปตรวจสอบให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าเพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีคัดค้านหรือชี้แจงข้อเท็จจริงได้ โดยคู่กรณีจะไปร่วมในการตรวจสอบดังกล่าวหรือไม่ก็ได้

องค์คณะวินิจฉัยหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากองค์คณะวินิจฉัยต้องบันทึกการตรวจสอบและการให้ถ้อยคำของบุคคลหรือพยานในการตรวจสอบรวมไว้ในสำนวนด้วย

ข้อ ๖๔ ถ้าบุคคลใดเกรงว่าพยานหลักฐานซึ่งตนอาจต้องอ้างอิงในภายหน้าจะสูญหายหรือยากแก่การนำมา หรือถ้าคู่กรณีฝ่ายใดเกรงว่าพยานหลักฐานซึ่งตนจะอ้างอิงอาจสูญหายเสียก่อนที่จะมีการไต่สวน หรือเป็นการยากที่จะนำมาไต่สวนในภายหลัง บุคคลนั้นหรือคู่กรณีฝ่ายนั้นอาจยื่นคำขอให้องค์คณะวินิจฉัยมีคำสั่งให้ไต่สวนพยานหลักฐานนั้นไว้ทันที

เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้รับคำขอแล้ว ให้มีคำสั่งเรียกผู้ขอและคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำ และเมื่อได้ฟังบุคคลเหล่านั้นแล้ว ให้ส่งคำขอตามที่เห็นสมควร ถ้าสั่งอนุญาต ให้ได้สวนพยานได้ตามกฎ ก.พ.ค. นี้ ส่วนรายงานและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนั้นให้องค์คณะวินิจฉัยเก็บรักษาไว้

ในกรณีที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร และยังมีได้เข้ามาในเรื่องนั้น เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้รับคำขอตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งคำขอตามที่เห็นสมควร ถ้าสั่งอนุญาต ก็ให้ได้สวนพยานไปฝ่ายเดียว

ข้อ ๖๕ ในการแสวงหาข้อเท็จจริงตามส่วนนี้ องค์คณะวินิจฉัยจะออกคำสั่งให้มีการบันทึกเสียง ภาพ หรือเสียงและภาพ ตลอดเวลาหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของการดำเนินการนั้น เพื่อเป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาก็ได้

หมวด ๘

การสรุปสำนวน

ข้อ ๖๖ เมื่อกรรมการเจ้าของสำนวนได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากคำอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ของคู่กรณี รวมทั้งข้อเท็จจริงอื่นที่ได้มาจากหมวด ๗ แล้ว เห็นว่ามีข้อเท็จจริงเพียงพอสามารถมีคำวินิจฉัยชี้ขาดได้แล้ว ให้จัดทำบันทึกสรุปสำนวนของกรรมการเจ้าของสำนวน และเสนอบันทึกดังกล่าวพร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาเรื่องนี้ทั้งหมดเสนอให้องค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ข้อ ๖๗ บันทึกสรุปสำนวนอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (๑) ชื่อผู้อุทธรณ์และคู่กรณีในอุทธรณ์
- (๒) สรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากคำอุทธรณ์และเอกสารอื่น ๆ ของคู่กรณี รวมทั้งพยานหลักฐานต่าง ๆ และสรุปคำขอของผู้อุทธรณ์
- (๓) สรุปข้อเท็จจริงที่กรรมการเจ้าของสำนวนแสวงหาเพิ่มเติม (ถ้ามี)
- (๔) ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง
- (๕) ความเห็นของกรรมการเจ้าของสำนวนเกี่ยวกับประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยและคำขอของผู้อุทธรณ์

บันทึกสรุปสำนวนของกรรมการเจ้าของสำนวนตาม (๒) ให้ส่งให้แก่คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ก่อนวันนั่งพิจารณาครั้งแรกตามข้อ ๗๖

ข้อ ๖๘ เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้มีคำสั่งรับอุทธรณ์แล้ว หากกรรมการเจ้าของสำนวนเห็นว่าสามารถจะวินิจฉัยได้จากข้อเท็จจริงในคำอุทธรณ์นั้น โดยไม่ต้องดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงอีกหรือเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ได้จากคำชี้แจงของคู่กรณีและหรือจากการแสวงหาข้อเท็จจริงในภายหลังไม่ว่าในขณะใดเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ โดยไม่ต้องแสวงหาข้อเท็จจริงจนครบทุกชั้นตอนตามที่กำหนดไว้ในหมวด ๗ ให้กรรมการเจ้าของสำนวนมีอำนาจจัดทำบันทึกสรุปสำนวนเสนอองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาคำเนินการต่อไป

ข้อ ๖๙ เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้รับสำนวนจากกรรมการเจ้าของสำนวนแล้ว หากเห็นว่าไม่มีกรณีที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ให้มีคำสั่งกำหนดวันหนึ่งวันใดเป็นวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงในเรื่องนั้น

ให้องค์คณะวินิจฉัยแจ้งให้คู่กรณีทราบกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบวัน

บรรดาคำอุทธรณ์เพิ่มเติม คำแก้อุทธรณ์ คำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติม รวมทั้งพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่ยื่นหลังวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง ไม่ให้รับไว้เป็นส่วนหนึ่งของอุทธรณ์ และไม่ต้องส่งสำเนาให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๗๐ เมื่อกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งสรุปสำนวนให้นิติกรผู้แถลง (ถ้ามี) เพื่อจัดทำคำแถลงโดยเร็ว

คำแถลงให้จัดทำเป็นหนังสือ เว้นแต่เรื่องอุทธรณ์ใดเป็นเรื่องเร่งด่วน หรือเป็นเรื่องที่มีข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายไม่ยุ่งยาก นิติกรผู้แถลงจะเสนอคำแถลงด้วยวาจาแทนคำแถลงเป็นหนังสือหลังจากที่ได้หารือกับองค์คณะวินิจฉัยแล้วก็ได้ ในการแถลงด้วยวาจา นิติกรผู้แถลงต้องจัดทำบันทึกคำแถลงดังกล่าวเป็นหนังสือกล่าวถึงข้อสาระสำคัญในคำแถลงติดไว้ในสำนวนอุทธรณ์ด้วย โดยจะจัดทำก่อนหรือหลังการเสนอคำแถลงด้วยวาจาก็ได้

เมื่อนิติกรผู้แถลง ได้จัดทำคำแถลงเป็นหนังสือหรือสามารถเสนอคำแถลงด้วยวาจาได้แล้ว ให้องค์คณะวินิจฉัยกำหนดวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรกต่อไป

หมวด ๕

การรับฟังพยานหลักฐาน

ข้อ ๑๑ คู่กรณีฝ่ายที่กล่าวอ้างข้อเท็จจริงใด ๆ เพื่อสนับสนุนข้ออ้างของตนมีหน้าที่เสนอพยานหลักฐานต่อองค์คณะวินิจฉัย กรรมการเจ้าของสำนวนเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าวในเบื้องต้น เว้นแต่ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นที่รู้จักอยู่ทั่วไป หรือซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ หรือที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รับแล้ว หรือพยานหลักฐานนั้นอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานทางปกครอง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลอื่น

ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายเป็นคุณแก่คู่กรณีฝ่ายใด คู่กรณีฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์แต่เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว

ข้อ ๑๒ องค์คณะวินิจฉัย กรรมการเจ้าของสำนวน มีดุลพินิจที่จะรับฟังพยานหลักฐานที่ได้รับมาตามกระบวนการพิจารณาโดยไม่จำกัดเฉพาะที่เสนอโดยคู่กรณี แต่พยานหลักฐานนั้นจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่คู่กรณีผู้มีส่วนได้เสียมีโอกาสขอตรวจ ทราบ และแสดงพยานหลักฐานเพื่อยืนยันหรือหักล้าง

ข้อ ๑๓ ต้นฉบับเอกสารเท่านั้นที่อ้างเป็นพยานได้ ถ้าหาต้นฉบับไม่ได้ สำเนาที่รับรองว่าถูกต้องหรือพยานบุคคลที่รู้ข้อความก็อ้างเป็นพยานได้

การอ้างหนังสือราชการเป็นพยาน แม้ต้นฉบับยังมีอยู่ จะส่งสำเนาที่เจ้าหน้าที่รับรองว่าถูกต้องก็ได้ เว้นแต่องค์คณะวินิจฉัย กรรมการเจ้าของสำนวน จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๑๔ องค์คณะวินิจฉัย กรรมการเจ้าของสำนวน อาจรับฟังข้อมูลที่บันทึกสำหรับเครื่องคอมพิวเตอร์หรือประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นพยานหลักฐานในสำนวนได้ แต่การบันทึกและการประมวลผลนั้นต้องเป็นไปโดยถูกต้องและต้องมีการรับรองของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือดำเนินการนั้น

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับการรับฟังข้อมูลที่บันทึกไว้หรือได้มาจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นด้วยโดยอนุโลม

ข้อ ๑๕ องค์คณะวินิจฉัยอาจรับฟังพยานบอกเล่าเป็นพยานหลักฐานประกอบพยานหลักฐานอื่นได้เมื่อเห็นว่า

(๑) ตามสภาพ ลักษณะ แหล่งที่มา และข้อเท็จจริงแวดล้อมการบอกเล่า หรือพยานบอกเล่านั้นมีความน่าเชื่อถือหรือ

(๒) มีเหตุจำเป็นเนื่องจากไม่สามารถนำบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นมาให้ถ้อยคำเป็นพยานได้ และมีเหตุผลสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะรับฟังพยานบอกเล่านั้น

หมวด ๑๐

การนั่งพิจารณาอุทธรณ์ และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์

ส่วนที่ ๑

การนั่งพิจารณาอุทธรณ์ และการแถลงของนิติกรผู้แถลงประจำสำนวน

ข้อ ๗๖ ในการพิจารณาอุทธรณ์ ในห้องคณะวินิจฉัยคดีให้มีการนั่งพิจารณาอุทธรณ์อย่างน้อยหนึ่งครั้งเพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสมาแถลงด้วยวาจาต่อหน้า เว้นแต่กรณีที่มีคำวินิจฉัยไม่รับอุทธรณ์และให้จำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบความ ไม่ต้องมีการนั่งพิจารณาอุทธรณ์นั้น

องค์คณะวินิจฉัยต้องแจ้งกำหนดวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรกให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันเพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีได้แถลงสรุปอุทธรณ์และคำแก้อุทธรณ์ของตน

ข้อ ๗๗ ในวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรก หากคู่กรณีประสงค์จะยื่นคำแถลงสรุปอุทธรณ์หรือคำแก้อุทธรณ์ของตนเป็นหนังสือ ให้ยื่นคำแถลงเป็นหนังสือก่อนวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์หรืออย่างช้าที่สุดในระหว่างการนั่งพิจารณาอุทธรณ์

คำแถลงตามวรรคหนึ่งจะยกข้อเท็จจริงที่ไม่เคยยกขึ้นอ้างไว้แล้วไม่ได้ เว้นแต่เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นสำคัญในเรื่องอุทธรณ์ ซึ่งคู่กรณีผู้นั้นสามารถพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุจำเป็นหรือพฤติการณ์พิเศษที่ทำให้ไม่อาจเสนอต่อองค์คณะวินิจฉัยได้ก่อนหน้านั้น แต่องค์คณะวินิจิจะรับฟังข้อเท็จจริงดังกล่าวได้ต่อเมื่อได้เปิดโอกาสให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งแสดงพยานหลักฐานเพื่อยืนยันหรือหักล้างแล้ว

คู่กรณีมีสิทธินำพยานหลักฐานมาสืบประกอบคำแถลงที่ยื่นตามวรรคหนึ่งได้ โดยให้องค์คณะวินิจฉัยพิจารณาสิ่งอนุญาตเท่าที่เกี่ยวข้องกับคำแถลงและจำเป็นแก่เรื่องอุทธรณ์เท่านั้น คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด

ในวันนั่งพิจารณาเรื่องอุทธรณ์ คู่กรณีจะไม่มาในวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ก็ได้ แต่ความในข้อนี้ไม่ตัดอำนาจขององค์คณะวินิจิที่จะออกคำสั่งเรียกให้คู่กรณี พนักงานทางปกครอง เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำ หรือให้ความเห็นเป็นหนังสือ หรือส่งเอกสาร หรือพยานหลักฐานใดๆ ให้แก่องค์คณะวินิจิ

ข้อ ๑๘ เมื่อเริ่มการนั่งพิจารณาครั้งแรก ให้กรรมการเจ้าของสำนวนเสนอสรุปข้อเท็จจริง และประเด็นของเรื่องนั้น แล้วให้คู่กรณีแสดงด้วยวาจาประกอบคำแถลงเป็นหนังสือที่ได้ยื่นไว้ตามข้อ ๑๗ โดยให้ผู้อุทธรณ์แสดงก่อน

คำแถลงด้วยวาจาของคู่กรณีต้องกระชับและอยู่ในประเด็น โดยไม่อาจยกข้อเท็จจริง หรือ ข้อกฎหมายอื่นนอกจากที่ปรากฏในคำแถลงเป็นหนังสือ

ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดไม่ยื่นคำแถลงเป็นหนังสือ แต่มาอยู่ในวันนั่งพิจารณาครั้งแรก คู่กรณี ฝ่ายนั้นจะแสดงด้วยวาจาได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากองค์คณะวินิจฉัย หรือองค์คณะวินิจฉัยสั่งให้แถลง

ข้อ ๑๙ ในการนั่งพิจารณาอุทธรณ์ ให้องค์คณะวินิจฉัยเป็นผู้ซักถามคู่กรณีและพยาน และให้นำข้อ ๖๐ ข้อ ๖๑ และข้อ ๖๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๒๐ ให้กรรมการเจ้าของสำนวนทำหน้าที่ตรวจสอบและเสนอความเห็นในข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายต่อองค์คณะวินิจฉัย ตลอดจนดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องนั้น

ในระหว่างการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เปิดโอกาสให้คู่กรณีได้ทราบถึงข้ออ้างหรือข้อแย้ง ของแต่ละฝ่าย และให้คู่กรณีแสดงพยานหลักฐานของฝ่ายตนเพื่อยืนยันหรือหักล้างข้อเท็จจริงหรือ ข้อกฎหมายได้ เมื่อกรรมการเจ้าของสำนวนเห็นว่าได้รวบรวมข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเพียงพอแล้ว ก็ให้ทำความเห็นเสนอให้องค์คณะวินิจฉัย เพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ในการให้โอกาสคู่กรณีตามวรรคสอง ให้กรรมการเจ้าของสำนวนกำหนดให้คู่กรณีแสดง พยานหลักฐานของฝ่ายตนภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าคู่กรณีมิได้ปฏิบัติตามในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าคู่กรณีที่ไม่ได้แสดงพยานหลักฐานนั้น ไม่มีพยานหลักฐานสนับสนุนหรือยอมรับข้อเท็จจริง ตามพยานหลักฐานของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งแล้วแต่กรณี และให้องค์คณะวินิจฉัยพิจารณามีคำวินิจฉัย ต่อไปตามที่เห็นเป็นการยุติธรรม

ในกรณีที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนด ตามวรรคสามหรือมีพฤติกรรมประวิงเรื่องให้ล่าช้า ให้ ก.พ.ค. รายงานผู้บังคับบัญชา ผู้กำกับดูแล ผู้ควบคุมหรือนายกรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหรือสั่งการหรือลงโทษทางวินัยต่อไปก็ได้

ข้อ ๒๑ ก่อนวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งมอบเรื่องอุทธรณ์ให้นิติกร ผู้แถลงพิจารณา และให้จัดทำสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และความเห็นของตนในการวินิจฉัยเรื่องนั้น เสนอต่อองค์คณะวินิจฉัย และให้การชี้แจงด้วยวาจาต่อองค์คณะวินิจฉัยในวันนั่งพิจารณาคดีนั้น และให้มีสิทธิอยู่ร่วมในการพิจารณาและในการประชุมปรึกษาเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องนั้นได้ แต่ไม่มีสิทธิ ถอนฟ้องในการวินิจฉัยเรื่องนั้น

ให้ประธาน ก.พ.ค. ตั้งนิติกรผู้แถลงจากบัญชีรายชื่อนิติกรผู้แถลงประจำสำนวนที่เลขาธิการ ก.พ. ประกาศไว้

ข้อ ๘๒ ในวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ ถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดฝ่าฝืนข้อกำหนดที่กำหนดไว้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และองค์คณะวินิจฉัยได้มีคำสั่งให้คู่กรณีฝ่ายนั้นออกไปเสียจากบริเวณห้องพิจารณา องค์คณะวินิจฉัยจะนั่งพิจารณาอุทธรณ์ต่อไปหลังคู่กรณีฝ่ายนั้นก็ได้

ข้อ ๘๓ ในวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ เมื่อเสร็จสิ้นการแถลงและการนำพยานหลักฐานมาสืบประกอบคำแถลงของคู่กรณีแล้ว ให้นิติกรผู้แถลงชี้แจงด้วยวาจาต่อองค์คณะวินิจฉัยเพื่อประกอบคำแถลงการณ์เป็นหนังสือที่ได้เสนอไว้แล้วหรือเสนอคำแถลงด้วยวาจาตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๘๑ โดยบุคคลซึ่งมิได้รับอนุญาตจากองค์คณะวินิจฉัยจะอยู่ในห้องพิจารณาในขณะนิติกรผู้แถลงชี้แจงหรือเสนอคำแถลงด้วยวาจาไม่ได้

ในกรณีที่นิติกรผู้แถลงเห็นว่า จากคำแถลงและการนำพยานหลักฐานมาสืบประกอบคำแถลงของคู่กรณี ทำให้ข้อเท็จจริงในการพิจารณาอุทธรณ์เปลี่ยนไปและมีผลกระทบต่อคำแถลงเป็นหนังสือที่เสนอไว้แล้ว หรือต่อคำแถลงด้วยวาจาที่จะเสนอ นิติกรผู้แถลงจะจัดทำคำแถลงเป็นหนังสือขึ้นใหม่หรือเสนอคำแถลงด้วยวาจาต่อองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาในวันอื่นก็ได้

ส่วนที่ ๒

การทำความวินิจฉัยและคำสั่ง

ข้อ ๘๔ เมื่อเสร็จสิ้นการแถลงของนิติกรผู้แถลงแล้ว ให้องค์คณะวินิจฉัยนัดประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาวินิจฉัย หรือมีคำสั่งในวันเดียวกันนั้นหรือวันอื่น

ข้อ ๘๕ คำวินิจฉัยหรือคำสั่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (๑) ชื่อผู้อุทธรณ์
- (๒) ชื่อคู่กรณีในอุทธรณ์
- (๓) สรุปอุทธรณ์และคำขอของผู้อุทธรณ์
- (๔) สรุปคำแก้อุทธรณ์
- (๕) ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย

(๖) คำวินิจฉัยแต่ละประเด็นพร้อมทั้งเหตุผล

(๗) สรุปคำวินิจฉัยที่กำหนดให้ผู้กรณิปฏิบัติหรือดำเนินการต่อไป

คำวินิจฉัยหรือคำสั่งตามวรรคหนึ่งต้องลงลายมือชื่อขององค์คณะวินิจัยที่นั่งพิจารณาและวินิจัยอุทธรณ์นั้นด้วย ถ้าผู้ใดมีเหตุจำเป็นไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้ผู้นั้นจดแจ้งเหตุดังกล่าวไว้ในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งนั้นด้วย

ข้อ ๘๖ การพิจารณาวินิจัยอุทธรณ์ ให้องค์คณะวินิจัยมีคำวินิจฉัยตามข้อ ๕๐ หรือมีคำวินิจฉัยเป็นอย่างอื่น ดังนี้

ก. การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย

(๑) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายและระดับโทษเหมาะสมแล้ว ให้มีคำวินิจฉัยให้ยกอุทธรณ์

(๒) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษดำเนินการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้มีคำวินิจฉัยให้ยกเลิกคำสั่ง และให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการเสียใหม่ให้ถูกต้อง

(๓) ถ้าเห็นว่าการดำเนินการทางวินัยถูกต้องตามกฎหมายและผู้อุทธรณ์ควรได้รับโทษเบาลง ให้มีคำวินิจฉัยให้ลดโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่เบาลง แต่ถ้าเห็นว่าผู้อุทธรณ์กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง จะลดโทษต่ำกว่าปลดออกไม่ได้

(๔) ถ้าเห็นว่าการดำเนินการทางวินัยถูกต้องตามกฎหมาย และเห็นว่า การกระทำของผู้อุทธรณ์ไม่เป็นความผิดทางวินัย หรือพยานหลักฐานยังฟังไม่ได้ว่าผู้อุทธรณ์กระทำความผิดวินัย ให้มีคำวินิจฉัยให้ยกโทษ

(๕) ถ้าเห็นว่าข้อความในคำสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ให้มีคำวินิจฉัยให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความให้เป็นการถูกต้องเหมาะสม

ข. กรณีอุทธรณ์คำสั่งให้ออกจากราชการ

(๑) ถ้าเห็นว่าการสั่งให้ออกจากราชการได้ดำเนินการถูกต้องตามกฎหมาย และเหมาะสมแก่กรณีแล้ว ให้มีคำวินิจฉัยให้ยกอุทธรณ์

(๒) ถ้าเห็นว่าการสั่งให้ออกจากราชการได้ดำเนินการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้มีคำวินิจฉัยให้ยกเลิกคำสั่งและให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการเสียใหม่ให้ถูกต้อง

(๓) ถ้าเห็นว่าการสั่งให้ออกจากราชการถูกต้องตามกฎหมายและเห็นว่ายังไม่มีเหตุที่จะให้ผู้อุทธรณ์ออกจากราชการ ในกรณีเช่นนี้ให้มีคำวินิจฉัยให้ยกเลิกคำสั่งและให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการต่อไป

(๔) ถ้าเห็นว่าข้อความในคำสั่งให้ออกจากราชการไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ให้มีคำวินิจฉัยให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความให้เป็นการถูกต้องเหมาะสม

ในกรณีที่องค์คณะวินิจฉัยเห็นสมควรเยียวยาความเสียหายให้ผู้อุทธรณ์หรือดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้มีคำวินิจฉัยตามระเบียบที่ ก.พ.ค. กำหนด

การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ขององค์คณะวินิจฉัยจะมีคำวินิจฉัยให้เพิ่มโทษไม่ได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่ได้รับแจ้งจาก ก.พ. ตามมาตรา ๑๐๔ ว่าสมควรเพิ่มโทษ จึงจะมีคำวินิจฉัยให้เพิ่มโทษผู้อุทธรณ์ได้

ข้อ ๘๗ ในกรณีที่กรรมการเจ้าของสำนวนผู้ใดมีความเห็นแย้ง ให้ผู้นั้นมีสิทธิทำความเห็นแย้งพร้อมทั้งเหตุผลของตนรวมไว้ในคำวินิจฉัยนั้นได้

ข้อ ๘๘ การประชุมของ ก.พ.ค. หรือองค์คณะวินิจฉัยให้เข้าไปตามระเบียบ ก.พ.ค. ว่าด้วยการประชุมของคณะกรรมการ ก.พ.ค. คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ และคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์

ข้อ ๘๙ เมื่อองค์คณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่งชี้ขาดเรื่องอุทธรณ์ หรือประเด็นข้อใดแห่งเรื่องอุทธรณ์แล้ว ห้ามมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในองค์คณะวินิจฉัยนั้นอันเกี่ยวกับเรื่องอุทธรณ์หรือประเด็นที่ได้วินิจฉัยชี้ขาดแล้วนั้น

เรื่องอุทธรณ์ที่ได้มีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาดถึงที่สุดแล้ว ห้ามมิให้คู่กรณีเดียวกันอุทธรณ์ในประเด็นที่ได้วินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกัน

ข้อ ๙๐ เมื่อได้มีการวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้แจ้งผลแห่งคำวินิจฉัยนั้นให้คู่กรณีทราบโดยเร็ว ให้สำนักงาน ก.พ. จัดให้มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ไว้เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้าตรวจดู หรือขอสำเนาที่มีการรับรองถูกต้องได้

ข้อ ๙๑ การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ประธาน ก.พ.ค. ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้การพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ขยายระยะเวลาได้อีกซึ่งไม่เกินสองครั้ง โดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกินหกสิบวัน และให้บันทึกเหตุขัดข้องให้ปรากฏไว้ด้วย

หมวด ๑๑

การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของนิติกรผู้รับผิดชอบสำนวน
นิติกรผู้แถลงประจำสำนวนและพนักงานผู้รับอุทธรณ์

ข้อ ๕๒ ให้เลขาธิการ ก.พ. แต่งตั้งหรือมอบหมายผู้ดำรงตำแหน่งนิติกรระดับผู้เชี่ยวชาญเป็นนิติกรผู้แถลงประจำสำนวน จัดทำบันทึกสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายและความเห็นของตนในการวินิจฉัยเรื่องอุทธรณ์นั้น เสนอต่อองค์คณะวินิจฉัยตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๕๓ ให้เลขาธิการ ก.พ. แต่งตั้งนิติกรของสำนักงาน ก.พ. เป็นนิติกรผู้รับผิดชอบสำนวน เพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของกรรมการเจ้าของสำนวนเกี่ยวกับการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๕๔ ให้เลขาธิการ ก.พ. แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ก.พ. เป็นพนักงานผู้รับอุทธรณ์เพื่อปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรับอุทธรณ์ การตรวจอุทธรณ์ และการดำเนินงานทางธุรการอย่างอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

หมวด ๑๒

การนับระยะเวลา

ข้อ ๕๕ การนับระยะเวลาดำเนินการ ก.พ.ค. นี้ สำหรับเวลาเริ่มต้น ให้นับวันถัดจากวันแรกแห่งเวลานั้นเป็นวันเริ่มนับระยะเวลา ส่วนเวลาสุดสิ้น ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาตรงกับวันหยุดราชการ ให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งระยะเวลา

ประกาศ ณ วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

ศราวุธ เมนะเสวต

ประธานกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎ ก.พ.ค. ฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๑๑๔ มาตรา ๑๑๕ และมาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติให้ผู้ถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา ๑๑๐ (๑) (๓) (๕) (๖) (๗) และ (๘) มีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. หลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์ และการพิจารณา วินิจฉัยอุทธรณ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค. จึงจำเป็นต้องออกกฎ ก.พ.ค. นี้

กฎ ก.พ.ค.

ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์

พ.ศ. ๒๕๕๑

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์
อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๑ (๕) มาตรา ๑๒๓ มาตรา ๑๒๔ และมาตรา ๑๒๕
แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ก.พ.ค. จึงออกกฎ ก.พ.ค. ไว้
ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎ ก.พ.ค. นี้เรียกว่า “กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่อง
ร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๕๑”

ข้อ ๒ กฎ ก.พ.ค. นี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากลงนามในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในกฎ ก.พ.ค. นี้

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ร้องทุกข์และคู่กรณีในการร้องทุกข์

“คู่กรณีในการร้องทุกข์” หมายความว่า ผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์

“พนักงานผู้รับคำร้องทุกข์” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน ก.พ. มอบหมายให้เป็น
ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์ การตรวจคำร้องทุกข์ และการดำเนินงานธุรการอย่างอื่น
ตามกฎ ก.พ.ค. นี้ และให้หมายความรวมถึงเจ้าหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาหรือของผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุ
แห่งการร้องทุกข์ หรือของผู้มีอำนาจวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ที่มีหน้าที่รับหนังสือตามระเบียบว่าด้วย
งานสารบรรณ ด้วย

“พนักงานผู้รับผิดชอบสำนวน” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน ก.พ. มอบหมายให้
รับผิดชอบสำนวนเรื่องร้องทุกข์

“องค์คณะวินิจฉัย” หมายความว่า ก.พ.ค. หรือกรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่ง หรือ คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ที่ ก.พ.ค. ตั้ง เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ในกรณี ที่เป็นคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ ต้องมีกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์อย่างน้อยสองคนจึงจะเป็น องค์คณะวินิจฉัย

“กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์” หมายความว่า บุคคลหนึ่งบุคคลใดในองค์คณะวินิจฉัย

“กรรมการเจ้าของสำนวน” หมายความว่า บุคคลหนึ่งบุคคลใดในองค์คณะวินิจฉัยที่ได้รับ แต่งตั้งให้เป็นผู้รับผิดชอบสำนวนเรื่องร้องทุกข์

“ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์” หมายความว่า องค์คณะวินิจฉัย และให้หมายความรวมถึง ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปที่มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ตามกฎหมาย ก.พ.ค. นี้ ด้วย

ข้อ ๔ ให้ประธาน ก.พ.ค. รักษาการตามกฎหมาย ก.พ.ค. นี้ และให้มีอำนาจออกประกาศหรือ คำสั่งเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามกฎหมาย ก.พ.ค. นี้

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมาย ก.พ.ค. นี้ ประธาน ก.พ.ค. อาจหารือที่ประชุม ก.พ.ค. เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยก็ได้ คำวินิจฉัยนั้นให้เป็นที่สุด

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๕ การร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนสามัญ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมาย ก.พ.ค. นี้

ข้อ ๖ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและ ผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นระหว่างกัน ควรจะได้ปรึกษาหารือทำความเข้าใจกัน ฉะนั้น เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติของตน ของผู้บังคับบัญชา หากแสดงความประสงค์จะปรึกษาหารือกับผู้บังคับบัญชา ให้ผู้บังคับบัญชานั้น ให้โอกาสและรับฟัง หรือสอบถามเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวเพื่อเป็นทางแห่งการทำความเข้าใจและ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นต้น

ถ้าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้มีความคับข้องใจนั้น ไม่ประสงค์จะปรึกษาหารือ หรือ ปรึกษาหารือแล้วไม่ได้รับคำชี้แจง หรือได้รับคำชี้แจงแล้วไม่เป็นที่พอใจ ก็ให้ร้องทุกข์ตามกฎหมาย ก.พ.ค. นี้

ข้อ ๗ ภายใต้บังคับข้อ ๖ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชา และเป็นกรณีที่ไม่อาจอุทธรณ์ตามหมวด ๘ การอุทธรณ์ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้ ผู้นั้นมีสิทธิร้องทุกข์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค. นี้

การปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชาซึ่งทำให้เกิดความคับข้องใจอันเป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ นั้น ต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้

(๑) ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการนั้น หรือโดยไม่สุจริต

(๒) เป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็น หรือสร้างภาระให้เกิดขึ้นเกินสมควร

(๓) เป็นการใช้อำนาจโดยไม่ชอบ

(๔) ประเวศเวลา หรือหน่วงเหนี่ยวการดำเนินการบางอย่างอันเป็นเหตุให้เสียสิทธิหรือไม่ได้รับสิทธิประโยชน์อันพึงมีพึงได้ในเวลาอันสมควร

(๕) ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติอื่นใดที่ไม่เป็นไปตามระบบคุณธรรมตามมาตรา ๔๒

ข้อ ๘ การร้องทุกข์ให้ร้องได้สำหรับตนเองเท่านั้น จะร้องทุกข์สำหรับผู้อื่นไม่ได้ และให้ทำคำร้องทุกข์เป็นหนังสือยื่นต่อผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบหรือ ถือว่าทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์ตามข้อ ๗

คำร้องทุกข์ให้ใช้ถ้อยคำสุภาพและอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ดังนี้

(๑) ชื่อ ตำแหน่ง สังกัด และที่อยู่สำหรับการติดต่อเกี่ยวกับการร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์

(๒) การปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์

(๓) ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ผู้ร้องทุกข์เห็นว่าเป็นปัญหาของเรื่องร้องทุกข์

(๔) คำขอของผู้ร้องทุกข์

(๕) ลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ หรือผู้ได้รับมอบหมายให้ร้องทุกข์แทนกรณีที่จำเป็นตามข้อ ๑๐

ข้อ ๙ ในการยื่นคำร้องทุกข์ให้นับบนหลักฐานที่เกี่ยวข้องพร้อมคำร้องทุกข์ด้วย กรณีที่ไม่อาจแนบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้ เพราะพยานหลักฐานอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานทางปกครอง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลอื่น หรือเพราะเหตุอื่นใด ให้ระบุเหตุที่ไม่อาจแนบพยานหลักฐานไว้ด้วย

ให้ผู้ร้องทุกข์ทำสำเนาคำร้องทุกข์และหลักฐานที่เกี่ยวข้อง โดยให้ผู้ร้องทุกข์รับรองสำเนาถูกต้อง ๑ ชุด แนบพร้อมคำร้องทุกข์ด้วย กรณีที่มีเหตุจำเป็นต้องมอบหมายให้บุคคลอื่นร้องทุกข์แทนตามข้อ ๑๐ ก็ได้ กรณีที่มีการแต่งตั้งทนายความหรือบุคคลอื่นดำเนินการแทนในชั้นตอนใด ๆ ในกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ตามข้อ ๑๑ ก็ได้ ให้แนบหลักฐานการมอบหมายหรือหลักฐานการแต่งตั้ง ทั้งนี้ตามที่กฎ ก.พ.ศ. นี้ กำหนด

ถ้าผู้ร้องทุกข์ประสงค์จะแถลงการณ์ด้วยวาจาในชั้นพิจารณาของผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ ให้แสดงความประสงค์ไว้ในคำร้องทุกข์ด้วย หรือจะทำเป็นหนังสือต่างหากก็ได้แต่ต้องยื่นหนังสือก่อนที่ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์เริ่มพิจารณา

ข้อ ๑๐ ผู้มีสิทธิร้องทุกข์จะมอบหมายให้บุคคลอื่นร้องทุกข์แทนได้ ในกรณีมีเหตุจำเป็นอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) เจ็บป่วยจนไม่สามารถร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง
- (๒) อยู่ในต่างประเทศและคาดหมายได้ว่าไม่อาจร้องทุกข์ได้ทันภายในเวลาที่กำหนด
- (๓) มีเหตุจำเป็นอย่างอื่นที่ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์เห็นสมควร

การมอบหมายตามวรรคหนึ่ง จะต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้มีสิทธิร้องทุกข์ พร้อมทั้งหลักฐานแสดงเหตุจำเป็นข้างต้น ถ้าไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้พิมพ์ลายนิ้วมือโดยมีพยานลงลายมือชื่อรับรองอย่างน้อยสองคน

ข้อ ๑๑ คู่กรณีอาจมีหนังสือแต่งตั้งให้ทนายความหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กำหนดแทนตนในกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ชั้นตอนใด ๆ ก็ได้ โดยให้แนบหนังสือแต่งตั้งหลักฐานแสดงตนของทนายความหรือบุคคลผู้ได้รับแต่งตั้ง พร้อมคำร้องทุกข์หรือจะยื่นในภายหลังก่อนการดำเนินการในชั้นตอนนั้น ๆ

ข้อ ๑๒ คำร้องทุกข์ให้ยื่นต่อพนักงานผู้รับคำร้องทุกข์ ในการนี้ อาจยื่นคำร้องทุกข์โดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ และให้ถือว่าวันที่ยื่นคำร้องทุกข์ต่อพนักงานผู้รับคำร้องทุกข์หรือวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางประทับตรารับที่ซองหนังสือร้องทุกข์ แล้วแต่กรณี เป็นวันยื่นคำร้องทุกข์

ข้อ ๑๓ เพื่อประโยชน์ในการนับระยะเวลาร้องทุกข์ การนับวันทราบหรือถือว่าทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์นั้น ให้ถือปฏิบัติ ดังนี้

(๑) ในกรณีที่เหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากการที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งเป็นหนังสือ ให้ถือว่าวันที่ผู้มีสิทธิร้องทุกข์ลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งเป็นวันทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์

(๒) ในกรณีที่ไม่มีกรลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งตาม (๑) แต่มีการแจ้งคำสั่งให้ทราบพร้อมสำเนาคำสั่ง และทำบันทึกวันเดือนปี เวลา สถานที่ที่แจ้ง โดยลงลายมือชื่อผู้แจ้งพร้อมทั้งพยานรู้เห็นไว้เป็นหลักฐานแล้ว ให้ถือว่าวันที่แจ้งนั้นเป็นวันทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์

(๓) ในกรณีที่ไม่มีแจ้งคำสั่งตาม (๒) และได้แจ้งเป็นหนังสือส่งสำเนาคำสั่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ณ ที่อยู่ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ ให้ส่งสำเนาคำสั่งไปสองฉบับเพื่อให้เก็บไว้เป็นหลักฐานหนึ่งฉบับ และให้ลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่รับทราบคำสั่งแล้วส่งกลับคืนเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานหนึ่งฉบับ กรณีเช่นนี้เมื่อล่วงพ้นสามสิบวันนับแต่วันที่ปรากฏในใบตอบรับทางไปรษณีย์ลงทะเบียนว่าผู้รับแล้ว แม้ยังไม่ได้รับสำเนาคำสั่งฉบับที่ให้ลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่รับทราบคำสั่งกลับคืนมา ก็ให้ถือว่าผู้มีสิทธิร้องทุกข์ได้รับทราบคำสั่งอันเป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์แล้ว

(๔) ในกรณีที่เหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติของผู้บังคับบัญชา โดยไม่มีคำสั่งเป็นหนังสือ ให้ถือว่าวันที่มีหลักฐานยืนยันว่าผู้มีสิทธิร้องทุกข์รับทราบหรือควรรับทราบคำสั่งที่ไม่เป็นหนังสือนั้น เป็นวันทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์

(๕) ในกรณีที่เหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากการปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติของผู้บังคับบัญชา โดยไม่ได้มีคำสั่งอย่างใด ให้ถือว่าวันที่ผู้ร้องทุกข์ควรได้ทราบถึงการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาดังกล่าว เป็นวันทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์

ข้อ ๑๔ ผู้ร้องทุกข์อาจถอนคำร้องทุกข์ที่ยื่นไว้แล้วในเวลาใด ๆ ก่อนที่ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์จะมีคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดในเรื่องร้องทุกข์นั้น ก็ได้

การถอนคำร้องทุกข์ต้องทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อผู้ร้องทุกข์ แต่ถ้าผู้ร้องทุกข์ถอนคำร้องทุกข์ด้วยวาจาต่อผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์บันทึกไว้ และให้ผู้ร้องทุกข์ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

เมื่อมีการถอนคำร้องทุกข์ ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์อนุญาต และสั่งจำหน่ายคำร้องทุกข์ออกจากสารบบ

ข้อ ๑๕ ในการพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์มีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสม ในกรณีนี้ ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์อาจแสวงหาข้อเท็จจริงจากพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานหลักฐานอื่นนอกเหนือจากพยานหลักฐานของคู่กรณี ที่ปรากฏในคำร้องทุกข์ คำแก้คำร้องทุกข์ ก็ได้ ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเช่นว่านี้ ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์อาจดำเนินการตามที่กำหนดในหมวด ๓ ส่วนที่ ๒ หรือตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่ข้อเท็จจริงซึ่งได้มาจากการแสวงหาเพิ่มเติมตามวรรคหนึ่งอาจกระทบถึงสิทธิของ คู่กรณี ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ต้องให้คู่กรณีได้รับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาส ได้โต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน

ข้อ ๑๖ คำวินิจฉัยในเรื่องร้องทุกข์ของผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ อย่างน้อยต้อง ประกอบด้วย

- (๑) ชื่อผู้ร้องทุกข์
- (๒) ชื่อคู่กรณีในการร้องทุกข์
- (๓) สรุปคำร้องทุกข์และคำขอของผู้ร้องทุกข์
- (๔) สรุปคำแก้คำร้องทุกข์
- (๕) ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย
- (๖) คำวินิจฉัยของผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์พร้อมทั้งเหตุผล
- (๗) สรุปคำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่กำหนดให้นายงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติ

หรือดำเนินการต่อไป

(๘) ข้อสังเกตเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยหรือคำสั่งนั้น (ถ้ามี)

คำวินิจฉัยในเรื่องร้องทุกข์ตามวรรคหนึ่งต้องลงลายมือชื่อของผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ ที่วินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์นั้น ถ้าผู้ใดมีเหตุจำเป็นไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้จดแจ้งเหตุดังกล่าวไว้ใน คำวินิจฉัยนั้น ด้วย

ข้อ ๑๗ ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ.ค. นี้ เมื่อผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ เห็นสมควรหรือเมื่อคู่กรณีคำขอ ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์มีอำนาจยื่นหรือขยายระยะเวลาได้ตาม ความจำเป็น เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ข้อ ๑๘ การนับระยะเวลาตามกฎหมาย ก.พ.ค. นี้ สำหรับเวลาเริ่มต้นให้นับวันถัดจากวันแรก แห่งเวลานั้นเป็นวันเริ่มนับระยะเวลา ส่วนเวลาสิ้นสุด ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาดตรงกับ วันหยุดราชการให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งระยะเวลา

ข้อ ๑๙ หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในหมวด ๑ ให้ใช้บังคับกับการร้องทุกข์และการ พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ในหมวดอื่นด้วย เว้นแต่จะมีหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดไว้เป็น อย่างอื่น ถ้าให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น

หมวด ๒

การร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป

ข้อ ๒๐ การร้องทุกข์ที่เหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชา และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. แต่ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปตามลำดับ นั้น ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชา ดังนี้

(๑) ในกรณีที่เหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชาในราชการบริหารส่วนภูมิภาค ที่ต่ำกว่าผู้ว่าราชการจังหวัด ให้ร้องทุกข์ต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์

(๒) ในกรณีที่เหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชาในราชการบริหารส่วนกลาง ที่ต่ำกว่าอธิบดี ให้ร้องทุกข์ต่ออธิบดี และให้อธิบดีเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์

(๓) ในกรณีที่เหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากผู้ว่าราชการจังหวัดหรืออธิบดี ให้ร้องทุกข์ต่อปลัดกระทรวงซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ร้องทุกข์ และให้ปลัดกระทรวงเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์

ข้อ ๒๑ การยื่นคำร้องทุกข์อาจยื่นผ่านผู้บังคับบัญชาหรือผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ก็ได้ และให้แนบความในข้อ ๑๒ หมวด ๑ มาใช้บังคับกับการยื่นคำร้องทุกข์ดังกล่าวด้วย

ข้อ ๒๒ เมื่อผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ได้รับคำร้องทุกข์แล้ว ให้มีหนังสือแจ้งพร้อมทั้งส่งสำเนาคำร้องทุกข์ให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ทราบโดยเร็ว และให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์นั้นส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง และคำชี้แจงของตน (ถ้ามี) ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ประกอบการพิจารณาภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือร้องทุกข์

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้รับคำร้องทุกข์ ให้ผู้บังคับบัญชานั้นส่งคำร้องทุกข์พร้อมทั้งสำเนาต่อไปยังผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือร้องทุกข์

เมื่อผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ได้รับคำร้องทุกข์ที่ยื่นผ่านตามข้อ ๒๑ หรือส่งตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้จัดส่งคำร้องทุกข์พร้อมทั้งสำเนาและเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง และคำชี้แจงของตน (ถ้ามี) ไปยังผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือร้องทุกข์

ข้อ ๒๓ การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์พิจารณาจากเรื่องราวการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์ของผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ ในกรณีที่จำเป็น

และสมควร อาจขอเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม รวมทั้งคำชี้แจงจากหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ ห้างหุ้นส่วน บริษัท ข้าราชการ หรือบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาได้

ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์ขอแสดงการณด้วยวาจา หากผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์เห็นว่า การแสดงการณด้วยวาจาไม่จำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ จะไม่ให้แสดงการณด้วยวาจา ก็ได้ แต่ให้บันทึกเหตุผลไว้ด้วย

ในกรณีที่นัดให้ผู้ร้องทุกข์มาแสดงการณด้วยวาจา ให้แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ทราบด้วยว่า ถ้าประสงค์จะแสดงแก้ก็ให้มาแสดงหรือมอบหมายเป็นหนังสือให้ข้าราชการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้แทนมาแสดงแก้ด้วยวาจาในการพิจารณาครั้งนั้นได้ ทั้งนี้ ให้แจ้งล่วงหน้าตามควรแก่กรณี และเพื่อประโยชน์ในการแสดงแก้ดังกล่าว ให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ หรือผู้แทน (ถ้ามี) เข้าฟังการแสดงการณด้วยวาจาของผู้ร้องทุกข์ได้

ข้อ ๒๔ ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับคำร้องทุกข์และเอกสารหลักฐานตามข้อ ๒๒ แต่ถ้ามีความจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว ให้ขอขยายเวลาได้อีกไม่เกินสามสิบวัน และให้บันทึกแสดงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องขอขยายเวลาไว้ด้วย

ในกรณีที่ขอขยายเวลาดตามวรรคหนึ่งแล้วการพิจารณายังไม่แล้วเสร็จ ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ขยายเวลาพิจารณาได้อีกไม่เกินสามสิบวัน และให้พิจารณากำหนดมาตรการที่จะทำให้การพิจารณาแล้วเสร็จโดยเร็วและบันทึกไว้เป็นหลักฐาน และให้ส่งหลักฐานดังกล่าวไปยังผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปของผู้ร้องทุกข์ภายในสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดขยายเวลาดตามวรรคหนึ่ง เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปจะได้ติดตามแนะนำและชี้แจงให้การพิจารณาแล้วเสร็จโดยเร็ว แต่ถ้าปลัดกระทรวงเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ ให้ส่งหลักฐานดังกล่าวไปยังเลขาธิการ ก.พ. ในฐานะเลขานุการของ ก.พ.ค. เพื่อดำเนินการต่อไป

ข้อ ๒๕ ในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ มีอำนาจไม่รับเรื่องร้องทุกข์ ยกคำร้องทุกข์ หรือมีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือยกเลิกคำสั่ง และให้เยียวยาความเสียหายให้ผู้ร้องทุกข์ หรือให้ดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม โดยให้นำระเบียบที่ ก.พ.ค. กำหนดในเรื่องเดียวกันนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ได้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ประการใดแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยนั้นในโอกาสแรก ที่ทำได้ และเมื่อได้ดำเนินการตามคำวินิจฉัยดังกล่าวแล้ว ให้แจ้งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

คำวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ของผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ให้เป็นที่สุด ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยนั้น มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้ง ศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองต่อไปได้

ข้อ ๒๖ ในกรณีที่ยังไม่มีระเบียบ ก.พ.ค. เรื่องการเยียวยาความเสียหายให้ผู้ร้องทุกข์หรือ ให้ดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมใช้บังคับ ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์สั่งการ ในเรื่องการเยียวยาและดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมไปพลางก่อนตามที่เห็นสมควรได้ โดยให้นำประโยชน์ของทางราชการมาประกอบการพิจารณาด้วย

เมื่อมีระเบียบ ก.พ.ค. ในเรื่องเดียวกันนี้ใช้บังคับแล้ว หากการดำเนินการตามที่ได้สั่งการ ไปนั้นมีความต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในระเบียบ ก.พ.ค. ก็ให้ดำเนินการเพิ่มเติมให้ครบถ้วน เท่าที่ทำได้ และให้ถือว่าเป็นการเยียวยาหรือดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ตามระเบียบ ก.พ.ค. แล้ว

ข้อ ๒๗ ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์อาจถูกคัดค้านได้ โดยให้นำความในหมวด ๓ ข้อ ๕๘ มาใช้บังคับกับเหตุแห่งการคัดค้านและการยื่นคำคัดค้าน โดยอนุโลม

ข้อ ๒๘ ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์คัดค้านผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ ให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ร้องทุกข์เหนือผู้ถูกคัดค้านเป็นผู้พิจารณาคำคัดค้าน ถ้าเห็นว่าคำคัดค้าน ไม่มีเหตุผลก็ให้มีคำสั่ง ยกคำคัดค้าน คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด และแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อดำเนินการต่อไป แต่ถ้าเห็นว่าคำคัดค้านมีเหตุผลรับฟังได้ให้แจ้งให้ผู้ถูกคัดค้านกับผู้ร้องทุกข์ทราบ กรณีนี้ให้ผู้พิจารณา คำคัดค้านเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์แทน และให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการ ในเรื่องการพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ข้างต้น มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๒๙ ในกรณีที่ปลัดกระทรวงเป็นผู้ถูกคัดค้าน ให้ส่งคำคัดค้านไปที่เลขาธิการ ก.พ. ในฐานะเลขานุการ ก.พ.ค. และให้ ก.พ.ค. เป็นผู้พิจารณาคำคัดค้าน ถ้าเห็นว่าคำคัดค้านไม่มีเหตุผล ก็ให้มีคำสั่งยกคำคัดค้าน คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด และแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อดำเนินการต่อไป แต่ถ้าเห็นว่าคำคัดค้านมีเหตุผลรับฟังได้ก็ให้แจ้งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบและแนะนำผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจ วินิจฉัยร้องทุกข์ให้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำหน้าที่พิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ประกอบด้วยผู้แทน

ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์หนึ่งคน ผู้แทนผู้ร้องทุกข์หนึ่งคน ผู้แทนผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์หนึ่งคน ทั้งนี้ ให้เลขาธิการ ก.พ. ตั้งข้าราชการสำนักงาน ก.พ. หนึ่งคน ร่วมเป็นกรรมการ ด้วย และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการดังกล่าวประชุมและเลือกกันเองคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ และให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต้นสังกัดเป็นเลขานุการและจะให้มีผู้ช่วยเลขานุการ ก็ได้

เมื่อคณะกรรมการตามวรรคหนึ่งพิจารณามีมติประการใด ให้เสนอต่อปลัดกระทรวงผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยตามที่เห็นสมควร และการทำคำวินิจฉัยในกรณีนี้ ให้นำข้อ ๑๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๓๐ เมื่อผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ได้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์เสร็จสิ้นลงแล้ว ให้รายงานผลการดำเนินการตามคำวินิจฉัยพร้อมทั้งสำเนาคำวินิจฉัยไปยัง ก.พ.ค. ภายในสิบห้าวันนับแต่ได้รับแจ้งผลการดำเนินการตามคำวินิจฉัยนั้นแล้ว เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและพัฒนาระบบพิทักษ์ระบบคุณธรรม ต่อไป

หมวด ๓

การร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค.

ส่วนที่ ๑

การยื่นคำร้องทุกข์ การตรวจคำร้องทุกข์ การตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์

การจ่ายสำนวน และการส่งรับหรือไม่รับคำร้องทุกข์ไว้พิจารณา

ข้อ ๓๑ ในกรณีที่เหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรี ให้ร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. โดยยื่นคำร้องทุกข์ต่อพนักงานผู้รับคำร้องทุกข์ที่สำนักงาน ก.พ. หรือจะส่งคำร้องทุกข์ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนไปยังสำนักงาน ก.พ. ก็ได้

ข้อ ๓๒ คำร้องทุกข์ที่ยื่นที่สำนักงาน ก.พ. ให้พนักงานผู้รับคำร้องทุกข์ออกใบรับคำร้องทุกข์ และลงทะเบียนรับคำร้องทุกข์ไว้เป็นหลักฐานในวันที่รับคำร้องทุกข์ตามระเบียบว่าด้วยงานสารบรรณ และให้ถือว่าวันที่รับคำร้องทุกข์ตามหลักฐานดังกล่าวเป็นวันยื่นคำร้องทุกข์

ข้อ ๓๓ คำร้องทุกข์ที่พนักงานผู้รับคำร้องทุกข์ได้รับไว้แล้ว ให้ลงทะเบียนเรื่องร้องทุกข์ในสารบบ และตรวจคำร้องทุกข์ในเบื้องต้น

(๑) ถ้าเห็นว่าเป็นคำร้องทุกข์ที่มีการดำเนินการโดยถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหมวด ๑ ให้เสนอคำร้องทุกข์ดังกล่าวต่อประธาน ก.พ.ค. เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

(๒) ถ้าเห็นว่าเป็นคำร้องทุกข์ที่มีการดำเนินการโดยไม่สมบูรณ์ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหมวด ๑ ให้พนักงานผู้รับคำร้องทุกข์แนะนำให้ผู้ร้องทุกข์แก้ไขให้ครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด

(๓) ถ้าเห็นว่าเป็นคำร้องทุกข์ที่ไม่อยู่ในอำนาจของ ก.พ.ค. จะรับไว้พิจารณาได้ หรือเป็นกรณีตาม (๒) แต่ผู้ร้องทุกข์ไม่แก้ไขภายในเวลาที่กำหนด ให้บันทึกไว้แล้วเสนอคำร้องทุกข์ดังกล่าวต่อประธาน ก.พ.ค. เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ข้อ ๓๔ ให้ ก.พ.ค. ตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ขึ้นคณะหนึ่งหรือหลายคณะเป็นองค์คณะวินิจฉัยก็ได้ แต่ละคณะประกอบด้วยกรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งเป็นประธาน และกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์อีกสองคนเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ โดยจะกำหนดให้ประธาน ก.พ.ค. หรือกรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งทำหน้าที่ประธานในคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์หลายคณะพร้อมกันก็ได้ และให้มีเจ้าหน้าที่สำนักงาน ก.พ. ที่ได้รับมอบหมายเป็นเลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการได้ตามความจำเป็น

ในกรณีที่มีความจำเป็น ก.พ.ค. อาจแต่งตั้งให้คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์คนใดทำหน้าที่วินิจฉัยเรื่องอุทธรณ์ก็ได้

ข้อ ๓๕ เมื่อได้มีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์และได้มีการจ่ายสำนวนแล้ว ให้ประธานกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์แจ้งคำสั่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ให้ผู้ร้องทุกข์ทราบ โดยให้ผู้ร้องทุกข์ลงลายมือชื่อและวันที่รับทราบไว้เป็นหลักฐาน แล้วมอบสำเนาคำสั่งให้ไว้หนึ่งฉบับ หรือจะส่งสำเนาคำสั่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ร้องทุกข์ ณ ที่อยู่ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการก็ได้ ในกรณีนี้เมื่อล่วงพ้นสามห้าวันนับแต่วันส่งสำเนาคำสั่งดังกล่าว ให้ถือว่าผู้ร้องทุกข์ได้รับทราบคำสั่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์แล้ว

ให้นำความตามวรรคหนึ่งใช้บังคับกับกรณีที่กรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ด้วย

ข้อ ๓๖ เมื่อประธาน ก.พ.ค. ได้รับคำร้องทุกข์แล้ว ให้พิจารณาจ่ายสำนวนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ ๓๗ ถึงข้อ ๔๓

ข้อ ๓๗ ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าคำร้องทุกข์ใดมีปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญ หรือผลการวินิจฉัยอาจกระทบต่อวิถีทางปฏิบัติราชการ หรือจะเป็นการวางบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการ หรือเป็นกรณีสำคัญที่เกี่ยวข้องกับระบบคุณธรรม ที่ ก.พ.ค. สมควรเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยเอง ก็ให้จ่ายสำนวนคำร้องทุกข์นั้นให้ ก.พ.ค. เป็นองค์คณะวินิจฉัย โดยให้ประธาน ก.พ.ค. ตั้งกรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งเป็นกรรมการเจ้าของสำนวน และมีพนักงานผู้รับผิดชอบสำนวนเป็นผู้ช่วย

ข้อ ๓๘ ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าคำร้องทุกข์ใดเป็นกรณีทั่วไปที่ไม่มีลักษณะตามข้อ ๓๗ ให้จ่ายสำนวนคำร้องทุกข์นั้นให้กรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งหรือคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์คณะหนึ่งคณะใดเป็นองค์คณะวินิจฉัยก็ได้

ในกรณีที่กรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งเป็นองค์คณะวินิจฉัย ให้ผู้นั้นเป็นกรรมการเจ้าของสำนวน และมีพนักงานผู้รับผิดชอบสำนวนเป็นผู้ช่วย

ในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์คณะหนึ่งคณะใดเป็นองค์คณะวินิจฉัย ให้ประธานกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์คณะนั้นตั้งกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ในคณะคนหนึ่งเป็นกรรมการเจ้าของสำนวน และมีพนักงานผู้รับผิดชอบสำนวนเป็นผู้ช่วย

ข้อ ๓๙ ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าคำร้องทุกข์เรื่องใดเป็นร้องทุกข์ที่ไม่อาจรับไว้พิจารณาได้ ให้จ่ายสำนวนคำร้องทุกข์นั้นให้กรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งเป็นกรรมการเจ้าของสำนวน หรือจะจ่ายให้คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์คณะหนึ่งทำหน้าที่เป็นองค์คณะวินิจฉัย ก็ได้

ข้อ ๔๐ ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าคำร้องทุกข์เรื่องใดเป็นร้องทุกข์ที่รับไว้พิจารณาได้ ให้จ่ายสำนวนคำร้องทุกข์ให้แก่กรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่ง หรือคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์เป็นองค์คณะวินิจฉัย หากมีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ขึ้นหลายคณะ ให้ประธาน ก.พ.ค. จ่ายสำนวนตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) ถ้ามีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ แยกตามความเชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ ให้จ่ายสำนวนให้ตรงกับความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ที่ตั้งไว้

(๒) ถ้ามีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ แยกตามกลุ่มของส่วนราชการหรือพื้นที่ตั้งของส่วนราชการใด ให้จ่ายสำนวนให้ตรงกับกลุ่มหรือพื้นที่ตั้งของส่วนราชการนั้น

(๓) ในกรณีที่ไม่มี การตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตาม (๑) หรือ (๒) หรือมีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตาม (๑) หรือ (๒) ในลักษณะเดียวกันหลายคณะ หรือคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตาม (๑) หรือ (๒) มีคำร้องทุกข์ค้างการพิจารณาอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งหากจ่าย

สำนวนให้แก่คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์นั้นอีก จะทำให้การพิจารณาล่าช้าหรือกระทบต่อความยุติธรรม ให้จ่ายสำนวนคำร้องทุกข์ตามที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นสมควร

ข้อ ๔๑ กรรมการเจ้าของสำนวนอาจกำหนดประเด็นให้พนักงานผู้รับผิดชอบสำนวนวิเคราะห์และพิจารณาทำความเข้าใจเสนอในเบื้องต้นประกอบการพิจารณาขององค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาสั่งรับหรือไม่รับคำร้องทุกข์ไว้พิจารณา ดังนี้

(๑) ถ้าเห็นว่าเป็นคำร้องทุกข์ที่มีการดำเนินการ โดยถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหมวด ๑ และเป็นคำร้องทุกข์ที่รับไว้พิจารณาได้ ก็ให้องค์คณะวินิจฉัยมีคำสั่งรับคำร้องทุกข์นั้นไว้พิจารณา แล้วดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ต่อไป

(๒) ถ้าเห็นว่าเป็นคำร้องทุกข์ที่ยังไม่ชัดเจนหรือที่ยังมีการดำเนินการโดยไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหมวด ๑ ก็ให้มีคำสั่งให้ผู้ร้องทุกข์ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมภายในระยะเวลาที่กำหนด หากไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมภายในระยะเวลาที่กำหนด ก็ให้เสนอองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณามีคำวินิจฉัยต่อไป

(๓) ถ้าเห็นว่าเป็นคำร้องทุกข์ที่ไม่อาจรับไว้พิจารณาได้ตามข้อ ๔๒ ก็ให้เสนอองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณามีคำวินิจฉัยต่อไป

ข้อ ๔๒ ห้ามมิให้รับคำร้องทุกข์ดังต่อไปนี้ไว้พิจารณา

(๑) เป็นกรณีที่ไม่อาจร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. ได้ตามข้อ ๗

(๒) ผู้ร้องทุกข์มิใช่เป็นผู้มีสิทธิร้องทุกข์ตามข้อ ๗

(๓) ผู้ร้องทุกข์มิใช่เป็นบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากผู้มีสิทธิร้องทุกข์แทนตามข้อ ๑๐

(๔) เป็นคำร้องทุกข์ที่ยื่นเมื่อพ้นกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ในข้อ ๘

(๕) เป็นเรื่องที่ได้เคยมีการร้องทุกข์ และได้มีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว

(๖) เป็นกรณีตามข้อ ๔๑ (๒)

ข้อ ๔๓ เมื่อได้รับความเห็นของกรรมการเจ้าของสำนวนตามข้อ ๔๑ (๒) หรือ (๓) ให้องค์คณะวินิจฉัยพิจารณามีคำวินิจฉัย ดังนี้

(๑) ถ้าเห็นว่าเป็นคำร้องทุกข์ที่รับไว้พิจารณาไม่ได้ตามข้อ ๔๒ ก็ให้มีคำวินิจฉัยไม่รับเรื่องร้องทุกข์นั้นไว้พิจารณาและสั่งจำหน่ายเรื่องร้องทุกข์นั้นออกจากสารบบ

ในกรณีที่กรรมการ ก.พ.ค. เป็นกรรมการเจ้าของสำนวนหรือคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์เป็นองค์คณะวินิจฉัย เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งเสร็จสิ้นแล้ว ให้รายงาน ก.พ.ค. เพื่อทราบต่อไปด้วย

(๒) ถ้าเห็นว่าในคำร้องทุกข์ที่อาจรับไว้พิจารณาได้ ก็ให้มีคำสั่งให้กรรมการเจ้าของสำนวนดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ต่อไป

ส่วนที่ ๒

กระบวนการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์

ข้อ ๔๔ เมื่อได้มีการส่งรับคำร้องทุกข์ไว้พิจารณาแล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนมีคำสั่งให้คู่กรณีในการร้องทุกข์ทำคำแก้คำร้องทุกข์ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งหรือภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยส่งสำเนาคำร้องทุกข์และสำเนาหลักฐานที่เกี่ยวข้องไปให้ด้วย

ในกรณีที่เห็นสมควร กรรมการเจ้าของสำนวนจะกำหนดประเด็นที่คู่กรณีในการร้องทุกข์ต้องชี้แจงหรือกำหนดให้จัดส่งพยานหลักฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ไปให้ด้วยก็ได้

ข้อ ๔๕ ให้คู่กรณีในการร้องทุกข์ทำคำแก้คำร้องทุกข์และคำชี้แจงตามประเด็นที่กำหนดให้ โดยชัดเจนและครบถ้วน พร้อมส่งพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง และหลักฐานการรับทราบหรือควรได้ทราบเหตุของการร้องทุกข์ โดยจัดทำสำเนาคำแก้คำร้องทุกข์ สำเนาคำชี้แจง และสำเนาพยานหลักฐานตามจำนวนที่กรรมการเจ้าของสำนวนกำหนด ขึ้นภายในระยะเวลาดำข้อ ๔๔ วรรคหนึ่ง

ข้อ ๔๖ ในกรณีที่กรรมการเจ้าของสำนวนเห็นว่าคำแก้คำร้องทุกข์หรือคำชี้แจงของคู่กรณีในการร้องทุกข์ หรือพยานหลักฐานที่ส่งมาให้ยังไม่ครบถ้วนหรือชัดเจนเพียงพอ ให้สั่งให้คู่กรณีในการร้องทุกข์แก้ไขเพิ่มเติมคำแก้คำร้องทุกข์หรือจัดทำคำชี้แจงเพิ่มเติม หรือส่งพยานหลักฐานเพิ่มเติมมาให้ภายในระยะเวลาดำหนด

ข้อ ๔๗ ในกรณีที่คู่กรณีในการร้องทุกข์มิได้จัดทำคำแก้คำร้องทุกข์และคำชี้แจงตามประเด็นที่กำหนดให้ชัดเจน พร้อมทั้งพยานหลักฐานยื่นต่อกรรมการเจ้าของสำนวนในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าคู่กรณีในการร้องทุกข์ยอมรับข้อเท็จจริงตามข้อร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์ และให้กรรมการเจ้าของสำนวนพิจารณาดำเนินการต่อไปตามที่เห็นเป็นการยุติธรรม

ข้อ ๔๘ การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ให้กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์พิจารณาจากพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินเรื่องนั้น ประกอบกับคำร้องทุกข์และคำแก้คำร้องทุกข์ ในกรณีจำเป็นและสมควร ให้กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์มีอำนาจดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้ ทั้งนี้ให้นับมาตรา ๑๑๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๓

การสรุปสำนวน และการประชุมวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์

ข้อ ๔๘ ในกรณีที่กรรมการเจ้าของสำนวนพิจารณาข้อเท็จจริงที่ได้มาจากคำร้องทุกข์ คำแก้คำร้องทุกข์ เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเรื่องนั้น และข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม (ถ้ามี) แล้วเห็นว่ามีข้อเท็จจริงเพียงพอต่อการวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์นั้นแล้ว ให้จัดทำบันทึกสรุปสำนวนของกรรมการเจ้าของสำนวน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (๑) ชื่อผู้ร้องทุกข์และคู่กรณีในการร้องทุกข์
- (๒) สรุปคำร้องทุกข์
- (๓) สรุปคำแก้คำร้องทุกข์
- (๔) สรุปข้อเท็จจริงที่กรรมการเจ้าของสำนวนแสวงหาเพิ่มเติม (ถ้ามี)
- (๕) ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง
- (๖) ความเห็นของกรรมการเจ้าของสำนวนเกี่ยวกับประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยและคำขอของผู้ร้องทุกข์

ให้กรรมการเจ้าของสำนวนเสนอบันทึกสรุปสำนวนตามวรรคหนึ่งและสำนวนพร้อมเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ทั้งหมดให้องค์คณะวินิจฉัยพิจารณาวินิจฉัย ต่อไป

ข้อ ๕๐ เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้พิจารณานำบันทึกสรุปสำนวนของกรรมการเจ้าของสำนวน หากเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ได้มายังไม่เพียงพอหรือมีข้อที่ควรปรับปรุง ก็ให้กรรมการเจ้าของสำนวนรับไปดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมหรือดำเนินการปรับปรุงตามความเห็นขององค์คณะวินิจฉัย แล้วนำผลการดำเนินการเสนอให้องค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

ในกรณีที่องค์คณะวินิจฉัยพิจารณาตามวรรคหนึ่งแล้ว เห็นว่าข้อเท็จจริงที่ได้มาเพียงพอต่อการวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์นั้น ก็ให้ดำเนินการตามข้อ ๕๑ ต่อไป

ข้อ ๕๑ ในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ให้องค์คณะวินิจฉัยจัดให้มีการประชุมพิจารณาเรื่องร้องทุกข์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง เพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสมาแสดงด้วยวาจาต่อหน้าองค์คณะวินิจฉัย เว้นแต่ในกรณีที่องค์คณะวินิจฉัยเห็นว่าเรื่องร้องทุกข์นั้นมีข้อเท็จจริงชัดเจนเพียงพอต่อการพิจารณาวินิจฉัยแล้วหรือมีข้อเท็จจริงและประเด็นวินิจฉัยไม่ซับซ้อน และการมาแสดงด้วยวาจาไม่จำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ จะให้งดการแสดงด้วยวาจาเสียก็ได้

ในกรณีที่มีการประชุมและให้มีการแสดงตามวรรคหนึ่ง เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้กำหนดวันประชุมพิจารณาเรื่องร้องทุกข์แล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนแจ้งกำหนดวันประชุมพิจารณาเรื่องร้องทุกข์พร้อมทั้งส่งสรุปคำร้องทุกข์และสรุปคำแก้คำร้องทุกข์ ตลอดจนสรุปข้อเท็จจริงที่กรรมการเจ้าของสำนวนแสวงหาเพิ่มเติม (ถ้ามี) ให้แก่คู่กรณีทราบล่วงหน้าก่อนวันประชุมพิจารณาไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีได้แถลงสรุปคำร้องทุกข์และคำแก้คำร้องทุกข์ของตน ทั้งนี้ คู่กรณีจะไม่มาในวันประชุมพิจารณาก็ได้ หากในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์หรือคู่กรณีในการร้องทุกข์ไม่มาในวันประชุมพิจารณา ก็ให้พิจารณาอันหลังไปได้และให้บันทึกไว้เป็นหลักฐานด้วย

ข้อ ๕๒ ในกรณีที่มีการประชุมพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ตามข้อ ๕๑ วรรคหนึ่ง เมื่อเริ่มการประชุม ให้กรรมการเจ้าของสำนวนเสนอสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย แล้วให้ผู้ร้องทุกข์และคู่กรณีในการร้องทุกข์แถลงด้วยวาจาเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัย

คำแถลงด้วยวาจาของผู้ร้องทุกข์และของคู่กรณีในการร้องทุกข์ต้องกระชับและอยู่ในประเด็น โดยไม่อาจยกข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอื่นนอกจากที่ปรากฏในคำร้องทุกข์และคำแก้คำร้องทุกข์ได้

ส่วนที่ ๔

การทำคำวินิจฉัย

ข้อ ๕๓ ในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ให้องค์คณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยไม่รับเรื่องร้องทุกข์ไว้พิจารณาตามข้อ ๔๓ (๑) หรือมีคำวินิจฉัยเป็นอย่างอื่น ดังนี้ ยกคำร้องทุกข์ หรือมีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือยกเลิกคำสั่ง และให้เยียวยาความเสียหายให้ผู้ร้องทุกข์ หรือให้ดำเนินการอื่นใด เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมตามระเบียบที่ ก.พ.ค. กำหนด

ข้อ ๕๔ คำวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ขององค์คณะวินิจฉัย ให้นำความในข้อ ๑๖ หมวด ๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ หรือกรรมการ ก.พ.ค. เจ้าของสำนวนเป็นองค์คณะวินิจฉัย และได้จัดทำคำวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งเสร็จสิ้นแล้ว ให้รายงาน ก.พ.ค. เพื่อทราบ หากมีข้อแนะนำหรือข้อควรปรับปรุงประการใด ให้แก้ไขปรับปรุงตามความเห็นของ ก.พ.ค. ต่อไป

ในกรณีที่องค์คณะวินิจฉัยพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์แล้วเห็นสมควรให้มีการเยียวยาแก่ผู้ร้องทุกข์ หรือดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม และอยู่ในระหว่างที่ยังไม่ได้มีระเบียบ ก.พ.ค. ในเรื่องดังกล่าวใช้บังคับให้นำความตามข้อ ๒๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลมไปพลางก่อน

ข้อ ๕๕ การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ตามกฎหมาย ก.พ.ค. นี้ ให้องค์คณะวินิจฉัยดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับคำร้องทุกข์และเอกสารหลักฐานตามข้อ ๔๔ แต่ถ้ามีความจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว ก็ขยายเวลาได้โดยเสนอประธาน ก.พ.ค. เพื่อพิจารณาตามควรแก่กรณี และให้บันทึกเหตุขัดข้องให้ปรากฏด้วย

ข้อ ๕๖ เมื่อได้วินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์และดำเนินการตามข้อ ๕๔ วรรคสองแล้ว ให้แจ้งให้คู่กรณีทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว คำวินิจฉัยนั้นให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ตามวรรคหนึ่ง มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ต่อไปได้

ข้อ ๕๗ คำวินิจฉัยร้องทุกข์ให้ผูกพันคู่กรณีในการร้องทุกข์และผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะต้องปฏิบัติตามนับแต่วันที่กำหนดไว้ในคำวินิจฉัยร้องทุกข์นั้น

ส่วนที่ ๕

การคัดค้านกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์

ข้อ ๕๘ ผู้ร้องทุกข์หรือคู่กรณีในการร้องทุกข์อาจคัดค้านกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ ถ้าผู้นั้นมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุให้เกิดความคับข้องใจ หรือเป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาดังกล่าว

(๒) มีส่วนได้เสียในเรื่องที่ร้องทุกข์

(๓) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ร้องทุกข์

(๔) มีความเกี่ยวพันทางเครือญาติหรือทางสมรสกับบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) อันอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้องทุกข์

การคัดค้านดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธาน ก.พ.ค. ภายในเจ็ดวันนับแต่วันรับทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ โดยแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในหนังสือคัดค้านว่า จะทำให้การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ไม่ได้รับความจริงและความยุติธรรมอย่างไรด้วย

ข้อ ๕๕ เมื่อมีการยื่นคำคัดค้านกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์คนใด ให้ประธาน ก.พ.ค. แจ้งให้กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ที่ถูกคัดค้านงดการปฏิบัติหน้าที่ไว้จนกว่าประธาน ก.พ.ค. จะได้มีการชี้ขาดในเรื่องการคัดค้านนั้นแล้ว

ในการพิจารณาคำคัดค้านให้ประธาน ก.พ.ค. พิจารณาจากคำคัดค้านและบันทึกชี้แจงของกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ผู้ถูกคัดค้าน หากประธาน ก.พ.ค. เห็นว่ามีได้เป็นไปตามคำคัดค้าน และมีเหตุผลสมควรที่จะให้ผู้ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ให้นำเรื่องเสนอที่ประชุมคณะกรรมการ ก.พ.ค. เพื่อพิจารณา ถ้าที่ประชุมมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการที่ไม่ถูกคัดค้าน ก็ให้กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ มติดังกล่าวให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ แล้วให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าคำคัดค้านฟังขึ้น หรือมีเหตุผลพอที่จะฟังได้ว่าหากให้ผู้ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไปอาจทำให้การพิจารณาไม่ได้รับความจริงและความยุติธรรม ให้มีคำสั่งให้ผู้ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์เรื่องนั้น แล้วแจ้งให้ผู้คัดค้านทราบด้วย

ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. สั่งให้กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ที่ถูกคัดค้านถอนตัวจากการพิจารณา ให้ประธาน ก.พ.ค. แต่งตั้งกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์จากคณะหนึ่งคณะใดหรือตนเองปฏิบัติหน้าที่แทนตามความจำเป็น

ข้อ ๖๐ กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ผู้ใดเห็นว่าตนมีกรณีอันอาจถูกคัดค้านได้ตามข้อ ๕๐ หรือเห็นว่ามีความเหตุอันอาจจะมีการกล่าวอ้างในภายหลังได้ว่า ตนไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยเที่ยงธรรม ให้แจ้งต่อประธาน ก.พ.ค. และถอนตัวจากการพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ และให้นำข้อ ๕๔ และข้อ ๕๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๖๑ การที่กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ผู้ถูกคัดค้านที่ถูกสั่งให้งดการปฏิบัติหน้าที่หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ที่ถูกสั่งให้ถอนตัวเพราะมีเหตุอันอาจถูกคัดค้านนั้น ย่อมไม่กระทบถึงการกระทำใด ๆ ที่ได้กระทำไปแล้ว แม้ว่าจะได้ดำเนินการหลังจากที่ได้มีการยื่นคำคัดค้าน

ส่วนที่ ๖

การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานผู้รับคำร้องทุกข์และพนักงานผู้รับผิดชอบสำนวน

ข้อ ๖๒ ให้เลขาธิการ ก.พ. แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ก.พ. เป็นพนักงานผู้รับคำร้องทุกข์ เพื่อปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์ การตรวจคำร้องทุกข์ และการดำเนินการทางธุรการอย่างอื่น ตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๖๓ ให้เลขาธิการ ก.พ. แต่งตั้งพนักงานผู้รับผิดชอบสำนวนทำหน้าที่ช่วยสนับสนุน การดำเนินงานของกรรมการเจ้าของสำนวน เกี่ยวกับการพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์และปฏิบัติหน้าที่อื่น ที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย

ประกาศ ณ วันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

สราวุธ เมนะเศวต

ประธานกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎ ก.พ.ค. ฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๒๓ และมาตรา ๑๒๕ กำหนดให้ข้าราชการพลเรือนสามัญร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปตามลำดับ หรือ ก.พ.ค. แล้วแต่กรณี ในกรณีที่เกิดความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชา และเป็นกรณีที่ไม่อำจอุทธรณ์ตามหมวด ๕ การอุทธรณ์ ได้ และบัญญัติให้คัดค้านกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ได้ด้วย ทั้งนี้ โดยให้การร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ การยื่นคัดค้าน และการพิจารณาคัดค้าน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค. จึงจำเป็นต้องออกกฎ ก.พ.ค. นี้

แก้คำผิด

กฎ ก.พ.ค.

ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา
ฉบับกฤษฎีกา

เล่ม ๑๒๕	ตอนที่ ๑๒๖ ก	วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๑
	หน้า ๓๗	บรรทัดที่ ๑๔, ๑๕ และ ๑๖ คำว่า “ขอขยายเวลา” ให้แก้เป็น “ขยายเวลา”
	หน้า ๓๘	บรรทัดที่ ๑๖ คำว่า “ข้อ ๕๕” ให้แก้เป็น “ข้อ ๕๘”
	หน้า ๔๖	บรรทัดที่ ๕ คำว่า “ตามข้อ ๔๔” ให้แก้เป็น “ตามข้อ ๔๕”
	หน้า ๔๗	บรรทัดที่ ๒๐ คำว่า “ตามข้อ ๔๐” ให้แก้เป็น “ตามข้อ ๕๘”

กฎ ก.พ.ค.

ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๕๒

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงแก้ไขหลักเกณฑ์และวิธีการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๑ (๕) มาตรา ๑๒๓ มาตรา ๑๒๔ และมาตรา ๑๒๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ก.พ.ค. จึงออก กฎ ก.พ.ค. ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎ ก.พ.ค. นี้เรียกว่า “กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๒”

ข้อ ๒ กฎ ก.พ.ค. นี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑ ของกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑ ภายใต้บังคับข้อ ๒ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีความท้อใจ อันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชา และเป็นกรณีที่ไม่อาจอุทธรณ์ ตามหมวด ๕ การอุทธรณ์ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้ ผู้นั้นมีสิทธิร้องทุกข์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค. นี้

การปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชา ซึ่งทำให้เกิดความท้อใจ อันเป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์นั้น ต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้

(๑) ไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง หรือปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติใด โดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น หรือโดยไม่สุจริต หรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างชั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดขึ้นอันสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ

(๒) ไม่มอบหมายงานให้ปฏิบัติ

(๓) ระยะเวลา หรือหน่วยงานในการดำเนินการบางเรื่องอันเป็นเหตุให้เสียสิทธิ หรือไม่ได้รับสิทธิประโยชน์อันพึงมีพึงได้ในเวลาอันสมควร

(๔) ไม่เป็นไปตาม หรือขัดกับระบบคุณธรรม ตามมาตรา ๔๒”

ข้อ ๔ ให้ยกเลิกความในข้อ ๒๔ วรรคหนึ่ง ของกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๒๔ ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันได้รับคำร้องทุกข์ แต่ถ้ามีความจำเป็นไม่อาจพิจารณา ให้แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว ให้ขยายเวลาได้อีกไม่เกินสามสิบวัน และให้นับถึงแสดงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องขยายเวลาไว้ด้วย”

ข้อ ๕ ให้ยกเลิกความในข้อ ๔๔ ของกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์ และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๔๔ เมื่อได้มีการส่งรับคำร้องทุกข์ไว้พิจารณาแล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนมีคำสั่งให้คู่กรณีในการร้องทุกข์ทำคำแก้คำร้องทุกข์ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งหรือภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยส่งสำเนาคำร้องทุกข์และสำเนาหลักฐานที่เกี่ยวข้องไปให้ด้วย ในกรณีที่เห็นสมควร กรรมการเจ้าของสำนวนจะกำหนดประเด็น ที่คู่กรณีในการร้องทุกข์ต้องชี้แจงหรือกำหนดให้จัดส่งพยานหลักฐานที่จะเป็นประโยชน์ ต่อการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ไปให้ด้วยก็ได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่กำหนดไว้ในข้อ ๔๕”

ข้อ ๖ ให้ยกเลิกความในข้อ ๔๕ ของกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๔๕ เมื่อรับคำร้องทุกข์ไว้พิจารณาคำวินิจฉัยแล้ว หากกรรมการเจ้าของสำนวนเห็นว่าสามารถวินิจฉัยได้จากข้อเท็จจริงในคำร้องทุกข์นั้น โดยไม่ต้องดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงอีก หรือเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ได้บอกกล่าวคำร้องทุกข์ เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเรื่องนั้น หรือข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการแสวงหาเพิ่มเติม (ถ้ามี) เพียงพอต่อการวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์นั้นแล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวน ทำบันทึกของกรรมการเจ้าของสำนวนสรุปเสนอองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

บันทึกสรุปสำนวนตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (๑) ชื่อผู้ร้องทุกข์และคู่กรณีในการร้องทุกข์
- (๒) สรุปคำร้องทุกข์
- (๓) สรุปคำแก้คำร้องทุกข์ (ถ้ามี)
- (๔) สรุปข้อเท็จจริงที่กรรมการเจ้าของสำนวนแสวงหาเพิ่มเติม (ถ้ามี)
- (๕) ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง
- (๖) ความเห็นของกรรมการเจ้าของสำนวนเกี่ยวกับประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย และคำขอของผู้ร้องทุกข์

ให้กรรมการเจ้าของสำนวนเสนอบันทึกสรุปสำนวนตามวรรคหนึ่งและสำนวนพร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องร้องทุกข์นั้นทั้งหมดให้องค์คณะวินิจฉัยพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ข้อ ๗ ให้ยกเลิกความในข้อ ๕๕ ของกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๕๕ การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ที่ร้องต่อ ก.พ.ค. ให้องค์คณะวินิจฉัยดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันได้รับคำร้องทุกข์ ถ้ามีความจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าวได้ ให้ขยายเวลาได้อีกสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน โดยให้บันทึกเหตุผลความจำเป็นไว้ด้วย แต่ถ้าขยายเวลาลงแล้วยังไม่แล้วเสร็จ ให้ประธาน ก.พ.ค. พิจารณากำหนดมาตรการที่จะทำให้การพิจารณาวินิจฉัยแล้วเสร็จโดยเร็ว และบันทึกไว้เป็นหลักฐาน”

ข้อ ๘ กรณีที่ได้ดำเนินการตามกฎหมาย ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาแล้วโดยชอบให้เป็นอันใช้ได้ สำหรับกรณีที่อยู่ระหว่างดำเนินการให้พิจารณาดำเนินการตามกฎหมาย ก.พ.ค. นี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

ศราวุธ เมนะเสวต

ประธานกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

ที่ นร 1011/ว 19

สำนักงาน ก.พ.

ถนนพญาโลก กทม. 10300

14 กรกฎาคม 2547

เรื่อง วิธีการก่อนดำเนินการทางวินัยและการสอบสวนทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง

เรียน (เวียนกระทรวง กรม และจังหวัด)

ด้วยส่วนราชการหลายแห่งได้หาหรือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบสวนในกรณีกล่าวหาว่า ข้าราชการพลเรือนสามัญกระทำความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ซึ่งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาตรา 102 วรรคสอง บัญญัติให้ดำเนินการสอบสวนตามวิธีการที่ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร หมายถึงวิธีการอย่างไร

ก.พ.พิจารณาแล้ว มีมติให้เพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการดำเนินการทางวินัย โดยสอบสวนตามวิธีการที่ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร รวมทั้งวิธีการก่อนดำเนินการทางวินัยด้วย ดังนี้

1. วิธีการก่อนดำเนินการทางวินัย พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาตรา 99 วรรคสี่ และวรรคห้า บัญญัติเกี่ยวกับกรณีที่มีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการ โดยสรุปเป็นแนวทางปฏิบัติได้ดังนี้

1.1 การพิจารณาในเบื้องต้น

(1) เมื่อมีการกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดประพฤติหรือปฏิบัติไม่ชอบโดยปรากฏตัวผู้กล่าวหา ผู้บังคับบัญชาควรพิจารณาในเบื้องต้นว่า กรณีตามที่กล่าวหา นั้น ถ้าเป็นความจริง จะเป็นการกระทำความผิดวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาตราใด หรือไม่ ในกรณีที่เห็นว่าตามข้อเท็จจริงที่กล่าวหาไม่อาจปรับบทเป็นความผิดทางวินัย กรณีไม่มีมูลที่จะกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัย ก็ให้ยุติเรื่องได้

(2) เมื่อมีการกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัย โดยปรากฏตัวผู้กล่าวหา แต่เป็นการกล่าวหาโดยไม่ระบุพยานหลักฐาน ไม่ชี้ช่องที่จะให้สืบหา พยานหลักฐาน หรือกล่าวหาเลื่อนลอยไม่ระบุกรณีแวดล้อม ผู้บังคับบัญชาควรสอบถามข้อมูล เพิ่มเติมจากผู้กล่าวหา เมื่อสอบถามแล้วไม่ได้ข้อมูลเพิ่มเติมและพิจารณาในเบื้องต้นเห็นว่า กรณีไม่มีมูลเพียงพอที่จะกล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัย ก็ให้ยุติเรื่องได้

(3) เมื่อมีการกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัย โดยปรากฏตัวผู้กล่าวหาและระบุพยานหลักฐาน กรณีแวดล้อมปรากฏชัดเจน หรือเมื่อมีกรณี เป็นที่สงสัยว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัย เช่น ผู้บังคับบัญชาตรวจพบ พฤติการณ์น่าสงสัย แต่ยังไม่มีพยานหลักฐาน ให้ผู้บังคับบัญชารีบดำเนินการสืบสวน

(4) กรณีที่เป็นการกล่าวหาโดยไม่ปรากฏตัวผู้กล่าวหา เช่น กล่าวหา โดยบัตรสนเท่ห์ ควรถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี ตาม หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0206/ว 218 ลงวันที่ 25 ธันวาคม 2541 คือ รับพิจารณาเฉพาะรายที่ระบุหลักฐาน กรณีแวดล้อมปรากฏชัดเจน ตลอดจนชี้พยานบุคคล แน่นนอนเท่านั้นและในกรณีที่ได้รับพิจารณาก็ให้ผู้บังคับบัญชารีบดำเนินการสืบสวน

(5) กรณีที่ผู้บังคับบัญชาพิจารณาในเบื้องต้นแล้วสั่งดำเนินการทางวินัย ได้ทันที โดยไม่ต้องดำเนินการสืบสวนก่อน ได้แก่ กรณีที่มีการกล่าวหา มีพยานหลักฐาน ในเบื้องต้นส่งประกอบการกล่าวหา หรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใด กระทำความผิดวินัย โดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว หรือกรณีที่เป็นการกล่าวหาโดยหน่วยงาน ของรัฐ ซึ่งได้มีการตรวจสอบสืบสวนหรือสอบสวนมาก่อนแล้ว และผู้บังคับบัญชาพิจารณา เห็นว่า กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัย ก็ให้ดำเนินการทางวินัย ได้ทันที

1.2 การสืบสวน

(1) การสืบสวน หมายถึง การสืบหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ในเบื้องต้นเพื่อพิจารณาว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยหรือไม่

(2) การสืบสวนนี้ผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการเอง หรือมอบหมายให้ ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนให้ดำเนินการสืบสวนแทนก็ได้ และ การสืบสวนนี้ควรรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้นเป็นสำนวนการสืบสวน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการต่อไปด้วย

1.3 การพิจารณาผลการสืบสวน

เมื่อการสืบสวนเสร็จแล้ว ผู้บังคับบัญชาจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้นตามสำนวนการสืบสวนนั้นว่า กรณีที่มีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัยนั้น กรณีมีมูลที่ผู้บังคับบัญชาควรกล่าวหาว่า ผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือไม่

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาเห็นว่า ตามทางสืบสวนไม่มีพยานหลักฐานหรือพยานหลักฐานเท่าที่มียังไม่เพียงพอที่จะกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัย ก็ให้ยุติเรื่องได้หรือถ้าเห็นว่ากรณียังมีช่องทางที่จะสืบหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมจะดำเนินการหรือสั่งให้ดำเนินการสืบสวนเพิ่มเติมเสียก่อนก็ได้

ในกรณีที่เห็นว่าพยานหลักฐานเท่าที่มีเพียงพอแสดงให้เห็นว่า กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัย ก็ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยตามที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 บัญญัติไว้ในหมวด 5 ทันที

2. วิธีการสอบสวนทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาตรา 102 วรรคหนึ่งและวรรคสอง บัญญัติเป็นหลักการว่า การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการพลเรือนสามัญซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ให้ดำเนินการสอบสวนเพื่อให้ได้ความจริงและยุติธรรมตามวิธีการที่ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร

การสอบสวนดังกล่าวข้างต้น ไม่อยู่ในบังคับที่จะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวน ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาจะสอบสวนเอง มอบหมายให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนแทนก็ได้

การสอบสวนทางวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน เป็นวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองอย่างหนึ่งตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ดังนั้น การสอบสวนในกรณีที่กล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญกระทำความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง จึงต้องให้หลักประกันความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ด้วยการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาทำนองเดียวกับ

ที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาตรา 102 วรรคสอง บัญญัติไว้สำหรับการสอบสวนในกรณีกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ควรดำเนินการเป็นขั้นตอนตามหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนพิจารณาที่กำหนดในกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2540) ข้อ 14 และข้อ 15 โดยอนุโลม มีสาระสำคัญโดยสรุปคือ

2.1 เรียกผู้ถูกกล่าวหามาแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องกล่าวหาให้ทราบให้ผู้ถูกกล่าวหากระทำการใด เมื่อใด อย่างไร พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบด้วยว่าผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และมีสิทธิที่จะให้ถ้อยคำหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ตลอดจนอ้างพยานหลักฐานหรือนำพยานหลักฐานมาสืบแก้ข้อกล่าวหาได้ด้วย

2.2 ถามผู้ถูกกล่าวหาในเบื้องต้นว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ อย่างไร

2.3 ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำรับสารภาพว่าได้กระทำการตามที่ถูกกล่าวหา ให้ผู้สอบสวนแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าการกระทำตามที่ถูกกล่าวหา นั้น เป็นความผิดวินัยกรณีใด อย่างไร หากผู้ถูกกล่าวหายังคงยืนยันตามที่รับสารภาพ ให้บันทึกถ้อยคำรับสารภาพ รวมทั้งเหตุผลในการรับสารภาพ (ถ้ามี) และสาเหตุแห่งการกระทำไว้ด้วย แล้วพิจารณาว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด และควรได้รับโทษสถานใด

2.4 ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ให้ถ้อยคำรับสารภาพ ให้ผู้สอบสวนดำเนินการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา แล้วพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานใดสนับสนุนข้อกล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร และเป็นความผิดวินัยกรณีใดตามมาตราใด หรือไม่อย่างไร แล้วเรียกผู้ถูกกล่าวหามาแจ้งข้อกล่าวหาอีกครั้ง โดยระบุข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามพยานหลักฐานว่าเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ทราบ โดยระบุวัน เวลา สถานที่ และการกระทำที่มีลักษณะเป็นการสนับสนุนข้อกล่าวหา สำหรับพยานบุคคลจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้

2.5 ให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือหรือให้ถ้อยคำต่อผู้สอบสวน และนำสืบแก้ข้อกล่าวหาโดยผู้ถูกกล่าวหาจะนำพยานหลักฐานมาเองหรือจะอ้างพยานหลักฐาน ขอให้ผู้สอบสวนเรียกมาก็ได้

2.6 พิจารณาเปรียบเทียบพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา กับที่หักล้างข้อกล่าวหา และวินิจฉัยลงความเห็นว่าคุณถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยหรือไม่ อย่างไร ถ้าผิดเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด และควรได้รับโทษสถานใด แล้วทำรายงานการสอบสวน

2.7 ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาสอบสวนเอง หรือพิจารณารายงานการสอบสวนรวมทั้งสำนวนการสอบสวนแล้ว เห็นว่าคุณถูกกล่าวหา มิได้กระทำผิดวินัย หรือการกระทำของคุณถูกกล่าวหา ไม่เป็นความผิดวินัย ก็ให้สั่งยุติเรื่อง แต่ถ้าเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง และอยู่ในอำนาจของตนที่จะลงโทษได้ ก็ให้สั่งลงโทษตามอำนาจหน้าที่ตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด ในกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อยและมีเหตุอันควรงดโทษจะงดโทษให้โดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ หรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

2.8 การสอบสวนและพิจารณาดำเนินการดังกล่าวข้างต้นเป็นการดำเนินการทางวินัย ฉะนั้น เมื่อได้ดำเนินการแล้ว ต้องรายงานการดำเนินการทางวินัยนั้นต่อไป ตามนัยมาตรา 109 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ประกอบกับระเบียบ ก.พ. ว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. 2539

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไป ทั้งนี้ ได้แจ้งให้กรมและจังหวัดต่าง ๆ ทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

สีมา สีมานันท์

(นายสีมา สีมานันท์)

เลขาธิการ ก.พ.

สำนักมาตรฐานวินัย

โทร. 0 2281 8677

โทรสาร 0 2628 6204

ที่ นร 1011-ว 13

สำนักงาน ก.พ.

ถนนพหลโยธิน เขต กทม. 10300

11 ธันวาคม 2551

เรื่อง การดำเนินการตามบทเฉพาะกาล แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

เรียน (เวียนกระทรวง กรม และจังหวัด)

ตามที่ได้มีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2551 แล้วนั้น บัดนี้ ก.พ. ได้จัดทำมาตรฐานกำหนดตำแหน่งตามมาตรา 48 เสร็จ และจัดดำเนินการข้าราชการพลเรือนสามัญของทุกส่วนราชการเข้าประเภทตำแหน่ง สายงาน และระดับตำแหน่งตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง และประกาศให้ทราบเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2551 แล้ว บัดนี้ บก.ป.ญ. ในลักษณะ 4 ข้าราชการพลเรือนสามัญ และลักษณะ 5 ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 จึงนำมาใช้บังคับ ตามบทเฉพาะกาล มาตรา 131 ตั้งแต่วันที่ 11 ธันวาคม 2551 เป็นต้นไป

ในการใช้บังคับบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น ระหว่างที่ยังมิได้ตราพระราชกฤษฎีกา และออกกฎ ก.พ. ข้อบังคับ และระเบียบ หรือกำหนดกรณี เพื่อปฏิบัติการตามบทบัญญัติ ในลักษณะ 4 ข้าราชการพลเรือนสามัญ และลักษณะ 5 ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการหลายเรื่อง ก.พ. จะต้องกำหนดการดำเนินการตามบทเฉพาะกาล มาตรา 132 วารวสอง และมาตรา 137 ก.พ. จึงมีมติกำหนดการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. เพื่อประโยชน์ในการนำพระราชกฤษฎีกา กฎ ก.พ. ข้อบังคับ และระเบียบ หรือกรณีที่กำหนดไว้แล้วซึ่งใช้อยู่เดิม มาใช้บังคับตามบทเฉพาะกาล มาตรา 132 ดำเนินข้าราชการพลเรือนสามัญที่ใช้อยู่เดิมให้เทียบเท่ากับตำแหน่งในประเภทและระดับ ตามที่ ก.พ. กำหนด ซึ่งได้แจ้งตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 1006-ว 12 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2551

2. การใดที่อยู่ระหว่างดำเนินการตามมาตรา 106 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 การดำเนินการต่อไป ตั้งแต่วันที่ 11 ธันวาคม 2551 เป็นต้นไป ให้ดำเนินการตามมาตรา 100 และมาตรา 133 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ประกอบกับการเทียบตำแหน่งตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 1006/ว 12 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2551

3. การดำเนินการเพื่อลงโทษหรือให้ออกจากราชการในกรณีที่จะต้องส่งเรื่องให้ อ.ก.พ.สามัญ ตามมาตรา 104 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ให้ดำเนินการต่อไปดังนี้

(1) ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดหรืออธิบดี เป็นผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ให้ส่งเรื่องให้ อ.ก.พ.จังหวัด หรือ อ.ก.พ.กรม ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาสังกัดอยู่ แล้วแต่กรณี พิจารณา

(2) ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีเจ้าสังกัด ปลัดกระทรวง หรือหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือค่อรัฐมนตรี เป็นผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ให้ส่งเรื่องให้ อ.ก.พ.กระทรวง หรือ อ.ก.พ.กรม ปฏิบัติหน้าที่ อ.ก.พ.กระทรวง ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาสังกัดอยู่ แล้วแต่กรณี พิจารณา

4. การพักราชการหรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน ที่อยู่ระหว่างดำเนินการตามมาตรา 107 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 การดำเนินการต่อไป ตั้งแต่วันที่ 11 ธันวาคม 2551 เป็นต้นไป ให้ดำเนินการตามมาตรา 101 และมาตรา 133 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้เป็นไปตามผลการสอบสวนหรือพิจารณา ให้ถือเสมือนว่าผู้ถูกสั่งพักราชการดำรงตำแหน่งเดิมที่เทียบเท่ากับตำแหน่งในประเภทและระดับตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และสำหรับกรณีให้ออกจากราชการไว้ก่อน ให้ถือเสมือนว่าผู้นั้นเป็นข้าราชการ

พลเรือนสามัญ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และขณะที่ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนดำรงตำแหน่งเดิมที่เทียบเท่ากับตำแหน่งในประเภทและระดับ ตามที่ ก.พ.กำหนด ซึ่งได้แจ้งตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 1006/ว 12 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2551

อนึ่ง การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการพลเรือน ซึ่งมีกรณีกระทำผิดวินัย หรือกรณีที่เหมาะสมให้ออกจากราชการอยู่ก่อนวันที่ 11 ธันวาคม 2551 และการดำเนินการเรื่องอุทธรณ์และเรื่องร้องทุกข์ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ที่ได้ยื่นไว้ก่อนวันที่ 11 ธันวาคม 2551 ได้มีบทเฉพาะกาลมาตรา 133 มาตรา 134 มาตรา 135 และมาตรา 136 บัญญัติไว้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและถือปฏิบัติต่อไป ทั้งนี้ ได้แจ้งให้กรมและจังหวัดทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิชา วัชรชัย)

เลขาธิการ ก.พ.

สำนักมาตรฐานวินัย

โทร. 0 2547 1631

โทรสาร 0 2547 1630

ที่ นร ๑๐๑๑/ว ๒๑

สำนักงาน ก.พ.

ถนนพิษณุโลก กทม. ๑๐๓๐๐

๑๕ กันยายน ๒๕๕๒

เรื่อง การดำเนินการตามบทเฉพาะกาลแห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑

เรียน (เวียนกระทรวง กรม และจังหวัด)

อ้างถึง หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๑/ว ๑๓ ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๑

ตามหนังสือที่อ้างถึง แจ่มติ ก.พ. กำหนดการดำเนินการตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๑๓๒ และมาตรา ๑๓๗ มาเพื่อถือปฏิบัติ นั้น

ก.พ. ได้มีมติกำหนดการดำเนินการตามมาตราดังกล่าวเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

๑. การดำเนินการเพื่อลงโทษในกรณีกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือให้ออกจากราชการในกรณีที่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือในกรณีที่เป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง หรือเป็นกรณีที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. ซึ่งใช้อยู่เดิมตามมาตรา ๑๓๒ ให้ส่งเรื่องให้อ.ก.พ. สามัญดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี หรือหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรีหรือปลัดกระทรวงในฐานะอธิบดี เป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาให้ส่งเรื่องให้อ.ก.พ. จังหวัด หรือ อ.ก.พ. กรม ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาสังกัดอยู่ แล้วแต่กรณี พิจารณา

(๒) ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีเข้าสังกัด ปลัดกระทรวง หรือหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรี เป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาให้ส่งเรื่องให้อ.ก.พ. กระทรวง หรือ อ.ก.พ. กรม ปฏิบัติหน้าที่ อ.ก.พ. กระทรวง ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาสังกัดอยู่ แล้วแต่กรณี พิจารณา

๒. การลงโทษผู้ซึ่งมีกรณีกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงอยู่ก่อนวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นวันที่บทบัญญัติในลักษณะ ๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญ และลักษณะ ๕ ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ใช้บังคับ ในกรณีที่จะลงโทษในสถานโทษลดขั้นเงินเดือน ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ มีอำนาจสั่งลงโทษลดขั้นเงินเดือนครั้งหนึ่ง ไม่เกินหนึ่งขั้นตามที่กำหนดใน กฎ ก.พ. ว่าด้วยอำนาจการลงโทษที่ใช้อยู่เดิม โดยนำขั้นเงินเดือน ตามตารางการเลื่อนเงินเดือนชั่วคราวสำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญที่ ก.พ.กำหนด ตามหนังสือ สำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๒/ว ๕ ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ มาใช้โดยอนุโลม

๓. การลงโทษผู้กระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ในกรณีที่จะลงโทษในสถานโทษลดเงินเดือน ตามมาตรา ๕๖ ก็ให้ลงโทษลดเงินเดือนครั้งหนึ่งตามตารางการเลื่อนเงินเดือนชั่วคราวตามข้อ ๒ โดยอนุโลมไม่เกินหนึ่งขั้น

๔. ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นได้สั่งให้สอบสวนหรือพิจารณาโดยถูกต้องตามกฎหมายที่ใช้อยู่เดิมและในวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๑ ยังสอบสวนพิจารณาไม่เสร็จ เมื่อสอบสวนต่อไปเสร็จแล้วให้ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นรายงาน โดยส่งเรื่องพร้อมทั้งสำนวนการสอบสวนหรือพิจารณา และความเห็นของตนไปให้ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี หรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัด แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ พิจารณาดำเนินการต่อไป

๕. ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นได้ดำเนินการทางวินัย และในวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๑ ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี หรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัดที่ได้รับรายงานตามมาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ยังพิจารณาไม่เสร็จก็ให้รายงานโดยส่งเรื่องพร้อมทั้งสำนวนการสอบสวนหรือพิจารณาและความเห็นของตนไปให้ อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี พิจารณามาตรา ๑๐๓

๖. ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้รายงานการดำเนินการทางวินัย การสอบสวน หรือการให้ออกจากราชการไปยังอธิบดี ตามมาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ประกอบกับระเบียบ ก.พ. ว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. ๒๕๓๕ และในวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๑ อธิบดียังพิจารณาไม่เสร็จ ให้อธิบดีรายงานโดยส่งเรื่องพร้อมทั้งสำนวนการสอบสวนหรือพิจารณาไปให้ อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี พิจารณามาตรา ๑๐๓

๗. กรณีที่ได้มีการส่งเรื่องการดำเนินการเพื่อลงโทษหรือให้ออกจากราชการ ให้ อ.ก.พ.สามัญใดพิจารณาโดยถูกต้องตามกฎหมายที่ใช้ก่อนวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๑ ให้ อ.ก.พ. สามัญนั้นพิจารณาตามกฎหมายนั้นจนแล้วเสร็จ

๘. กรณีที่ได้มีการรายงานการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการไปยัง อ.ก.พ. กระทรวง โดยถูกต้องตามกฎหมายที่ใช้ก่อนวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๑ ให้ อ.ก.พ. กระทรวง พิจารณาตามกฎหมายนั้นต่อไปจนแล้วเสร็จ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและถือปฏิบัติต่อไป ทั้งนี้ ได้แจ้งให้กรมและจังหวัดทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(นายปรีชา วัชรากิต)

เลขาธิการ ก.พ.

สำนักมาตรฐานวินัย

โทร. ๐ ๒๕๔๗ ๑๖๓๑

โทรสาร ๐ ๒๕๔๗ ๑๖๓๐

คู่มือ
การดำเนินการทางวินัย
สำนักงาน ก.พ.